

Col·leccions singulars a les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Col·leccions singulars a les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona

Col·leccions singulars a les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona

Han coordinat l'edició d'aquesta obra Carmen Farré Fiol i Joan Gómez Escofet

Vicenç Allué i Blanch, Núria Álvarez Díaz, Mercè Bausili, Carme Besson Ribas, Teresa Camps i Miró,
Marina Carbonell Ferrando, Gemma Estrugas Mora, Carmen Farré Fiol, Marta Gil, Eugeni Giral Quintana,
Joan Gómez Escofet, Mònica González Gavara, José Manuel Gutiérrez García, Néstor Herrán, Carmen Linares,
Jordi Maluquer de Motes, Jorge Molero Mesa, Conxi Muñoz Ruiz, Agustí Nieto-Galan, Jaume París, Rosa Pi Masvidal,
Martí Pumarola Batlle, Xavier Roqué, Montse Salavert Casamor, Teresa Santos, Montse Sierra, Montse Varona Alonso

DADES CATALOGRÀFIQUES RECOMANADES PEL SERVEI DE BIBLIOTEQUES
DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Col·leccions singulars a les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona / han coordinat
l'edició d'aquesta obra Carmen Farré Fiol i Joan Gómez Escofet ; Vicenç Allué i Blanch ... [et al.]

Bellaterra : Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2013

Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Biblioteques
Biblioteques — Col·leccions especials

ISBN: 9788449028878

CDC: 027.7(467.1)

UAB

© dels textos: els autors, 2013

© d'aquesta edició: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2013

Primera edició: maig de 2013

Fotografia de la contracoberta:
Jordi Pareto

Il·lustracions:
Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona
amb la col·laboració de Luisa Guerrero i Lali Puig

Disseny i maquetació:
Joan Buxó

Edició:
Servei de Publicacions
Universitat Autònoma de Barcelona
Edifici A
08193 Bellaterra, Cerdanyola del Vallès (Barcelona)
Tel.: 93 581 10 22. Fax: 93 581 32 39
sp@uab.cat
www.uab.cat/publicacions

Impressió:
Agpograf, SA

ISBN: 978-84-490-2887-8
Dipòsit legal: B. 9655-2013

Imprès en paper ecològic

Aquest llibre es publica sota el sistema de llicències Creative Commons segons la modalitat:

Reconeixement - NoComercial (by-nc): Es permet la generació d'obres derivades sempre
que no se'n faci un ús comercial. Tampoc es pot utilitzar l'obra original amb finalitats comercials.

Sumari

Presentació	9
Introducció	11
<i>per Carmen Farré Fiol i Joan Gómez Escofet</i>	
Biblioteca Econòmica Carandell	19
<i>per Jordi Maluquer de Motes</i>	
Una aproximació històrica al Fons de Reserva	25
<i>per Teresa Santos</i>	
El fons Marca	33
<i>per Teresa Camps i Miró</i>	
Arxius de Ciència	39
<i>per Xavier Roqué, Agustí Nieto-Galan i Jorge Molero Mesa</i>	
Fons bibliogràfics per a la història de la ciència	49
<i>per Xavier Roqué, Agustí Nieto-Galan i Jorge Molero Mesa</i>	
Col·lecció d'història de la veterinària	59
<i>per Martí Pumarola Batlle, José Manuel Gutiérrez García i Vicenç Allué i Blanch</i>	
Col·lecció per a la història de la informàtica	71
<i>per Néstor Herrán</i>	
Revistes científiques	75
<i>per Rosa Pi Masvidal, Montse Salavert Casamor i Montse Varona Alonso</i>	
Col·lecció digital	93
<i>per Núria Álvarez Díaz</i>	

La documentació geogràfica. Mapes, atles i fotografia aèria	99
<i>per Marta Gil</i>	
Audiovisuals: origen i singularitat del fons	107
<i>per Carme Besson Ribas i Marina Carbonell Ferrando</i>	
L'Hemeroteca General	115
<i>per Mònica González Gavara, Carmen Linares, Jaume París i Montse Sierra</i>	
Fons d'estadístiques	125
<i>per Gemma Estrugas Mora</i>	
Documentació sobre la Unió Europea	133
<i>per Conxi Muñoz Ruiz</i>	
El fons del Centre Documental de la Comunicació (Cedoc)	143
<i>per Eugeni Giral Quintana</i>	
El fons de l'Àsia Oriental	149
<i>per Mercè Bausili</i>	
Arxius personals	157
<i>per Mercè Bausili</i>	
Índex d'il·lustracions	165
Índex d'autors	175
<i>Unique Collections in the Libraries of the Universitat Autònoma de Barcelona</i>	177

Presentació

Ferran Sancho, *rector de la UAB*

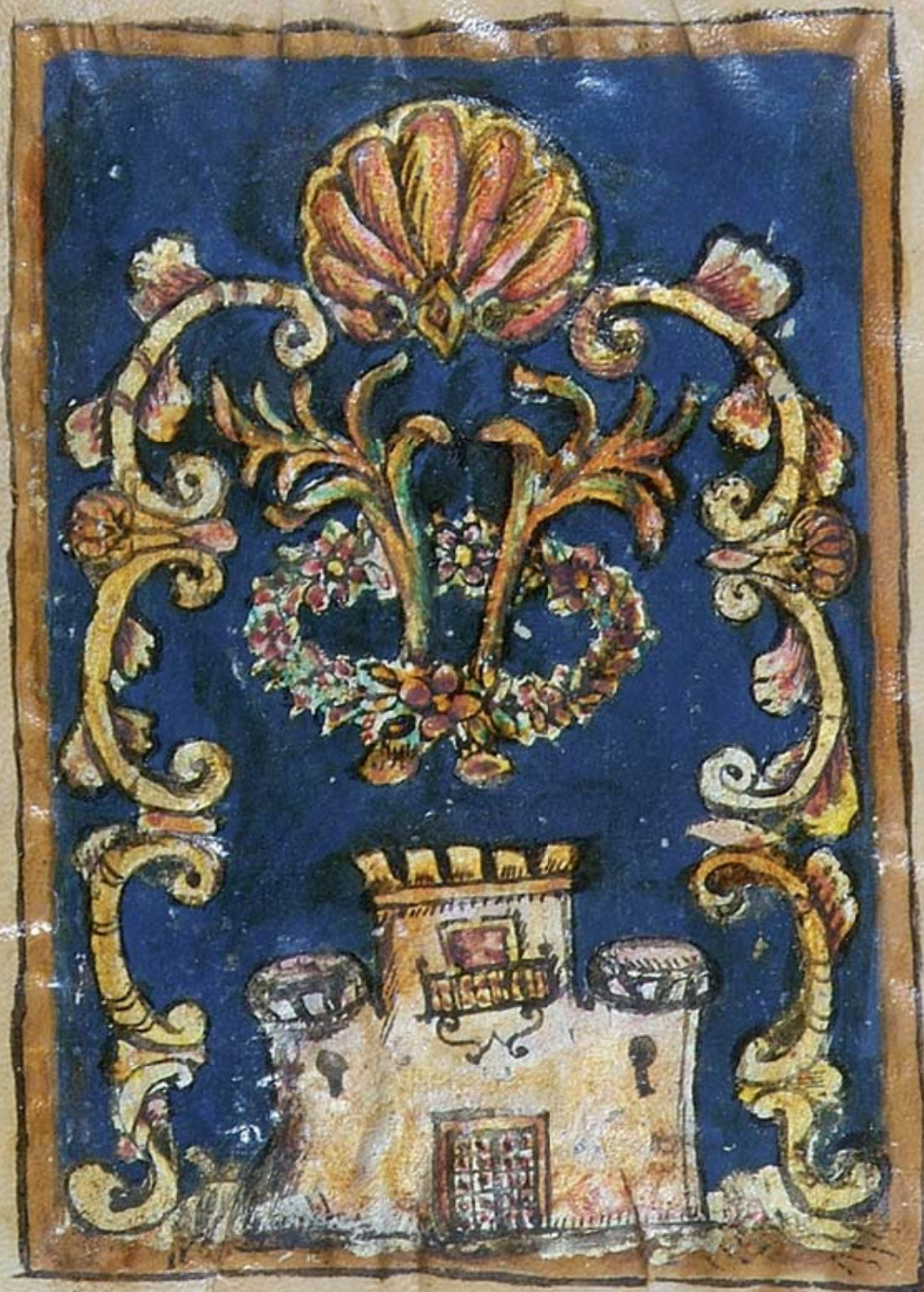
Les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona són, com la mateixa institució, entitats amb una història curta; però, malgrat que van començar la seva activitat fa menys de cinquanta anys, els seus fons han assolit una importància considerable i superen en quantitat els de moltes universitats centenàries del nostre context.

Les col·leccions de fons antics de les biblioteques de la UAB són, per aquesta mateixa raó, limitades, si bé se n'han anat creant algunes d'especialitzades d'importància i valor singulars. Aquest llibre pretén donar-les a conèixer al món universitari, però també al públic en general. Moltes són col·leccions úniques, fruit del treball persistent del personal bibliotecari, del professorat i de la generositat de moltes persones particulars, que han donat o llegat a la nostra universitat els seus arxius, les seves biblioteques personals o les seves col·leccions especialitzades.

Aquestes col·leccions comprenen molts àmbits de les ciències i de les humanitats i, molt sovint, es tracta de col·leccions úniques al nostre país. Hi trobareu també un ampli ventall de tipologies documentals en llengües diverses, des dels mapes fins als audiovisuals, des de les revistes i diaris fins als cartells, des dels fons antics fins als més actuals, arxius personals i fons institucionals.

Les biblioteques de la Universitat, a més d'inventariar i catalogar aquests fons documentals, també porten a terme una tasca constant de preservació i difusió, que sovint inclou la digitalització dels documents, que després es posen a l'abast del públic general mitjançant el dipòsit digital institucional (ddd.uab.cat).

Vull expressar des d'aquí el meu reconeixement als autors d'aquest llibre, als membres de la UAB que de dia en dia treballen per enriquir les nostres col·leccions bibliogràfiques i, especialment, a totes les persones que amb la seva generositat ajuden a enriquir els fons documentals de la nostra universitat.

Manuscrit amb caplletresicolorides i altra ornamentació al llarg del text, que conté la regla de la congregació de santa Bàrbara. Tordesillas, 1756.

Introducció

Carmen Farré Fiol i Joan Gómez Escofet

El Servei de Biblioteques de la UAB

El Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona comprèn set biblioteques, que abasten grans àmbits temàtics o territorials, una cartoteca i una hemeroteca generals. A més, té el Centre de Documentació Europea com a extensió permanent.

Fa poc més de quaranta anys, a l'inici de la Universitat, les biblioteques es van anar construint dins de cada facultat i algunes s'han mantingut així, encara que amb moltes millores estructurals. Aquest és el cas de la Facultat de Medicina, que, a més de la biblioteca del campus de Bellaterra, té tres biblioteques hospitalàries a Barcelona: la Fundació Biblioteca Josep Laporte a l'Hospital Universitari de la Santa Creu i de Sant Pau, el Campus Universitari Mar i la Biblioteca Universitària de Medicina i d'Infermeria de la Vall d'Hebron; i la Biblioteca de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol a Badalona. La Biblioteca de Veterinària, la de més nova creació, va ser inaugurada el curs 1987-1988 al nou edifici de la Facultat de Veterinària.

Les altres biblioteques van néixer de la fusió de diverses biblioteques de facultat quan va augmentar la necessitat d'espais bibliotecaris per la creació de noves facultats i estudis. Així tenim:

- La Biblioteca de Ciència i Tecnologia, que dona servei als usuaris de l'Escola d'Enginyeria i als de les facultats de Ciències i de Biociències.
- La Biblioteca de Ciències Socials, vinculada a les facultats de Dret, d'Economia i Empresa, i de Ciències Polítiques i de Sociologia.
- La Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, que, a més de servir els usuaris de la seva facultat, acull l'Hemeroteca General, la Col·lecció local i la Reserva.
- La Biblioteca d'Humanitats, amb un gran nombre d'usuaris de les facultats de Ciències de l'Educació, de Filosofia i Lletres, de Psicologia i de Traducció i d'Interpretació. Aquesta biblioteca també acull la Cartoteca General.

Fora del Campus de Bellaterra trobem la Biblioteca Universitària de Sabadell, que dona suport als estudiants del Campus de Sabadell.

Per fer funcionar aquestes biblioteques hi ha més de 165 persones; una direcció del Servei; una sotsdirecció, que actua com a cap de qualitat, i cada biblioteca té un cap propi.

Per posar els fons documentals a disposició dels usuaris hi ha una sèrie de serveis entre els quals cal destacar la gestió de la col·lecció, el préstec —tant presencial com consorciat i interbibliotecari—, i l'accés a un gran nombre de documentació digital en línia, que inclou la que està dipositada al repositori de la Universitat: DDD (Dipòsit Digital de Documents de la UAB).

Per donar a conèixer aquests fons, sovint es fan exposicions temàtiques o sectorials, tant presencials com virtuals, a cada biblioteca.

L'any 2006 el Servei de Biblioteques va organitzar una exposició per celebrar la incorporació de l'ítem un milió. La inauguració va ser el 6 d'octubre i hi van assistir les autoritats acadèmiques i l'autor del llibre un milió, que va ser l'obra *Biografia del món: de l'origen de la vida al col·lapse ecològic*, del catedràtic emèrit Jaume Terradas, que va col·locar-li el codi de barres.

Continguts temàtics

Els fons documentals del Servei de Biblioteques de la UAB inclouen un gran nombre de matèries que són fruit de la selecció que fa el professorat per dur a terme les seves tasques de docència i recerca. Per aquest motiu, no totes les matèries hi són representades —aquest seria, per exemple, el cas d'Enginyeria de Camins, Canals i Ports—, però sí un ampli ventall que va des d'obres multidisciplinàries (bibliografies, enciclopèdies i diccionaris, premsa diària, etc.) fins a temes molt concrets de determinades matèries que són objecte d'una recerca, d'un treball o d'una publicació. Els àmbits temàtics serien coincidents amb les biblioteques que els allotgen: Ciències (matemàtica, estadística, informàtica, química, ciències ambientals, biologia, etc.); Medicina i Infermeria, Veterinària i Tecnologia dels Aliments, i Ciències Socials (dret, treball, economia, política, sociologia, etc.); Ciències de la Comunicació (periodisme, publicitat, mitjans audiovisuals, etc.) i Humanitats (traducció i interpretació, filologia, literatura, geografia i història, filosofia, psicologia, pedagogia, musicologia, etc.). Cada un d'aquests temes n'engloba molts més i així s'arriba a matèries molt concretes. A més, l'Hemeroteca General recull tota la premsa local i bona part de la nacional i internacional.

Els diversos estudis que s'imparteixen fan que, en determinats moments, se centri l'atenció en una matèria concreta quan s'amplia el fons documental. Aquest va ser el cas de Criminologia fa uns anys i el cas actual de la Gestió Aeronàutica, que s'ubica a la Biblioteca Universitària de Sabadell. Hi ha altres matèries que algú podria pensar que no estan representades, però que, per la seva relació amb algun dels estudis que s'imparteixen, també tenen un lloc dins del nostre fons documental. Aquest és el cas d'Enologia, que interessa tant a Turisme i Hostaleria com a Tecnologia dels Aliments.

D'altra banda, els nombrosos donatius rebuts i els documents d'Antiquària i de Reserva en general inclouen exemplars que cal tenir, tot i no ser d'actualitat, pel seu valor intel·lectual, històric i de preservació.

Perquè tots aquests fons siguin coherents i serveixin la comunitat universitària, cal seguir unes pautes: què és el que volem i què hi ha d'haver a les biblioteques. Per aquest motiu es va redactar el Pla General de la Col·lecció del Servei de Biblioteques i després cada una de les biblioteques va redactar el seu propi pla sobre les temàtiques que li eren pròpies. A partir d'aquí, sempre que s'ha cregut convenient, s'han redactat plans sectorials o temàtics per matèries molt concretes o per tipus de documents.

Les donacions

Una part important de les adquisicions bibliogràfiques no corresponen a compres, sinó a donacions. Aquestes donacions representen al voltant del 40 % de les adquisicions anuals. Com les compres bibliogràfiques, les donacions passen pel filtre d'adequació als plans de col·lecció generals i específics de cadascuna de les biblioteques.

L'origen de les donacions és molt divers. Distingiríem en primer lloc les donacions institucionals.

De manera regular, institucions públiques de tota mena (governos, conselleries, universitats, instituts oficials, institucions, empreses, etc.) donen les seves publicacions a les biblioteques. També moltes empreses privades (bancs, diaris, organismes empresarials, associacions professionals, etc.) els lliuren de manera regular les seves publicacions.

Els particulars són també una font clau en les donacions bibliogràfiques. Molts professors de la universitat mateixa donen regularment les seves publicacions o llibres i documents de la seva propietat, com també ho fan un reguitzell interminable de persones (personal de la Universitat, autors, col·leccionistes, etc.).

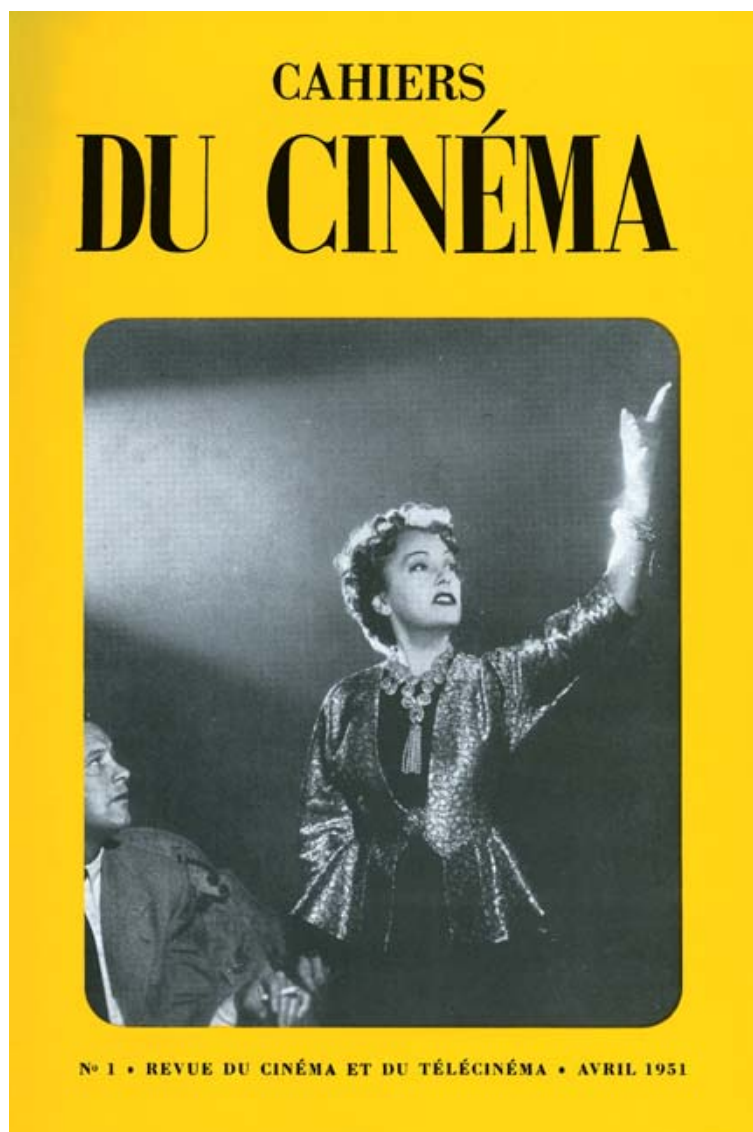
Entre les donacions de particulars destaquen les que són de col·leccions, biblioteques i arxius unitaris. Sovint recullen la producció pròpia del donant, o la seva col·lecció particular en un camp del saber determinat, o el seu arxiu o la seva documentació particular.

Fer un inventari de totes les donacions seria una empresa quasi impossible. Al llarg d'aquest llibre, s'esmenten i estudien algunes de les més importants.

Assenyalarem algunes d'aquestes donacions, només a títol d'exemple i com a mostra de diferents «tipologies».

Hem rebut una quantitat important d'arxius personals i treballem per aconseguir recursos per poder inventariar-los, catalogar-los i digitalitzar-los. Alguns ja són disponibles al Dipòsit Digital de Documents de la Universitat (<http://ddd.uab.cat>): arxius Pere Calders, Ferran Sunyer i Balaguer, José Agustín Goytisolo, Bernat Lesfargues i David H. Rosenthal. D'altres, com l'arxiu de la Nova Cançó de Josep Porter Moix, són encara en fase d'inventari i descripció. El contingut d'aquests arxius és molt variat: cartes, vídeos, fotografies, estudis, textos, etc.

La col·lecció d'aquesta revista, mitjà d'expressió del moviment de la Nouvelle Vague, va formar part de la biblioteca de cinema de Joaquim Romaguera (1941–2006), donada per la seva família a la UAB l'any 2008.

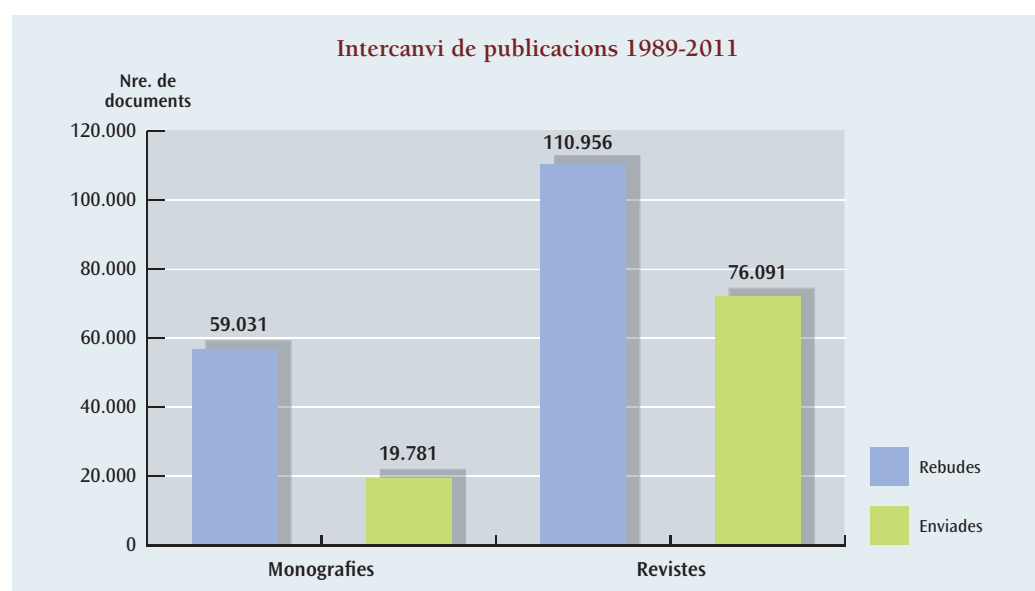
Dins l'àmbit dels arxius també n'hem rebut d'institucionals, com, per exemple, l'arxiu de guions de Ràdio Barcelona, disponible en bona part al dipòsit digital institucional, o l'arxiu del PSAN (Partit Socialista d'Alliberament Nacional).

Ja hem comentat que sovint són els professors universitaris (o les seves famílies) els que donen les seves biblioteques o col·leccions. La llista seria interminable. Només a títol d'exemple, esmentarem les donacions dels professors Manuel Balasch, Francisco Rico, Albert Balcells, Lluís Solé i Sabarís i Amadeu-J. Soberanes, en el camp de les humanitats; dels professors Juli Busquets, Josep Maria Vallès, Josep Maria Veciana, Lluís Fina i Joaquín Cerdá, en l'àmbit de les ciències socials, i del professor Cristóbal Lamote de Grignon, en el camp de la Medicina.

Des de fa un temps, i d'acord amb la legislació vigent, oferim als donants la possibilitat de valorar les donacions per tal que puguin fer les desgravacions estipulades a les declaracions de l'IRPF o a l'impost de societats.

Intercanvi

L'intercanvi de publicacions universitàries és un altre dels mètodes d'adquisició de documents que garanteixen la idoneïtat. L'intercanvi es duu a terme entre les publicacions científiques de les universitats o altres entitats, la qual cosa garanteix la qualitat del nivell científic. En els darrers vint anys s'han aconseguit prop de 55.000 monografies i 105.000 exemplars de revistes que s'han incorporat al fons documental de la UAB. Per la nostra banda, hem enviat unes 20.000 monografies i 70.000 exemplars de revistes a les universitats amb les quals hi ha conveni d'intercanvi.

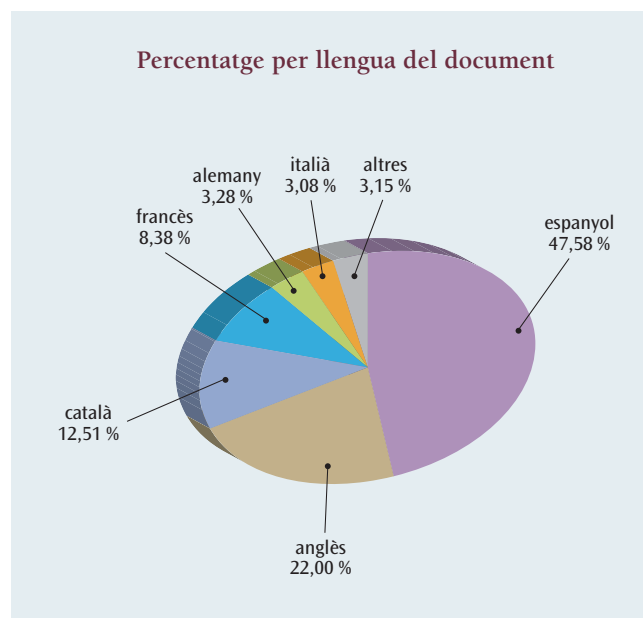

Un altre tipus d'intercanvi és l'oferiment, via web, de documents duplicats a biblioteques d'altres universitats i institucions que ens poden demanar el que els interessi. Nosaltres també acceptem l'intercanvi de documents quan les altres institucions o universitats ens els ofereixen.

Catàleg UAB i CCUC

Tot el fons documental està catalogat i és accessible des de qualsevol punt amb connexió a la xarxa. També es poden consultar les llistes de noves adquisicions o la bibliografia de curs, i es poden fer desiderates i peticions de préstec interbibliotecari. A més, la comunitat universitària pot fer reserves, renovacions i consultar l'estat dels documents que té en préstec.

A tot el que hi ha al nostre catàleg també s'hi pot accedir des del CCUC (Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya), que no només recull els registres de les biblioteques del CBUC (Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya), sinó també els d'altres biblioteques de Catalunya que han volgut adherir-s'hi i que fan un total de 95 institucions. Aquest fet permet que es tingui accés a més de quatre milions de registres bibliogràfics, corresponents a deu milions d'exemplars, amb la informació de la ubicació dels documents, i que es puguin demanar sigui quina sigui la biblioteca dipositària. De la mateixa manera que els fons del CCUC amplien i completen l'oferta de la UAB, també els documents que hi ha a la UAB, alguns dels quals són únics, enriqueixen els fons del CCUC i es poden consultar des de totes les biblioteques adherides al Consorci.

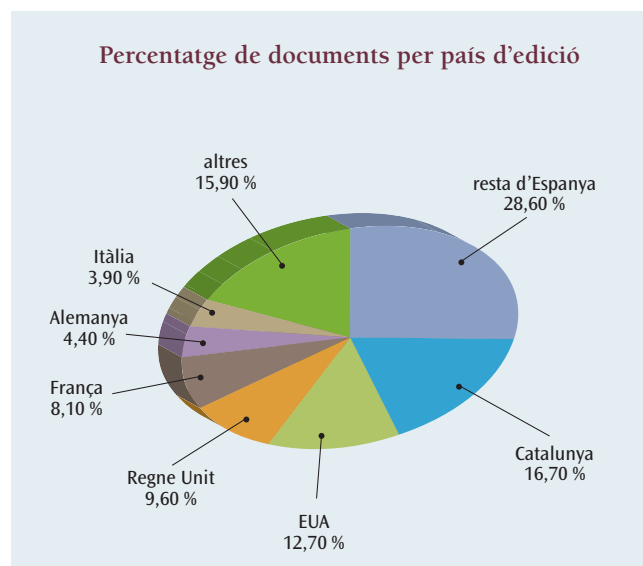

Composició del fons documental

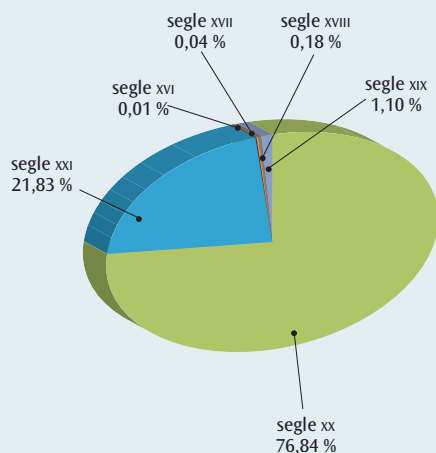
Fent una anàlisi sumària de la composició del fons, podem veure quines llengües hi estan més representades, d'on provenen els documents, quants n'hi ha de cada segle o quins formats recollim.

Pel que fa a les llengües, més de mig milió de documents són en castellà, seguits dels que són en anglès, en català, en francès, en alemany i en italià. Si ho pensem una mica, l'ordre és el que calia esperar perquè, malgrat que som a Catalunya, l'edició en castellà és majoritària, sobretot en algunes matèries com ara el dret. La literatura és un altre tema d'importància que incrementa el nostre fons en castellà. D'altra banda, la bibliografia científica i mèdica es nodreix principalment de documents escrits en anglès, com a llengua vehicular, d'autors dels cinc continents.

Cal destacar que, en un rànquing de 135 llengües, a l'onze lloc trobem el xinès i al tretzè lloc se situa el japonès, amb un total de prop de 4.000 registres en conjunt. Això ens mostra la gran importància que tenen a la UAB els Estudis d'Àsia Oriental.

Percentatge de documents per segles

En els darrers llocs trobem totes les llengües de les quals només tenim un document. Aquestes són, per exemple, el marathi (parlat a l'Índia), el guaraní (parlat a diferents països de l'Amèrica del Sud) i el zulu (parlat a Sud-àfrica).

El lloc d'edició dels documents es correspon gairebé amb la llengua, amb la diferència que Catalunya està en segon lloc perquè els documents en anglès queden dividits entre els Estats Units i el Regne Unit, d'on provenen principalment.

Quant a l'antiguitat dels documents, s'ha de distingir entre documents monogràfics i publicacions seriades. En el cas de les monografies, trobem que només una vintena part del fons és anterior al segle XX. La resta és dels segles XX i XXI, amb la particularitat que en la darrera dècada s'han produït tants documents o més que en vint-i-cinc anys del segle passat.

Les publicacions seriades inclouen documents de diversa índole: revistes, diaris, papers de treball, memòries, etc. I la data d'edició d'aquests documents no correspon, a vegades, amb la de publicació. La major part són del segle XX, però d'altres de més antigues poden ser en paper o ser reedicions recents en altres suports (digitals, microformes, etc.).

No tot són llibres

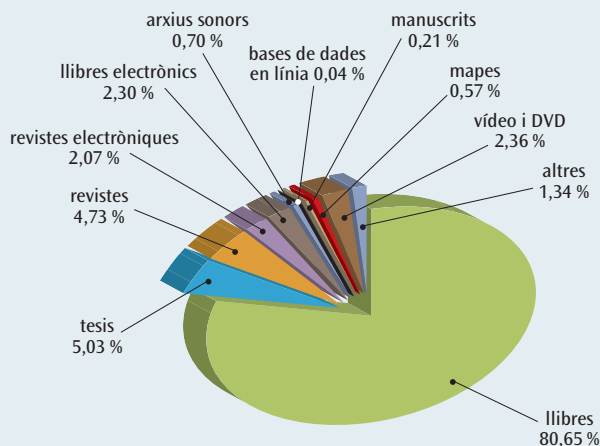
Els diversos suports fan que hi hagi diferents tipus de documents, alguns dels quals no tenen entitat física. Gairebé sempre, quan es parla de la dimensió de la col·lecció

bibliotecària, tothom fa esment del nombre de llibres. De vegades es parla de volums, i els anglosaxons inclouen els volums de revistes relligades en el còmput total de la col·lecció. Sovint, però, no assenyalen prou el creixent nombre de documents adquirits en suport electrònic (22.000 llibres a la UAB), la majoria accessibles en línia.

Les biblioteques, en especial les universitàries i especialitzades, inclouen molts altres materials i suports documentals. De vegades, bona part de la seva especialització recau en materials no-llibre (*non-book materials*). Això també passa a les biblioteques de la UAB.

A més dels arxius, on podem trobar pràcticament totes les tipologies documentals (films, fotografies, manuscrits, llibres, revistes, retalls de premsa, comandes comercials, informes tècnics,

Percentatge de formats diversos

objectes, etc.), algunes de les col·leccions singulars i més importants es componen de material amb suports diferents. Els capítols d'aquest llibre en fan una anàlisi detallada.

Cal explicar, en primer lloc, que des de fa molts anys les nostres biblioteques fan un esforç important per desenvolupar una àmplia col·lecció audiovisual. Això és particularment remarcable a les biblioteques d'Humanitats i de Comunicació. Més de 20.000 documents audiovisuals formen part de la nostra col·lecció, en formats de tota mena, des dels professionals fins al DVD o als formats de transmissió telemàtica.

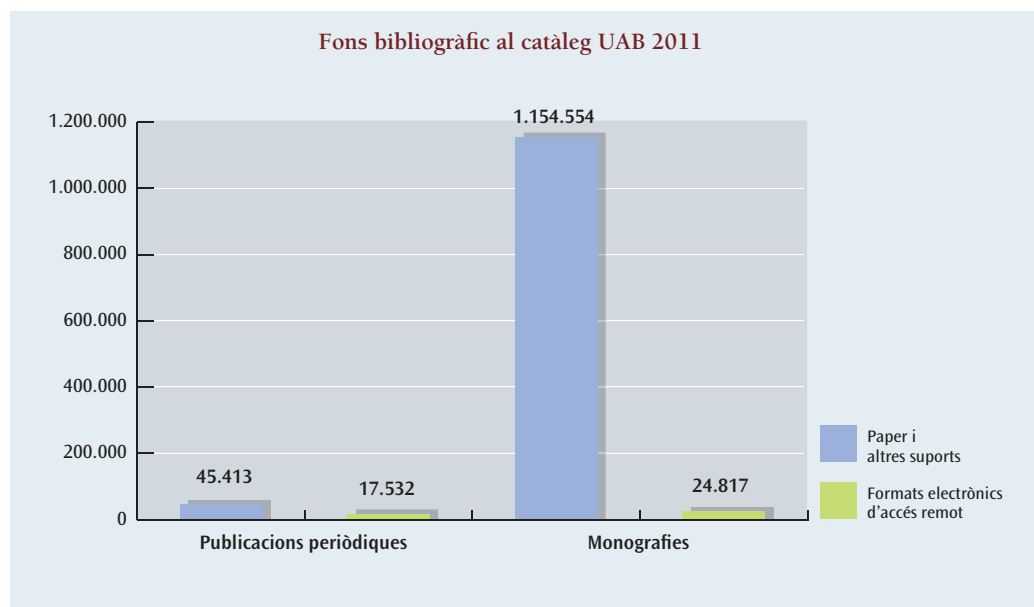
Abans de l'època digital, la nostra biblioteca va fer moltes adquisicions importants en fons microfilmats (microformes i microfilms), com l'edició de diversos diaris (*La Vanguardia*, *Le Monde*, etc.), la Bibliothek der Deutschen Literatur (30.000 primeres edicions de cultura alemanya) o fons arxivístics sobre la Revolució Francesa i sobre la Guerra Civil Espanyola. També disposem d'una biblioteca molt important de microcòpies opaques (Landmarks of Science).

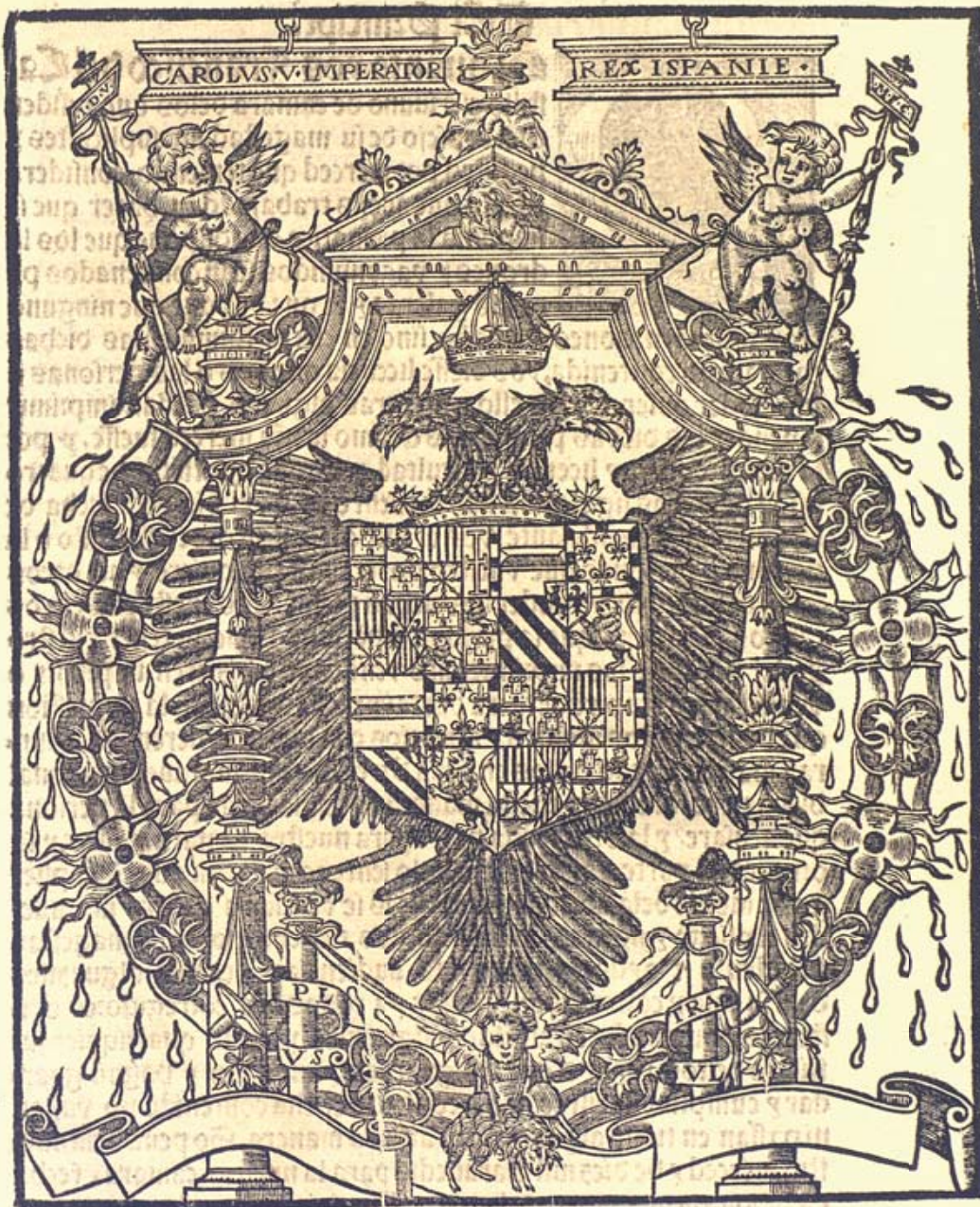
La nostra Cartoteca General, la més important per dimensió en el món universitari espanyol, recull 50.000 plànols i mapes, fotografies aèries, plànols en relleu, atles, etc.

També disposem d'una col·lecció significativa de música impresa i de registres sonors (algunes de les col·leccions de registres sonors són d'accés telemàtic).

Conjuntament amb totes aquestes col·leccions, les biblioteques disposen d'un parc d'equipaments específics que en permeten l'ús o la reproducció.

Per acabar la introducció, mostrem el total de registres del catàleg, separant els diversos formats físics dels formats electrònics d'accés remot i distingint les publicacions seriadades de les monogràfiques.

¶ La prematuca que su magestad ha mãdado bazer este año de. M. D. Lij. dela pena que han de auer los Ladrones, y Rufianes, y Tiagaz mundos / y para que sean castigados los bolgazanes anñi hombres como mugeres y los esclauos de qualquier edad que sean que fueren presos.

Venden se en casa de Salzedo Librero en Alcala de Henares,

Biblioteca Econòmica Carandell

Jordi Maluquer de Motes

Entre les grans col·leccions que han anat formant les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona, ocupa un espai força remarcable, sens dubte, la Biblioteca Econòmica Carandell. Aquest fons està situat a la Biblioteca de Ciències Socials. Es tracta d'un fons bibliogràfic de gran importància, especialitzat en els principals temes de les ciències socials, constituït fa més de cinquanta anys i integrat exclusivament per obres antigues, publicades essencialment abans de 1950. Sobretot, abraça qüestions essencials dins els àmbits d'economia i empresa, pensament econòmic, sociologia, antropologia i dret econòmic, mercantil, laboral i social.

El nom de la Biblioteca fa referència a la personalitat del seu creador, Joan Carandell i Marimon (1901-1988), economista, advocat i escriptor en català de notable èxit durant la darrera etapa de la seva vida. Fou membre i president (des de l'any 1931) de la Societat d'Estudis Econòmics de Barcelona, secretari de la Secció de Comerç i Navegació del Foment del Treball Nacional (1931) i representant del Govern de la Generalitat a la Junta del Patronat de l'Institut d'Investigacions Econòmiques que dirigia l'economista i demògraf Josep A. Vandellòs (1935), figuerenc con ell mateix. Després de la Guerra Civil Espanyola va actuar en operacions de comerç exterior, va muntar una agència de patents i va exercir càrrecs directius a la Banca Tusquets fins a la fallida d'aquesta entitat financera l'any 1950. Aquest greu incident empresarial va perjudicar seriosament la seva situació econòmica, la qual cosa el va obligar a emprendre noves línies d'activitat, com efectivament va fer amb gran força de voluntat i enorme constància, tant a Barcelona com a Madrid. En l'època de maduresa personal passats els seixanta anys d'edat,

Obra original de 1626
escrita pel secretari de
Felip III, Pedro Fernández
Navarrete.

quan va dedicar-se a la literatura, utilitzava el pseudònim de Llorenç de Sant Marc. Va publicar diverses narracions literàries i algunes novel·les policíiques. Era el pare dels grans escriptors Lluís i Josep Maria Carandell i el sogre de José Agustín Goytisolo.

La constitució del fons que avui porta el seu nom és fruit d'una curiositat intel·lectual extraordinària i d'un interès permanent pel coneixement científic. En efecte, Joan Carandell va crear una magnífica col·lecció bibliogràfica especialitzada, d'uns 27.000 volums, tota ella formada, una peça darrere l'altra, amb paciència i amb passió d'autèntic bibliòfil, però també d'apassionat de la ciència econòmica, cercant en llibrers de vell aquelles obres magnífiques que no es podien trobar, en cap cas, al comerç ordinari. Els sotracos que la vida provoca de vegades van obligar Carandell a cercar recursos econòmics, per la qual cosa va acabar venent la seva esplèndida biblioteca a l'organisme patronal de la indústria cotonera l'any 1960.

Durant gairebé vint anys, entre 1960 i 1979, la biblioteca va ser propietat de l'organització empresarial de la indústria tèxtil cotonera, constituïda en Servicio Comercial de la Industria Textil Algodonera (SECEA). Aquesta institució va mantenir oberta la biblioteca i en va facilitar el lliure accés i la consulta als investigadors en condicions veritablement excel·lents. Lesmentada institució, un cop es va haver consumat a Espanya la transició a la democràcia, va abandonar aquella denominació, sota la qual s'escapava de les imposicions totalitàries del règim franquista, i va adoptar com a denominació una fórmula més coherent amb la seva pròpia naturalesa: Asociación Industrial Textil del Proceso Algodonero (AITPA).

L'any 1979 es va acordar traslladar la biblioteca en dipòsit a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) mitjançant un acord a tres bandes entre l'AITPA, la Caixa de Pensions per a la Vellesa i Estalvis de Catalunya i Balears —l'actual Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona— i la mateixa UAB. El conveni, signat el 28 de setembre de 1979, consistia en l'adquisició, per part de l'entitat financera, de la propietat del fons en forma compartida amb l'entitat empresarial per tal de procedir immediatament a la cessió del fons en dipòsit a la Biblioteca de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de la Universitat, avui integrada a la Biblioteca de Ciències Socials. El trasllat i el condicionament del material van culminar amb la inauguració d'aquesta secció a l'espai que la Universitat Autònoma de Barcelona li va reservar durant el mes de febrer de 1981.

Document de Carles IV on estableix una emissió de cèdules precursors de l'actual deute públic.

PRAGMATICA,
QUE SU Magestad
HA MANDADO PUBLICAR,
 estableciendo nueva Ley , para que los
 Reos , que merecen la pena de Galeras
 por delitos infames , precediendo ver-
 guenza publica , ò azotes , se apliquen
 à las Minas de el Almadèn.

Año

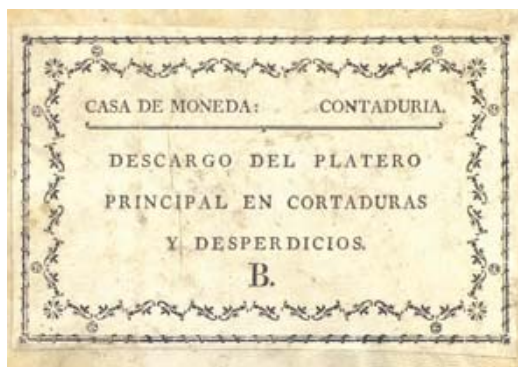
1749.

En Madrid, en la Imprenta de Antonio Sanz,
 Impresor de el Rey nuestro Señor,
 y su Consejo.

Pragmàtica de Ferran VI.
 Els delictes diversos
 i els seus càstigs
 són temes recurrents
 en les pragmàtiques.

La Biblioteca Econòmica Carandell, coneguda així per voluntat de les dues institu-
 cions que en van assumir la copropietat i que van acordar cedir-la a la UAB, és resultat,
 per tant, d'un afany constant i incansable i de l'esperit estudiós i col·leccionista del seu
 creador. Carandell va dedicar gran part del seu temps lliure a cercar i adquirir, per tota
 mena de procediments, els més diversos volums d'estudis, monografies, estadístiques,
 revistes tècniques, diccionaris i enciclopèdies especialitzats. Això va produir-li troba-
 lles realment excepcionals.

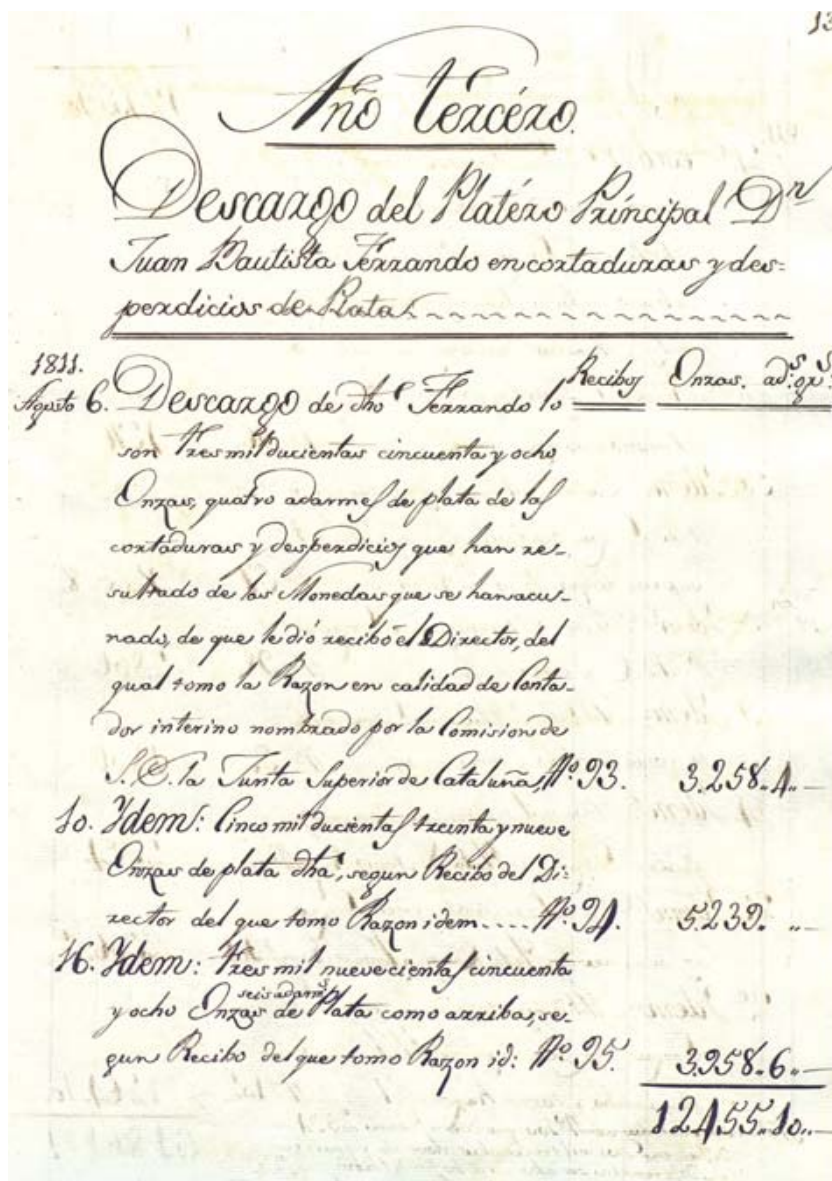
Coberta d'un dels llibres manuscrits de la Casa de la Moneda de Barcelona. 1809.

La biblioteca conserva nombrosos volums, d'un valor extraordinari, d'escriptors sobre temes econòmics, tant espanyols com francesos, anglesos o italians, del segle XVIII i també del XIX i primera meitat del XX. En molts casos es tracta de primeres edicions i de llibres que no es troben a gaires biblioteques d'Europa. També va aconseguir una quantitat molt gran de publicacions oficials; informacions estadístiques

de les branques més variades de la producció, la distribució i el consum de mercaderies; materials sobre agricultura, indústria, construcció, comerç o transports. Carandell tenia una gran amplitud de criteri sobre les regions del món que l'interessava docu-

Una pàgina d'un dels documents de la Casa de la Moneda, altrament dita la Seca de Barcelona, denominació que ve de l'àrab *sekka*, que significa precisament «casa on es fabrica moneda».

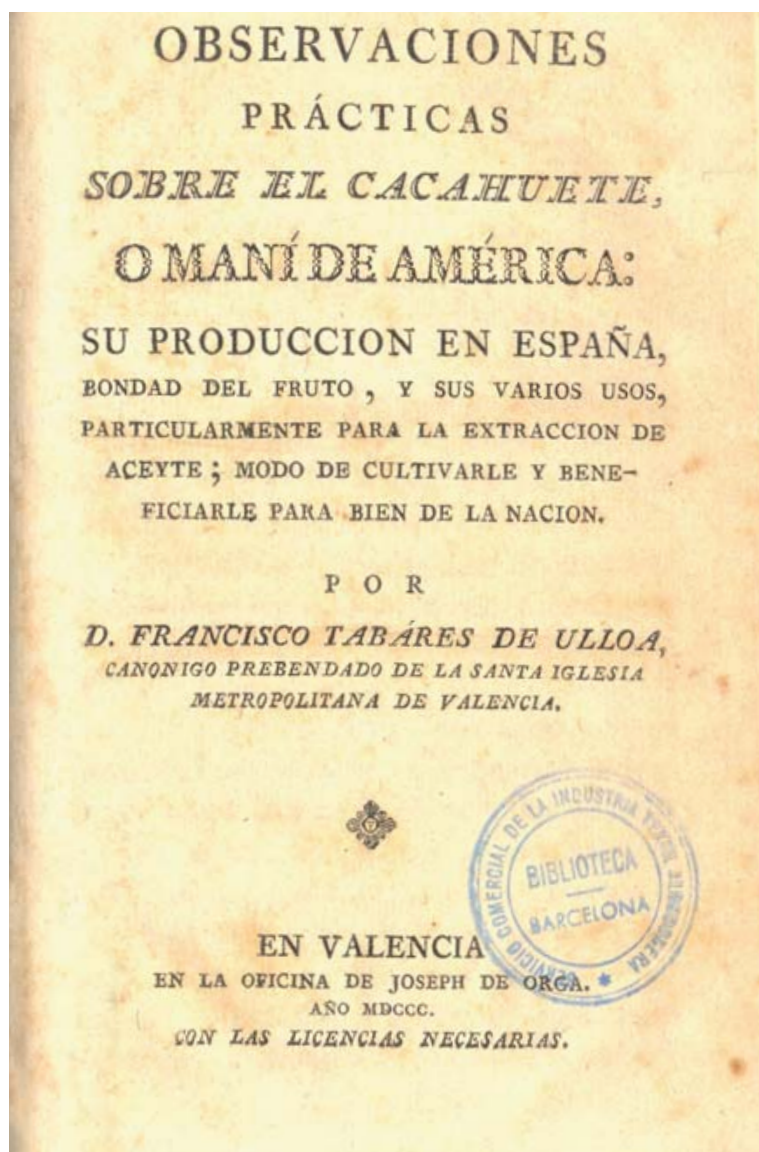

mentar, de manera que també va aconseguir, en la mesura que el mercat al qual tenia accés li ho permetia, peces molt interessants de la literatura econòmica i social dels països llatinoamericans.

Els procediments que podia emprar per tal d'anar fent la gran recollida de materials que ambicionava, però, de vegades limitaven l'abast de la construcció del fons. En alguns casos, determinades col·leccions no tenen continuïtat o són incompletes perquè no va arribar a aconseguir la cobertura dels buits de la forma en què sempre ho intentava. En tot cas, no hi ha cap mena d'exageració en qualificar la col·lecció creada per Carandell com la millor biblioteca d'economia antiga que hagi format mai una persona particular a Catalunya i a Espanya.

La Biblioteca Carandell incorpora també una part força remarcable de la documentació original de l'arxiu de l'antiga seca o casa de la moneda de Barcelona, dels primers decennis del segle XIX, integrada per llibres de registre i altres documents manuscrits. Altra documentació important de la casa de la moneda de la mateixa època, i per tant força complementària d'aquesta que posseeix la UAB, es troba a l'Arxiu Històric de la Biblioteca Nacional de Catalunya, a Barcelona. Els llibres de comptes i altres documents de la seca, entre 1808 i 1837 aproximadament, es poden consultar al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (<http://ddd.uab.cat/record/48033>) des de qualsevol ordinador. Una part encara més gran d'aquest importantíssim arxiu històric es troba dipositada i catalogada a la Biblioteca Nacional de Catalunya. El fons inclou, addicionalment, una esplèndida sèrie de pragmàtiques reials dels segles XVI, XVII i XVIII, així com també altres documents oficials i d'altra naturalesa, com ara cartes, comunicats, butlles pontifícies, formularis, etc. Segons que ha escrit Jordi Alberó,¹ la col·lecció es compon de gairebé 1.200 documents, la major part dels quals ha estat digitalitzada per tal de facilitar-ne la cerca, permetre'n una consulta molt més còmoda, des de qualsevol ordinador, i assegurar una millor conservació dels originals, que no hauran de suportar els danys potencials d'una consulta directa.

Primer assaig sobre el cultiu del cacauet a Europa, probablement sobre les experiències dutes a terme al Jardí Botànic de Puçol, fundat el 1778. L'any 1799, el mateix autor havia presentat un fullet sobre el mateix tema però de forma anònima.

1 ALBERÓ, Jordi. «Col·lecció de pragmàtiques, altres documents de normativa legal i documents diversos (s. XIV-XIX)». *Biblioteca Informacions* 35 (setembre de 2008): 10.

ARRÊTÉ

Portant création d'un BULLETIN contenant les Actes et Arrêtés du Gouvernement-général de la Catalogne.

Nous, Maréchal de l'Empire, Duc de Tarente, Grand Aigle de la Légion d'honneur, Chevalier de l'Ordre de la Couronne de Fer, Commandant en chef l'armée de Catalogne, et Gouverneur-général de cette province, etc.

VOULANT donner plus de publicité aux actes et arrêtés du Gouvernement-Général, qui intéressent si essentiellement les autorités et habitants de la province, et afin que personne n'en prétende cause d'ignorance, ARRÊTE ce qui suit :

ARTICLE PREMIER.

Il est créé un Bulletin des actes et arrêtés du Gouvernement-Général de la Catalogne.

ART. II.

Ces mêmes actes et arrêtés d'un intérêt général et particulier seront insérés, envoyés à tous les fonctionnaires, pour être inscrits sur un registre à ce destiné, et rendus exécutoires par toutes les autorités.

ART. III.

Pour subvenir aux frais d'impression et envois dudit Bulletin, il sera fait un abonnement modéré (à un prix déterminé par feuille d'impression) avec les municipalités, prélevé sur les dépenses communales; on recevra également les abonnements des autorités, hommes de loi, notaires et autres individus: ce Bulletin sera adressé, s'il y a lieu et gratuitement, aux autorités de l'armée.

ART. IV.

Le présent arrêté sera imprimé, publié, affiché, mis à l'ordre de l'armée; les chefs des troupes alliées le feront traduire dans leurs langues; et à la diligence des Corrégeurs, il sera également traduit en catalan, et envoyé à toutes les autorités.

Gironne, le 22 Mai 1810.

Le Maréchal de l'Empire, Duc de Tarente,
MACDONALD.

Le Général Chef de l'État-major-général de l'armée,
Le Baron de GUILLEMINOT.

GIRONNE, de l'Imprimerie de l'Armée et du Gouvernement-Général de Catalogne, Place du Vin, N.º 286.

DECRET

Per la creació de un DIARI de los Actes y Decrets del Govern general de la Catalunya.

Nos, Mariscal del Imperi, Duch de Tarento, Gran Aguila de la Legió de honor, Cavaller del Ordre de la Corona de Ferro, Comandant en gefe de la armada de Catalunya, y Governador general de la mateixa Provincia.

VOLENT donar mes manifestació als actes y decrets del Govern general, que interessan tan essencialment á las autoridades y habitants de la Provincia, y á fi de que ningú pretenguia allegar ignorancia, DECRETO lo que se segueix:

ARTICLE PRIMER.

Se formará un Diari dels actes y decrets del Govern general de la Catalunya.

ART. II.

Dits actes y decrets que son de un interes general y particular serán insertats, enviats á tots los empleats que correspon, per ser continuats en un registre destinat al efecte, y fer se executia per totes las autoridades.

ART. III.

Per subvenir los gastos de imprenta y envios del dit Diari, se farà un abonament moderat (á un preu determinat per full de imprenta) ab las municipalitats, y posat per los gastos del comú; se rebrá igualment los abonaments de las autoridades, advocats, notaris y altres individuos. Dit Diari será dirigit, si hi ha lloch, gratuïtament á las autoridades del exercit.

ART. IV.

Lo present Decret será imprimit, publicat, fixat y posat á lo ordre del exercit; los gefes de las tropas aliadas lo farán traduir en son idioma; y bax las diligencias dels Corregidors, será igualment traduit en catalá, y enviat á todas las autoridades.

Gerona, 22 Maig de 1810.

Lo Mariscal del Imperi, Duch de Tarento,
MACDONALD.

Lo General Gefe del Estat major General del exercit,
Lo Baró de GUILLEMINOT.

GERONA, en la Imprenta del Exércit y del Govern General de Catalunya, plassa del Vi, N.º 286.

Una aproximació històrica al Fons de Reserva

Teresa Santos

La història del Servei de Biblioteques s'inicia amb la creació de la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 1968. Som una universitat jove, comparada amb d'altres, i, per tant, el nostre fons bibliogràfic és majoritàriament modern. Tot i això, des dels primers anys no es va obviar l'adquisició de llibre antic, adjectiu que sens dubte dota els documents d'una rellevància i importància extrema. La UAB, doncs, a poc a poc, ha anat formant al llarg de la seva vida una col·lecció històrica que, tot i no ser extensa, sí que podem afirmar que és d'una gran importància tant per la representació que ofereix d'una època determinada com per l'exclusivitat d'alguns títols. L'ús regular que els investigadors, propis o externs, fan d'aquest fons i les recurrents sol·licituds per a exposicions externes corroboren la importància citada. El contingut del fons s'ha adquirit principalment tant a llibreters de vell com a particulars, i també prové de donacions, sigui d'entitats públiques, privades o particulars.

La Secció de Reserva, emplaçament on es concentra aquesta col·lecció històrica, sempre ha tingut una ubicació pròpia. Va estar vinculada fins a l'any 2001 a la Biblioteca General; quan aquesta va desaparèixer, va passar a ser gestionada per la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, que va assumir les funcions que desenvolupava l'antiga Biblioteca. A partir del 2007, la Reserva ocupa un espai amb totes les garanties de seguretat i control de climatització necessàries per a la conservació d'uns

Manuscrit àrab en llengua magribina. Recull prescripcions religioses, instruccions per a la confecció d'amulets, receptaris, etc. Ca. segle XVII.

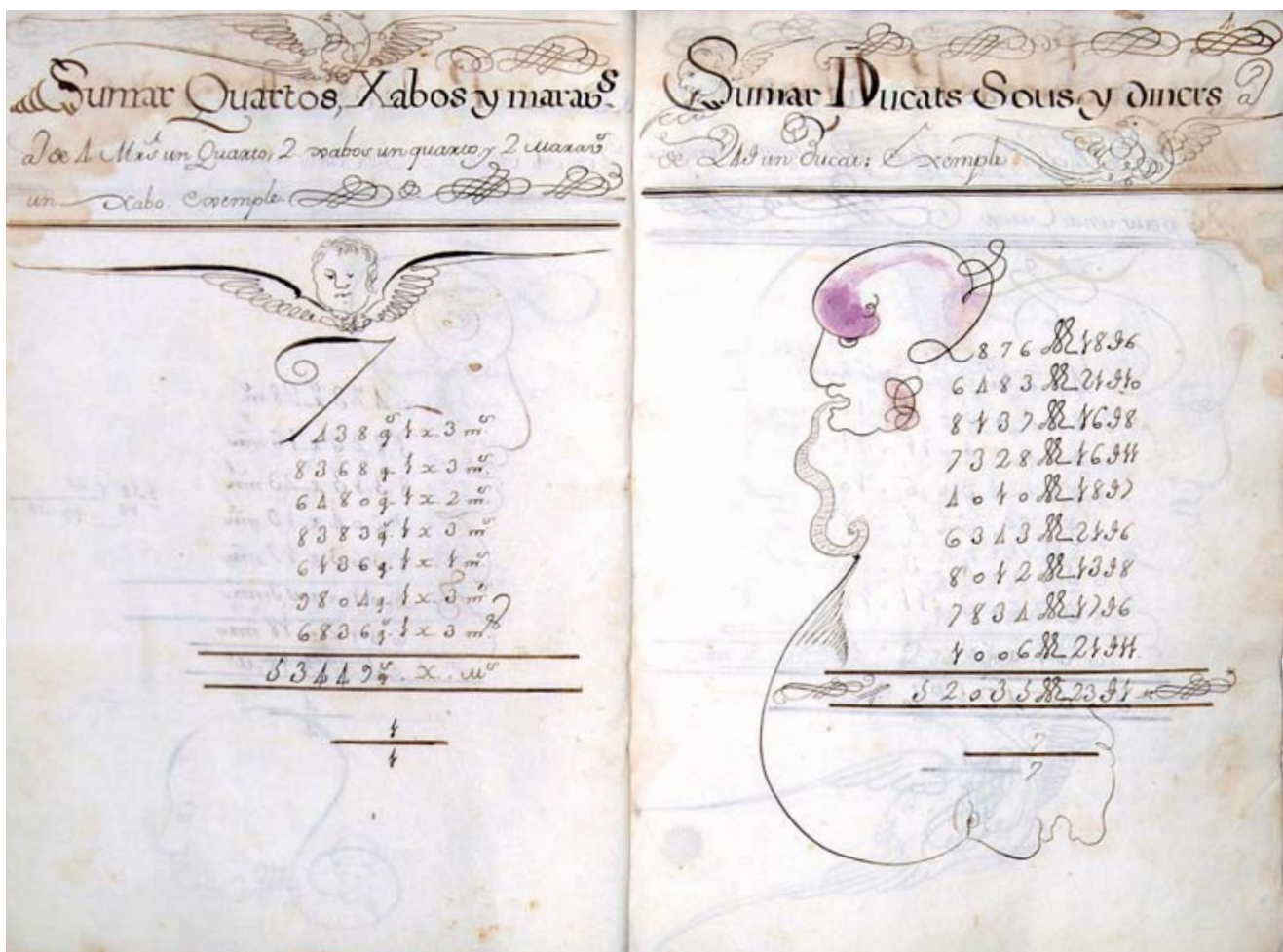

fonds d'aquestes característiques. Aplega documentació impresa entre els segles xvi i xx de totes les disciplines. D'un temps ençà, concentra els fons d'aquests períodes de les diferents biblioteques del campus, sempre que no formin part d'un llegat concret, d'arxius personals o d'alguna col·lecció especial, com seria el cas de la Biblioteca Econòmica Carandell, per citar-ne un exemple.

Com ja hem dit, aquest fons és divers i les col·leccions que el formen han conservat sovint el nom dels antics posseïdors com a topogràfic, fet que ha contribuït a mantenir una memòria històrica en la vida dels documents. Entre aquestes col·leccions cal destacar el fons Marca, compost principalment per 136 títols de revistes i uns 210 exemplars de monografies de temàtica artística i literària. Aquest fons de revistes mereix una atenció especial i és motiu d'un article independent en aquest mateix llibre. Rep el seu nom del llibreter barceloní Joan Marca i Marca, al qual, l'any 1971, se li van adquirir els documents. L'any 1979, el mateix llibreter va oferir trenta-dos nous títols que completaven aquesta important col·lecció, recollida en un elegant catàleg editat l'any 1988 per la mateixa Universitat.

L'any 1998, la Universitat Autònoma de Barcelona va dur a terme una altra compra important, el fons Monés. Es tractava de la major part del fons de revistes i publicacions periòdiques de la biblioteca de Josep Monés i Roberdeau. Són també revistes catalanes que comprenen totes les tendències i que van ser publicades entre finals

Tractat d'aritmètica i geometria. Manuscrit on trobem diversos fulls amb ornamentacions cal·ligràfiques i amb figures humanes, algunes de soldats, i animals.

del segle XIX i la primera meitat del XX. Aquest fons anteriorment formava part de la Biblioteca que Fèlix Millet i Maristany tenia en una casa a l'Ametlla del Vallès. A començaments de l'any 1969, Josep Monés va adquirir la biblioteca de Fèlix Millet i hi va incorporar fons de la seva pròpia biblioteca, tal com apunta Montserrat Galera i Monegal a l'obra *Contingut i classificació de la Biblioteca Josep Monés de l'Ametlla del Vallès*. Val a dir que el seu estat de conservació era impecable i molts dels títols estaven enquadernats. També és interessant de destacar l'esforç realitzat per molts departaments i serveis de la Universitat, que van aportar recursos per comprar aquest fons, com ara el Rectorat de la UAB, el Consell Social, el Servei de Biblioteques, el Departament d'Art, el Departament d'Història Moderna i Contemporània, el Departament de Filologia Catalana, el Departament de Periodisme, la Facultat de Filosofia i Lletres i l'Hemeroteca General, amb l'ajut extern de la Fundació Roviralta. La incorporació d'aquestes capçaleres, equivalents i complementàries a la col·lecció Marca, atorga a tot el conjunt un interès excepcional per als investigadors de l'art, la literatura i la política, i en general per a tothom interessat en la història principalment catalana des del segle XIX fins als anys seixanta del segle XX.

Seguint aquest recorregut, també cal fer esment del fons Valera: 709 llibres que van pertànyer a l'escriptor Juan Valera. De temàtica molt variada, on predomina la literatura, la història i la política, també hi trobem llibres de medicina, religió o filosofia. La llengua predominant a les obres és el castellà, però també hi ha obres en portuguès, francès, alemany i italià. L'any de publicació comprèn el període de 1850 a 1893; això

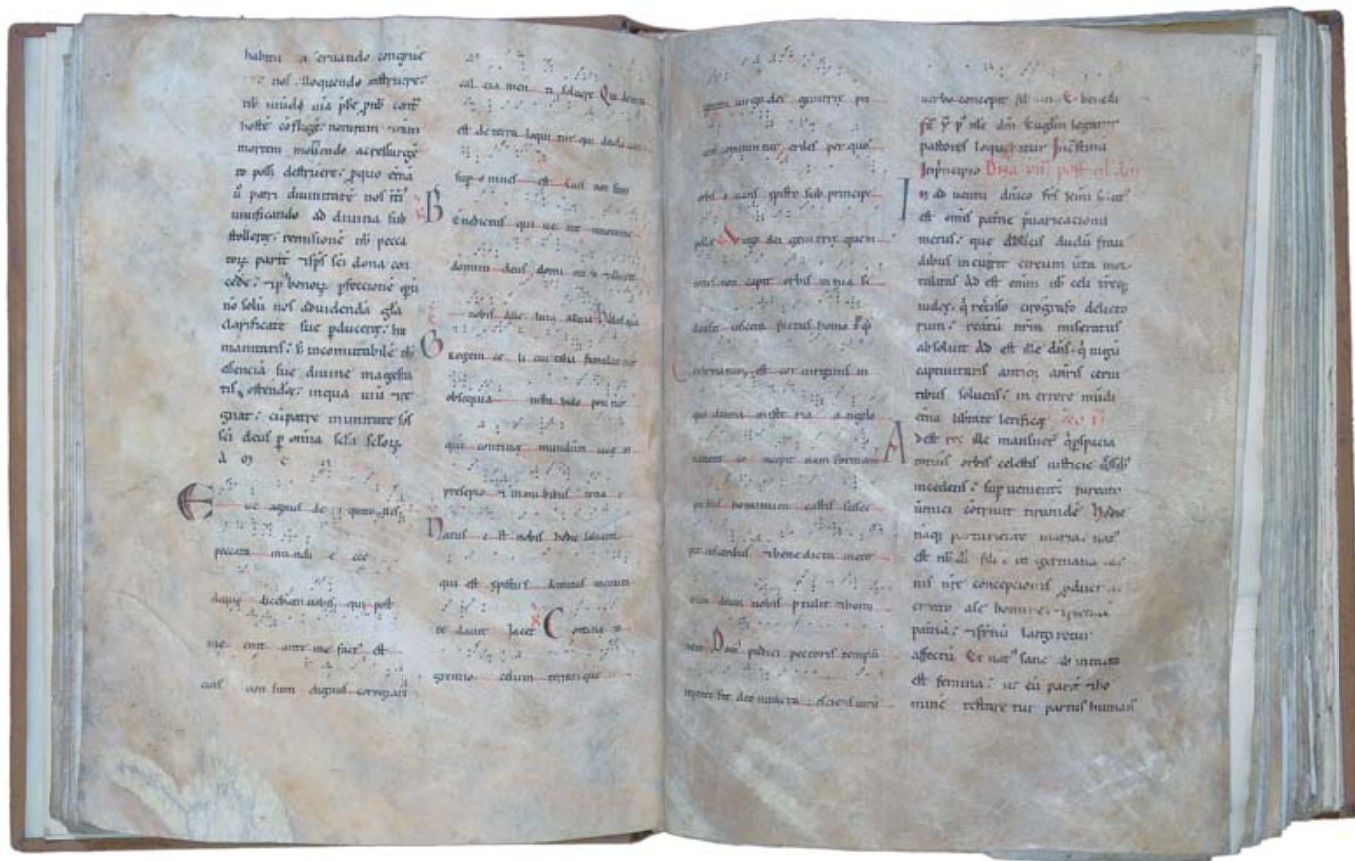
Missale iuxta ritum ordinis praedicatorum.
Ca. segle XIV. Missal dominicà de pergamí amb caplletres ornamentades vermelles i blaves.

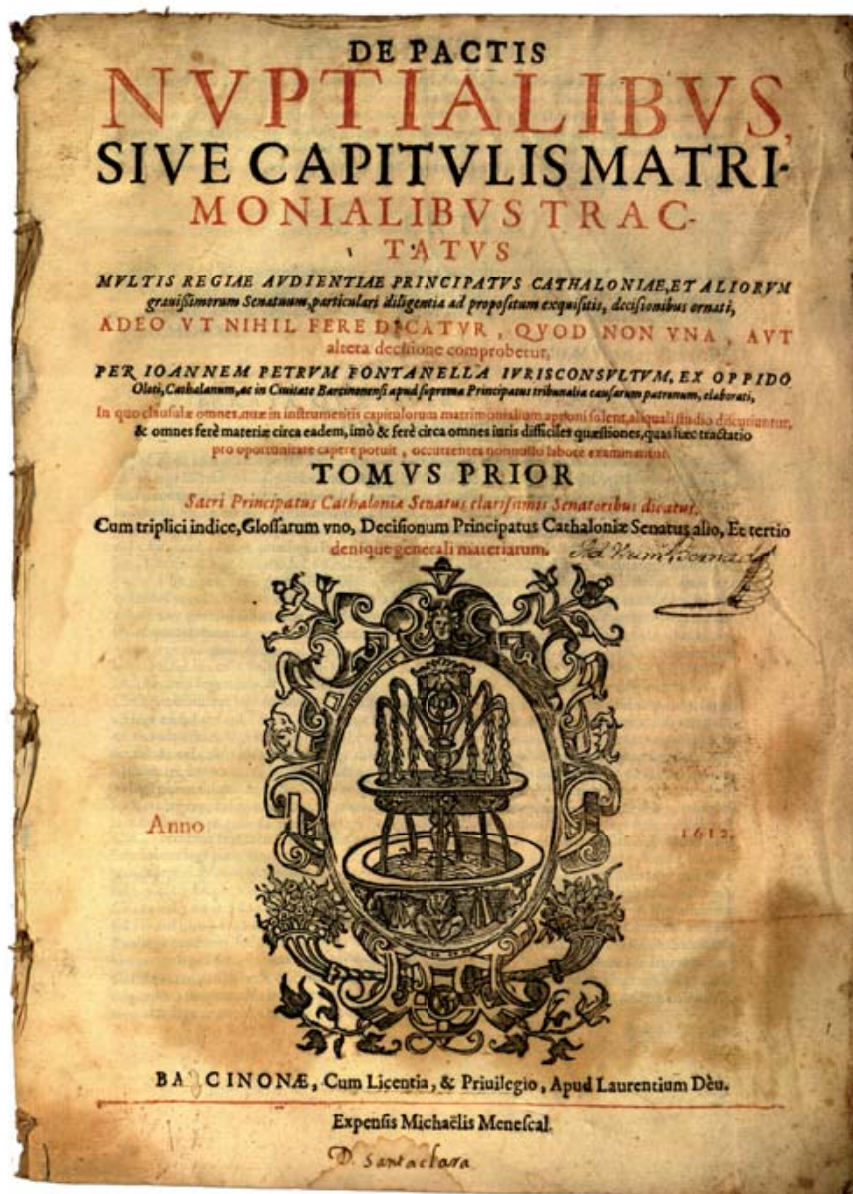
ens fa suposar que les obres van passar a formar part de la biblioteca de l'autor durant el període en què va ser ministre a Lisboa i a Brussel·les. La vàlua del fons radica en el fet que són llibres de la biblioteca particular de Juan Valera i que moltes d'aquestes obres porten dedicatòries i fins i tot alguna carta manuscrita adreçada a l'autor. Aquest curiós fons està relligat facticiament en 99 volums.

La Secció de Reserva posseeix, a més de tots els impresos, 43 manuscrits dipositats actualment a la Secció de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya. Aquest fons està format per documents molt diversos: capbreus, alguna escriptura de venda, una sèrie de documents que fan referència al Castell de Vilademany, missals, graduals, processionaris, breviaris i altres llibres religiosos, molts d'ells lamentablement incomplets, així com també fragments de llibres litúrgics adquirits majoritàriament al bibliòfil Felip Capdevila i Rovira. Tot el fons ja s'ha digitalitzat i es pot consultar des del DDD.

Entre tots aquests manuscrits, sens dubte cal destacar un leccionari-homiliari de l'ofici romà, anomenat Sambola, que la UAB va adquirir a Felip Capdevila. Rep aquest nom de l'advocat gironí Narcís Sambola, que n'havia estat l'antic posseïdor. Es tracta de la fusió de dos leccionaris manuscrits anteriors en pergamí i datats el segle XII. La importància d'aquest leccionari rau tant en la seva antiguitat (segle XII), com en la vintena de fragments litúrgics amb notació musical neumàtica que conté. N'hi ha un d'excepcional, el conegut popularment com a «Cant de la Sibila», una de les manifestacions més singulars del drama litúrgic medieval. Segons que ens indica Gómez i Muntaner en un article seu a *Biblioteca Informacions* sobre el leccionari: «És la segona versió més antiga que es conserva a Catalunya amb música completa i la quarta de tot l'Estat espanyol». Precisament cal remarcar que aquesta manifestació cultural va ser

Leccionari-homiliari de l'ofici romà, anomenat Sambola pel nom de l'advocat gironí Narcís Sambola, que l'havia posseït i el conservava a la casa Sambola. Fulls de pergamí amb text a dues columnes i notació musical aquitana sense pentagrama. Ca. segle XII.

Tractat de dret matrimonial del destacat jurista i polític català Joan Pere Fontanella. Nascut a Olot el 1575, va arribar a ser conseller en cap durant la guerra dels Segadors i a presidir la Junta de Guerra que va organitzar la resistència de Barcelona.

declarada Patrimoni Cultural i Immaterial de la Humanitat pel Comitè Intergovernamental per a la Salvaguarda de la Unesco, l'any 2010.

Una altra obra destacable del nostre fons és l'*España Sagrada*, obra en cinquanta-dos volums creada per Enrique Flórez de Setién y Huidobro, historiador i catedràtic en teologia, erudit espanyol i gran investigador. L'obra va ser pensada originalment com una geografia històrica de l'Església espanyola. L'any 1747 en van aparèixer els dos primers volums. Fins a la mort del pare Flórez, se'n van publicar vint-i-set. En els primers volums apareixia el títol complet de l'obra, que seguia perfectament els cànons del barroquisme del segle XVII: *España Sagrada. Theatro geographico-historico de la Iglesia de España. Origen, divisiones y límites de todas sus Provincias. Antigüedad, traslaciones y estado antiguo, y presente de sus sillas, con varias dissertaciones críticas*. El volum 24 ja va aparèixer amb el títol simple d'*España Sagrada*.

Tot i que la política del Servei de Biblioteques no preveu unes adquisicions regulars en matèria de llibre antic, la direcció sempre ha estat sensible a aquest tema i s'han

anat fent compres de documents puntuals. Entre les darreres incorporacions citarem una edició del 1734 del *Thesaurus linguae latinae* de Robert Estienne, publicada a Londres. La primera edició d'aquesta obra va ser impresa a París l'any 1531 i es va tornar a publicar el 1536 i el 1543. De totes les edicions d'aquesta obra, n'existeixen molt pocs exemplars a les biblioteques espanyoles, i de l'edició adquirida completa, només quatre còpies a tot l'Estat espanyol (a la UAB, a la Biblioteca Nacional de Madrid, a la Biblioteca Provincial de Còrdova i a la Universitat Pontifícia de Comillas de Madrid). L'última adquisició ha estat un facsímil del manuscrit de l'*Atlas català* d'Abraham Cresques, conservat a la Biblioteca Nacional de França de 1375. L'obra, produïda per la llibreria antiquària Delstre's de Barcelona, ha estat dirigida per Pelegrí Haro i Perich i reproduceix artesanalment els sis fulls de què consta l'atles, realitzats en pergamí i acolorits a mà per miniaturistes. Se'n va fer una tirada de 75 exemplars numerats.

Però a la Secció de Reserva actualment també hi trobem altres materials, que, tot i no tenir una antiguitat cronològica especial, sí que són considerats importants, com el fons de Guions de Ràdio Barcelona. Aquesta col·lecció de guions radiofònics inclou tota la programació diària, des de l'any 1925 fins a l'any 1945, de l'emissora, que primer es va anomenar EAJ-1 Ràdio Barcelona, després de la Guerra Civil Radio España 1 i finalment Ràdio Barcelona. Una documentació única per reconstruir els primers trenta anys de vida de Ràdio Barcelona. Aquest fons es complementa amb 256 guions d'obres teatrals emeses en el programa *Radioteatro* de la mateixa emissora, entre els

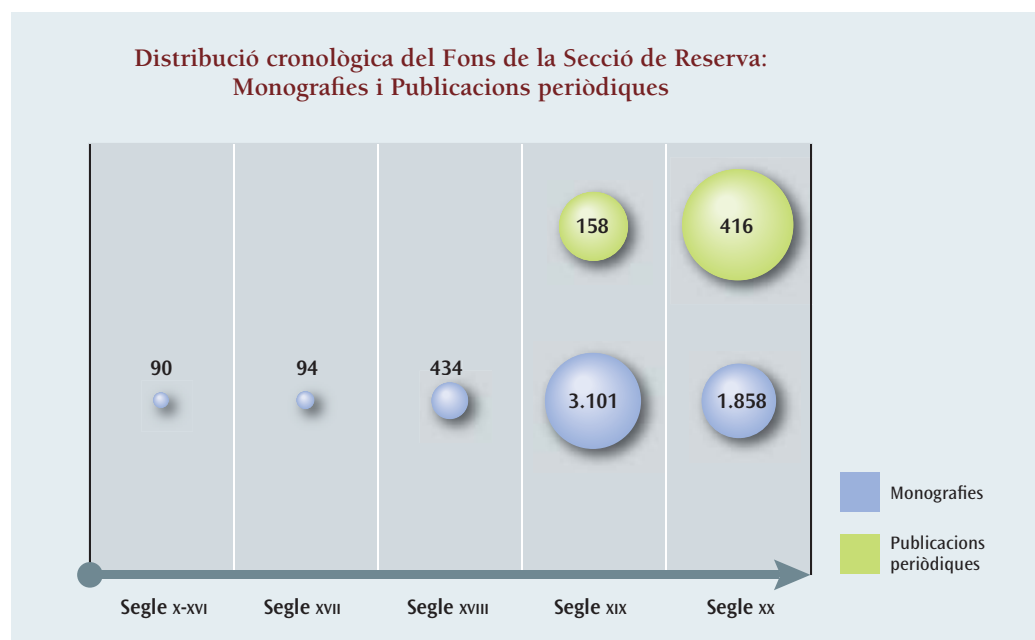
Gradual, probablement dominicà, de pergamí amb notació quadrada sobre pentagrama vermell. Caplletres cal·ligràfiques acolorides. Segle xv.

anys 1940 i 1970, i dirigides per Armand Blanch. El contingut d'aquests documents ens transporta a la nostra història més recent i a una època i forma de viure d'una part de la població d'aquest país.

Actualment, el gran repte és la conservació, preservació i difusió d'aquesta petita part important del nostre fons. Des de fa uns anys ens dediquem a aquests objectius amb projectes de digitalització: incorporem els resultats en dipòsits digitals tant propis com consorciats. El Dipòsit Digital de Documents (DDD) de la UAB, l'Arxiu de Revistes Catalanes (Arca) i la Memòria Digital de Catalunya (MDC) són la finestra que ens permet oferir a tots els usuaris del món la bellesa i la importància del nostre patrimoni.

Des del DDD i a través de col·leccions com Revistes Antiques d'Art i Cultura (<http://ddd.uab.cat/collection/raac>), ja podem accedir a noranta títols en format PDF. I des de la col·lecció Guions de Ràdio (<http://ddd.uab.cat/collection/guirad>) tenim un total de 17.397 pàgines digitalitzades. Treballem conjuntament amb totes aquelles institucions que disposen de fons similars per evitar duplicitats i conjuminar esforços per posar en xarxa el nombre màxim de documents possible. En darrer terme, no oblidem la restauració d'aquests fons, que a causa de l'ús, la manipulació i la composició intrínseca dels seus components, requereixen una actuació per preservar l'obra original, que en molts casos ja esdevé per si mateixa una obra d'art representant d'un estil.

Editada a Barcelona en ple moviment modernista, 1899-1902, *Hispania*, revista il·lustrada en color, va ser una de les més luxoses de l'època. Gràcies a la direcció artística de Raimon Casellas, aquesta revista, de caire espanyolista, va permetre donar a conèixer el nom i l'obra dels artistes catalans més significatius.

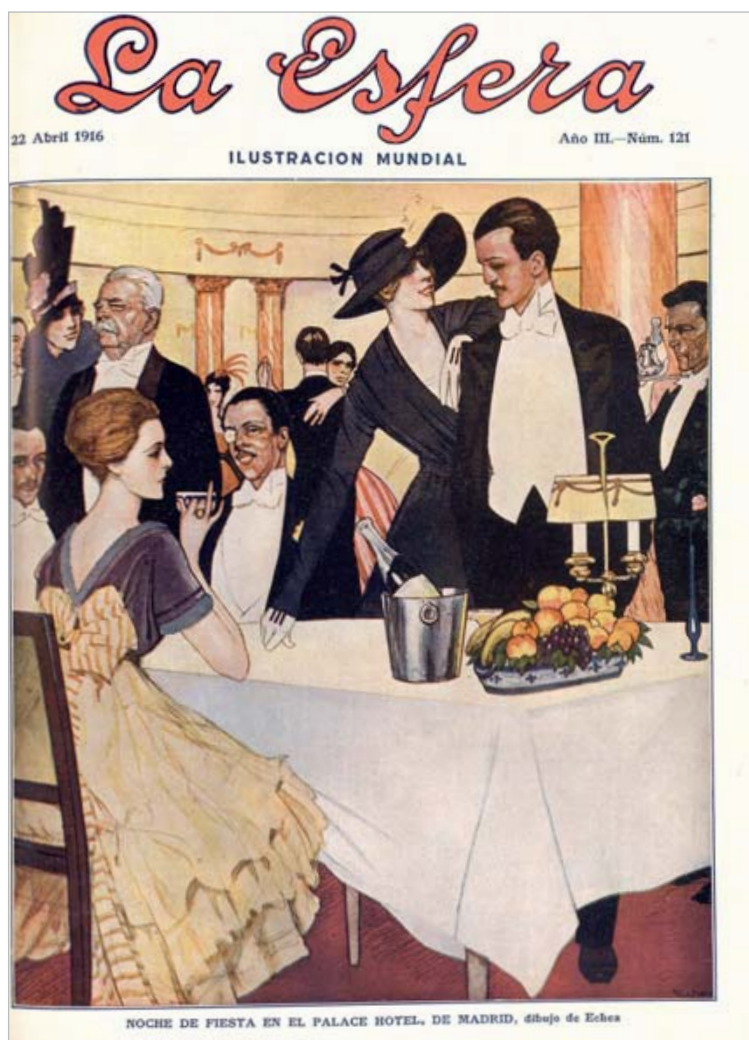
El fons Marca

Teresa Camps i Miró

En l'inici del trajecte de la nostra universitat, les prestatgeries dels espais destinats a biblioteques eren buides, ben pocs alumnes omplien les aules, gairebé no hi havia edificis, ni camins, ni centres d'investigació, ni serveis mínims; quan tot començava i el projecte d'una jove universitat arrencava amb il·lusió, un conegut llibreter de vell del barri de Sant Just de Barcelona, Joan Marca i Marca, oferia un lot de valor incalculable per a la recerca de l'art català compost bàsicament de revistes i publicacions d'art i cultura fetes a Catalunya a partir de la segona meitat del segle XIX i amb un abast sense gaires mancances fins a la Guerra Civil. Això passava el 1971 i el lot constava d'un total de 136 revistes, la major part completes. Anys més tard, el 1979, el llibreter en va oferir un altre, més petit, de 32 títols, que va ser igualment adquirit per la Universitat.

Joan Marca, llibreter ben especialitzat en aquest tipus de materials, va tenir cura de reunir pacientment els diferents exemplars que arribaven a les seves mans, vetllant per completar les col·leccions i, de manera especial, d'assegurar el primer número de cada revista, aquell que encapçala i inicia cada esforç editorial, aquell que per a nosaltres té el màxim interès ja que sol ser la carta de presentació de la nova publicació on es plantegen les inquietuds, les intencions i els programes ideològics, la cita dels seus responsables, la nòmina dels col·laboradors i el lloc on es va gestar la revista. Potser convé dir que la major part de les nostres il·lusionades publicacions eren fruit d'un desig noble i d'una ambició més poètica que no pas real, ja que, sovint finançades pels seus entusiastes redactors, veien la llum amb eufòria i s'apagaven aviat mancades de suport econòmic, de manera que les més agosarades i interessants revistes catalanes del segle passat solien tenir una vida ben efímera. Els coneixements d'expert de Joan Marca van fer possible que moltes

La Esfera, revista il·lustrada publicada a Madrid entre 1914 i 1931, editada per Prensa Gráfica. Promoguda i finançada pel rei Alfons XIII i la reina Maria Cristina, va ser un setmanari d'una qualitat tècnica superior a la d'altres revistes de la seva època.

formessin part d'aquest fons, aspecte aquest que el dota d'una importància i una singularitat realment determinants. Ens consta que a ell, bon col·leccionista i entès, li va doldre desprendre's d'aquest lot únic; però, sabent que el seu destí havia de ser la recerca i el seu destinatari, una universitat catalana, es va sentir compensat àmpliament. Devem a Joan Marca l'esforç, el coneixement i la generosa disponibilitat d'oferir-lo, i als nostres primers rectors i professors, la voluntat d'incorporar-lo a la nostra biblioteca. Possiblement el nom o el registre oficial d'aquest fons és un altre, però nosaltres, els seus usuaris i gairebé tothom el coneixem pel nom del seu creador: és el fons Marca.

Catalunya Gràfica, que va ser fundada i dirigida per Joan Guasch i Rius, era, com deia el seu subtítol, una «revista catalana d'informació nacional i estrangera». Tenia vint-i-quatre pàgines, de les quals n'hi havia vuit d'articles i anuncis i setze d'informació gràfica.

Contingut del fons

Tot i ser un fons format bàsicament per revistes, amb el lot inicial hi anava la reunió de molts fulls, gairebé tots, de la «Pàgina artística» setmanal del diari *La Veu de Catalunya*, alguns setmanaris humorístics molt populars il·lustrats per artistes o «nino-taires» ben coneguts que, amb anterioritat a la imatge fotogràfica, es guanyaven la vida tot esperant el reconeixement del seu treball com a creadors. També hi havia un important conjunt de catàlegs, avui introbables, alguns de centenaris, i prop de dues-

centes monografies i llibres d'autors catalans referits a l'art català del seu temps, escrits per autors molt prestigiosos abans de la Guerra Civil. A més, en el lot inicial hi havia una dotzena de caixes plenes de catàlegs de mostres realitzades després de la guerra, col·leccions pràcticament senceres de monografies de petit format i alguns opuscles signats per artistes o crítics del moment, totes elles eines fonamentals per a una recerca encara no acabada sobre la naturalesa de l'art català recent.

Si bé el gruix bàsic de les publicacions fa referència a l'art, tant des del punt de vista teòric i informatiu com des del fonamental registre fotogràfic de l'obra dels artistes del moment, en gran part dispersa actualment, la majoria d'aquestes publicacions incloïa la producció literària i poètica del seu temps, de manera que aquest fons també esdevé un recurs inestimable per al coneixement d'edicions literàries catalanes anteriors a la Guerra Civil; a través d'aquestes publicacions es fa ben perceptible, al marge de modes puntuals, la sensibilitat dels diferents moments del transcurs del pensament i la creació a casa nostra.

La qualitat del fons la dona, sense cap dubte, l'abast qualitatiu i quantitatiu de les col·leccions, així com també la seva coherència i la diversitat, la seqüència temporal i la cobertura global d'aquest període, que va ser intens, ric i vital en nom d'un projecte de construcció d'una identitat nacional catalana, de la qual les revistes són un índex sensible, ric i fidel a allò que Xènius va qualificar com «les palpitations del temps». A més, la importància d'aquest fons la manifesta el seu òptim estat de conservació i el fet que una part nombrosa de títols, més de seixanta, és completa, i la resta, en gran part, inclou el primer exemplar de la publicació.

Suplement dedicat al Futbol Club Barcelona de la revista *Juventut Catalana*, que va ser una revista setmanal publicada a Barcelona els anys 1924 i 1925. Entre els seus col·laboradors trobem Carles Soldevila i la il·lustradora Lola Anglada.

Les revistes d'art català

La llista és llarga i cobreix amb fidelitat els inicis de la premsa i les publicacions periòdiques que arrenquen des de la segona meitat del segle XIX, amb un progressiu augment en qualitat i quantitat a l'inici del segle XX. En aquest primer tram, que coincideix amb l'etapa estètica i cultural anomenada Modernisme, hi trobem alguns exemplars de la revista *Luz* (1897-1898), la segona etapa de la revista *L'Avenç* (1889-1893), la primera època de *Catalunya Artística* (1900-1903), *Hispania* (1899-1902), les publicacions conduïdes pels pintors Ramon Casas i Santiago Rusiñol amb el crític Miquel Utrillo, *Quatre Gats* (1899), *Pel & Ploma* (1899-1903) i *Forma* (1904-1906), totes elles completes.

Garba va començar l'any 1905 amb un article de Joan Maragall: «Aquesta publicació és obra de general cultura, y és ningú menys que la pàtria catalana qui al cap de vall ha de gaudir-se'n». Més endavant va esdevenir una revista de «ninots de gresca y actualitats».

La nova etapa estètica, anomenada Noucentisme, va vehicular la seva visió a través de nombroses i diverses publicacions que es desenvolupen en el primer terç del nou segle, com ara *Empori* (1907-1908), *Revista Nova* (1914), *El Noucentista* (1914), *Revista de l'Escola de Decoració*, impulsada pel pintor Torres García (1914), *El Picarol* (1912), *Vell i Nou* en les dues èpoques, (1915-1921), *L'Instant* (1918-1919), *Terra-mar* (1919-1920), els magazins *D'Ací-D'allà* (1918-1936) i *Bellaterra* (1923-1927), així com també algunes revistes de curta existència, petit format i indiscutibles bones intencions: *Garba* (1905-1906), *Futurisme* (1907), *Panteisme* (1911), i el setmanari feminista *Or i Grana* (1906), totes elles completes i amb textos signats pels pensadors i crítics més sensibles del moment: Eugeni d'Ors, Feliu Elias, Josep M. Junoy, Joaquim Folch i Torres i Joaquim Torres i García.

Simultàniament, tot i que no exclusivament dedicades a l'art, altres publicacions beneficiades pels avenços tècnics pel que fa a la reproducció gràfica reproduïen nombroses obres d'artistes catalans, la major part dels quals, ara per ara, encara de-

L'editorial Cobalto (1947–1953) va editar com a publicació periòdica els fascicles de *Cobalto 49*. La revista es presentava com l'òrgan d'expressió de l'associació del mateix nom i alhora era una mena de suplement de la mateixa editorial. El primer fascicle es va publicar amb motiu de l'exposició sobre Joan Miró a les Galerías Layetanas.

manen un estudi seriós. D'innegable interès com a registre d'una progressiva normalitat cultural són, entre d'altres, *Joia* (1928), *Nou Ambient* (1924), *Gasete de les Arts* (1924-1927), les edicions de *La Mà Trencada* (1924-1925), *La Ciutat i la Casa* (1925-1928), *La Nova Revista* (1927), *Art* (1933-1935) i *Arquitectura i Urbanisme* (1931-1932), totes elles completes.

En el lllindar del pitjor dels canvis, la Guerra Civil, les publicacions catalanes queden pràcticament eliminades, prohibida la llengua, empresonats molts pensadors i a l'exili la major part dels escriptors, marcats per la censura política, per la por i per la impossibilitat d'obtenir permisos i paper per a noves publicacions. El silenci va envair el text imprès i l'esperit col·lectiu. El fons Marca ho reflecteix de manera que el nombre de publicacions del moment és ben pobre en contrast amb la vitalitat anterior. Tot i això, algunes revistes, com ara *Ariel* (1946-1951), *Cobalto* (1947-1949), *Inquietud* (1955-1966) i l'edició íntegra del diari *Tele-expres* (1964-1980), doten el buit expressiu imposat, al costat de les publicacions legals del moment, d'un alè diferenciador.

Alguns petits tresors

L'encert i els coneixements de Joan Marca van enriquir el fons amb unes quantes joies, peces úniques d'un únic o pocs exemplars, intenses i radicals com correspon a la voluntat avantguardista dels seus impulsors; no cal dir que són autèntiques claus per interpretar el temps en què van ser fetes i avui són del tot introbables. *Un Enemic del Poble* (1917), *Arc Voltaic* (1918), *Troços* (1921), *L'Amic de les Arts* (1926), *Hèlix* (1929) i *Art* (Lleida, 1933-1934) enllacen amb la sòlida publicació setmanal *Mirador* (1929-1937), que es va transformar en *Meridià* (1938) en temps de guerra. Aquestes publicacions són completes i van ser impulsades, escrites i dibuixades per personatges tan importants com el poeta Joan Salvat-Papasseit, el pintor Joaquim Torres i Garcia i l'aleshores jove artista Joan Miró, entre altres esforços avantguardistes.

El risc personal no va impedir que un grup de joves que constituïen el primer índex de vitalitat renovada després de la Guerra Civil, els pintors Tàpies, Cuixart,

Exemple d'una de les nombroses revistes satíriques del segle XIX, *El Gato Negro* va ser fundada l'any 1898 i se'n van editar 52 números setmanals en el seu any de vida.

Editada a Vic entre 1955 i 1966, *Inquietud* va ser una revista d'avantguarda, oberta als corrents culturals més avançats del moment, que va recollir les aportacions de molts escriptors catalans de l'època.

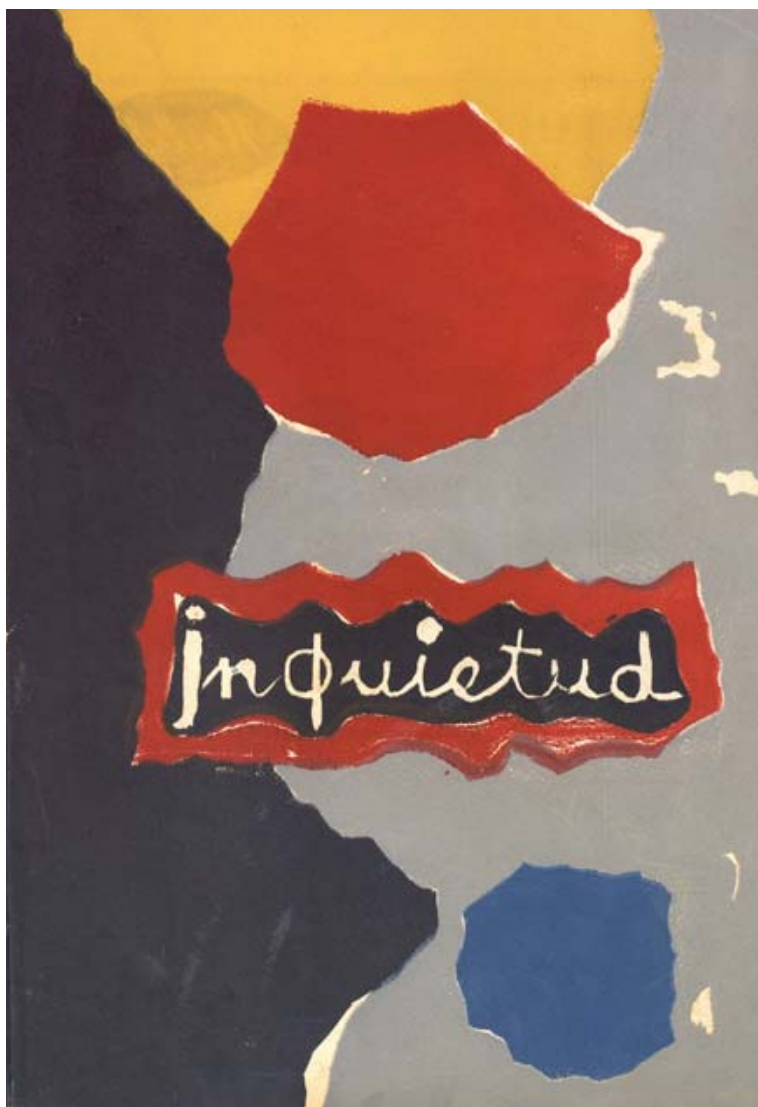
Ponç i Tharrats, el poeta Joan Brossa i el filòsof Arnau Puig, redactessin, finances- sin, dibuixessin i difonguessin la seva original publicació *Dau al Set* (1948-1951), de la qual el fons posseeix molts exemplars. La mateixa necessitat de sortir de la foscor ambiental i de distanciar-se de les publicacions clandestines hereves del Noucentisme va generar l'únic i original número de la revista *Algol* (1947), impulsada per Arnau Puig, Joan Ponç i Joan Brossa, que el nostre fons guarda com a

peça única. Igualment, el possible únic exemplar de *Joc Net*, escrit en català el 1953 per Tàpies, Cirlot, Brossa i Santos Torroella, i l'original paper *La Mosca*, iniciativa d'Edicions 62.

Tot aquest volum de materials ara mateix pot complementar-se amb altres adquisicions de la Biblioteca, com ho va ser, el 1998, l'amplia col·lecció de revistes de la Biblioteca Monés, moltes d'elles de caràcter històric i confessional i totes en català, i més recentment la donació del fons documental de l'expert i historiador del cinema Joaquim Romaguera, que ha de propiciar un avenç considerable en els estudis encara insuficients sobre el cinema català.

Per acabar

En tot aquest temps, la nostra biblioteca ha tingut cura del fons, l'ha restaurat i enquadernat, n'ha fet un seriós catàleg, l'ha ofert sempre als investigadors i a les entitats perquè el coneguin i el difonguin, i darrerament ha procurat digitalitzar-lo conscient de ser dipositària d'una eina molt valuosa per avançar en la recerca de la vida cultural de Catalunya.

Arxius de Ciència

Xavier Roqué, Agustí Nieto-Galan, Jorge Molero Mesa²

L'activitat científica deixa un rastre privat que és, tanmateix, absolutament rellevant per comprendre-la en la seva dimensió històrica i examinar el seu paper en l'esfera pública. Entre altres tipus de documents i objectes, integren el rastre de la ciència contemporània quaderns i notes de recerca, cartes, postals, fotografies, plànols, discs durs, disquets, còpies de circulars i minuts de reunions, apunts per a classes, manuscrits d'articles i llibres, galerades, esborranys de xerrades, invitacions, informes tècnics o d'avaluació, sol·licituds de projectes, models d'instruments, prototips o catàlegs. Tots aquests exemples corresponen de fet a elements dels fons d'arxius personals i institucionals de caràcter científic que es conserven a les biblioteques i arxius de la Universitat Autònoma de Barcelona. En altres països, la quantitat i qualitat d'aquesta mena d'arxius són congruents amb el grau de desenvolupament científic i de consciència personal i institucional de pertànyer a una tradició investigadora; a Catalunya s'ha assolit el desenvolupament, però no encara la consciència, i els arxius de ciència no tenen encara la consideració que es mereixen. La UAB, però, és la seu del Servei d'Arxius de Ciència (SAC, www.sac.cat), una iniciativa única a Catalunya (i a Espanya) que té com a objectiu primordial promoure de manera sistemàtica i coordinada la conservació, l'estudi i la difusió dels arxius de ciència. El SAC ha col·laborat amb el Servei de Biblioteques, l'Arxiu General i la Biblioteca de Ciència i Tecnologia de la UAB en la captació, catalogació i difusió de diversos fons científics. En aquest capítol presentem aquestes actuacions i les emmarquem en el context de creació d'una estructura estable activa en l'àmbit dels arxius de ciència.

El Servei d'Arxius de Ciència: orígens i desenvolupament

El Servei d'Arxius de Ciència va néixer com un node d'informació sobre arxius, però amb el temps ha esdevingut també un centre de difusió de la cultura científica i un servei de suport a la recerca. Com a servei d'arxius, el SAC contribueix a la localització,

2 Aquest capítol està basat en diferents publicacions prèvies: ROQUÉ, X. «La memòria de la ciència contemporània: el Servei d'Arxius de Ciència». A: Bertomeu, J. R.; García Belmar, A. Eds. *Obrint les caixes negres. Col·lecció d'instruments científics de la Universitat de València*. València: Universitat de València, 2002. P. 133-48; BORFO, A.; ROQUÉ, X. «El Servei d'Arxius de Ciència». *Biblioteca Informacions* 26 (febrer de 2003): 19; ROQUÉ, X. «Els arxius de Josep Maria Millàs i Vallicrosa i Eduard Millàs i Vendrell, a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia». *Biblioteca Informacions* 38 (abril de 2010): 21-4. Hem utilitzat també els textos redactats per al web del Servei d'Arxius de Ciència (<http://www.sac.cat>) per X. Roqué, Jordi Sequero i Sara Fajula, així com les descripcions de fons redactades per diversos col·laboradors i becaris del Servei: Carlos Acosta, Sara Fajula, Sara Lugo, Tania Trigo i José Joaquín Varela. Agraïm finalment la col·laboració del personal de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia, i les intervencions decisives del director del Servei de Biblioteques, Joan Gómez Escofet, en la captació per a la UAB d'alguns dels fons que descrivim.

el tractament i la preservació del patrimoni documental de la ciència, la tecnologia i la medicina contemporànies; com a centre de cultura científica, el SAC fomenta el coneixement de les pràctiques de la ciència a partir de documents originals; finalment, com a servei de suport a la recerca, el SAC promou la recerca històrica d'excel·lència sobre la ciència, la tecnologia i la medicina, especialment a través del desenvolupament de línies de treball originades per les activitats de tractament i estudi de fons d'arxiu. Localitzat al Centre d'Història de la Ciència (CEHIC), a la Facultat de Ciències de la UAB, el SAC no és una institució dipositària de fons, sinó un node d'informació que treballa conjuntament amb els arxius existents i amb la comunitat acadèmica. A més del de la UAB, el Servei d'Arxius de Ciència té el suport estable del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (entre 2003 i 2010 Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació) i l'Institut d'Estudis Catalans.

La idea de crear un Servei d'Arxius de Ciència va sorgir a mitjan dècada dels noranta en el si del CEHIC i la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT), filial de l'Institut d'Estudis Catalans. La iniciativa estava inspirada en serveis anàlegs que funcionaven a països com els Estats Units (Center for History of Physics and Allied Sciences, American Institute of Physics, creat el 1961) o la Gran Bretanya (National Cataloguing Unit for the Archives of Contemporary Scientists, creada el 1973, des de 2010 Centre for Scientific Archives @ The Science Museum). L'oportunitat de donar forma al projecte va sorgir dins l'Institut d'Estudis Catalans l'estiu de 2001, en convocar-se un ajut a projectes de recerca que constituïssin «corpus, recopilacions de documents o bases de dades referents als Països Catalans» que fossin «assimilables a projectes que es fan o s'han fet en altres països». El projecte Creació d'un Servei d'Arxius de Ciència va ser aprovat amb pressupost per a tres anys.

El novembre de 2001 es va constituir una comissió gestora integrada per Antoni Borfo (aleshores responsable de l'Arxiu General de la UAB i membre de la Secció d'Universitats i Recerca del Consell Internacional d'Arxius), David Jou (catedràtic de Física de la UAB, membre de l'IEC i director del projecte), Víctor Navarro Brotons (catedràtic d'Història de la Ciència de la Universitat de València), Antoni Roca-Rosell (professor d'Història de la Ciència de la Universitat Politècnica de Catalunya i president de la SCHCT) i Xavier Roqué (professor d'Història de la Ciència de la UAB i coordinador del projecte). En el marc d'aquest projecte inicial, el març de 2003, el Servei va publicar el seu primer web, i poc després es va presentar internacionalment en societat en el primer Congrés Internacional sobre Arxius de Ciència, celebrat a Edinburg entre el 9 i l'11 d'abril de 2003. El 2004 el projecte va optar a una nova convocatòria de l'IEC i va assolir la continuació per al període 2005-2007. Un dels objectius explícits del projecte en aquesta segona fase era la signatura d'un conveni que el dotés d'una base institucional àmplia i estable; hi contribuïa la dotació el 2003, en règim de cofinançament, d'una plaça estable de tècnic de suport a la recerca. El pas decisiu en la consolidació del SAC es va produir l'any 2007 amb la signatura d'un conveni entre el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat Autònoma de Barcelona, per promoure conjuntament el Servei d'Arxius de Ciència. Aquest conveni, que s'ha renovat anualment fins a l'actualitat, ha permès al Servei aprofundir en la recuperació d'arxius científics i estendre les seves activitats a la divulgació de la cultura científica i el suport a la recerca.

Àmbits d'actuació del SAC

El SAC treballa en la localització de fons de científics o institucions del domini lingüístic català; la realització de classificacions i catàlegs; i la recuperació, preservació i difusió de les veus de científics, metges i tecnòlegs, recollides en entrevistes personals o intervencions públiques. L'àmbit cronològic d'actuació és preferentment el segle xx fins al moment actual; l'àmbit geogràfic és molt ampli: encara que la majoria dels fons localitzats estan preservats a Catalunya, València i les Illes, el Servei s'interessa també pels fons dipositats a la resta de l'Estat o en altres països, com és ara el cas dels fons relacionats amb investigadors que es van haver d'exiliar a causa de la Guerra Civil. Un dels exemples destacats en aquest sentit és la col·laboració amb l'Instituto Colombiano de Geología y Minería, dipositari del fons del paleontòleg i geòleg José Royo i Gómez (1895-1961), fons que inclou les actes de l'Ateneu Espanyol Republicà de Bogotà.³ Però, a més d'interessar-se pels arxius dipositats, el SAC pretén que la informació sobre aquests fons, així com les garanties sobre la seva conservació i ús per part de la comunitat científica, estimulin el dipòsit d'aquells fons, especialment de caràcter personal, que no han estat cedits a cap institució i corren el risc de perdre's.

La tipologia dels arxius de ciència és molt diversa, tant pel que fa a les disciplines i els períodes coberts, com al format, el suport i l'estat de conservació dels documents que els integren. El seu tractament, doncs, comprèn diverses actuacions: la identificació i ordenació; l'adequació física, conservació i protecció; i la transcripció o digitalització. La catalogació és duu a terme sota un criteri comú d'actuació, basat en la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). El Servei d'Arxius de Ciència col·labora en tots aquests àmbits amb les institucions dipositàries, a través de la signatura de convenis, l'adopció d'acords o la dotació de beques. A banda dels catàlegs realitzats pel mateix Servei, s'ofereix a les institucions dipositàries la possibilitat de fer migrar els instruments de descripció dels catàlegs de què disposen a la base de dades del Servei, accessible a través del seu web. La migració pot comportar tasques d'adequació i correcció d'aquests instruments de descripció.

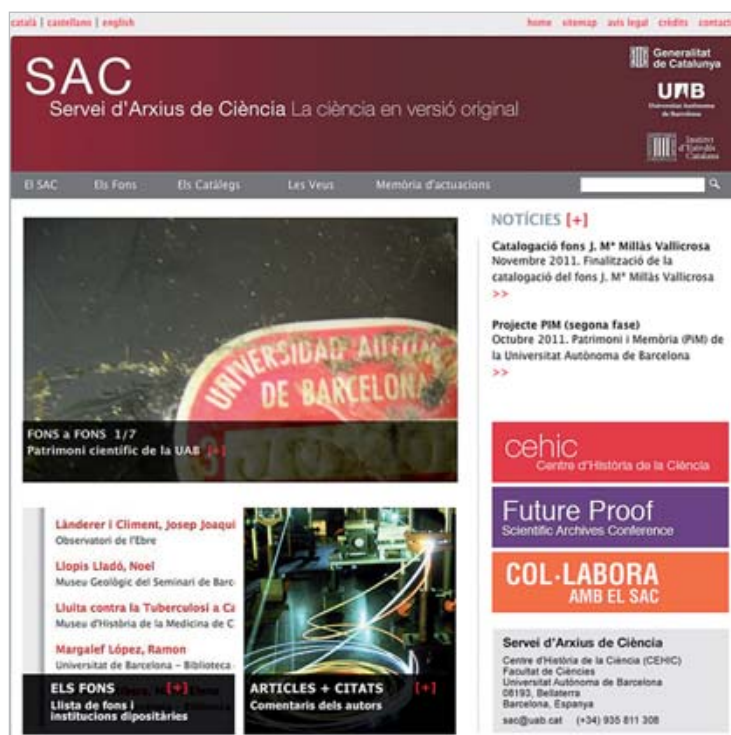
El SAC i el Servei de Biblioteques de la UAB

Des que es va crear, el SAC ha col·laborat amb el Servei de Biblioteques i amb la Biblioteca de Ciència i Tecnologia en particular, en les actuacions que implicaven arxius de ciència vinculats a la UAB o que hi havien estat dipositats. La majoria d'aquests fons són personals, però hi ha dos casos molt significatius d'arxius institucionals.

El fons Sunyer

Entre els fons personals destaca el del matemàtic Ferran Sunyer i Balaguer (1912-1967), objecte d'un dels projectes pilots del SAC. Sunyer va ser un dels pocs matemàtics actius internacionalment a Espanya entre els anys 1940 i 1970. El seu arxiu, cedit

3 Vegeu: ACOSTA, Carlos. *La historia de Ingeominas. 90 años de geología oficial en Colombia*. Bogotà: Ingeominas, 2007.

Promogut per la Universitat Autònoma de Barcelona, amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans, el SAC és un instrument adient per a la preservació i difusió dels arxius científics catalans.

dora i de les relacions socioprofessionals d'un dels matemàtics catalans més destacats del segle xx. El Servei d'Arxius de Ciència va crear un quadre de classificació amb la col·laboració del biògraf de Sunyer, Antoni Malet; posteriorment el fons es va catalogar i es van crear els registres que descriuen el contingut dels diferents documents; finalment, el Servei de Biblioteques es va ocupar de la revisió lingüística dels registres i de la digitalització del fons per incloure'l al Dipòsit Digital de Documents juntament amb altres fons d'arxiu singulars.⁴

El fons Millàs

La Biblioteca de Ciència i Tecnologia també acull, des de l'any 2000, el fons d'arxiu de Josep Maria Millàs i Vallicrosa (1897-1970), pioner de la història de la ciència a Espanya i Catalunya, i el del seu fill Eduard Millàs i Vendrell (Barcelona, 1937-Barcelona, 1999), filòleg i historiador de la ciència. L'arxiu de Josep Maria Millàs consta de nou capses de conservació que ocupen aproximadament 1,2 ml. El fons ha estat parcialment inventariat per la Biblioteca de Ciència i Tecnologia; l'inventari i classificació definitius són un projecte en curs del SAC. Hi ha set capses més que contenen més de setanta carpetes d'anelles i que ocupen aproximadament 2,5 ml; la major part dels documents que l'integren corresponen a apunts i notes manuscrites sobre textos cabdals de la història de l'astronomia antiga i àrab medieval, la preparació de treballs publicats i, sobretot, l'ensenyament universitari d'aquestes matèries. Aquests documents també formen part d'un projecte en curs de condicionament, inventari i classificació per part del SAC.

⁴ Dipòsit Digital de Documents > Fons personals > Ferran Sunyer i Balaguer (ddd.uab.cat/collection/fsunyer). Sobre Sunyer, vegeu MALET, A. *Ferran Sunyer i Balaguer (1912-1967)*. Barcelona: IEC, 1995.

a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia per la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer, inclou correspondència amb societats científiques i amb matemàtics d'arreu del món, com també apunts i separates de treballs de Sunyer i els seus col·legues. Sunyer va mantenir vincles particularment estrets amb la comunitat matemàtica nord-americana, especialment a través de Ralph P. Boas Jr, catedràtic de la Northwestern University i editor dels *Proceedings of the American Mathematical Society*. En un moment en què no hi havia a Espanya fons estables de finançament per a la recerca, Sunyer va aconseguir des de 1961 i fins a la seva mort diversos contractes de recerca amb la Marina de Guerra dels Estats Units (imatge) i va publicar articles en revistes com *Mathematical Reviews* i *Proceedings of the American Mathematical Society*. Els 1.159 registres que integren el fons Sunyer, doncs, són un testimoni valuós de l'activitat investiga-

La correspondència addicional que conté l'arxiu mostra la trajectòria institucional de Millàs i Vallicrosa. La seva elecció com a president de l'Acadèmia Internacional d'Història de la Ciència, el 1958, i la celebració a Barcelona, el 1959, del 9è Congrés Internacional d'Història de la Ciència, que va presidir, només van ser la culminació de les relacions que Millàs havia conreat abans de la Guerra Civil. L'arxiu documenta aquesta activitat, tant pel que fa a l'assistència o organització de congressos, com a la participació en comissions internacionals.

El fons Millàs il·lumina aspectes complementaris de la recerca, la institucionalització i l'ensenyament de la història de la ciència a Espanya i Catalunya, i constitueix una font essencial per conèixer-ne l'evolució des de la dècada dels anys trenta fins al final del segle xx. En el cas del fons Millàs Vallicrosa, l'epistolari documenta la seva formació i activitat acadèmica i permet reconstruir la gènesi i la difusió d'alguns dels seus treballs més coneguts, com ara l'*Assaig sobre les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval* (Barcelona: Institut Patxot, 1931). Ocupa un lloc preferent en aquest epistolari la correspondència amb George Sarton (1884-1956), l'historiador belga que el 1913 va fundar i editar fins al 1952 la revista *Isis* —probablement la revista més prestigiosa de la disciplina, des de 1924 l'òrgan de la History of Science Society dels Estats Units— i va promoure la institucionalització de la història de la ciència. La col·lecció dipositada a la UAB conté els originals de les cartes de Sarton, documents molt rellevants per traçar la història de la història de la ciència a Espanya i Catalunya i la seva dimensió internacional.⁵

Josep M. Millàs Vallicrosa

Josep M. Millàs i Vallicrosa (1897–1970) va excel·lir en l'estudi de la història de la ciència a l'al-Andalus i la seva relació amb la ciència medieval europea. Va ser membre de nombroses associacions internacionals i va presidir l'Académie Internationale d'Histoire des Sciences i l'Asociación para la Historia de la Ciencia Española.

5 GLICK, T. F. «Éloge. José María Millàs Vallicrosa (1897-1970) and the founding of the history of science in Spain». *Isis*, 68 (1977): 276-83; GLICK, T. F. *George Sarton i la història de la ciència a Espanya*. Traducció catalana de Mercè Viladrich (Barcelona: CSIC, 1990). Entre 1929 i 1955 Sarton i Millàs es van intercanviar 75 cartes (40 de Millàs a Sarton, 35 de Sarton a Millàs) en anglès, castellà, francès i àrab. Aquesta correspondència era coneguda gràcies a la publicació, per part de Thomas F. Glick, de les transcripcions de les cartes entre Sarton i els arabistes espanyols: el mateix Millàs, Miguel Asín Palacios (1871-1944), José A. Sánchez Pérez (1881-1958) i Ángel González Palencia (1889-1949), entre d'altres (als Thomas F. Glick Papers, dipositats a la Universitat de Texas a Austin, hi ha una capsa relacionada amb aquesta edició: 96-280/4 George Sarton, *La història de la ciència a Espanya. Correspondence and miscellaneous*. Galleys. HSS Seattle, 1990). Moltes de les cartes de Sarton a Millàs van ser mecanografiades i Glick les va localitzar als Sarton Papers (Houghton Library, Harvard University), juntament amb la totalitat de les cartes de Millàs a Sarton; per a les cartes manuscrites de Sarton (9), Glick va citar els «Papers personals de J. M. Millàs Vallicrosa».

DVRANTE VEINTE AÑOS
 NVMEROSÍSIMAS OBSERVACIONES CLÍ
 NICAS DE PRESTIGIOSOS DOCTORES
 han demostrado plenamente el valor terapéutico de la
HEMO-ANTITOXINA Y DEL SVERO
RAVETLLAT - PLA
 EN ESTE TIEMPO, LA CONCEPCIÓN
 etiopatogénica de la tuberculosis, en la que
 se basan tales medicamentos, ha sido ra-
 tificada por las investigaciones bacterio-
 lógicas al comprobar el polimorfismo
 del germen causal y la diversa pa-
 togenicidad de sus formas.

*LA CLÍNICA Y LA INVESTIGACIÓN CONVERDAN EN
 TESTIMONIAR LA EFICACIA Y LA VIRTVALIDAD DE
 ESTOS PRODVCTOS*

INSTITVTO RAVETLLAT - PLA
 Avenida de la Virgen de Montserrat, 114.- Barcelona.

Cartell de propaganda comercial de l'Institut Ravetllat-Pla. L'Institut va ser fundat pel veterinari Joaquim Ravetllat i Estech i el metge Ramon Pla i Armengol l'any 1919, i estava dedicat als estudis sobre la tuberculosi i a l'elaboració de dos productes antituberculosos: l'hemoantitoxina i el sèrum Ravetllat-Pla.

Dels documents es desprèn que aquestes relacions interessaven els investigadors però també els gestors científics de l'Espanya de Franco, que hi veien una eina de legitimitat. El fons inclou una carta de José María Albareda (1902-1966), el poderós secretari general del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) fins al 1966, demanant una nota sobre la participació espanyola al VI Congrés Internacional d'Història de les Ciències (Amsterdam), «a fin de incluirlo en el folleto acerca de la participación española en las Reuniones Internacionales» (Albareda a Millàs, 19/9/1950; el programa del Congrés es troba a la capsa I, carpeta 5, «Congressos»). Pel que fa a la recerca, els estudis mecanografiats i els esborranys de publicacions documenten el procés d'investigació i la col·laboració entre estudiosos de diferents països. Cap al final de la trajectòria acadèmica de Millàs i Vallicrosa, la creació de nous organismes públics de gestió de la recerca a Espanya, com ara la Comissió Assessora per a la Investigació Científica i Tècnica (1958), va comportar la transició a un model de finançament per projectes. Una carta de Juan M. Martínez Moreno, director general d'Ensenyament Universitari, detalla el funcionament d'aquests projectes incipients, tant pel que fa a la retribució de personal i la distribució d'ajuts, com a les despeses en material o la dotació de beques; s'hi fa referència a un contracte que, un cop signat, havia de ser remès al Ministeri d'Hisenda (Martínez Moreno a Millàs, 12/11/1963).

L'arxiu d'Eduard Millàs, per la seva banda, està format essencialment per documents relacionats amb la docència. L'abast i el caràcter de la documentació, així com l'èmfasi en l'ensenyament, en fan un arxiu singular, perquè sovint s'avalua l'interès d'un arxiu científic per la seva relació amb la recerca més que no pas amb la docència. Tanmateix, ambdós aspectes estan íntimament relacionats i en el cas dels fons personals sovint se superposen. Les anotacions minucioses i pulcres d'Eduard Millàs sobre l'*Almagest* de Ptolemeu, la *Física* d'Aristòtil o els càlculs de moviments planetaris d'Ibn al-Banna no només il·lustren el rigor docent del seu autor sinó que també poden ser útils per a altres investigadors, d'aquí l'interès de conservar-les.

Altres fons

La Biblioteca de Ciència i Tecnologia ha tingut també la iniciativa d'acollir i classificar diversos fons personals d'investigadors de la UAB, com el del professor Josep Egozcue i Cuixart (1940-2006), un dels fundadors de la Universitat i expert en biologia de la reproducció i bioètica, fons cedit pel Departament de Biologia Cel·lular, de Fisiologia i d'Immunologia i format per una col·lecció de separates d'articles; o el de la professora María Cristina Vicente (1948-2000), zoòloga i professora del mateix departament, que inclou separates d'articles científics i l'epistolari professional. La biblioteca també conserva el fons del geòleg d'origen suís Otto Wilhem Gutzwiller (1889-1958).⁶

El SAC i la Biblioteca de Ciència i Tecnologia col·laboren actualment en el projecte de digitalització de l'arxiu personal del físic Pere Pascual de Sans (1934-2006), un dels arxius personals més importants per a la història de la física a Espanya en la segona meitat del segle xx. El fons conté uns 3.400 documents, distribuïts en 62 carpetes de conservació, relacionats amb la intensa activitat docent, de gestió i de recerca de Pere Pascual. Conservat fins al 2009 al seu despatx del Departament de Física Fonamental

6 Vegeu Biblioteques> Fons i equipaments> Fons personals.

Josep Egozcue i Cuixart, (1940–2006) va ser un dels pioners a Espanya en la investigació de les tècniques de reproducció assistida que van permetre la fecundació *in vitro*. Aquí el podem veure fent el discurs, com a secretari general de la UAB, a l'acte d'inauguració del curs acadèmic 1988–1989.

la docència. Aquests documents han estat adequats físicament i catalogats, i recentment s'ha obtingut una subvenció, tramitada per la Biblioteca de Ciència i Tecnologia, per digitalitzar íntegrament l'arxiu i assegurar-ne la preservació en un repositori digital. Aquesta actuació és un bon exemple del treball transversal (interuniversitari, entre diferents instàncies de la mateixa universitat, entre físics, historiadors, arxivers i bibliotecaris) que l'existència d'una plataforma com el SAC propicia.

Aquesta mena de col·laboració ha estat igualment decisiva per recuperar un arxiu de naturalesa ben diferent dels que hem descrit fins ara. Es tracta de la biblioteca i arxiu de l'Institut Ravetllat-Pla, fundat el 1923 pel veterinari Joaquim Ravetllat i Estech (1871-1923) i el metge Ramon Pla i Armengol (1880-1958). L'Institut estava dedicat a l'estudi de la tuberculosi i a l'elaboració de dos productes antituberculosos: l'hemoantitoxina i el sèrum Ravetllat-Pla, obtinguts de cavalls immunitzats amb bacteries tuberculosas definides sota la teoria de Ravetllat, que defensava la variabilitat del bacil tuberculós. Aquesta circumstància va dur l'Institut a crear una complexa maquinària de legitimació, tant en l'àmbit científic com en el comercial. Des de 1924, va distribuir els seus productes a l'Amèrica Llatina, principalment a l'Argentina, el Brasil, Xile, Colòmbia, Costa Rica, Cuba, l'Equador, El Salvador, Mèxic, el Perú, l'Uruguai i Veneçuela. A través dels agents comercials que tenia en cada país i de la revista *La Clínica*, l'Institut va aconseguir arribar directament a metges i científics locals, i va crear una important xarxa d'intercanvi, apropiació i redefinició de coneixement científic que involucrava científics llatinoamericans, espanyols i de la resta d'Europa.

L'arxiu de l'Institut va ser donat el juliol de 2009 a la Unitat d'Història de la Medicina de la UAB per Núria Pla i Montseny, filla del fundador de l'Institut i directora del laboratori a partir dels anys quaranta. El fons està constituït per documentació científica i comercial i té un volum aproximat de cinquanta metres lineals. El fons relatiu a l'àrea comercial el componen els informes mèdics (fitxes de visita) realitzats pels agents comercials en cada localitat, les targetes d'enviament i sol·licitud de mostres gratuïtes, i també la documentació comptable (llibres majors, llibres diaris, inventaris, rebuts, factures, pagaments i matrícules d'operaris...). La xarxa científicocomercial creada per l'Institut es va mantenir activa, de manera sorprenent, fins a l'any 1980, en què el

i Constituents de la Matèria de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, i destinat al Centro de Ciencias de Benasque Pedro Pascual, que ell mateix va fundar l'any 1995, un acord entre el responsable del fons i el SAC va permetre el trasllat de l'arxiu al CEHIC per catalogar-lo. El fons conté correspondència diversa del període 1962-2002, com també nombrosos documents relatius al CERN, el Grup Interuniversitari de Física Teòrica i d'Altes Energies (GIFT), el Comitè Acadèmic de la Universitat de Barcelona, la Fundació Bosch i Gimpera o el Parc Científic de Barcelona, entre d'altres. Conté també una col·lecció extraordinària d'apunts manuscrits sobre temes de física relacionats amb

Ministeri de Sanitat i Seguretat Social no va renovar la llicència comercial. La riquesa documental, la seva heterogeneïtat i l'ample període històric que cobreix aquest fons, el converteixen en un cas únic en la conservació d'aquest tipus de patrimoni. Així mateix, la varietat temàtica del contingut fa que aquest arxiu sigui una font d'informació molt valuosa per a l'estudi de la medicina, la indústria farmacèutica i la veterinària a Catalunya al llarg del segle xx.

Les tasques de recuperació d'aquesta documentació van començar l'estiu de 2008 de la mà del CEHIC i el Servei de Biblioteques de la UAB. Una vegada recuperat el fons, el SAC es va fer càrrec de l'adaptació física del material d'arxiu (neteja i desinfecció), de l'ordenació física i conceptual del material i de la realització de l'inventari previ i del catàleg (en curs).

El SAC i arxius vinculats a la UAB

No podem deixar de fer referència a dues actuacions sobre arxius d'institucions estretament vinculades a la UAB: l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont i el laboratori de Llum Sincrotró.

Fons Crusafont

Miquel Crusafont i Pairó (1910-1983) va ser un dels científics catalans més reconeguts en les dècades centrals del segle xx. Des de la Secció de Paleontologia del Museu d'Història de Sabadell i l'Institut Provincial de Paleontologia, Crusafont va desenvolupar una àmplia tasca de recerca, excavació i protecció del patrimoni fòssil de Catalunya i Espanya. També va destacar com a divulgador de la ciència. El seu fons d'arxiu, dipositat a l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, amb seu a Sabadell i a la UAB, conté part de la història de la paleontologia i la geologia europea del segle passat. S'hi conserven nombrosos documents relatius a les investigacions i activitats del paleontòleg, des d'esborranys de publicacions fins a materials per a cursos, congressos i conferències; i, sobretot, centenars de cartes que el científic català va escriure i rebre dels seus col·legues i amics.

El SAC va signar un conveni amb l'Institut Català de Paleontologia per iniciar la catalogació d'aquest fons. Des del 2005 fins al moment actual s'han creat prop de 12.000 registres de documents personals, professionals i acadèmics, entre els quals predominen les cartes. Els documents s'han ordenat cronològicament i s'han arxivat en carpetes i suports nous, degudament retolats per conservar al màxim la nomenclatura de l'inventari original.

Miquel Crusafont i Pairó (1910-1983) va ser un paleontòleg català especialitzat en mamífers que va fundar, el 1969, l'Institut precedent de l'actual Institut Català de Paleontologia de Sabadell, que avui porta el seu nom.

Fons històric d'ALBA

L'altre exemple representatiu de les actuacions institucionals relacionades amb els arxius de ciència té a veure amb la instal·lació científica més gran de Catalunya, el Laboratori de Llum de Sincrotró ALBA. La inauguració del laboratori, l'abril de 2010, va culminar un llarg procés de negociacions entre institucions, elaboració del projecte i construcció del laboratori. La documentació generada ha estat ordenada i catalogada per personal del SAC amb l'objectiu de conformar l'embrió de l'arxiu històric del laboratori. El SAC ha completat una descripció global del fons, que reflecteix les transformacions institucionals d'ALBA, el seu organigrama i estructura legal, i que documenta les etapes principals del procés de disseny i construcció d'aquesta infraestructura. S'hi inclouen diferents conjunts de documents relatius a les relacions amb laboratoris de llum de sincrotró a Europa, el Canadà, els Estats Units i el Japó; també s'han catalogat els documents relatius als contactes amb la Joint Universities Accelerator School, els informes que es van realitzar sobre els acceleradors de partícules ja existents, i el material resultant d'unes jornades sobre les aplicacions industrials de la radiació de sincrotró celebrades entre usuaris potencials del laboratori. Pel que fa a l'estructura jurídica, es conserven els convenis entre les diferents institucions que financen la infraestructura, així com també els pressupostos i els plans de treball. Quant al procés de planificació, es conserven els estudis tècnics a partir dels quals es va decidir la grandària de l'accelerador i el nombre d'estacions experimentals (i com es va anar modificant el projecte amb el temps), a més dels estudis geotècnics del terreny i les especificacions constructives. Aquest arxiu permetrà entendre el procés de presa de decisions relacionades amb una infraestructura científica cabdal.⁷

El Laboratori de Llum de Sincrotró ALBA es va inaugurar l'abril de 2010. És la infraestructura científica més gran de l'Estat espanyol, imprescindible, entre d'altres, per als estudis de nanotecnologia. L'extractor de la UAB Ramon Pascual de Sans va dirigir el grup de científics que van proposar la construcció del sincrotró.

7 Vegeu PASCUAL DE SANS, Ramon. «El projecte de font de llum de sincrotró al Vallès». *Coneixement i Societat* 1 (2003): 80-103.

Fons bibliogràfics per a la història de la ciència

Xavier Roqué, Agustí Nieto-Galan, Jorge Molero Mesa⁸

El Fons d'Història de la Ciència, dipositat a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia i a la Biblioteca de la Facultat de Medicina, va acollir originàriament, des de 1992, la col·lecció de l'antic Seminari d'Història de les Ciències reunida pels catedràtics de la UAB Albert Dou i Mas de Xexàs (1915-2009) i Manuel García Doncel (n. 1930) i cedida a la UAB pel Centre Borja de Sant Cugat del Vallès. A partir d'aquesta donació inicial el fons s'ha enriquit de manera considerable. Avui comprèn les col·leccions, completes en molts casos, de més de 50 publicacions periòdiques d'història de la ciència (més de 30 subscripcions actives); prop de 10.000 volums de bibliografia primària i secundària, incloent-hi les col·leccions en microfita Landmarks of Science i Landmarks II; i els microfilms, organitzats en 79 col·leccions de material d'arxiu, que integren l'Archive for History of Quantum Physics. També hi podem trobar el fons bibliogràfic del filòleg i historiador de la ciència Josep Maria Mil·làs i Vallicrosa (Santa Coloma de Farners, 1897-Barcelona, 1970), especialitzat en ciència àrab, instruments científics, història de l'astronomia i les matemàtiques i poesia hebrea medieval; els fons bibliohemerogràfics de l'Institut Ravetllat-Pla, una biblioteca especialitzada en tuberculosi d'uns tres mil volums, i una font imprescindible per al coneixement de l'origen i el desenvolupament de la indústria catalana, en el vessant mèdic, farmacèutic i veterinari, com també de les seves relacions amb els països llatinoamericans. Més recentment s'ha començat a formar un fons dedicat específicament a la història de la informàtica a Espanya i a Catalunya, en un projecte en el qual col·

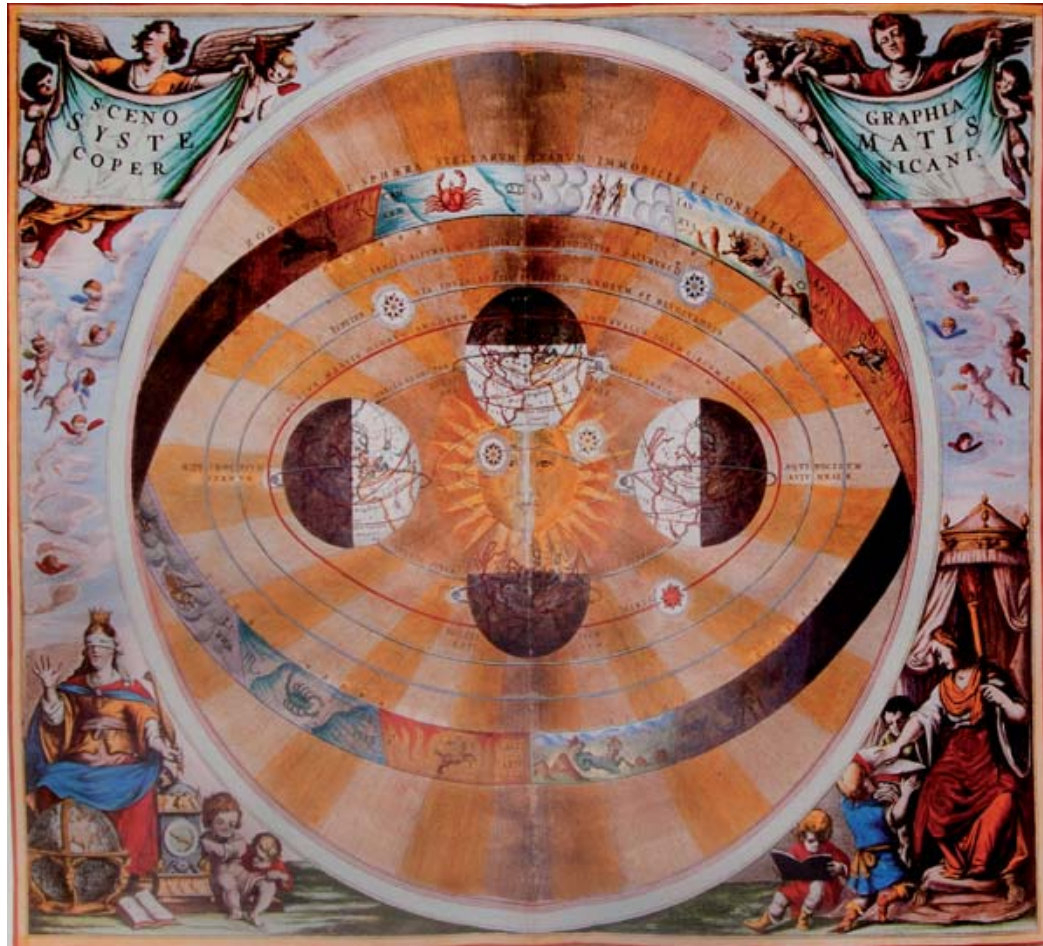
La decoració dels llibres d'hores era moltes vegades sorprenentment realista i detallada. Aquest n'és un exemple, extret del manuscrit *Lasting Hours*, datat entre 1475 i 1483.

⁸ Aquest capítol es basa en algunes publicacions prèvies: ROQUÉ, X. «El Fons Mil·làs de la secció d'Història de la Ciència de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries». *Biblioteca Informacions* 22 (desembre de 2000): 8-10; CEHIC. *CEHIC 10 anys. Memòria 1995-2005*. Bellaterra: Centre d'Història de la Ciència, 2005. P. 22-3; MOLERO MESA, Jorge; GUTIÉRREZ GARCÍA, José Manuel. «Recuperació del nostre patrimoni historicocientífic. La biblioteca de l'Institut Ravetllat-Pla, a la UAB». *Biblioteca Informacions* 34 (gener de 2008): 10-1.

laboren els responsables de la Biblioteca, el Servei d'Informàtica, el Departament d'Informàtica i el CEHIC. Proporcionarem alguns detalls de tots d'aquests fons en les pròximes seccions.

Aquest gravat escenifica la centralitat del sol, segons el sistema copernicà, a l'obra *Atlas coelestis* (1660), de Cellarius. Copèrnic va descobrir l'estructura del sistema solar, que va publicar en el seu llibre *De revolutionibus orbium coelestium* el 1543.

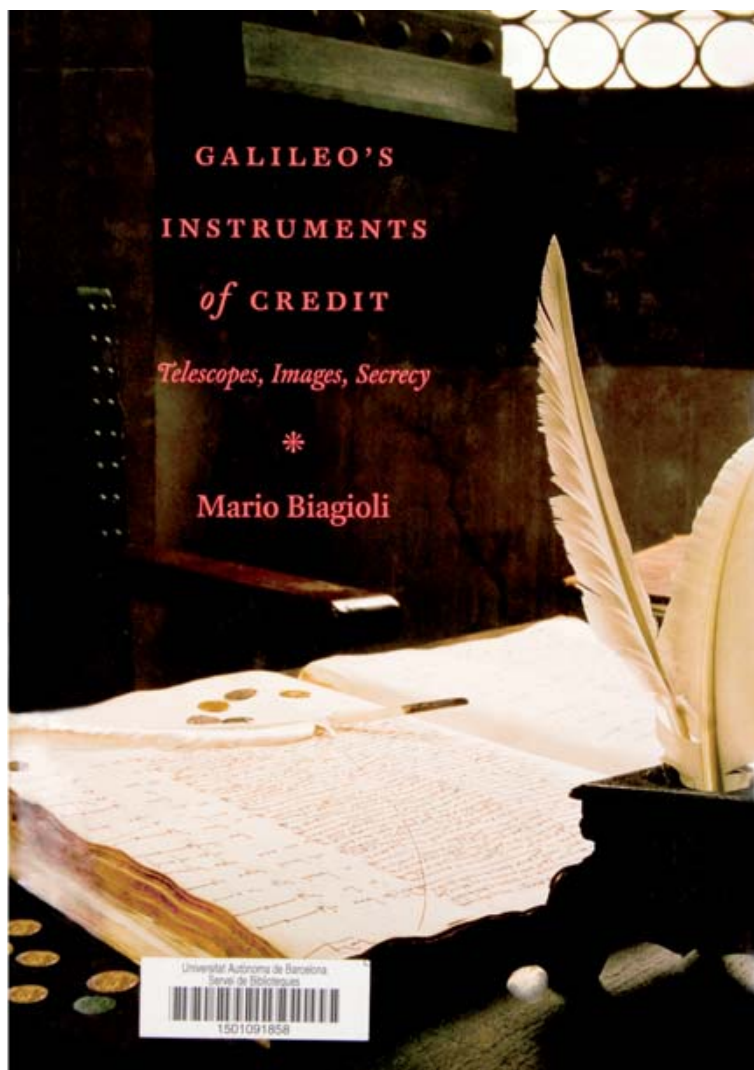

Fons bibliogràfic

Els més de quatre mil volums que integren el nucli del fons bibliogràfic fan d'aquesta secció de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia una de les més completes en el seu àmbit a Catalunya i a l'Estat espanyol. La col·lecció és particularment important pel que fa al desenvolupament de les ciències físicomatemàtiques i reflecteix el criteri dels investigadors que, des dels anys seixanta, van començar a formar-la. Juntament amb les principals monografies històriques relatives a aquest desenvolupament, especialment des del segle XVII, el fons conté nombroses bibliografies i obres de referència que no han perdut vigència i utilitat en el nou entorn digital, com ara la bibliografia sobre història de la geologia, en cinc volums, editada per W. A. S. Sarjeant, *Geologists and the history of geology: an international bibliography from the origins to 1978* (Krieger, 1986), o la guia d'història de les matemàtiques de Kenneth O. May, *Bibliography and research manual of the history of mathematics* (University of Toronto Press, 1973). El fons es distingeix també perquè inclou edicions importants, històricament valuo-

ses en elles mateixes, d'obres completes o manuscrits de científics, entre les quals destaquen l'edició dels manuscrits matemàtics d'Isaac Newton, en vuit volums, per D. T. Whiteside (*The Mathematical Papers of Isaac Newton*, Cambridge University Press, 1967-1981); l'edició completa, incloent-hi facsímils d'obres publicades i manuscrits, de les obres de Nicolau Copèrnic (*Nikolaus Kopernikus. Gesamtausgabe*, Oldenbourg, 1944-1949); la històrica edició nacional de les obres de Galileu Galilei a cura d'Antonio Favaro (1890-1909), en vint volums, en la reedició de 1968 (*Le opere di Galileo Galilei*, Barbera, 1968); i les edicions en curs de les obres, correspondència i manuscrits d'Albert Einstein (*The collected papers of Albert Einstein*, Princeton University Press, 1987-), i Niels Bohr (*Collected works*, North Holland, 1971-).

Pel que fa a la col·lecció de publicacions periòdiques, conté les sèries completes de les revistes més prestigioses i citades de la disciplina, des d'*Isis* fins al *British Journal for the History of Science*, passant per *Annals of Science*, *Archive for History of Exact Sciences*, *Historical Studies in the Physical Sciences* i *History of Science*.

Un dels nombrosos documents que parla de Galileu, considerat el pare de la ciència moderna, i dels aparells de ciència del seu temps a la primeria del segle XVII.

Microfitxes i microfilms

Landmarks of Science conté més de 4.000 volums i 60 publicacions periòdiques, corresponents a monografies o revistes científiques cabdals impreses entre els segles XVII i XX. Es tracta de fonts primàries que en molts casos no es troben en altres biblioteques catalanes. A tall d'exemple, hi trobareu l'*Opticks*, d'Isaac Newton, en l'edició anglesa de 1704; la *Histoire de la création naturelle*, de J. B. Lamarck, en una edició de 1875; *The origin of species*, de Charles Darwin, en una edició de 1859; i sèries completes de les primeres publicacions periòdiques científiques, com ara *Philosophical Transactions of the Royal Society* (Londres, 1665) o *Journal des Savants* (París, 1665). Atès que les reproduccions són en format microforma, per poder-les consultar cal fer servir els lectors disponibles a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia.

L'Archive for History of Quantum Physics, per la seva banda, és el resultat d'un projecte documental i historiogràfic impulsat per l'American Physical Society i l'American Philosophical Society. L'arxiu reuneix, en prop de 300 microfilms, documents

Einstein durant una excursió al monestir de Poblet, amb Rafael Campalans, Bernat Lassaletta i Ventura Gassol. Fotografia publicada a *Mundo Gráfico* (7 de març de 1923).

essencials relatius a la gènesi de la teoria quàntica: correspondència, manuscrits, apunts, quaderns de laboratori i entrevistes amb físics com M. Planck, A. Einstein o N. Bohr, entre molts d'altres (vegeu Thomas S. Kuhn, ed. *Sources for the history of quantum physics*. Filadèlfia, 1967). Compilat en els anys seixanta, l'arxiu va contribuir a la preservació d'una documentació excepcional i ha esdevingut un model per a altres actuacions sobre el llegat documental de la ciència contemporània. L'American Philosophical Society, responsable de l'arxiu, ha posat un zel extraordinari a l'hora de limitar-ne la difusió, i no permet, en general, l'existència de més d'una còpia a cada un dels països que l'han sol·licitada. Això fa que la seva disponibilitat a la UAB sigui molt més remarcable.

Fons Millàs

La biblioteca de Josep Maria Millàs i Vallicrosa, preservada i augmentada pel seu fill Eduard Millàs i Vendrell (1937-1999), complementa admirablement les col·leccions de monografies i revistes de la secció d'Història de la Ciència de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries i, en menor grau, els fons de les biblioteques de Medicina i d'Humanitats. Josep M. Millàs i Vallicrosa va ser un prestigiós filòleg i historiador de la ciència, fundador d'una escola d'arabistes a la Universitat de Barcelona, que ens ha ensenyat una part substancial d'allò que sabem sobre la ciència a l'Espanya i a la Catalunya medievals. La seva biblioteca no només té un valor científic inestimable, sinó que també reflecteix els interessos i les afinitats historiogràfiques de l'home que la va reunir.

El fons Millàs inclou unes 1.300 monografies sobre ciència àrab, instruments científics, poesia hebrea medieval, història de l'astronomia i de les matemàtiques, i historiografia de la ciència; diverses sèries de publicacions periòdiques (entre les quals destaquen quaranta volums de les revistes *Isis* i *Archives Internationales d'Histoire des Sciences*, que complementen les sèries de la UAB); i la col·lecció gairebé completa de les obres de Josep Maria Millàs. A banda de l'enorme valor simbòlic del seu fons, les obres que el formen amplien substancialment les possibilitats per a la recerca en història, filologia i història de les ciències a l'Autònoma. Només ens serà possible d'indicar, amb alguns exemples, la riquesa i la diversitat dels materials adquirits.

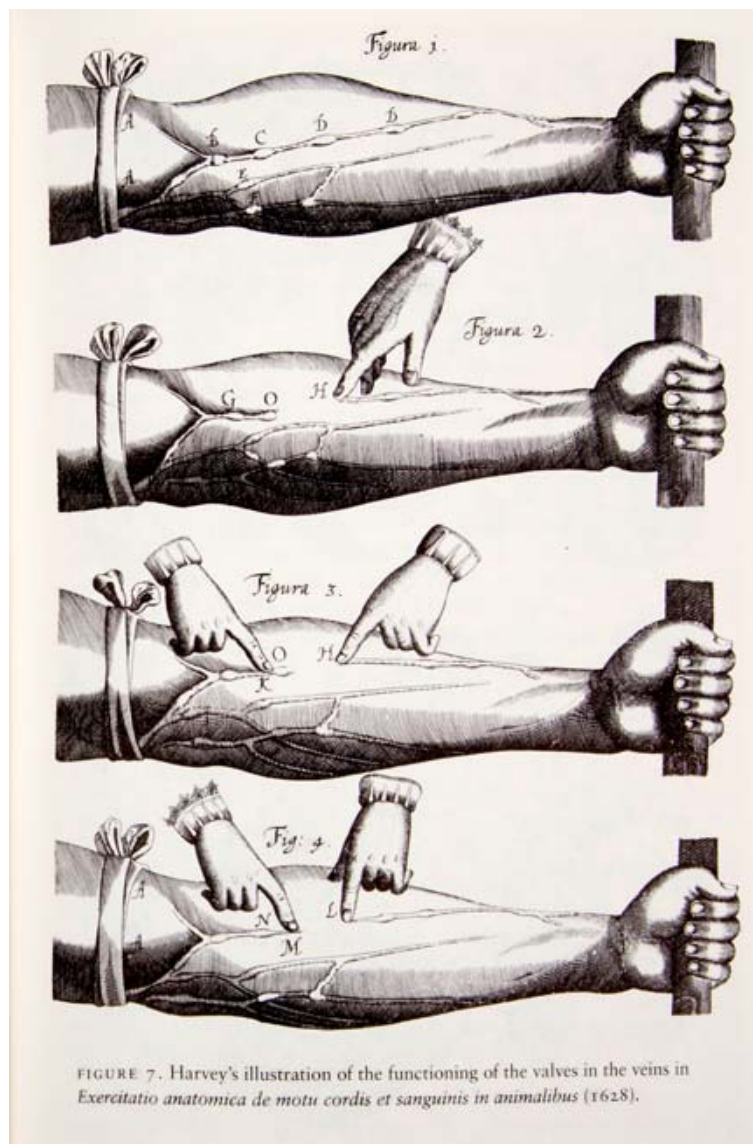
Naturalment, moltes de les obres que comprenen el fons tenen a veure amb la ciència àrab a Al-Andalus. Millàs va impulsar l'edició, en català primer i en castellà després de la Guerra Civil, de textos clàssics de la ciència àrab i hebrea, com ara el *Llibre de geometria* d'Abraham Bar Hiyya Ha-nasi (traduït de l'hebreu i publicat a Bar-

celona, el 1931, per l'editorial Alpha de la Fundació Francesc Cambó). Abans que Millàs s'hi interessés, la ciència no havia estat objecte d'atenció específica per part dels arabistes espanyols, però el fons inclou l'exemple més destacat de l'interès primerenc d'aquesta escola per l'edició de textos científics: el *Compendio de álgebra de Abenbédér* (Madrid: Centro de Estudios Históricos, 1916), editat pel matemàtic José A. Sánchez Pérez (1881-1958). D'altra banda, el fons també inclou edicions cabdals en anglès, a càrrec d'historiadors tan prestigiosos com Otto Neugebauer (*The astronomical tables of Al-Khwarizmi*, Copenhagen: Ejnar Munksgaard, 1962); Bernard R. Goldstein (*Ibn al-Muthannā's commentary of the astronomical tables of al-Khwarizmi*, New Haven: Yale University Press, 1967); E. S. Kennedy (*The planetary equatorium of Jams-hid Ghiyath Al-Din Al-Kashi*, Princeton: Princeton University Press, 1960); i Ros-hi Rashed (*Al-Tusi, Sharaf Al-Din, Oeuvres mathématiques*).

L'astronomia hi està particularment ben representada. A banda de les obres que ja hem citat, podem destacar quatre volums monumentals pertanyents a l'edició de Manuel Rico dels *Libros del Saber de Astronomía*, d'Alfons X el Savi (Madrid: Eusebio Aguado, 1863), la *Histoire de l'astronomie du moyen âge*, de Jean Baptiste Joseph Delambre (París: Courcier, 1819), o els dos volums del *Handbuch der Astronomie: ihre Geschichte und Literatur*, de Rudolf Wolf (Zuric: Schulthess, 1890-1892). Com que l'estudi de l'astronomia medieval no es pot deslligar de l'estudi dels instruments d'observació, el fons conté nombrosos treballs importants sobre instruments astronòmics medievals, com ara *I globi di Vincenzo Coronelli*, de Maria Luisa Bonelli (Florència: Olschki, 1960), el text d'E. S. Kennedy sobre el planetari ja esmentat, o *L'astrolabe: histoire, theorie et pratique*, de Raymond d'Hollander (París: Institut Océanographique, 1999), una de les obres adquirides recentment.

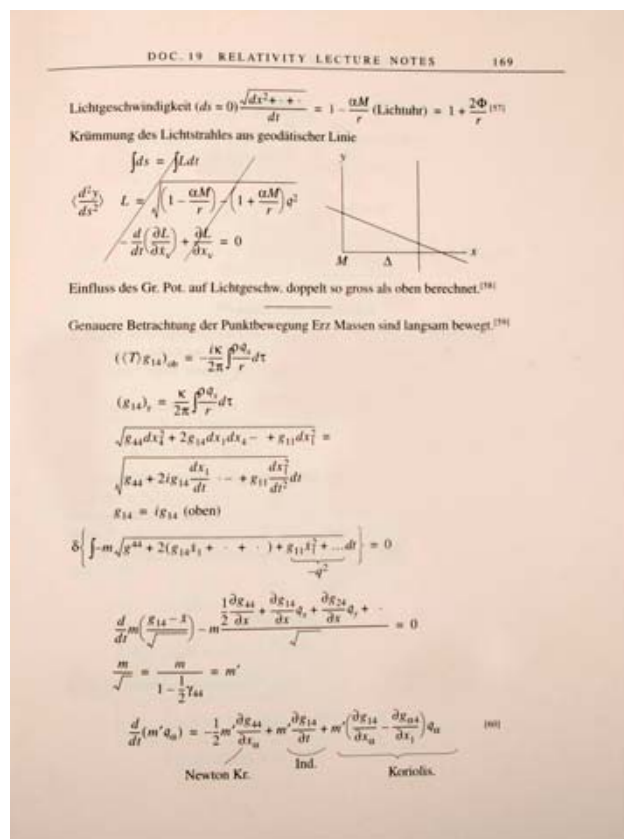
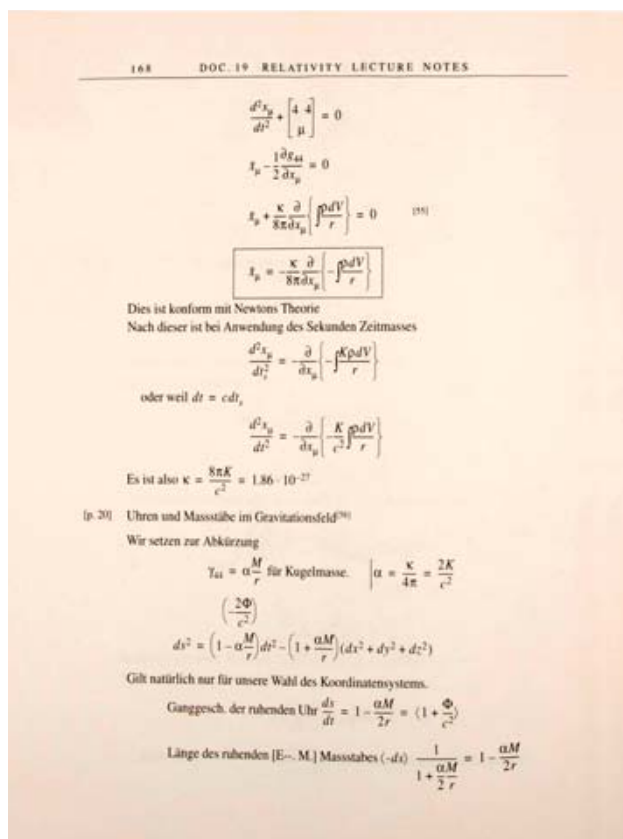
Aquest caràcter dual és propi de moltes de les obres del fons Millàs, i en particular d'aquelles que fan referència a la història de les matemàtiques, ja que el fons inclou obres de referència fonamentals que fins ara eren absents de les biblioteques de les universitats catalanes. Destaquem per la seva importància l'edició de les *Vite di matematici arabi*, de l'autor renaixentista Bernardino Baldi (Roma: Tipografia delle Scienze Matematiche e Fisique, 1874), els quatre volums de la *Histoire des sciences*

Il·lustració de William Harvey que mostra el funcionament de les vàlvules de les venes al llibre *Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis in animalibus* (1628).

Dues pàgines de l'obra
The collected papers of
Albert Einstein amb notes
sobre la relativitat.

mathématiques en Italie depuis la renaissance des lettres jusqu'à la fin du dix-septième siècle, de Guillaume Libri (París: Renouardi, 1838-1841), i dos volums de les *Vorlesungen über Geschichte der Mathematik*, de Moritz Cantor (Berlín: Teubner, 1913-1922), que només existia en format de microforma a la mateixa UAB. Algunes d'aquestes obres són d'interès evident per al bibliòfil, la qual cosa potser explica que l'edició de les *Vorlesungen* de Cantor dugui l'ex-libris de Rafael Patxot (1872-1964), l'editor de l'Assaig de Millàs, un meteoròleg, mecenes i bibliòfil exiliat durant la Guerra Civil. Només podem conjecturar com va anar a parar el llibre a mans de Millàs en el tumult de la República i la Guerra Civil, i felicitar-nos que ara estigui sa i estalvi en una universitat pública.

Un altre dels aspectes més rellevants d'aquesta col·lecció són les monografies d'història de la ciència. Acabem de fer referència a algunes d'elles, però no podem deixar d'assenyalar la presència de clàssics de la historiografia com *La ciencia española*, de Marcelino Menéndez y Pelayo (3a edició, Madrid: Pérez Dubrull, 1889), l'obra d'Hélène Metzger *Newton, Stahl, Boerhaave et la doctrine chimique* (París: Félix Alcan, 1930), un dels *Manuale di storia della scienza*, d'Aldo Mieli (Roma: Leonardo da Vinci, 1925), *La ciencia árabe en la Edad Media*, de José A. Sánchez Pérez (Madrid: CSIC, 1954), o una traducció castellana de Sarton, *Historia de la ciencia y nuevo humanismo* (Rosario, Argentina: Rosario, 1948).

Finalment, hi ha les obres del mateix Millàs i la seva dona, la historiadora Francisca Vendrell i Gallostra (1902-1994). Les publicacions més importants de Millàs ja eren a l'Autònoma, però ara se'n completa la col·lecció amb, entre d'altres, la seva pri-

mera monografia, *Documents hebraics de jueus catalans* (Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1927) o el seu *Inventari de llibres de jueus gironins* (Barcelona, 1932). El fons també inclou una col·lecció de separates i material d'arxiu que esperem que pugui ser classificat i posat a l'abast dels historiadors ben aviat.

El fons Ravetllat-Pla

Ramon Pla i Armengol va néixer a Alentorn (Lleida) l'any 1880. Va estudiar Medicina a Barcelona i, després de llicenciar-se el 1904, va exercir uns quants anys com a metge al poble lleidatà d'Albesa. El 1908, l'any en què es va doctorar, va ingressar al Cos de Metges de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona, alhora que col·laborava amb el Laboratori Municipal de Bacteriologia a causa del seu gran interès per la tuberculosi, malaltia a què va dedicar la seva vida professional. Va ser director de la revista *Annals de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*, òrgan d'expressió d'una institució de la qual també va ser secretari general entre 1908 i 1912. Així mateix, va ser membre de l'Acadèmia d'Higiene de Catalunya i cofundador del Sindicat de Metges de Catalunya el 1920. Dos anys més tard, va fundar, amb el veterinari Joaquim Ravetllat i Estech (1871-1923), l'Institut Ravetllat-Pla (del qual parlarem més endavant), on s'elaboraven productes antituberculosos. Compaginava la seva tasca científicointustrial com a fisiòleg i propietari d'un laboratori privat amb la seva militància al Partit Socialista Obrer Espanyol i col·laborava assíduament amb *El Socialista*, el seu òrgan d'expressió. La seva doble condició d'empresari i de socialista va fer que rebés retrets des dels dos extrems de l'arc ideològic.

Durant l'any 1932 va ocupar el càrrec de president dels Jurats Mixtos d'Arts Gràfiques per mitjançar en els conflictes entre empresaris i obrers d'aquest ram. Ja com a militant del PSUC, va ser elegit diputat pel Front Popular el 1936. Acabada la Guerra Civil, es va exiliar a Mèxic, on va participar, juntament amb els catalans Ricard Mestre i Miquel A. Marín, també exiliats, en la creació d'Ediciones Minerva el 1940. L'any 1948 es va acollir a les mesures de gràcia promulgades pel règim franquista i va tornar a Barcelona, cosa que el va fer mereixedor d'una crítica molt severa per part dels seus antics companys del PSUC. Completament marginat de la política, va morir el 1958 a la seva casa-laboratori de Barcelona.

Seu de l'antiga biblioteca de l'Institut Ravetllat-Pla.

Durant el primer terç del segle xx, la polèmica a Espanya sobre la diferent identitat del germen responsable de la tuberculosi i, per tant, de l'obtenció de productes immunitzadors a partir d'aquests gèrmens es va caracteritzar per la discussió entre els partidaris del BCG (que seguia els postulats de Pasteur) i els de la vacuna antialfa de Jaume Ferran i Clua (1852-1929), basada en una teoria pròpia sobre el bacil responsable de la malaltia. No obstant això, una altra teoria singular sobre el germen tuberculós (també al marge del que acceptava la ciència oficial), elaborada pel veterinari Joaquim Ravetllat i Estech, va tenir el suport sense pal·liatius de Ramon Pla.

L'any 1919, tots dos científics van començar a treballar junts fins al punt que la teoria que proposaven per explicar l'origen i el tractament de la tuberculosi es va arribar a conèixer com a teoria Ravetllat-Pla. Amb aquest fonament, Ramon Pla va fundar, a principis dels anys vint del segle passat, l'Institut Ravetllat-Pla, un laboratori farmacològic dirigit a investigar la malaltia però, sobretot, a fabricar i a comercialitzar dos productes antituberculosos: l'hemoantitoxina Ravetllat-Pla i el sèrum Ravetllat-Pla, obten-

guts tots dos de cavalls immunitzats contra les «toxines més actives de la bactèria tuberculosa». Ramon Pla va invertir tota la seva fortuna personal en la creació d'aquest institut, el nom del qual no va modificar després de la mort de Joaquim Ravetllat, el 1923. Al cap de tres anys, el 1926, aquesta institució va establir llaços comercials amb diversos països sud-americans, on va obrir sucursals. Primer al Brasil, a Cuba i a Mèxic, tres països amb un gran pes demogràfic i econòmic. Després a l'Argentina, a Colòmbia, a l'Equador, a Veneçuela i a la República Dominicana; i també a les Filipines, a l'altre cap del món. Entre els països europeus, l'Institut enviava els seus productes a Portugal, Iugoslàvia, Bèlgica, Txecoslovàquia i Alemanya.

Des del primer moment, la campanya de propaganda va tenir un paper decisiu en la viabilitat de la iniciativa empresarial. Amb aquesta finalitat es va fundar el butlletí *La Clínica. Revista Mensual Hispano-Americana de Ciencias Médicas* (1924-1936), canal publicitari dels nous recursos terapèutics per excel·lència. Per tal de reforçar aquesta estratègia, l'empresa farmacèutica va editar un seguit d'obres sota l'epígraf *Publicaciones del Instituto Ravetllat-Pla*, que ens mos-

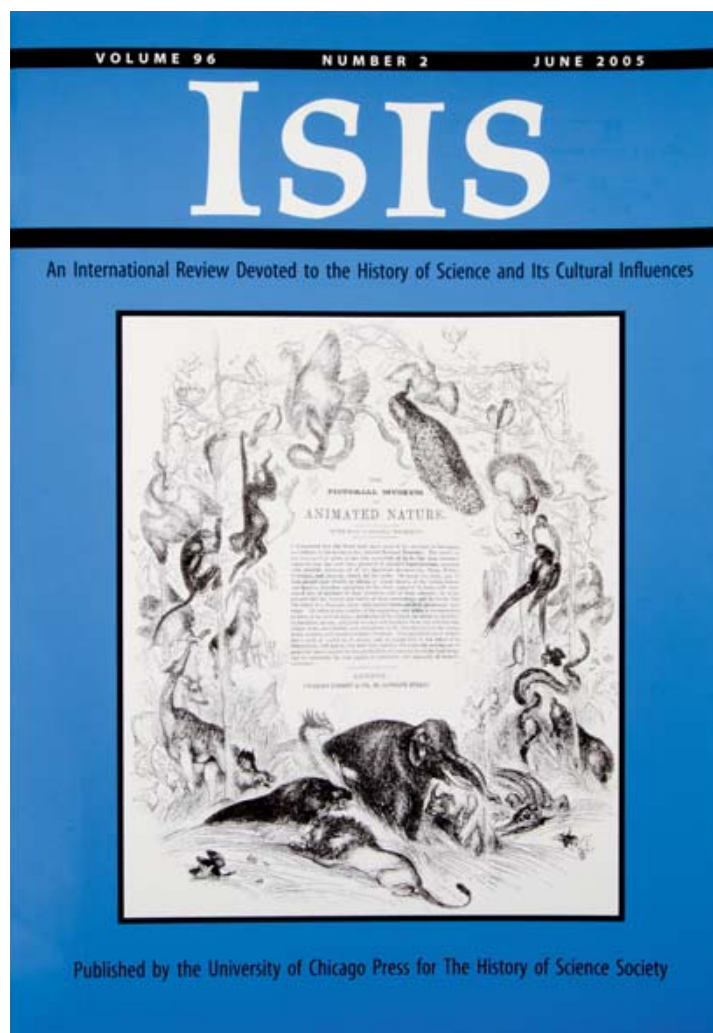
Tycho Brahe, 1598.
La il·lustració ens mostra l'observatori del famós astrònom amb el seu gran quadrant mural per estudiar el moviment dels estels.

tren de quina manera el programa de recerca de l'Institut estava condicionat pel seu paper com a fabricant d'aquests sèrums comercials. Poc després de la fi de la Guerra Civil, el laboratori va començar a treballar sota la direcció de Núria Pla i Montseny, llicenciada en Medicina el 1940, perquè va poder completar els seus estudis iniciats durant el període republicà i interromputs per la Guerra Civil. L'Institut va estar en funcionament fins al principi dels anys setanta, en què el sèrum antituberculós, tot i competir durant anys amb els antibiòtics, es venia com un «eficaç reconstituent orgànic».

La biblioteca constava d'uns tres mil volums i ocupava un lloc privilegiat dins l'Institut, signe inequívoc de la importància que Ramon Pla donava a aquesta estança. Situada al primer pis, al costat del seu despatx i sobre les diferents sales on es fabricaven i s'empaquetaven els productes farmacològics, disposava de dues grans taules envoltades de còmodes cadires de braços i de prestatges de fusta, i tenia uns grans finestrals des d'on es gaudia d'una vista panoràmica de Barcelona. A més de les monografies, que superen el miler, destaca la seva hemeroteca amb gairebé nou-cents revistes, juntament amb un miler de fullets i separates singulars.

Tot i que els fons d'aquesta biblioteca no han estat catalogats, i mentre se n'espera un estudi en profunditat, podem avançar tres elements que la caracteritzen. En primer lloc, la seva dedicació gairebé exclusiva a la tuberculosi, que la converteix en l'única biblioteca d'aquestes característiques dins l'Estat espanyol durant el període corresponent a la primera meitat del segle xx, justament la franja de temps en què la tuberculosi era la primera causa de mort al món occidental. En segon lloc, la diversitat disciplinària dels seus fons, que recullen la problemàtica que aquesta malaltia plantejava des de la medicina, la farmàcia i la veterinària. Finalment, i a causa de l'orientació geogràfica i comercial, i de l'intercanvi de la revista *La Clínica* amb altres publicacions periòdiques, l'existència d'un gran nombre de col·leccions editades en països sud-americans entre els seus fons. Aquestes característiques exclusives fan d'aquesta biblioteca una font imprescindible per al coneixement de l'origen i el desenvolupament de la indústria catalana, en la seva vessant mèdica, farmacèutica i veterinària, així com de les seves relacions amb els països llatinoamericans. Algunes de les col·leccions del període que tractem només es troben en aquesta biblioteca. A tall d'exemple, citarem les següents: *Revista Brasileira de Tuberculose*, *Revista Médico-cirúrgica do Brasil*, *La Prensa Médica Argentina*, *La Medicina Argentina*, *The American Review of Tuberculosis*, *Revista Médica de Chile* i *Vida Nueva* (l'Havana).

La revista més antiga en llengua anglesa dins el camp de la història de les ciències (1913). La portada d'aquest número reproduïx la primera pàgina de l'obra *The Pictorial Museum of Animated Nature*, publicada a Londres el 1844.

El fons d'història de la informàtica

L'any 2002 es va crear un grup de treball integrat per personal de la Biblioteca, el Servei d'Informàtica, el Departament d'Informàtica i el CEHIC. L'objectiu del grup era crear un nou fons bibliogràfic dedicat a la història de la informàtica. La proposta naixia d'un sentiment compartit sobre l'interès de preservar la història recent d'una tecnologia —la informàtica— que ha tingut un impacte extraordinari des de mitjan segle xx. Aquest propòsit era congruent amb la necessitat de traslladar al fons històric documents sobre informàtica que havien quedat tècnicament obsolets per l'evolució del coneixement científic.

Des del primer moment, es va considerar dotar el fons de certa singularitat respecte de col·leccions similars d'àmbit internacional. En conseqüència, es va optar per especialitzar la col·lecció en el desenvolupament i la divulgació de la informàtica a Espanya prestant una atenció especial a l'àmbit català. Aquesta vocació local permet evitar la dispersió d'esforços i conferir una màxima exhaustivitat a la col·lecció, sense perdre de vista l'abast gairebé universal de la revolució informàtica. La Biblioteca d'Història de la Informàtica ha adquirit bibliografia especialitzada i ha incrementat el seu fons mitjançant l'adquisició de nous fons procedents de biblioteques, departaments i serveis de la UAB, i també de donacions individuals. A més, ha portat a terme una campanya destinada a potenciar els donatius de persones i institucions, i ha iniciat contactes amb empreses amb l'objectiu de recuperar la memòria històrica de la informàtica a Catalunya. Aquest esforç podria culminar a llarg termini amb la creació d'un arxiu amb documentació d'institucions i empreses del país relacionades amb la informàtica, que tindria com a referent experiències internacionals com la del National Archive for the History of Computing (Regne Unit).

Col·lecció d'història de la veterinària

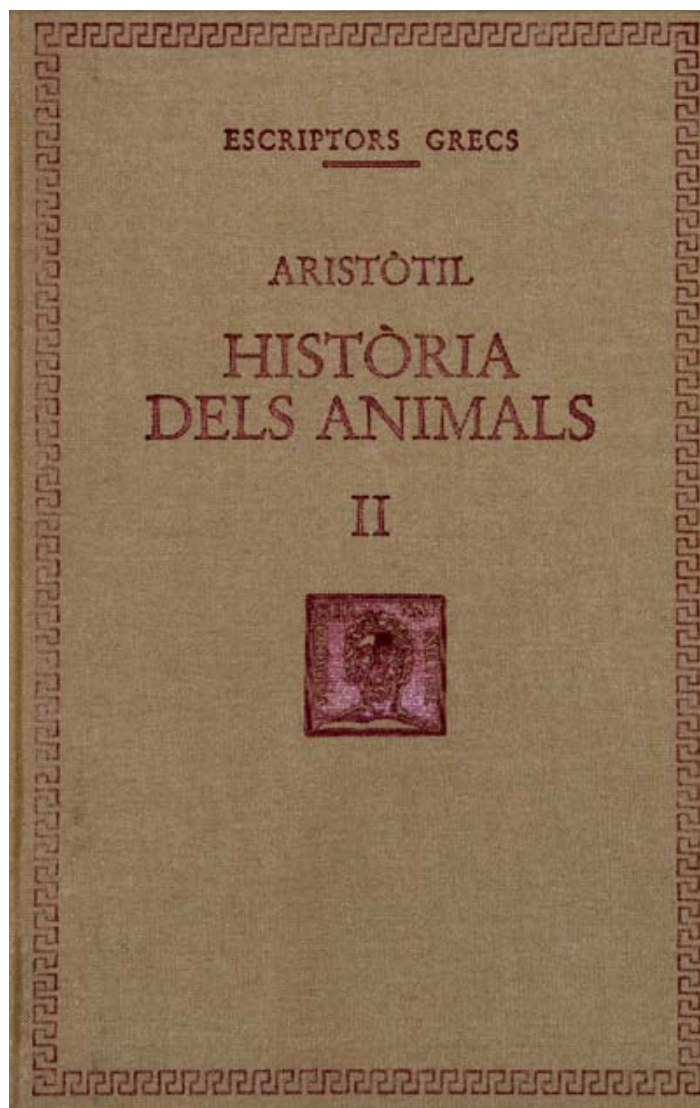
Martí Pumarola Batlle, José Manuel Gutiérrez García, Vicenç Allué i Blanch

Parlar de les col·leccions històriques de veterinària és parlar també de la història de la nostra disciplina. Aquesta es pot revisar certament a través de l'important llegat que destacades personalitats ens han deixat al llarg de la història de la humanitat i la relació que ha mantingut amb el món animal.

Certament, des de l'alba de la humanitat, quan l'ésser humà pren consciència de si mateix en un entorn natural, voltat de multitud d'éssers vius i, en particular, dels que formen part del món animal, aviat s'identifica amb aquests i els pren com a companys de viatge al llarg de la seva trajectòria vital.

Les coves prehistòriques d'Altamira i Lascaux són testimonis muts d'aquesta admiració primigènia. Les civilitzacions antigues d'Egipte (papir de Kahun), Mesopotàmia (codi d'Hammurabi), l'Índia (l'enciclopèdia de Shalihotra) i la Xina (matèries mèdiques) donen un testimoni inicial del compromís de la humanitat amb la cura dels animals. Des dels nostres referents occidentals podem destacar autors grecs i bizantins, com ara Hipòcrates (*Liber Ipocratis de infirmitatibus equorum...*), Aristòtil (*De animalibus*) [1], Elià (*Natura animalium*) [2] o Apsirt (*Hippiatrica*) —considerat el pare de la veterinària—, i també autors romans, com ara Col·lumela (*De re rustica*) [3], Cató (*De agricultura*) [4], Pal·ladi (*Opus agriculturae*) [5], Pelagoni (*Hippiatrica*) [6], Varró (*Rerum rusticarum*) [7] o Vegeci (*Digesta artis mulomedicinae*) [8]. El mot grec a l'època clàssica per denominar els metges d'animals era *hippiatros* (metge de cavalls), practicant de la ciència coneguda com a *hipiatria*. Els pastors, incorporant altres recursos terapèutics provinents de l'esfera religiosa i popular, eren els referents més habituals en la cura de la resta d'espècies domèstiques. Durant l'Imperi Romà es va encunyar el terme *veterinarius* per referir-se a aquesta ocupació, mot que avui encara identifica aquesta professió a tot el món. Aquest terme es va atribuir inicialment als sol-

Història dels animals d'Aristòtil, escrita cap al 340 aC i editada per la Fundació Bernat Metge. També es coneix per *Investigacions sobre els animals* o bé *Historiae animalium*.

datos encarregats d'atendre les bèsties de càrrega (bous, mules, cavalls), els quals estaven exempts dels serveis d'armes i tenien, com a encàrrec principal, la cura d'aquests animals, indispensables per cobrir l'expansió i assentament de l'Imperi.

Al llarg de l'Edat Mitjana la veterinària va viure una època d'esplendor, en gran manera per la rica amalgama de diferents actors que convivien en la configuració d'aquest període. En primer lloc, els bizantins, que s'encarregaven de recopilar tot el saber clàssic en perill d'extinció. Se'n coneixen les compilacions que van fer, i destaquen en l'àmbit veterinari les conegudes amb els noms d'*Hippiatrika* [9] —obres de medicina veterinària grega— i *Geoponica* [10] —resum del saber agrari dels autors romans. Després, els àrabs van utilitzar els coneixements bizantins i les fonts índies i perses, que van adaptar al propi bagatge per difondre el classicisme a l'occident medieval, aleshores immerss en el nou paradigma caracteritzat pels pobles germànics nouvinguts i per un cristianisme definitivament implantat.

La ciència hispanoàrab és especialment rica en autors de renom, com ara Abulcasis, *Al Tasrif (Vademècum)*; Abu-Marwan, *Kitab al-Taisir fi al-Mudawat wa al-Tadbir (Llibre per facilitar la terapèutica i el règim)*; i Averrois, *Kitab al-kulliyyat al-Tibb (Llibre de les generalitats de la medicina)* [11]. També van aparèixer els primers veterinaris, com ara Ibn-al-baytar, *Al Gāmi 'li mufradāt al adawiya wa al aḡdi (Llibre de les medicines i productes alimentaris simples)* i Abu Zacaria, *Kitab al-Filaha* [12] (*Llibre d'agricultura*). A la península Ibèrica medieval, sota el substrat dels pobladors germànics, portadors de la tradició de l'art de la ferradura en cavalls «ferradors», van conviure els veterinaris de tradició àrab —ciència veterinària i ferradura— amb els que actuaven al regne de la Corona de Castella i els que ho feien al regne de la Corona d'Aragó, denominats manescals —del germ. *marahskalk* (*marh* (cavall) i *skalk* (servent), probablement per conducte del francès o de l'italià (*menescalco*).

Capítol a part mereixen tenir, dins l'animalística medieval, els llibres coneguts com a bestiaris, els quals parteixen d'un manuscrit conegut com *Physiologus* [13],

datat a Alexandria entre els segles II i III dC. Aquestes obres van generar tot un seguit d'informacions pseudocientífiques que van tenir un gran predicament en autors com Isidor de Sevilla, *Etimologies* [14], Hugues de Fouillois, *De bestiis et aliis rebus*, Thomas de Cantimpré, *Natura rerum* [15], i Albertus Magnus, *De natura animalium* [16], per citar alguns dels nombrosos autors que van treballar el tema i que van lliurar a la història de l'art una de les categories més destacades amb el nom d'*Apocalipsis*.

Simultàniament disposem dels llibres de caça i falconeria. A través d'aquestes obres no tan sols s'estudien les tècniques de cacera amb gossos i aus de presa, sinó que també es poden conèixer els mètodes que feien ser-

Imatge del guariment d'uns gossos després d'una acció de caça, extreta del *Livre de la chasse*, escrit pel comte de Foix Gastó III, dit Phébus (1331–1391), cap a 1387.

vir per criar i guarir els cànids i aus emprats per a aquest fi. *El libro de montería* [17], d'Alfons XI, i el *Livre de la chasse* [18], de Gaston Phebus, són els més significatius pel que fa a la caça, mentre que l'*Arte venandi cum avibus* [19], de Frederic II Hohenstaufen, promotor de l'Escola Salernitana, ho és per als tractats de caça amb falcons. Aquests són els precedents dels moderns tractats veterinaris de cria i patologia de gossos i aus i, juntament amb la tradició grecoromana, van posar els fonaments de la veterinària europea que es va desenvolupar més endavant.

Entre els autors més destacats de la veterinària baixmedieval occidental cal destacar, per ordre cronològic, Gallien Corretger (*Cirurgia de cavalls*); Giordano Ruffo (*Hippiatria*) [20] (escola salernitana); Juan Álvarez de Salamiella (*Libro de menescalía et de albeytería et física de las bestias*); Pietro Crescenzi (*Ruralia comoda*); i Manuel Dies de Calataiud (*Llibre de manescalía*) [21], una obra clau de la veterinària occidental, datada originalment a mitjan segle XV i que va obtenir una gran difusió posterior, especialment en diferents edicions en castellà impreses a principis del segle XVI.

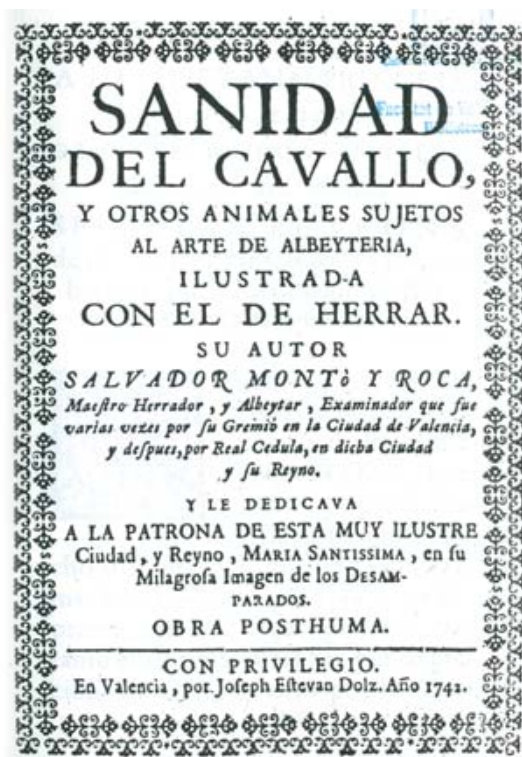
Amb l'Edat Moderna, l'home canvia la seva actitud davant l'entorn natural. El descobriment del Nou Món i l'increment dels intercanvis i viatges a l'Àsia i a l'Àfrica fan que se cerquin progressivament les evidències d'un seguit de criatures noves per als europeus. És l'època de les grans exploracions i també dels grans compendis bibliogràfics: Conrad Gessner, *Historiae animalium* [22], referent de la recerca animal europea, Ulisse Aldrovandi, *Ornithologiae...* i *Quadrupedus...* [23], entre més de tres mil sis-cents publicacions, i Ioannes Jonstonus, *Historia naturalis* [24], són els protagonistes principals d'aquests grans compendis, que encara estaven influïts pels bestiars medievals. També cal destacar els cronistes d'Índies, que van descobrir bona part de la fauna nativa americana: Gonzalo Fernández de Oviedo, *Historia general y natural de Indias* [25]; Francisco López de Gomara, *Historia general de Indias* [26]; i José de Acosta, *Historia natural y moral de las Indias* [27]. Els gabinets de curiositats formen part d'aquest afany recopilatori que van defensar alguns personatges de les corts i nobles occidentals, precedents dels actuals museus i que van tenir el seu paral·lelisme en els parcs de feres (*ménageries*), precedents dels actuals zoològics.

Pel que fa a la veterinària a la península Ibèrica, l'any 1500 els Reis Catòlics van crear el Tribunal del Protoalbeiterato, amb el qual es va passar d'una regulació gremial a una d'institucional en què s'examinava els aspirants a practicar un «art» decididament clau per a la societat del moment i que va durar fins a mitjan segle XIX. Alguns avenços mèdics, juntament amb la difusió bibliogràfica que va impulsar l'aparició de la impremta, van donar impuls a la ciència veterinària: Andreas Vesalius va trencar, al segle XVI, els cànons de l'anatomia imperant fins al moment amb l'obra *De humani corporis fabrica* [28], que va influir en l'obra de Carlo Ruini *Anatomia e infermitadi dell cavallo*.

Il·lustració del tractament d'un cavall al manuscrit conservat a la Biblioteca Colombina de l'obra traduïda del català *Libro de albeytería* de Manuel Dies de Calataiud, datat cap a 1510.

Sanidad del cavallo y otros animales... (1741), obra pòstuma del manescal valencià Salvador Montó i Roca, destaca perquè ressaltava els contractes de compravenda d'animals i les relacions entre el professional i el client.

William Harvey va descriure per primer cop la circulació de la sang a través del cor en el seu *Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis in animalibus* [29], tot i que Miguel Servet ja va descriure la circulació pulmonar vint-i-cinc anys abans. Francisco de la Reyna, manescal castellà, també va ser un dels precursors del descobriment de la circulació de la sang, tal com ho va reflectir en el tractat *Libro de albeiteria* [30]. En aquesta època, alguns veterinaris van escriure obres destacades, com ara Fernando de Sande Lago, *Compendio de albeiteria...* [31]; Francisco García Cabero, *Instituciones de albeiteria...* [32]; Alonso Rus García, *Guía veterinaria original* [33], considerada la transició de la manescalia a la nova veterinària a Espanya; Salvador Montó i Roca, *Sanidad del cavallo* [34], que introdueix per primer

cop la veterinària forense; i Juan Antonio Montes, *Tratado de enfermedades endémicas y contagiosas de toda especie de ganado*, que posa en evidència tot el que s'estava coent en els darrers temps en matèria de malalties transmissibles del bestiar europeu.

Ara bé, els fets més significatius d'aquests segles són les epidèmies animals causades pel contagi iniciat amb la circulació d'animals amb les creuades i potenciat per l'augment de bestiar promogut per la pressió demogràfica i les males collites a l'Europa del segle XVII. Van morir molts caps de bestiar per pesta bovina i equina, glossopeda, pneumònia i ràbia, entre altres malalties. Girolamo Fracastoro, considerat el fundador de l'epidemiologia científica, a *De contagione et contagiosis morbis* manifesta que les espores són els agents de les malalties transmissibles. Al segle XVII, Athanasius Kircher és el primer a descriure, a *Scrutinium pestis*, uns agents vius com a transmissors de les malalties gràcies al microscopi. Agostino Gallo, autor de *Vinti giornate dell'agricoltura...*, defensa la conveniència de l'establiment fixa i del subministrament de farratges fenificats, i se'l considera el precursor de la nutrició animal. Però va ser Thomas Sydenham qui va establir una nova metodologia en el tractament de les epidèmies amb el seu estudi de l'estacionalitat i el clima i la vigilància directa del malalt, recollit a la seva obra *Observationes medicae...* I, ja a principis del 1700, Giovanni Maria Lancisi, autor de *De bovilla peste* [35], va determinar la importància de la quarantena, aïllament i posterior conducció a l'escorxador del bestiar malalt; mentre que Bernardo Rammazini, a *De contagiosa epidemia in boves*, aconsellava que s'enterressin els exemplars malalts; un èxit de la veterinària preventiva. Antoine van Leeuwenhoek [36] va iniciar amb el microscopi el descobriment del món dels microorganismes, fins llavors completament desconegut per l'ésser humà.

Paral·lelament a les obres dedicades a la cura del cavall, van aparèixer altres autors que van tractar la resta d'espècies animals, en especial les de producció, més relacionades amb l'agricultura. Gabriel Alonso de Herrera, amb el seu *Tratado de agricultura*

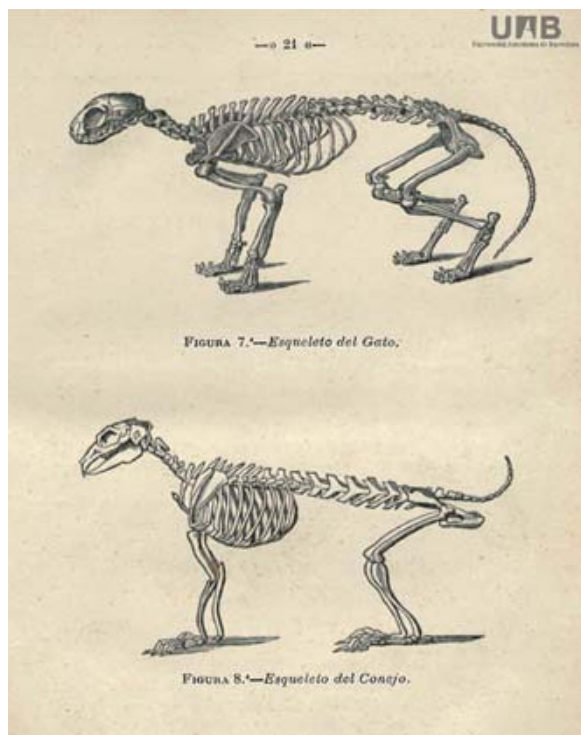
[37], va fer un compendi de les ciències agroalimentàries de Castella que va tenir un gran impacte posterior. Al segle XVII, Juan Bautista Xamarro es va ocupar de la cria i les malalties de les aus de gàbia a *Conocimiento de las diez aves menores de jaula...* [38] i fra Miquel Agustí, al *Llibre dels secrets d'agricultura* [39], va elaborar un compendi pràctic de gestió agropecuària que va assolir 23 edicions fins a finals del segle XVIII, quasi totes en castellà.

El segle XVIII és l'època de l'enciclopedisme, i l'esperit cultivat de la Revolució Francesa plana per tot Europa. Sobresurten personalitats com Philippe-Étienne La Fosse, autor del *Cours d'hippiatrique*, o Louis Furcy Grogner, amb diferent bibliografia pedagògica veterinària. La sistematització del coneixement il·lustrat també va arribar a les ciències biològiques i alguns científics es van dedicar a classificar i sistematitzar el món que els envoltava; també els éssers vius: Carl von Linné, Georges-Louis Leclerc «Buffon», Jean-Baptiste Lamarck o Georges Cuvier són alguns dels personatges que van deixar un llegat d'ordenació en l'organització de les ciències naturals. A la darrereria d'aquest segle es van oficialitzar els estudis universitaris de veterinària a Europa. Durant el regnat de Lluís XV, la ciutat francesa de Lió va ser pionera a instituir l'ensenyament de la veterinària, en mans de Claude Bourgelat (1762). Aquest fet aviat va ser seguit per altres ciutats europees. A Madrid es va crear la Real Escuela de Veterinaria (1792), sota la direcció del català Segimon Malats i Codina [40], que va coexistir amb els exàmens del Protoalbeiterato fins al 1847.

El segle XIX és un període ple de contrastos. D'una banda, la fauna salvatge va ser objecte de persecucions i matances sistemàtiques, i a les societats civilitzades molts animals van ser objecte d'espectacles i experimentació. Però, d'altra banda, ens trobem davant fites cabdals de la ciència, com les noves teories genètiques de Mendel o de l'evolució de Darwin, que van ser claus per al desplegament futur de les noves ciències biològiques. El consum de carn mantenia les noves societats industrialitzades i es va produir un creixement intensiu de la gestió agropecuària. Bovins, porcs i aviram es criaven intensivament, i el temps d'explotació ramadera per al consum humà es va reduir en gran manera. En les àrees biomèdiques, Theodor Schwann va desenvolupar la teoria cel·lular. Però el fet clau en matèria veterinària durant el segle XIX van ser els avenços en la bacteriologia per part de Robert Koch i el descobriment de la vacunació portada a terme per Louis Pasteur. Tota una revolució que va condicionar el futur de l'experimentació animal. A finals del XIX, un seguit de professionals veterinaris van albirar el que seria la nova ciència veterinària: Juan Antonio Sáinz Rozas [41], director de l'Escuela de Veterinaria de Zaragoza, especialista en cirurgia i amb repercussió en la veterinària italiana del moment; Josep Robert i Serrat [42], veterinari de Poboleda (Priorat), seguidor de l'escola anatòmica francesa i reconegut per les seves classes de dissecció; Francesc Sugrañes Bardagi [43],

Imatge d'un cavall amb les malalties que l'afecten situada en un quadre que simbolitza l'univers astrològic, al qual la ciència del segle XVIII encara atribuïa l'origen i fi de les malalties animals. Extreta del *Llibre dels secrets d'agricultura, casa rústica i pastoril* (1617), escrit per fra Miquel Agustí, agrònom i prior de Perpinyà.

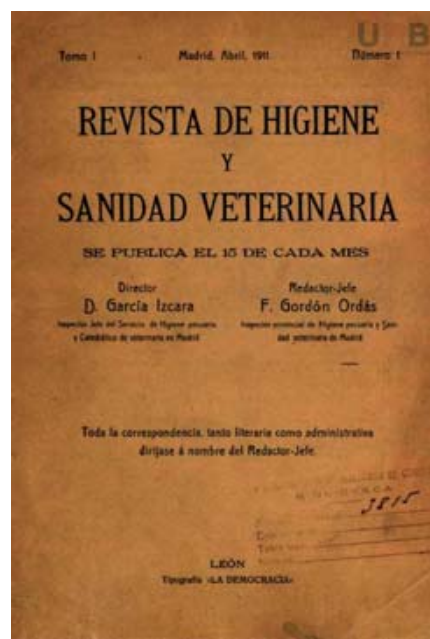
Imatge d'un esquelet de gat i d'un de conill a l'obra *Tratado de anatomía descriptiva de los animales domésticos*, del veterinari Josep Robert i Serrat, de finals del segle XVIII. El doctor Robert va ser un dels veterinaris que amb les seves obres van consolidar la disciplina anatómica.

La *Revista Veterinaria de España* va ser fundada el 1906 amb el nom de *Revista Pasteur* per Josep Farreras. Juntament amb el seu germà Pere, els Farreras van ser una de les famílies de veterinaris catalans més importants del primer terç del segle XX.

Primer número de la *Revista de Higiene y Sanidad Veterinaria* (1911–1916), dirigida per un dels veterinaris espanyols més rellevants de la primera meitat del segle XX: Félix Gordón Ordás

d'una biblioteca digital que permeti valorar el llegat documental veterinari i faciliti la investigació de tothom que tingui interès a crear nou coneixement.

Entre els projectes més significatius d'aquest programa de digitalització que estem desenvolupant hi ha la selecció, el tractament i la difusió de les dues revistes més importants de la veterinària de la primera meitat del segle XX: *Revista Veterinaria de España* (iniciada amb el títol prou significatiu de *Revista Pasteur* (1906) [47]; i la *Revista de Higiene y Sanidad Veterinaria* (més tard rebatejada amb el nom de *Revista de Higiene y Sanidad Pecuarias* [48].

instaurador del Cos de Veterinària de l'Ajuntament de Barcelona (1899), fundador alhora del Col·legi de Veterinaris de Barcelona (1900) i de les revistes *La Veterinaria Catalana* i *La Veterinaria Progresiva*, d'una durada molt curta, i especialitzat en bestiar boví de llet i control sanitari de productes làctics. Aquest segle, però, encara estava dominat per la veterinària francesa, on autors com Célestine Cadéac [44], Pierre-Juste Cadiot [45] i Paul Cagny [46] van tenir-hi un protagonisme especial.

I així arribem al segle XX. Un segle de profunda renovació pel que fa a la veterinària, que va quedar explícita a través de l'abundant bibliografia que ens han deixat els testimonis documentals que abordarem a partir d'ara. Un grup de professors i altres membres de la Facultat de Veterinària de la UAB ens sentim hereus d'aquest passat ric i apassionant, i desitgem preservar-lo i difondre'l a tota la societat. Per això vam crear fa uns anys l'Associació Catalana d'Història de la Veterinària, a través de la qual pretenem impulsar la recerca sobre el nostre passat veterinari, agropecuari i alimentari portant a terme diferents línies de treball. Una, potser la més important, ha estat la creació

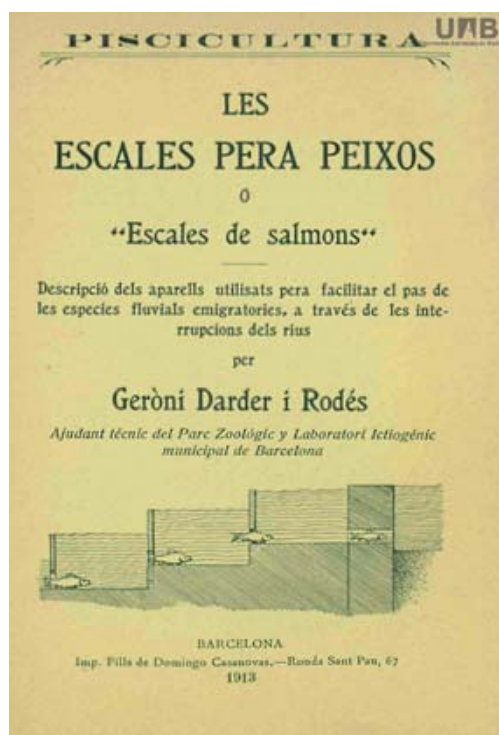
La primera, fundada pels germans Josep [49] i Pere Farreras Sampera, va de 1907 a 1936, i disposava d'un equip de redacció de primera línia, com ara Ramon Turró, Cesáreo Sanz Egaña [50], Dalmacio García Izcarra [51], Francesc Darder i Llimona [52], Josep Mas Alemany [53], Juan Rof Codina [54], Ernest Trull i Joaquim Ravetllat Estech, entre molts d'altres. La revista es va fer ressò de les darreres investigacions que es portaven a terme a la resta de països occidentals. En els articles que s'hi van publicar es van debatre les qüestions que inquietaven més els veterinaris del moment. Va rebre la medalla d'or a l'Exposició Hispano-Francesa de 1908.

El títol següent comprèn els anys entre 1911 i 1936, i va ser dirigida per un dels veterinaris més rellevants de l'Espanya de la primera meitat de segle: Félix Gordón Ordás [55], que juntament amb Dalmacio García va pilotar aquesta capçalera de referència en el primer terç de segle. La forta personalitat de Gordón va incidir en un dels debats més rellevants que va viure la professió tant en la recerca com en la renovació professional. Uns debats sobre l'essència de la professió que, a partir de 1918, van aparèixer agrupats en un butlletí annex anomenat *La Semana Veterinaria*, que també conservem i posem a disposició del públic en format digital [56].

El diàleg entre ambdós grups editorials va ser freqüent i va incidir en gran manera en la dinamització del procés de canvi i modernització que va portar a terme la veterinària espanyola en les primeres dècades del segle xx, i que va configurar l'etapa de transició en el procés de constitució de la veterinària contemporània. Aquestes editorials van generar alhora diferents col·leccions de monografies que van servir d'obres de capçalera en els estudis que van fer els nostres avis de la matèria: Biblioteca del Veterinario Moderno (Gordón) i Biblioteca de la Revista Veterinaria de España (Farreras).

El desenvolupament de la medicina de laboratori amb la incorporació de la bacteriologia experimental, que sota les bases del positivisme va tenir lloc al segle xix, va transformar decisivament la mentalitat dels grups socials encarregats d'afrontar els problemes de salut. El laboratori es va revelar com el medi òptim capaç de transformar la medicina animal en una ciència moderna. Tot i així, els canvis conceptuals i metodològics de les noves pràctiques de laboratori no es van traslladar de forma immediata a la veterinària espanyola, que no es va caracteritzar precisament per la rapidesa d'adaptació a la nova mentalitat positivista.

Cal tenir present que, al començament del segle xx, els veterinaris es trobaven immersos en una profunda crisi motivada per la inexorable substitució del cavall, la seva principal font d'ingressos, pels vehicles de motor. Una conjuntura que va desencadenar una gran preocupació pel futur de la disciplina i va fer que alguns professionals

Piscicultura. Les escales per a peixos (1913), escrita per Jeroni Darder (1804–1889), veterinari que va iniciar una les sagues professionals més importants de Catalunya amb els seus fills Antoni i Francesc.

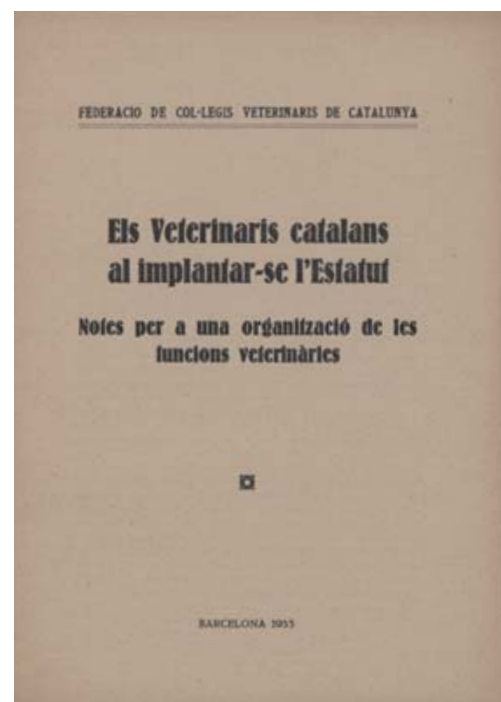
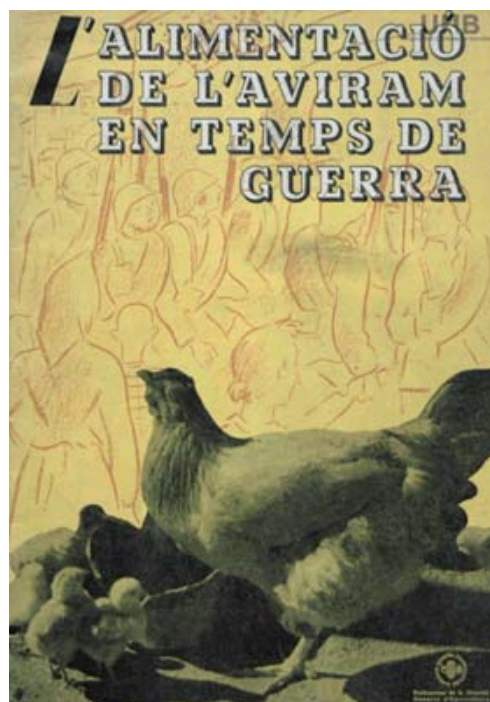
es plantegessin iniciatives regeneracionistes amb l'objectiu de possibilitar la integració dels veterinaris en la naixent comunitat científica nacional: la configuració d'un nou prototip professional, el d'un veterinari «modern» destinat a ocupar un lloc destacat en la ciència i en la societat. Incidir en l'estudi d'aquestes claus és un dels nostres principals objectius com a membres d'una comunitat educativa i de recerca.

Paral·lelament a aquesta línia de treball, disposem de dos grans focus d'actuació: la creació de biblioteques temàtiques i la creació de biblioteques personals patrimonials. En aquest sentit, cal destacar la tasca de recopilar la documentació agropecuària generada per la Mancomunitat de Catalunya i en l'època de la Generalitat republicana. Així mateix, la recopilació de la bibliografia de veterinaris catalans destacats endegada amb Francesc Darder Llimona, Josep Vidal Munné i Pere Màrtir Rossell i Vilà. La seva obra, amb llibres, articles de revista i comunicacions, estarà disponible en xarxa ben aviat. Altres accions puntuals, com la digitalització dels Anals del Col·legi de Veterinaris de Barcelona (1944-) o les Asambleas Nacionales Veterinarias (1907-1917), són realitats que estem a punt d'incorporar en difusió lliure al repositori institucional del Servei de Biblioteques de la UAB.

Som conscients que aquestes i altres iniciatives no poden ser possibles sense la col·laboració d'agents externs. Per això volem destacar l'ajuda econòmica obtinguda del Consell de Col·legis de Veterinaris de Catalunya, el suport de les convocatòries estatals de digitalització del Ministeri de Cultura, la contribució de donacions privades, el suport d'altres biblioteques veterinàries espanyoles, com la de la Universitat Complutense de Madrid i la de la Universitat de Saragossa, i el suport tècnic i organitzatiu del Servei de Biblioteques de la UAB. La nostra tasca no acaba aquí. Volem seguir amb l'objectiu de preservar i difondre el patrimoni documental veterinari i confiem de continuar rebent el suport de totes les persones interessades en la història de la veterinària.

Consells sobre com alimentar l'aviram en condicions d'escassetat de matèries primeres en una conjuntura de guerra. Les campanyes dutes a terme per l'Oficina de l'Ou van tenir força impacte durant el conflicte en territori català.

Amb la nova organització de la professió veterinària catalana en el nou règim republicà i estatutari, l'Estatut del Col·legi de Veterinaris de Catalunya va ser publicat al *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya* el 7 de desembre de 1933.

Bibliografia. Edicions a les Biblioteques de la UAB

1. *Partes de los animales. Marcha de los animales. Movimiento de los animales.* Madrid: Gredos, 2000; *Reproducción de los animales.* Madrid: Gredos, 1994; *Investigación sobre los animales.* Madrid: Gredos, 1992.
2. *Historia de los animales.* Madrid: Gredos, 1984; Madrid: Akal, 1989; Berolini: De Gruyter, 2009; Londres: Heinemann, 1958-1959.
3. *De los trabajos del campo.* Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación: Siglo XXI, 1988; *On Agriculture: de res rustica.* Londres: Heinemann, 1960-1968.
4. *D'Agricola.* Barcelona: Bernat Metge, 1927; *On Agriculture.* Londres: Heinemann, 1967.
5. *Tratado de agricultura. Medicina veterinaria. Poema de los injertos.* Madrid: Gredos, 1990; *Opus agriculturae. De veterinaria medicina. De insitione.* Leipzig: Teubner, 1975; *Obra de agricultura.* Madison: The Hispanic Seminary of Medieval Studies, 1990; *Traité d'agriculture.* París: Les Belles Lettres, 1976.
6. *Ars veterinaria.* Leipzig: Teubner, 1980.
7. *On Agriculture.* Londres: Heinemann, 1967; *Del camp.* Barcelona: Bernat Metge, 1928.
8. *Medicina veterinaria.* Madrid: Gredos, cop. 1999; *I Quattro libri di Vegetio.* León: Celarayn, 2001.
9. *Corpus hippiatricorum graecorum.* Stuttgart: Teubner verlag, 1971.
10. *Geopónica o extractos de agricultura de Casiano Baso.* Madrid: Instituto Nacional de Investigación y Tecnología Agraria y Alimentaria, 1998.
11. *Avicennae Cantica.* Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca, 2010; *Obra médica.* Còrdova: Universidad, 1998.
12. *El Libro de agricultura de Al Awam.* Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Agricultura y Pesca, 2002-2003; *Libro de agricultura.* Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Ministerio de Asuntos Exteriores, 1988.
13. *Physiologus.* Austin i Londres: University of Texas Press, 1979; *Theobaldi "Physiologus".* Leiden: E. J. Brill, 1972; *El fisiólogo: bestiario medieval.* Madrid: Eneida, 2002; *El fisiólogo: bestiario medieval.* Barcelona: Obelisco, 2000.
14. *De natura rerum.* Madrid: Instituto Nacional de Estadística, 1996; *Etimologías.* Edición bilingüe. Madrid: Biblioteca de Autores Cristianos, 1993-1994; *Etimologías.* Libros I-X. MADRID: LA EDITORIAL CATÓLICA, 1982.
15. *De natura rerum.* Libros IV-XII. Granada: Universidad de Granada, 1974; *Codex granatensis.* Granada: Biblioteca Universitaria de Granada, 2001.
16. *The book of secrets of Albertus Magnus: of the virtues of the herbs, stones and certain beasts, also a book of the marvels of the world.* Boston: WeiserBooks, 2004; *Opera omnia.* Aschendorff: Monasterii Westfalorum, 1955.
17. *Libro de la montería.* Granada: Universidad de Granada, 1992; *El libro de la montería es el tratado de venación de Don Alfonso el Sabio.* Madrid: Imprenta, estereotipia y galvanoplastia de Aribau, 1878.
18. *The hunting book of Gaston Phébus.* Madrid: Kliczkowski, 2002; *Le livre de chasse de Gaston Phébus.* París: Bibliothèque de l'Image, 2002; *The hunting book of Gaston Phébus: manuscrit français 616.* París: Bibliothèque Nationale. Londres: Harvey Miller Publishers, 1998; *El libro de la caza.* Madrid: Ediciones de Arte y Bibliofilia, 1980.
19. *De arte venandi cum avibus = L'arte di cacciare con gli uccelli.* Roma: Laterza, 2007; *El arte de cetrería: De arte venandi cum avibus.* Madrid: Cairel, 2004; *El arte de la cetrería de Federico II.* Ciudad del Vaticano: Biblioteca Apostólica Vaticana; Madrid: Testimonio Compañía, 2004.
20. *Libro della mascalcia.* Soveria Mannelli: Rubbettino, 2002.
21. *Libro de albeitería.* Madrid: Micronet: Ministerio de Cultura, Biblioteca Nacional, 1992; *Libro de albeytería.* Sevilla: Junta de Andalucía, Consejería de Cultura: Cabildo Catedral de Sevilla, Biblioteca Capitular y Colombina, 1991; *Libro de albeytería.* Somonte-Cenero: Trea, 2009; *Libro de albeytería: nuevamente corregido y enmendado y añadidas en él setenta y nueve preguntas.* León: Celarayn, 2001.

22. *Conradi Gesneri Historiæ animalium*. Nova York: Readex Microprint, 1972. Microforma; *Curious woodcuts of fanciful and real beasts: a selection of 190 sixteenth-century woodcuts from Gesner's and Topsell's natural histories*. Nova York: Dover Publications, 1971; *Gesner's curious and fantastic beasts*. Mineola: Dover, cop. 2004.
23. *Animali e creature montruose di Ulisse Aldrovandi*. Milà: Federico Motta, 2004; *De animalibus insectis libri septem: cum singulorum iconibus aduivum expressis*. Nova York: Readex Microprint, 1969. Microforma; *Vlyssis Aldrovandi De piscibus libri v: et de cetis lib. vnvs / Ioannes Cornelivs V terverivs collegit; Hieronymvs Tambvrinvs in lucem edidit*. Nova York: Readex Microprint, 1970. Microforma; *Vlyssis Aldrovandi De reliquis animalibus exanguibus libri quatuor: de mollibus, crustaceis, testaceis et zoophytis*. Nova York: Readex Microprint, 1968. Microforma; *Vlyssis Aldrovandi Ornithologiae, hoc est, De avibus historiae libri xii*. Nova York: Readex Microprint, 1969 Microforma.
24. JONSTON, Joh. *Thavmatographia naturalis: in decem classes distincta*. Nova York: Readex Microprint, 1975. Microforma; Matthäus Merian the Younger. *1300 real and fanciful animals: from seventeenth-century engravings*. Mineola, Nova York: Dover Publications, cop. 1998.
25. *Historia general y natural de las Indias*. Madrid: Atlas, 1959; Madrid: Bruño, 1991.
26. *Historia general de las Indias y vida de Hernán Cortés*. Caracas: Biblioteca Ayacucho, 1979.
27. *Historia natural y moral de las Indias: en que se tratan las cosas notables del cielo y elementos, metales, plantas y animales...* Barcelona: Empreinta de Iayme Cendrath, 1591; *Historia natural y moral de las Indias: en que se tratan las cosas notables del cielo, y elementos, metales, plantas, y animales...* Nova York: Readex Microprint, 1970. Microforma; *Historia natural y moral de las Indias*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Gran Duque de Alba, 2008; *Historia natural y moral de las Indias*. Madrid, España: Ediciones de Cultura Hispánica: Agencia Española de Cooperación Internacional, 1998.
28. VESALIUS, Andrea. *Opera omnia anatomica & chirurgica*. Nova York: Readex Microprint, 1975. Microforma; VESALIUS, Andreae. *De humani corporis fabrica libri septem*. Ebrisa: Doce Calles, 1997.
29. HARVEY, William. *The circulation of the blood and other writings*. Londres: Dent, 1987; HARVEY, William. *On the motion of the heart and blood in animals; On the circulation of the blood; On the generation of animals*. Chicago: Encyclopaedia Britannica, 1952; HARVEY, Guillermo. *Estudio anatómico del movimiento del corazón y de la sangre en los animales*. Buenos Aires: Emecé, 1944.
30. DE LA REINA, Francisco. *Libro de albeytería*. Lleó: Universidad / Junta de Castilla y León, 2002.
31. DE SANDE Y LAGO, Fernando. *Compendio de albeytería*. La Coruña: Ediciós do Castro, 1989.
32. GARCÍA CABERO, Francisco. *Instituciones de albeytería, y examen de practicantes de ella divididas en seis tratados en los que se explican las materias más esenciales para sus profesores*. Madrid: Imprenta de la Viuda de Manuel Fernández a costa de la Compañía de Impressores y Mercaderes de Libros del Reyno, 1764; *Instituciones de albeytería y examen de practicantes de ella divididas en seis tratados en los que se explican las materias más esenciales para sus profesores*. Madrid: Imprenta de la Vda. de Manuel Fernández, 1792; GARCÍA CABERO, Francisco. *Instituciones de albeytería y examen de practicantes de ella divididas en seis tratados en los que se explican las materias más esenciales para sus profesores*. Valladolid: Maxtor, 2001.
33. DE RUS GARCÍA, Alonso. *Aforismos de la medicina y cirugía veterinaria*. Lleó: Celarayn, 2001; *Guía veterinaria original, dividida en cuatro partes en las que se declaran las materias más esenciales que deben saber, no solo los caballeros oficiales y remontistas de los Reales ejércitos de S. M. (que Dios guarde) sino también los mariscales, caballerizos y dueños de las caballerías*. Mairena del Aljarafe, Sevilla: Extramuros, 2007.
34. MONTÓ Y ROCA, Salvador. *Sanidad del cavallo y otros animales sujetos al arte de albeytería, ilustrada con el de herrar*. València: Librerías París-Valencia, 1998.
35. MARIE LANCISII, Jo. [...] *Dissertatio historica de Bovilla peste, ex Campaniæ finibus anno mdccxiii Latium importata [...] cui accedit consilium de equorum epidemia, quæ Romæ grassata est anno mdccxii*. Roma: Ex typographia Joannis Mariæ Salvioni, 1715.
36. VAN LEEUWENHOEK, Antonii. *Opera omnia, seu, Arcana naturæ: ope exactissimorum microscopiorum detecta, experimentis variis comprobata, epistolis, ad varios illustres viros: ut et ad integram quæ Londini floret, sapientem Societatem, cujus membrum est, datis, comprehensa, & quatuor tomis distincta*. Nova York: Readex Microprint, 1967. Microforma; VAN LEEUWENHOEK, Antonii. *Continuatio arcanorum naturæ detectorum: qua continentur quicquid hactenus ab auctore lingua vernacula editum, & in linguam latinam transfusum non fuit*. Nova York: Readex Microprint, 1970. Microforma;

- A specimen of some observations made by a microscope contrived by M. Leeuwenhoek in Holland lately communicated by Dr. Regnerus de Graaf.* Nova York: Readex Microprint, 1973. Microforma.
37. ALONSO DE HERRERA, Gabriel. *Agricultura general*. 2a ed. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Secretaría General Técnica, 1988; ALONSO DE HERRERA, Gabriel. *Agricultura general*. 3a ed. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, 1996; ALONSO DE HERRERA, Gabriel. *Obra de agricultura*. València: València Cultural, 1979.
 38. XAMARRÓ, Juan Bautista. *Conocimiento de las catorce aves menores de jaula. Su canto, cría y naturaleza. Tiempo y modo de cogerlos, de hacer las pajareras, y el de alimentarlos en ellas. Enfermedades que padecen, y remedios para su curación*. Còrdova: Almuzara, 2005; XAMARRÓ, Juan Bautista. *Conocimiento de las diez aves menores de jaula, su canto, enfermedad, cura y cría*. Còrdova: Almuzara, 2005.
 39. *Libro de los secretos de agricultura, casa de campo y pastoril, traducido de lengua catalana en castellano por fray Miguel Agustín [...] que el mismo autor sacó á luz el año de 1717 [sic] y ahora con addición del quinto libro y otras curiosidades y un vocabulario de seis lenguas [...] y al fin de él se hallarán las materias que el autor trata [...]*. Barcelona: Imprenta de Juan Piferrer, ca. 1785; AGUSTÍ, Miquel. *Llibre dels secrets de agricultura, casa rústica i pastoril*. Barcelona: Alta Fulla, 1988; AGUSTÍ, Miquel. *Llibre dels secrets de agricultura, casa rústica i pastoril*. Vilafranca del Penedès: Edicions i Propostes Culturals Andana, 2007.
 40. MALATS, Segismundo. *Elementos de veterinaria*. Lleó: Celarayn, 2001.
 41. SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado completo del arte de herrar y forjar*. 3a ed. Saragossa: Ariño, 1896; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado de derecho veterinario comercial, ó de los vicios redhibitorios en los animales domésticos arreglado a la legislación española*. Saragossa: Imprenta de Calisto Ariño, 1860; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado de jurisprudencia comercial veterinaria ó de los vicios redhibitorios de los animales domésticos*. 3a ed. Saragossa: Imprenta de Calisto Ariño, 1892; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado de toxicología general veterinaria*. 2a ed. Saragossa: Imprenta de Calisto Ariño, 1874; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Nuevo tratado de cirugía especial veterinaria*. 2a ed. Saragossa: Est. tip. de Calisto Ariño, 1885.
 42. ROBERT Y SERRAT, José. *Elementos de anatomía general*. Saragossa: Establecimiento Tipográfico de Calisto Ariño, 1870; ROBERT Y SERRAT, José. *Tratado de anatomía descriptiva de los animales domésticos*. Saragossa: Establecimiento Tipográfico de Calisto Ariño, 1876-1884.
 43. SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco. *La joya pecuaria o explotación de los animales domésticos*. Barcelona: Tip. L'Avenç, 1911; SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco; MÁS ALEMANY, José. *Nuevo tratado de medicina veterinaria*. Barcelona: F. Seix, 1899.
 44. *Encyclopédie Vétérinaire (1895-1905) que va dirigir amb varies edicions i que va comptar amb una traducció en castellà a principis del xx per l'editor Felipe González Rojas. Pathologie interne des animaux domestiques, par C. Cadéac*. París: Librairie J. B. Baillière et Fils, 1899.
 45. CADIOT, P.-J. *Études de pathologie et de clinique. Recherches expérimentales*. París: Asselin et Houzeau, 1899; CADIOT, P.-J. *De la castration du cheval cryptorchide*. París: Asselin et Houzeau, 1893; CADIOT, P.-J. *Compendio de cirugía veterinaria*. Madrid: Establ. Tip. de A. Marzo, 1906.
 46. CAGNY, Paul. *Précis de thérapeutique de matière médicale et de pharmacie vétérinaires*. París: Balillière, 1892; CAGNY, Paul; Gobert, H.-J. *Diccionario de veterinaria*. Madrid: Felipe González Rojas, 1902?; CAGNY, Paul. *Formulario del veterinario práctico, comprendiendo unas 1500 fórmulas y redactado con arreglo á los nuevos métodos terapéuticos*. Madrid: Librería Editorial de Bailly-baillière e Hijos, 1901.
 47. Ed. digital: *Revista Pasteur* (1906-1907) <http://ddd.uab.cat/record/29269>; *Revista Veterinaria de España* (1907-1936) <http://ddd.uab.cat/record/29354>.
 48. Ed digital: *Revista de Higiene y Sanidad Veterinaria* (1911-1916) <http://ddd.uab.cat/record/50186>; *Revista de Higiene y Sanidad Pecuarias* (1917-1936) <http://ddd.uab.cat/record/50187>.
 49. FARRERAS SAMPERA, José; SANZ EGAÑA, Cesáreo. *Manual del veterinario inspector de mataderos, mercados y vaquerías*. Barcelona: Revista Veterinaria de España, 1917.
 50. SANZ EGAÑA, C. *Primeros auxilios al animal enfermo*. Madrid: Calpe, 1921; SANZ EGAÑA, C. *El matadero público*. Madrid: s.l. 1921; SANZ EGAÑA, C. *Ensayos sobre sociología veterinaria*. Barcelona: Revista Veterinaria de España, 1923; SANZ EGAÑA, C. *El ganado cabrio: razas, explotación y enfermedades*. Madrid: Calpe, cop. 1922; SANZ EGAÑA, C. *Historia de la veterinaria española: albeitería, mariscalería, veterinaria*. Madrid: Espasa-Calpe, 1941; SANZ EGAÑA, C. *La carne como alimento*. Madrid: Pegaso, 1944; SANZ EGAÑA, C. *Enciclopedia de la carne*. Madrid: Espasa-Calpe, 1948.

51. GARCÍA IZCARA, Dalmacio. *Elementos de obstetricia veterinaria*. Madrid: Imp. de Antonio Marzo, 1910; GARCÍA IZCARA, Dalmacio. *La glosopeda y la peste bovina...* Madrid: Establecimiento Tipográfico de Fortanet, 1901; GARCÍA IZCARA, Dalmacio. *La rabia y su profilaxis*. Lleó: Tipografía La Democracia, 1913.
52. DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Manual práctico de veterinaria doméstica*. Barcelona: Henrich y C.^a, 19--; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Cría industrial de la trucha*. Barcelona: Imp. Hijos de D. Casanovas, 1913; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *El conejo, la liebre y el lepórido: manual práctico de la cría y multiplicación de dichos roedores...* Barcelona: Librería de Francisco Puig, 1931; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Manual práctico para la cría de las ocas: medio fácil de lograr una renta anual de 3.000 pesetas*. Barcelona: s.n., 19??; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Reproducció de la truita: concells als piscicultors debutants*. Conferència [...]. Barcelona: Imp. Fills. D. Casanovas, 1913; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Piscicultura*. Barcelona: Imp. Hijos de D. Casanovas, 1913.
53. SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco. *Nuevo tratado de medicina veterinaria [...]* op.cit.; MAS ALEMANY, José; MARTÍ-CODOLAR, Sebastián. *Guía pecuaria del granjista: elementos prácticos higiénico-sanitarios para la profilaxis y tratamiento de las enfermedades más frecuentes del ganado vacuno*. Barcelona?: s.n., 1916?; SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco. *Nuevo tratado de medicina veterinaria [...]* op.cit; MAS ALEMANY, José. *Sueros y vacunas en medicina veterinaria. Discurso de recepción en la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona leído el día 3 de julio de 1927*. Barcelona: Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona, 1927; MAS ALEMANY, José. *Una visita a los principales mercados de ganados y mataderos de Francia, Bélgica y Alemania*. Barcelona: Perfectus, 1922.
54. ROF CODINA, Juan. *Abastecimiento de carnes y organización racional de los concursos de ganados en Galicia*. La Coruña: Imp. Garcybarra, 1920; ROF CODINA, Juan. *Nociones de avicultura*. Madrid [etc.]: Celta, 1962; ROF CODINA, Juan. *La raza bovina gallega*. Madrid: Imp. de Alrededor del Mundo, 1916.
55. GORDÓN ORDÁS, Félix. *Policia sanitaria de los animales domésticos*. Madrid: Fernando González Rojas, 1917?; LÓPEZ Y LÓPEZ, Cayetano; GORDÓN ORDÁS, Félix. *Resumen de bacteriología especial para prácticos y estudiantes*. Madrid: Felipe González Rojas, 191-? Pel que fa a la seva obra ideològica seleccionem: GORDÓN ORDÁS, Félix. *Mi evangelio profesional*. Lleó: Pudiamar, 2007.
56. *La Semana Veterinaria*. *Boletín Profesional de la Revista de Higiene y Sanidad Pecuarias* (1919-1936) <http://ddd.uab.cat/record/50188>.

Col·lecció per a la història de la informàtica

Néstor Herrán Díaz⁹

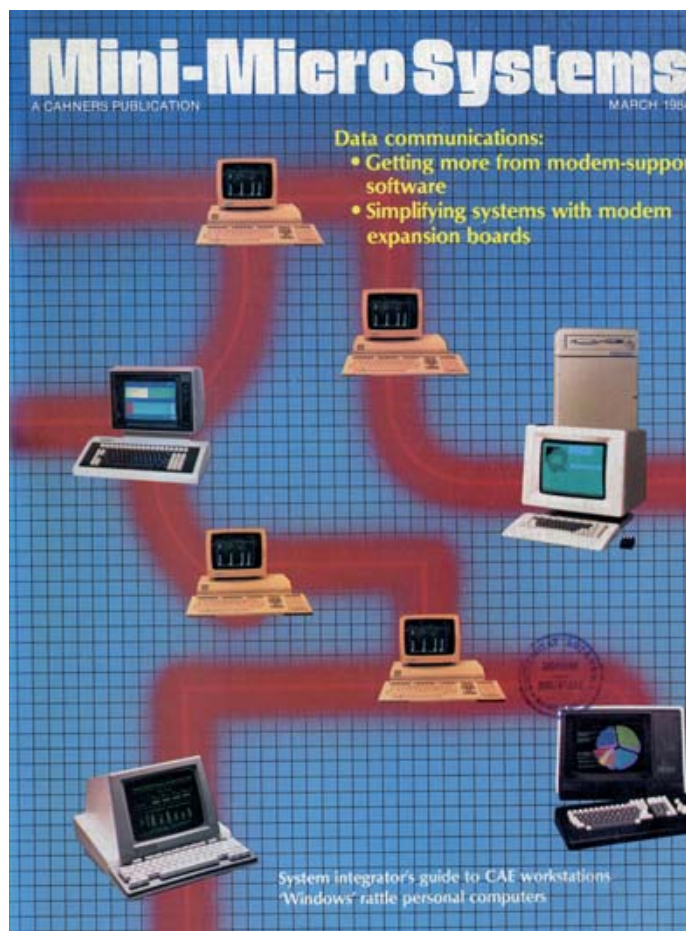
El Fons d'Història de la Informàtica va ser establert a finals de 2003 a partir d'una iniciativa del Servei de Biblioteques i el Centre d'Història de la Ciència (Cehic). El fons està dipositat en una sala de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia de la UAB i recull materials que, per les seves característiques i antiguitat, poden contribuir a futurs estudis històrics sobre el desenvolupament de la informàtica al nostre país. En l'actualitat, disposa d'uns 800 exemplars, dels quals uns 700 pertanyen al fons documental i la resta són obres d'interpretació, i de 64 col·leccions de revistes.

Per raó de l'abast interdisciplinari de la tecnologia informàtica, que s'ha utilitzat pràcticament a totes les àrees del coneixement, el fons d'Història de la Informàtica conté materials potencialment rellevants per a una àmplia tipologia de personal docent i investigador en formació de la UAB. En particular, els seus fons són d'especial interès per a investigadors del Centre d'Història de la Ciència i alumnes del doctorat interuniversitari d'Història de les Ciències, membres del Departament d'Informàtica, investigadors de centres i instituts vinculats a la UAB (Centre de Visió per Computador, Centre d'Intel·ligència Artificial, Centre Nacional de Microelectrònica, etc.) i altres investigadors externs a la UAB interessats en aquesta temàtica.

Història del fons

La idea de crear aquest fons es remunta a finals de l'any 2001, quan es va crear un grup de treball integrat per personal de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia, el Departament d'Informàtica i el Cehic. La proposta naixia d'un sen-

La revista *Modern Data*, de l'any 1970, es va convertir en una de les revistes pioneres dedicades a la microelectrònica a partir de 1976 amb el nom de *Mini-Micro Systems*.

⁹ Aquest capítol està basat en l'article «El Fons d'Història de la Informàtica», *Biblioteca Informacions*, núm. 28 (juliol de 2004): 9-10. Agraïixo a Montserrat Mallorquí, cap de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia, Rosa Pujol, gestora de la col·lecció, i Mireia Bachs, gestora del Fons d'Història de la Ciència, la seva assistència i col·laboració en la redacció d'aquest article.

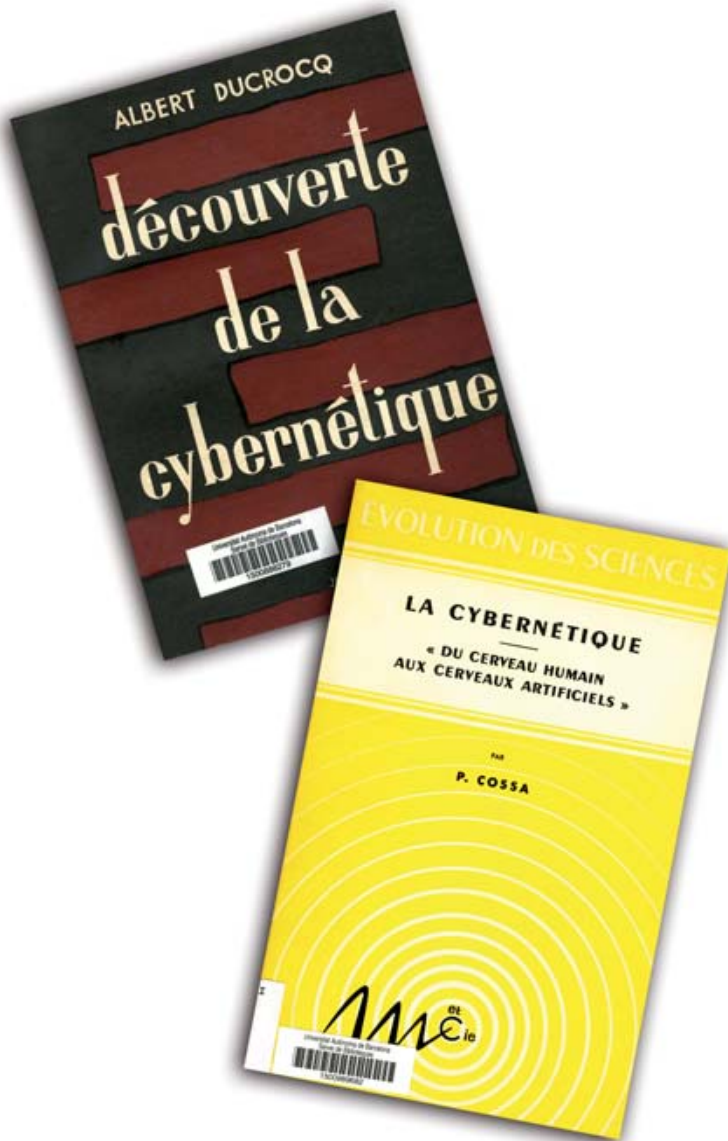
timent compartit sobre la importància de preservar la història recent d'una tecnologia que ha esdevingut un factor cabdal del canvi social i tecnològic des de mitjan segle xx. Aquest propòsit era congruent amb la necessitat de traslladar al fons històric documents sobre informàtica que havien quedat tècnicament obsolets per la pròpia evolució del coneixement científic, tal com s'havia fet amb el Fons d'Història de les Ciències. Tanmateix, la tradició d'estudis d'informàtica a la UAB i les seves connexions amb el parc tecnològic del Vallès feien de la nostra universitat un lloc propici per a un projecte d'aquesta mena.

En els mesos següents, el grup va elaborar un pla de col·lecció i va seleccionar bona part dels documents que componen el fons inicial. D'aquesta manera, al llarg del 2002 es va habilitar una sala i es va constituir un primer fons, format per 360 documents. El 2003 es va establir el pla definitiu de la col·lecció i, el 2006, coincidint amb el cinquè aniversari de la seva concepció, el fons va protagonitzar una exposició sobre la història de la informàtica a la mateixa biblioteca. En els darrers anys, el fons s'ha seguit incrementant a partir de noves donacions, i es prepara per a una nova revisió del pla de col·lecció que tingui en compte la possible preservació de materials en format digital.

El contingut del fons

Els materials que integren el Fons d'Història de la Informàtica es poden dividir en dues categories. D'una banda, s'hi troben les fonts primàries que constitueixen el fons històric de la col·lecció, que consisteixen bàsicament en llibres i revistes publicades abans de 1990, data límit actual perquè un material d'aquest tipus es consideri tècnicament obsolet. La procedència d'aquests documents és diversa i inclou des de fons propis de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia o d'altres biblioteques de la UAB, fins a donacions d'altres biblioteques i de particulars.

D'altra banda, el fons disposa d'una selecció d'obres d'interpretació i materials de referència per a la recerca en història de la informàtica que poden servir per analitzar el fons històric. Dins d'aquesta categoria, s'hi compten les monografies sobre història de la informàtica procedents del Fons d'Història de les Ciències, una selecció de llibres adquirits especialment per a la col·lecció, obres de referència —diccionaris, enciclopèdies, bibliografies i guies d'altres col·leccions— i publicacions periòdiques sobre la història de la informàtica i la tecnologia. Per a l'ordenació del fons de monografies impreses es

Els principis de la cibernètica a França a la dècada dels cinquanta.

fa servir una notació basada en el sistema ACM-Computing Classification System, precedida del prefix «HI».

Els materials més antics daten de la dècada dels cinquanta del segle passat, i inclouen diverses monografies sobre la cibernetica i sistemes de càlcul analògic, així com també documents tècnics del grup de José García Santesmases (1907-1989), pioner de la informàtica a Espanya. Altres materials rellevants del fons són els reculls de conferències sobre el desenvolupament de la informàtica a Espanya, com ara la conferència intergovernamental SPIN, sobre estratègies i polítiques en matèria d'informàtica (1978), alguns dels primers diccionaris i glossaris de termes informàtics en castellà i català, i un bon nombre de manuals de programació publicats entre els anys seixanta i noranta del segle passat.

Eixos de la col·lecció

Des d'un primer moment, es va considerar dotar el fons de certa singularitat respecte de col·leccions similars dins l'àmbit internacional, com ara les del Computer History Museum (<http://www.computerhistory.org>) i les del Charles Babbage Institute de la Universitat de Minnesota (<http://www.cbi.umn.edu>), als Estats Units, o projectes anàlegs a la resta de l'Estat espanyol, com el Museu de la Informàtica García Santesmases (<http://www.fdi.ucm.es/migs>), de la Facultat d'Informàtica de la Universitat Complutense de Madrid. En conseqüència, es va decidir que la col·lecció s'especialitzés en el desenvolupament i la divulgació de la informàtica a Espanya i, en particular, en l'àmbit català. Aquesta vocació local permet evitar la dispersió d'esforços i conferir una màxima exhaustivitat a la col·lecció sense perdre de vista l'abast gairebé universal de la revolució informàtica. Com a resultat d'aquesta decisió, es van definir quatre eixos temàtics al voltant dels quals girarà el procés d'adquisició de nous fons.

Alguns exemples dels inicis de la cibernetica en països de parla hispana.

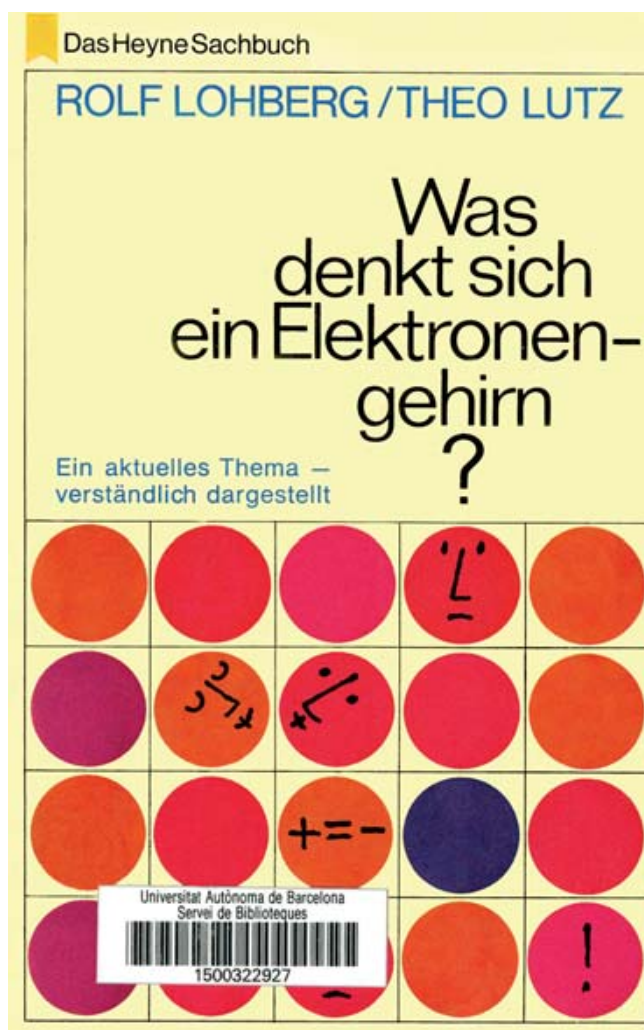

En primer lloc, el fons té una cura especial a recollir i preservar documents sobre els precedents de la informàtica, la preservació dels quals és valuosa independentment dels seus orígens geogràfics. En aquest sentit, el fons disposa d'un bon nombre de monografies sobre cibernetica publicades entre les dècades dels anys cinquanta i setanta

del segle passat. En segon lloc, atès que la UAB va tenir un creixement important coincidint amb el període d'expansió de la microinformàtica, s'ha considerat que cal posar èmfasi en la preservació de documents relacionats amb aquesta revolució tecnològica, que d'altra banda és un dels episodis fonamentals de la història de la informàtica.

També a Alemanya, a la dècada dels seixanta, hi trobem documents dels inicis de la informàtica.

En relació amb aquest darrer punt, el tercer eix del fons és la preservació de documents relacionats amb els canvis socials, econòmics i tecnològics produïts per la informàtica, i en particular amb els seus efectes en l'educació. Entre els diversos materials relacionats amb aquest eix es troben, per exemple, manuals de programació, reflexions sobre els seus efectes socials i, fins i tot, materials dedicats a aspectes lúdics de la informàtica. Finalment, el fons també presta atenció a la recollida de documents relacionats amb la implantació de la informàtica a la indústria, els serveis i l'Administració pública, com a base de possibles col·laboracions futures amb institucions interessades a preservar la seva història.

Desenvolupaments futurs

La Biblioteca de Ciència i Tecnologia té previst incrementar el Fons d'Història de la Informàtica a curt termini mitjançant l'adquisició de nous fons procedents de biblioteques, departaments i serveis de la UAB, i també mitjançant donacions individuals. En aquest sentit, es preveu la possibilitat d'endegar contactes amb empreses per recuperar la memòria històrica de la informàtica a Catalunya. Aquest esforç podria culminar en la creació d'un arxiu amb documentació d'institucions i empreses del país relacionades amb la informàtica, que tindria com a referent experiències internacionals com ara la del National Archive for the History of Computing (Regne Unit), i que complementaria perfectament el Servei d'Arxius de Ciència (vegeu el capítol dedicat als arxius de ciència en aquest mateix volum).

Revistes científiques

Rosa Pi Masvidal, Montse Salavert Casamor i Montse Varona Alonso

La revista científica és una publicació periòdica en la qual es recull el progrés de la ciència, normalment informant de les noves investigacions. Moltes d'aquestes revistes són altament especialitzades i d'altres tenen un vessant més divulgatiu. Amb tot, és un material que forma part del fons documental de les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona i que dóna suport a la docència, a l'aprenentatge i a la investigació en els camps de les diferents matèries que s'imparteixen a la Universitat.

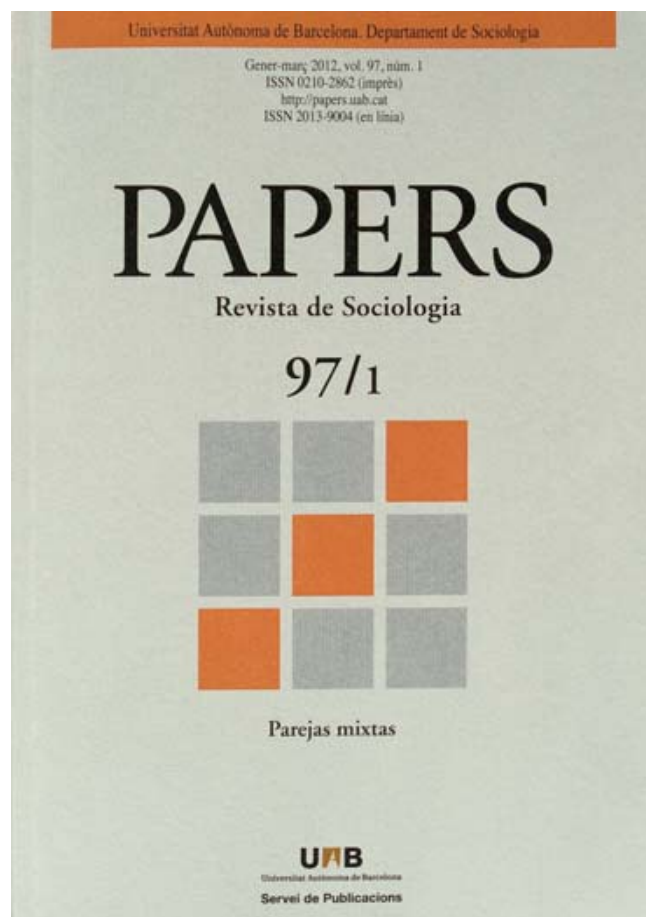
La UAB disposa d'una important col·lecció de publicacions periòdiques que permet al personal docent i investigador realitzar la seva tasca professional amb més eficiència. Paral·lelament, els alumnes disposen d'un fons bibliogràfic que els permet avançar en el seu aprenentatge.

El fons documental de les biblioteques de la UAB és un reflex no solament de les diferents línies d'ensenyament i d'àmbits temàtics, sinó també del canvi social i cultural del país.

Les revistes científiques de la UAB es troben ubicades a les diverses biblioteques que formen part del Servei de Biblioteques de la Universitat, i d'allà, un cop processades, es posen a disposició dels usuaris.

De la mateixa manera que des de fa uns anys les noves tecnologies s'han anat introduint en les tasques diàries, fins a arribar en alguns casos a fer-se imprescindibles, també han canviat els sistemes d'informació i han fet evolucionar amb molta rapidesa el format de consulta de les publicacions periòdiques a les biblioteques universitàries. De fet, tant els investigadors com les editorials han cercat sempre els mitjans més adequats per aconseguir una circulació de la informació més ràpida i eficient fent ús de la tecnologia. Així, alguns dels avenços informàtics més importants han estat vinculats a la necessitat de difondre la recerca amb la màxima rapidesa possible; tenint en compte que la font més actualitzada de coneixement es troba a les revistes científiques, i precisament per aquest motiu, aquestes publicacions van ser pioneres en el món de l'edició digital.

Les institucions acadèmiques han seguit els passos de les grans editorials, i avui moltes ja digi-

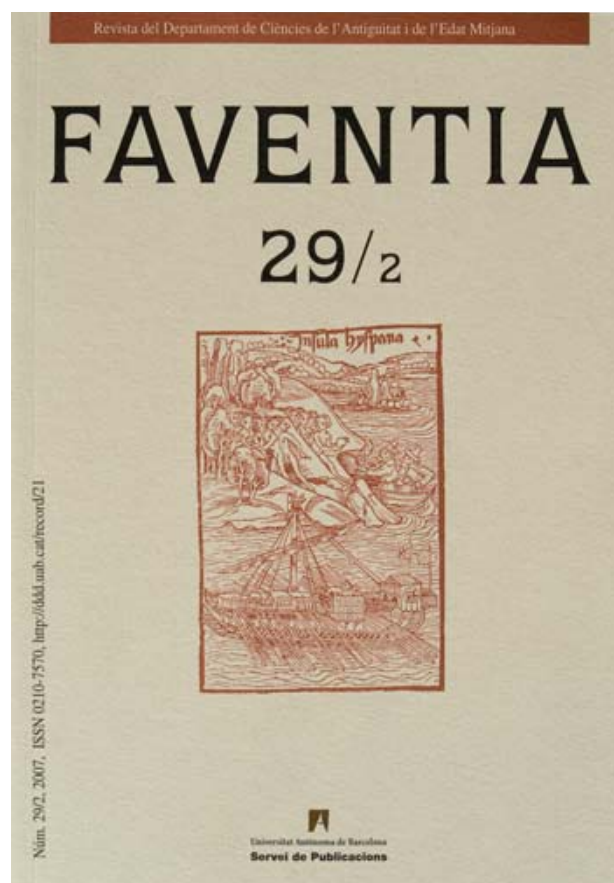

talitzen les seves pròpies publicacions. Des de l'any 1997, les revistes científiques de la Universitat Autònoma de Barcelona editades pel Servei de Publicacions es poden consultar en línia gratuïtament i en règim d'accés lliure. En aquest sentit, cal destacar que molts dels professors de les diferents facultats col·laboren en la producció de revistes científiques, que, a banda d'ampliar la col·lecció bibliogràfica de la Universitat, també serveixen per intercanviar-les per materials de recerca d'altres institucions culturals, amb la qual cosa contribueixen a la divulgació científica de la Universitat i al creixement del fons bibliogràfic.

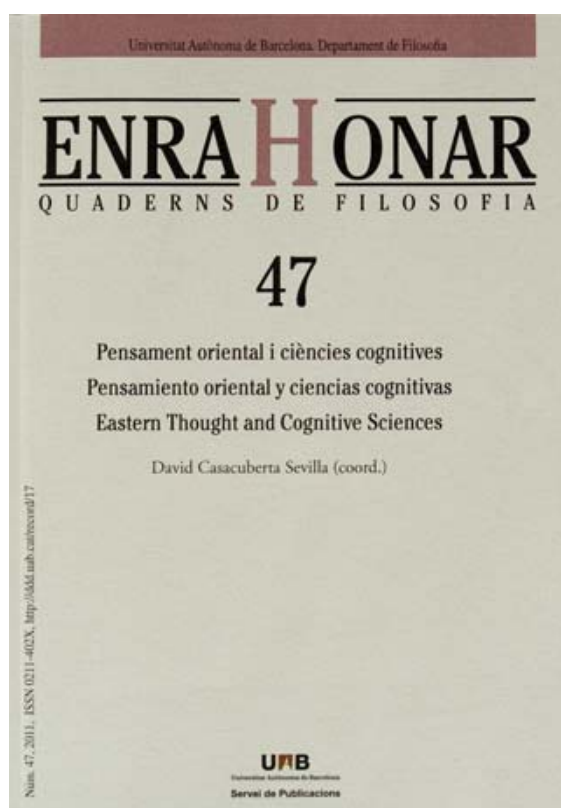
La relació de la producció de revistes científiques de la UAB per ordre cronològic és:

- ***Papers. Revista de Sociologia.*** Departament de Sociologia, UAB, 1973-
 - Disponible en suport paper (ISSN 0210-2862) i digital.
 - És una revista especialitzada en temes sociològics, oberta a l'ampli ventall de problemes que altres ciències socials analitzen i investiguen des de la seva perspectiva. La revista acull les temàtiques més representatives de les ciències socials a Espanya i al món occidental en general. Així, s'han publicat els debats teòrics i metodològics d'actualitat en les diferents ciències socials, la investigació més recent sobre temes d'interès prioritari i també el seguiment analític de l'evolució de l'estructura social espanyola, al doble nivell de l'Estat i de les autonomies.
 - Indexada per: RACO, Compludoc, Dialnet, DICE, e-Revist@s, Francis, ISOC, IBSS, Latindex, RESH, SocIndex, Sociological Abstracts, DOAJ, In-RECS.
- ***Cuadernos de Psicología / Quaderns de Psicologia.*** Departament de Psicologia, UAB, 1975-
 - Disponible en suport paper (ISSN 0211-3481) i digital.
 - Publica treballs originals de naturalesa empírica, revisions crítiques i contribucions i assaigs amb preferència envers aquells que discuteixen plantejaments polèmics i que tinguin com a objectiu ampliar la nostra comprensió de la psicologia. La revista es va publicar en paper des de 1975 fins a 1990 i continua amb la versió electrònica.
 - Indexada per: RACO, DOAJ.
- ***Publicacions de la Secció de Matemàtiques.*** Departament de Matemàtiques, UAB, 1976-1987
 - Disponible en suport paper (ISSN 0210-2978) i digital.
 - L'any 1988 canvia de comitè editorial, de format i de títol, fet que dona lloc a una segona etapa de la revista: *Publicacions Matemàtiques*.
 - Indexada per: RACO.
- ***Anuario / Departamento de Inglés.*** Departamento de Inglés, UAB, 1978-1982
 - Disponible en suport paper (ISSN 0210-4555).
 - És una publicació del Departament d'Anglès dedicada a la literatura i la filologia anglesa. Revista d'un recorregut força llarg que ha anat canviant de títol. El 1983 continua la seva trajectòria amb el títol en català.

- **Faventia.** Departament de Filologia Clàssica, UAB, 1979-
 - Disponible en suport paper (ISSN 0210-7570) i digital.
 - A partir del núm. 27/1 (2005), informació complementària del títol: Revista del Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
 - Té tres parts: articles, notes i recensions. Comprèn els diversos aspectes de les ciències de l'antiguitat relacionats amb el món clàssic, especialment amb les nostres terres. És a dir, s'ocupa de l'antiguitat clàssica, la tardoantiguitat, la llatinitat medieval, l'humanisme i la tradició clàssica.
 - Indexada per: RACO, Année Philologique, Bibliografía de la Literatura Española desde 1980, Bibliotheca Classica Selecta, Dialnet, DOAJ, ISOC, Linguistics & Language Behavior Abstracts, Repertorio de Medievalismo Hispánico, International Medieval Bibliography.
- **Anàlisi. Quaderns de Comunicació i Cultura.** Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació, UAB, 1980-
 - Disponible en suport paper (ISSN 0211-2175) 1980-2010 i digital des de 1980-
 - Tracta de la comunicació i la cultura en general, especialment dels fenòmens relacionats amb els mitjans de comunicació de masses. Intenta fomentar la col·laboració interdisciplinària i l'anàlisi crítica i polèmica dels temes estudiats: anàlisi semiòtica de la comunicació, repetició i serialitat en el cinema i en la televisió, democràcia i comunicació, i els mitjans de comunicació i la política cultural. La línia de la revista es basa sobretot en temes d'actualitat i en problemes centrals en el desenvolupament de l'estudi de la comunicació.
 - Indexada per: RACO, Compludoc (UCM), Dialnet, Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC), IN-RECS, Latindex, NSD: Information on Research and Higher Education, Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas.
- **Medievalia.** Universitat Autònoma de Barcelona, Instituto Universitario de Estudios Medievales, 1980-1998
 - Disponible en suport paper (ISSN: 0211-3473) i digital.
 - Publicació dedicada als estudis de la història medieval. A partir del núm. 12 (1995) canvia el nom de la menció de responsabilitat per Institut d'Estudis Medievales.
 - Indexada per: Dialnet, Latindex, DDD.
- **Dynamis: Acta Hispanica ad Medicinae Scientiarumque Historiam Illustrandam.** Universidad Miguel Hernández, Universidad de Granada, Universitat Autònoma de Barcelona, 1981-
 - Disponible en suport paper (ISSN 0211-9536) i digital.

- És una publicació anual formada per un volum d'una extensió aproximada de 450 pàgines. Accepta treballs originals (articles, notes o documents) d'història de la medicina i de la salut o d'història de les ciències, escrits en qualsevol idioma de l'àmbit de la Unió Europea. Tots els originals són sotmesos a dos informes anònims de prepublicació realitzats per persones expertes.
- Indexada per: RACO, Arts and Humanities Citation Index, Bibliografía sobre la Ciencia y la Técnica en España, CUIDEN, Francis, Historical Abstracts, Índice Médico Español, ISOC, ISIS: Critical Bibliography, Journal Citation Reports, Latindex, L'Année Philologique (API), Medizinhistorisches Journal: Internationale Zeitschriftenschau, Periodical Index Online (PIO), PubMed, Science Citation Index Expanded, SCIELO, SCOPUS, Social Science Citation Index.

• **Enrahonar. Quaderns de Filosofia.** Departament de Filosofia, UAB, 1981-

- Disponible en suport paper (ISSN 0211-402X) i digital.
- És una revista acadèmica de filosofia que publica articles d'investigació i crítiques de llibres en castellà, català i anglès. Els treballs en llengües romàniques es publiquen en l'idioma en què es presenten, la resta es tradueix.
- Indexada per: RACO, DOAJ, e-revistas, CSIC, Dialnet, DICE, ISOC, Latindex, Philosopher's Index, Répertoire Bibliographique de la Philosophie, RESH.

• **Recerca Musicològica.** UAB, Institut de Musicologia Josep Ricart i Matas, 1981-

- Disponible en suport paper (ISSN 0211-6391) i digital.
- Revista d'investigació musicològica que publica anualment estudis referits bàsicament a la musicologia catalana i també de l'àrea hispànica i internacional. A partir del núm. 8 (1988) es modifica el nom de l'entitat responsable de la publicació: l'Institut de Musicologia Josep Ricart i Matas passa a anomenar-se

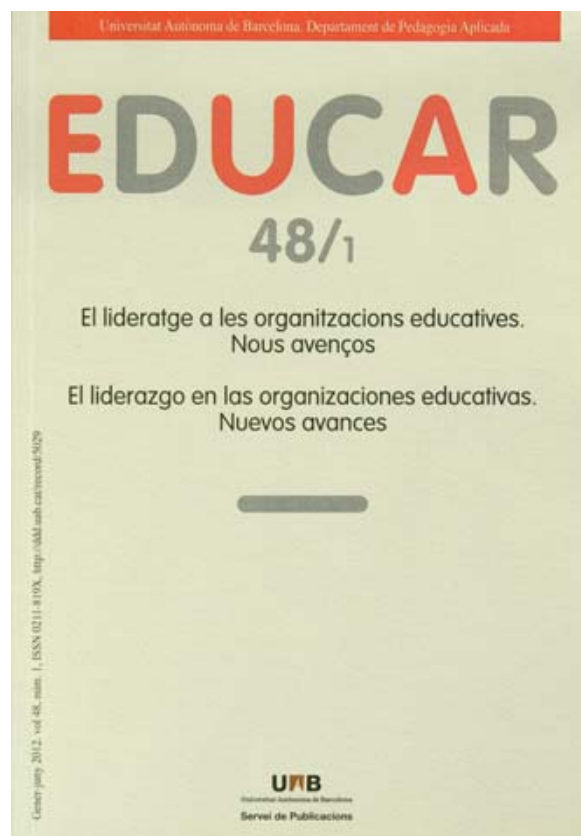
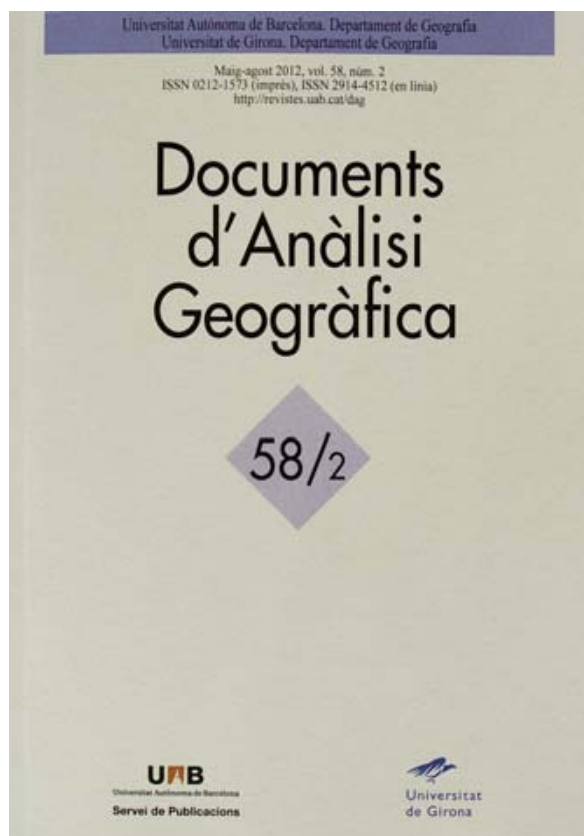
Institut de Documentació i d'Investigació Musicològiques «Josep Ricart i Matas». A partir del núm. 14/15 (2004-2005), l'Institut de Documentació i d'Investigacions Musicològiques «Josep Ricart i Matas» passa a anomenar-se Institut de Musicologia «Josep Ricart i Matas» i també apareix com a entitat responsable la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi.

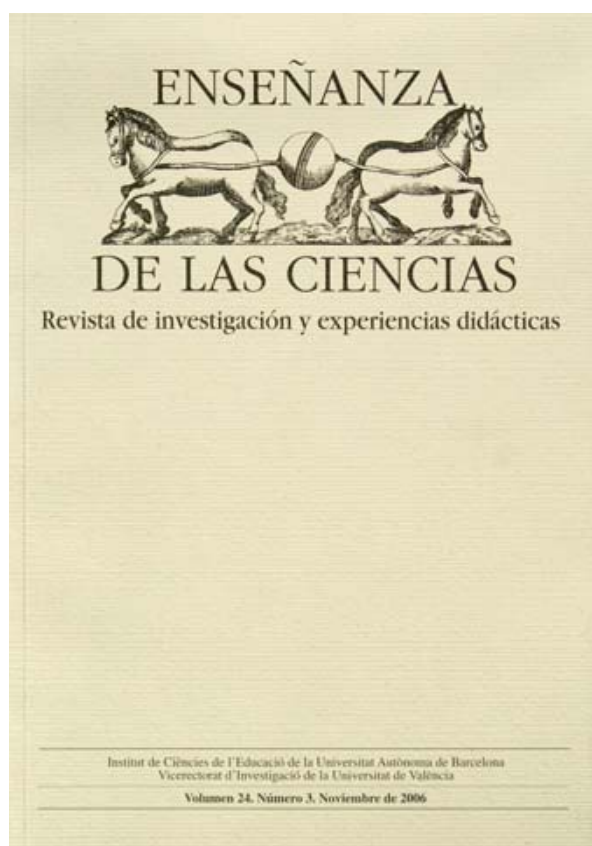
- Indexada per: RACO, Dialnet.

• **Cuadernos de Traducción e Interpretación / Quaderns de Traducció i Interpretació.** Escola Universitària de Traductors i d'Intèrprets, UAB, 1982-1992

- Disponible en suport paper (ISSN 0212-0550). Es va deixar de publicar l'any 1992 i més tard, el 1998, es va tornar a publicar amb un canvi de títol: *Quaderns. Revista de Traducció*.

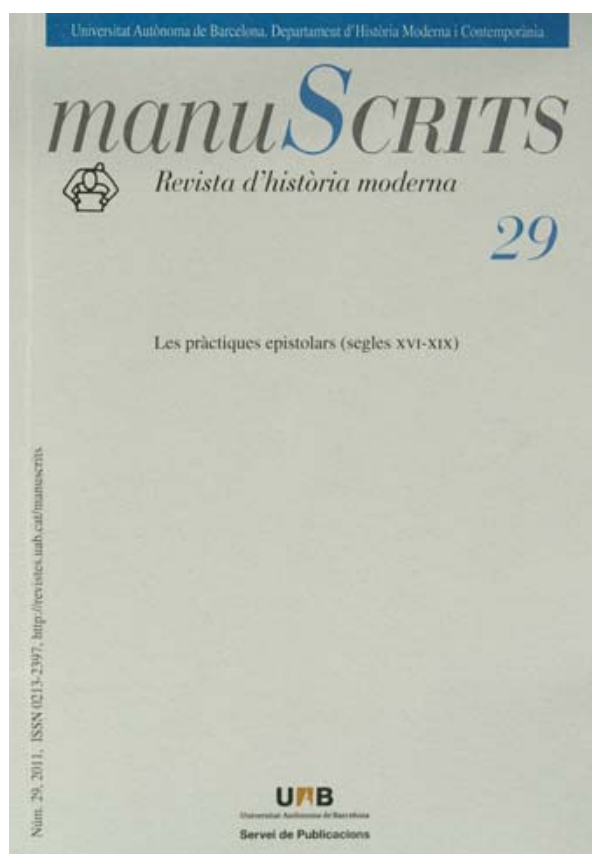
- **Documents d'Anàlisi Geogràfica.** Departament de Geografia (UAB) i Secció de Geografia (UdG), 1982-
 - Fusió de: Documents d'Anàlisi Urbana (ISSN 0211-352X), Documents d'Anàlisi Territorial (ISSN 0211-3511) i Documents d'Anàlisi Metodològica en Geografia (ISSN 0211-3503).
 - Disponible en suport paper (ISSN 0212-1573) i digital.
 - A partir del núm. 25 (1994) apareix com a coeditor: Universitat de Girona.
 - Comprèn temes molt diversos. Hi tenen cabuda estudis d'anàlisi i de planificació del territori, treballs sobre població i sobre activitats socials i econòmiques, sobre medi físic i recursos naturals, i aportacions sobre epistemologia i metodologia en geografia.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, DICE, Francis, Geographical Abstracts, Human Geography, Geobase, GeoRef, ISOC, IN-RECS Latindex, RESH, Scopus, e-revist@s, DOAJ.
- **Educar.** Departament de Pedagogia Aplicada, UAB, 1982-
 - Disponible en suport paper (ISSN 0211-819X) i digital.
 - Continuació de: *Anuario* / Secció de Ciències de l'Educació.
 - És una revista monogràfica sobre temes d'educació, enfocats des de la perspectiva multidisciplinària de les ciències de l'educació. Tant pel llenguatge com pel tractament dels temes, és destinada a lectors universitaris i a educadors professionals en general.
 - Indexada per: RACO, e-revist@s, DOAJ, Dialnet, Educ@ment, Francis, ISOC.

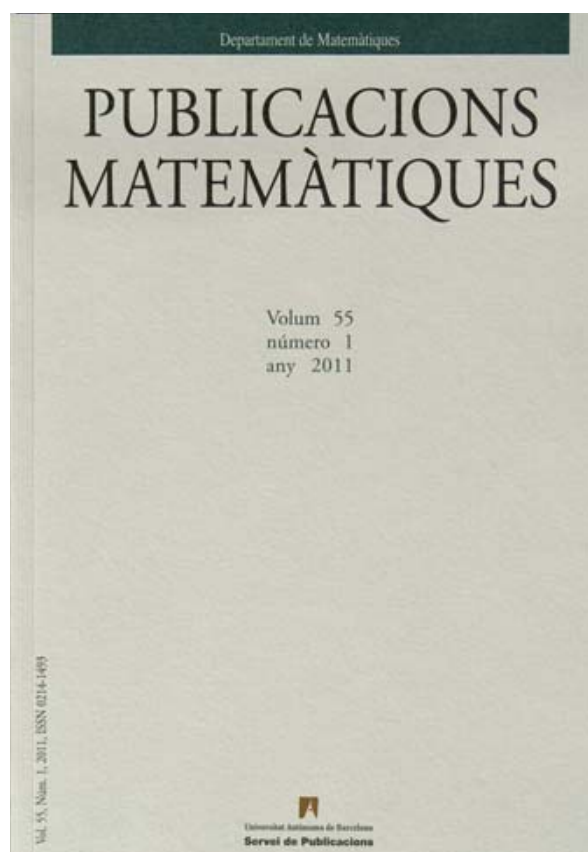
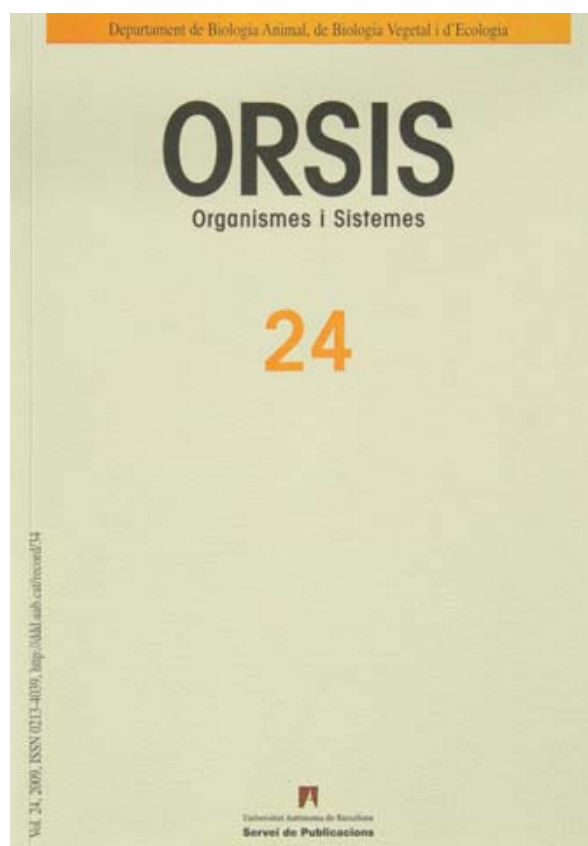
- **Enseñanza de las Ciencias. Revista de Investigación y Experiencias Didácticas.** Institut de Ciències de l'Educació de la UAB i Universitat de València, 1983-
 – Disponible en suport paper (ISSN 0212-4521) i digital.
 – S'ha consolidat com un punt de referència obligat, especialment entre els professionals del camp de l'ensenyament de les matemàtiques i les ciències experimentals d'Espanya i Iberoamèrica. En efecte, la revista és actualment un vehicle de comunicació tant de les investigacions que es realitzen en l'àmbit iberoamericà, com dels investigadors d'altres països que han pogut, a través d'ella, donar a conèixer els seus treballs al públic de parla hispana.
 – Indexada per: RACO, CREDI, ISOC, Dialnet, DICE, Hispana, IN-REC, Latindex, PsycInfo, RESH, Social Sciences Citation Index, ISI Web of Science.

- **Anuari d'Anglès.** Departament de Filologia Anglesa i de Germanística, UAB, 1983-1993
 – Disponible en suport paper (ISSN 0212-9272).
 – Continuació de la revista *Anuario / Departamento de Inglés*. La revista continua fins al 1993 i llavors torna a canviar de títol per convertir-se en *Links & Letters*.

- **Manuscripts. Revista d'Història Moderna.** Departament d'Història Moderna i Contemporània, UAB, 1985-
 – Disponible en suport paper (ISSN 0213-2397) i digital.
 – És una revista anual d'història moderna. Disposa d'una sèrie pròpia de monografies sobre història moderna i historiografia.
 – Indexada per: RACO, Dialnet, DOAJ, DICE, e-Revist@s, ISOC, Latindex, RESH.
- **Orsis. Organismes i Sistemes.** Departament de Biologia Animal, de Biologia Vegetal i d'Ecologia, UAB, 1985-
 – Disponible en suport paper (ISSN 0213-4039) i digital.
 – Té com a objectiu donar a conèixer treballs originals d'investigació i articles de revisió sobre biologia, ecologia i zoologia. Se'n publica un volum anual, que consta d'un número o més.
 – Indexada per: RACO, Biosis Previews, Dialnet, DOAJ, e-revist@s, Hispana, ICYT.

- **Qüestiió.** 1987-2002
 - Va ser la continuació de *Cuadernos de Estadística Aplicada e Investigación Operativa* (1977-1986). Ja amb el nom *Qüestiió*, la primera sèrie [volums de l'1 (1987) al 15 (1991)], va ser publicada per la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) amb el nom estès de *Quaderns d'Estadística, Sistemes, Informàtica i Investigació Operativa*. A partir del vol. 16 (1992), va ser editada per l'Idescat amb el patrocini de la UPC, la Universitat de Barcelona, la Universitat de Girona, la Universitat Autònoma de Barcelona i el mateix Idescat, i amb la col·laboració de la International Biometric Society. La periodicitat era quadrimestral i publicava regularment originals sotmesos a una avaluació prèvia en seccions dedicades a l'estadística oficial, l'estadística general, la investigació operativa i la biometria, com també treballs docents, problemes, comentaris de llibres i recensions de programari nou en aquests àmbits. També promovia ressenyes d'activitats institucionals a l'entorn de l'estadística i la investigació operativa. *Qüestiió* acceptava originals en anglès, francès i qualsevol llengua oficial de l'Estat espanyol, els quals s'acompanyaven sempre d'un breu resum en català.
 - Disponible en suport paper (ISSN 0210-8054) i digital (ISSN 2013-8849).
- **Publicacions Matemàtiques.** Departament de Matemàtiques, UAB, 1988-
 - Disponible en suport paper (ISSN 0214-1493) i digital.
 - Continuació de: Publicacions de la Secció de Matemàtiques. És una revista que publica articles de qualitat de recerca de tots els camps de les matemàtiques i que, de tant en tant, també inclou actes de congressos.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, Scopus.
- **Papers. Regió Metropolitana de Barcelona. Territori, Estratègies, Planejament.** Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, 1991-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1888-3621) i digital (ISSN 2013-7959).
 - Té com a objectiu fer arribar el debat al voltant dels problemes i les opcions de la Regió Metropolitana de Barcelona, que avui es troba en un mo-

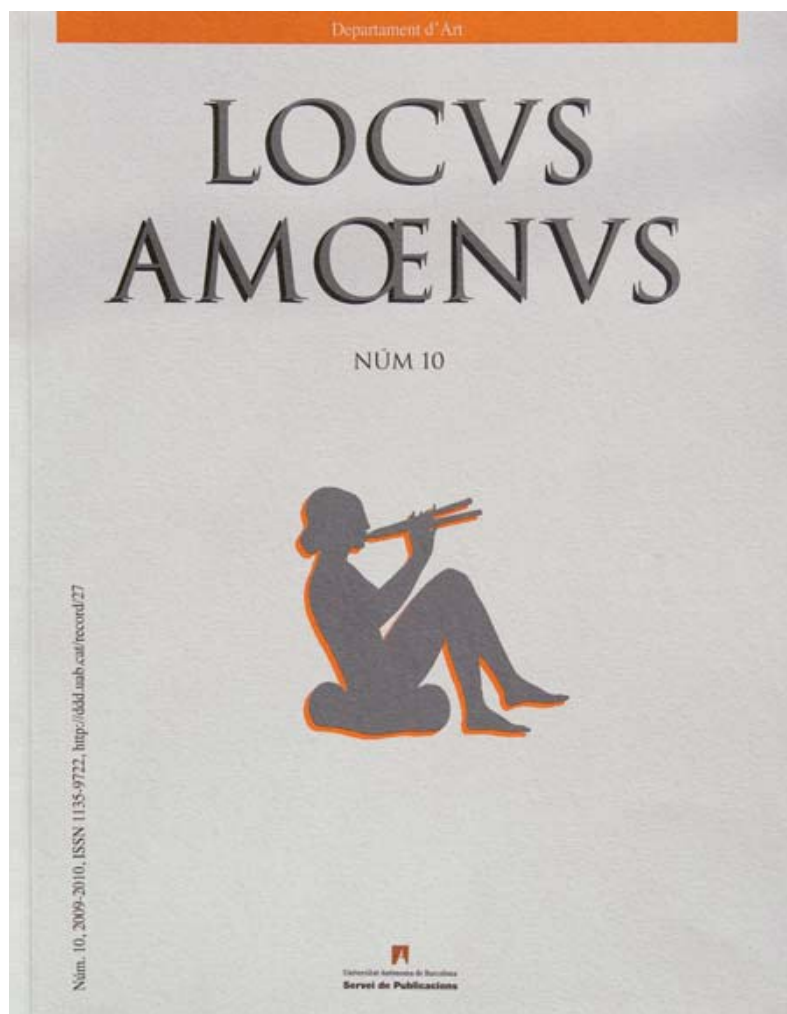
ment decisiu de la seva evolució, a un ampli sector de persones i institucions interessades en l'esdevenir d'aquest territori. El contingut de *Papers* inclou des d'aportacions d'experts o resums de treballs directament motivats per aquesta temàtica fins a textos i reculls de dades de diversa procedència que tenen un estimable valor de referència.

- La publica l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, sota el patrocini i l'impuls de l'Ajuntament de Barcelona, la Federació de Municipis de Catalunya, la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, la Diputació de Barcelona i la Generalitat de Catalunya. Aquesta revista s'introdueix a RACO amb el suport tècnic del Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Indexada per: RACO, Dialnet.

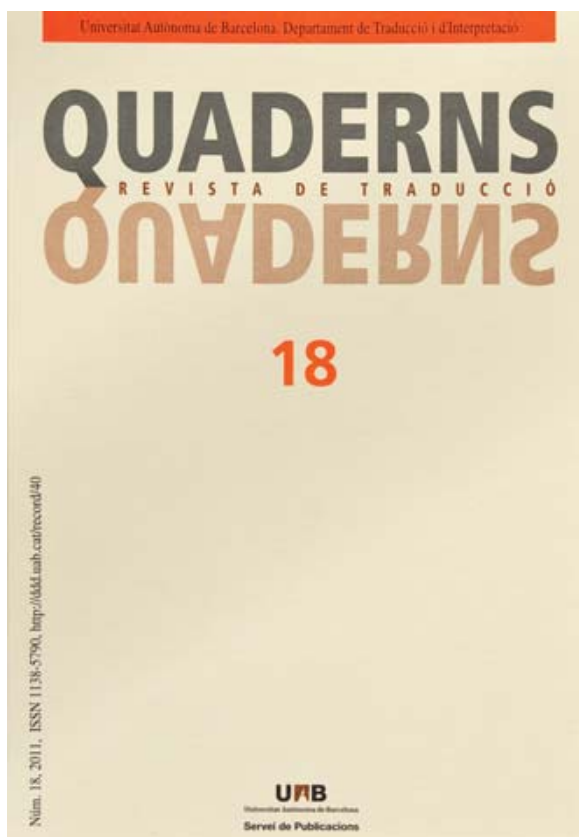
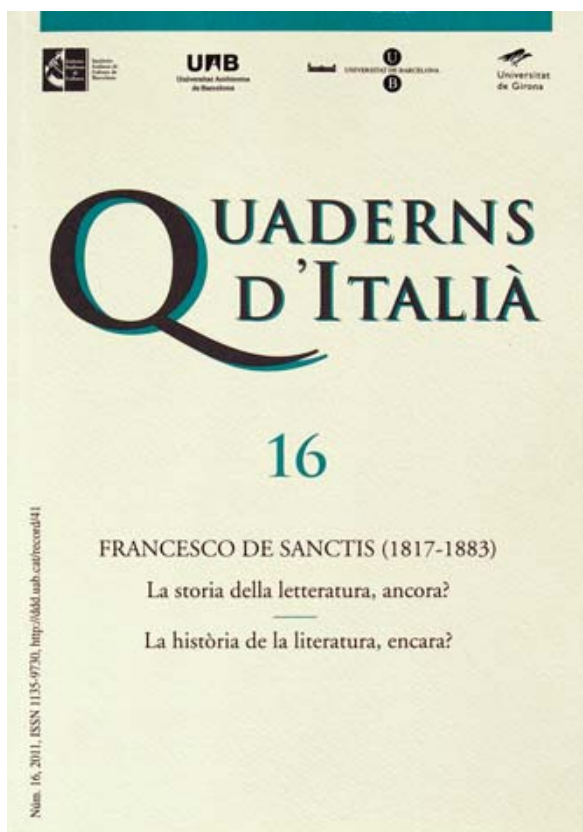

- **Treballs d'Arqueologia.** Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Prehistòria, Departament d'Antropologia Social i de Prehistòria, UAB, 1992-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1134-9263) i digital.
 - És una publicació del CEPAP que recull les línies de recerca del centre. El contingut de cada volum és monogràfic, amb aportacions d'investigadors nacionals i internacionals especialistes en els temes als quals es dedica cada número de la revista.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, ISOC.
- **Revista de Psicologia del Deporte.** Universitat de les Illes Balears, amb coedició amb la Universitat Autònoma de Barcelona, 1992-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1132-239X) i digital.
 - Comença el 1992 amb l'objectiu de publicar treballs originals de caràcter científic realitzats amb rigor metodològic i que suposin una contribució al progrés en l'àmbit de la psicologia de l'esport.
 - Indexada per: Thomson-ISI (Social SciSearch: Journal Citation Reports), PsycINFO, Sport Discus, Scopus, DICE, SCIELO, Latindex, Qualis (CAPES, Brasil), IBECS, ISOC Psicologia, Psicodoc.
- **Links & Letters.** Departament de Filologia Anglesa i de Germanística, UAB, 1994-2001
 - Disponible en suport paper (ISSN 1133-7397) i digital.
 - Publica treballs de diferents àrees d'estudi de la llengua anglesa: lingüística, literatura i cultura del món de parla anglesa. Es dirigeix al públic en general interessat en aquests temes i no exclusivament a especialistes. Cada número tracta un tema específic mitjançant articles, recensions i entrevistes amb estudiosos del tema concret. S'edita íntegrament en anglès.
 - Indexada per: RACO, GetCited, Dialnet, DICE, ISOC, Latindex, RESH, MLA International Bibliography.

- *Locus Amoenus*. Departament d'Art, UAB, 1995-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1135-9722) i digital.
 - Aquesta revista vol oferir un indret de difusió del treball científic en història de l'art. Publica treballs d'aquest àmbit, anàlisi estilística i iconogràfica, estudis sobre fonts textuais i documentals i ressenyes crítiques de llibres i exposicions. Vol ser un mitjà a disposició dels professionals de la història de l'art i dels veritables afeccionats.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, ISOC, Dialnet, Francis, Bibliography of the History of Arts.

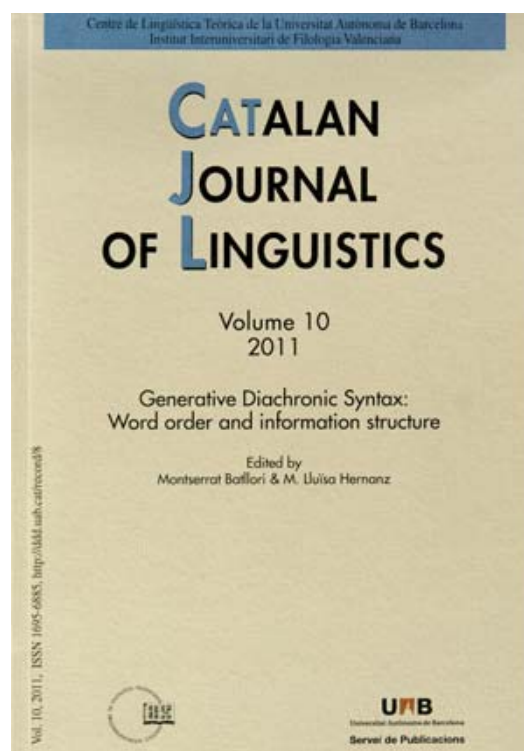

- *Quaderns d'Italià*. Àrea de Filologia Italiana, UAB, 1996-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1135-9730) i digital.
 - Va néixer amb l'objectiu de publicar comunicacions orals d'autors italians presentades a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i també amb la voluntat de recollir totes les iniciatives —conferències, congressos, seminaris, etc.— lligades a l'àmbit dels estudis d'italià a la UAB.
 - A partir del número 3 de 1998, la direcció de la revista es fa extensiva a les àrees de Filologia Italiana de tres universitats: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona i Universitat de Girona, a més de l'Istituto Italiano di Cultura.

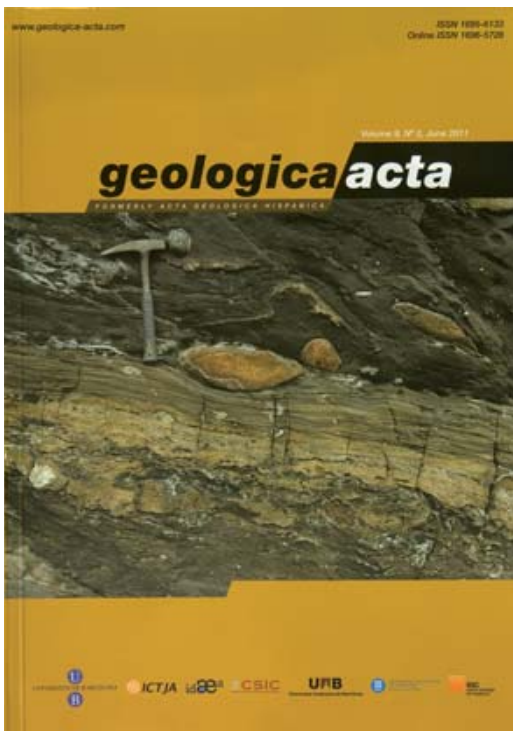

- Indexada per: RACO, Bibliografía de la Literatura Española desde 1980, Dialnet, DICE, ISOC, Latindex, RESH.
- **Quaderns. Revista de Traducció.** Departament de Traducció i d'Interpretació, UAB, 1998-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1138-5790) i digital.
 - Continuació de *Cuadernos de Traducción e Interpretación / Quaderns de Traducció i Interpretació*. Publica treballs relacionats amb la traducció i la interpretació, com ara articles de reflexió teòrica, investigacions i propostes didàctiques, estudis sobre traductors i traduccions, textos traduïts d'especial rellevància o ressenyes i comentaris bibliogràfics.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, DICE, DOAJ, e-Revist@s, GetCited, Latindex, ISOC, MLA International Bibliography, NSD: Information on Research and Higher Education, RESH.
- **Estudios de Lingüística del Español.** Departamento de Filología Hispánica, UAB, 1999-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1139-8736).
 - Els primers volums es van publicar amb el títol *Estudios de Lingüística Española* i eren números monogràfics.
 - És una revista especialitzada en la publicació de monografies sobre temes relacionats amb la lingüística del castellà. S'edita amb el patrocini de la Universitat Autònoma de Barcelona i el suport tècnic de RedIRIS (Madrid, Espanya). Es difon de forma conjunta amb la revista *Language Design* al web que duu el mateix nom que la revista *EliEs*.
 - Indexada per: RACO, DOAJ, Dialnet.

- **Ontology Studies / Cuadernos de Ontología.** Departament de Filosofia de la UAB i de la Universitat del País Basc, 2000-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1576-2270) i digital.
 - És una revista d'ontologia que conté articles en anglès i castellà. També l'edita l'International Ontology Congress.
 - Indexada per: RACO, Latindex.
- **Athenea Digital.** Departament de Psicologia Social, UAB, 2001-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1578-8946).
 - És una revista de pensament i investigació social. L'objectiu principal de la revista és potenciar el diàleg i la innovació en els estudis socials i culturals. *Athenea Digital* té un interès especial en la connexió i relació que apareix entre diversos desenvolupaments intel·lectuals, en els processos de canvi en les pràctiques i formes socials, i en la transformació institucional en el sentit més ampli. Conjuntament amb els temes habituals de la tradició social i cultural, *Athenea Digital* inclou reflexions sobre: etnicitat, imaginari social, medi ambient i societat, la globalització i els seus discursos, poder-saber, gènere, teories del caos i de la complexitat, postmodernitat, conflicte social, societat, espai i temps, ciència, tecnologia i societat, nous moviments socials, identitats...
 - Indexada per: RACO, Dialnet, Sociological Abstracts, Latindex, Psycodoc, DOAJ, Tecnociencia, e-revist@s, Scopus.
- **Tradumàtica. Traducció i Tecnologies de la Informació i la Comunicació.** Departament de Traducció i d'Interpretació, 2001-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1578-7559).
 - És un òrgan d'expressió i un mitjà de difusió per a professionals vinculats amb el món de la traducció i les tecnologies de la informació i la comunicació. El seu àmbit temàtic és, per tant, la documentació, la terminologia i la informàtica aplicades a la traducció.
 - Indexada per: RACO, DOAJ.
- **Catalan Journal of Linguistics.** Grup de Gramàtica Teòrica de la UAB i Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2002-
 - Anteriorment s'editava amb el títol *Catalan Working Papers in Linguistics*.
 - Disponible en suport paper (ISSN 1695-6885) i digital.
 - És una revista de lingüística teòrica, publicada pel Grup de Gramàtica Teòrica de la Universitat Autònoma de Barcelona (format per lingüistes dels departaments de Filologia Catalana i de Filologia Espanyola) i per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (que integra lingüistes de la Universitat de València, de la Universitat d'Alacant i de la Universitat Jaume I de Castelló).
 - Indexada per: RACO, Dialnet, Francis, Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC), Linguistic Working Papers Directory, LLBA (Linguistics and Language Behavior Abstracts), e-revist@s, DOAJ.

- **ELCVIA. *Electronic Letters on Computer Vision and Image Analysis*.** Centre de Visió per Computador i Universitat Autònoma de Barcelona, 2002-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1577-5097).
 - És una revista exclusivament electrònica coneguda a escala internacional sobre recerca i aplicacions de la visió per computador i l'anàlisi d'imatges. El seu comitè editorial és format per experts reconeguts internacionalment. Tots els articles són revisats per especialistes mitjançant una avaluació d'experts.
 - Indexada per: RACO, DOAJ, Dialnet, Journalseek, Latindex, e-revistas, Revicien.
- ***Enseñanza de las Ciencias Sociales*,** ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona, ICE de la Universitat de Barcelona, 2002-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1579-2617) i digital.
 - Revista dedicada a la investigació en didàctica de la geografia, la història i les ciències socials en general. Els objectius de la revista són els següents: donar a conèixer els treballs d'investigació que es realitzen en didàctica de les ciències socials, aprofundir en la base teòrica i pràctica d'aquests treballs i presentar noves línies i nous temes d'investigació. L'àmbit de la revista és internacional, tot i que això no impedeix que la prioritat sigui arribar a ser una publicació de referència a Espanya i Llatinoamèrica.
 - Indexada per: RACO.
- ***Redes. Revista Hispana para el Análisis de Redes Sociales*.** Departament d'Antropologia Social i Cultural, UAB, 2002-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1579-0185).
 - És una revista hispana per a l'anàlisi de xarxes socials. La revista Redes té com a objectiu publicar treballs de qualitat en castellà i portuguès que incloguin la perspectiva de l'anàlisi de xarxes socials. Juntament amb WEB Redes i LISTA Redes, aquesta publicació electrònica pretén promoure i difondre, amb serietat i rigor, la producció acadèmica en aquest camp.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, DOAJ.

- ***Geologica Acta*.** UAB, UB, UPC, CSIC i d'altres, 2003-
 - Disponible en suport paper (ISSN 1695-6133) i digital (ISSN 1696-5728).
 - És una revista institucional i d'accés obert, internacional i amb un perfil generalista de Ciències de la Terra. La revista acull tant articles de tipus conceptual com regional, amb un èmfasi especial en les zones de la Mediterrània, Sud-amèrica i el Carib, però sense deixar de considerar contribucions de qualsevol regió del món. Igualment s'incentiva la publicació de números temàtics que donin a conèixer els resultats de projectes o reunions científiques internacionals.
 - Indexada per: RACO, e-revist@s, Dialnet, Latindex, Scopus.
 - Anteriorment s'editava amb el títol *Acta Geologica Hispanica* (1966-2002).

- **HmiC. Història Moderna i Contemporània.** Departament d'Història Moderna i Contemporània, UAB, 2003-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1696-4403).
 - És una publicació electrònica de primer ordre en l'àmbit científic i en la difusió de la recerca històrica i historiogràfica d'època moderna i contemporània.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, DICE, DOAJ, Historical Journals On-Line, Latindex, Ramses Réseau.
- **SORT. Statistics and Operations Research Transactions.** Coeditada per Idescat, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat de Barcelona i Universitat de Girona.
 - Disponible en suport paper (ISSN 1696-2281) i digital (ISSN 2013-8830).
 - És una publicació semestral d'àmbit internacional on col·labora la Regió Espanyola de la Societat Internacional de Biometria. Publicada íntegrament en anglès (amb resums en català), promou la publicació d'articles originals d'estadística aplicada i metodologia estadística, investigació operativa, estadística oficial i biometria, com també la recensió de llibres i altres publicacions en aquests àmbits. SORT es publica des del 2003 i representa la tercera sèrie de *Qüestió*, publicada per l'Idescat des del 1992 amb el patrocini conjunt de diferents universitats: UPC, UB i UAB.
 - Indexada per: RACO, Dialnet, DOAJ, Science Citation Index, Current Index to Statistics, IECT, Mathsci, Current Mathematical Publications and Mathematical Reviews, Scopus.
- **Perifèria. Revista de Recerca i Formació en Antropologia.** Departament d'Antropologia Social i Cultural, UAB, 2004-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1885-8996).
 - És una iniciativa dels doctorands del Departament d'Antropologia Social i Cultural de la Universitat Autònoma de Barcelona, que té el suport de la direcció i el professorat del programa de doctorat. La revista esdevé una interessant eina de contribució a la gestió del coneixement: un canal de difusió de la recerca desenvolupada, orientada cap a la reutilització de l'experiència investigadora dels doctorands i els grups de recerca del Departament.
 - Indexada per: RACO, Dialnet.
- **Revibec. Revista Iberoamericana de Economía Ecológica.** Universitat Autònoma de Barcelona, Red Iberoamericana de Economía Ecológica, 2004-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1390-2776).
 - És la revista oficial de la Redibec. Pretén convertir-se en un referent acadèmic per l'alt nivell científic dels seus continguts i per l'interès dels temes tractats, i contribuir a la consolidació de l'economia ecològica com a aproximació científica a la regió.
 - Indexada per: RACO, DOAJ, Latindex, Dialnet.

- *Ciències. Revista del Professorat de Ciències de Primària i Secundària*. Centre de Recerca per a l'Educació Científica i Matemàtica (CRECIM), UAB, 2005-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1699-6712).
 - Revista del professorat de ciències de primària i secundària, que vol ajudar els docents en la seva tasca educativa facilitant l'intercanvi d'experiències i activitats pràctiques, ajudant-los a mantenir-se al dia en continguts científics i didàctics, i informant-los de les iniciatives de la comunitat professional.
 - Indexada per: RACO, e-revist@s, Latindex, DOAJ.
- *DIM. Didáctica, Innovación y Multimedia*. Departament de Pedagogia Aplicada, UAB, 2005-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1699-3748).
 - És la revista del Grup d'Investigació Didàctica i Multimèdia (DiM-UAB). S'adreça als integrants de DiM i, per extensió, al professorat de tots els àmbits i altres persones que treballin en el món de l'educació (gestors de centres i de l'administració educativa, investigadors, món editorial, persones que desenvolupen materials didàctics...). Els seus objectius són facilitar l'intercanvi d'experiències, coneixements científics i punts de vista entre els lectors de la revista, donant prioritat als treballs dels integrants del Grup DiM, i fomentar la investigació sobre l'aplicació didàctica innovadora de les TIC en els entorns formatius.
 - Indexada per: RACO, e-revist@s, DOAJ, Dialnet.
- *República i Republicanisme*. Departament d'Història Moderna i Contemporània, UAB, 2006-2010
 - Disponible en suport digital (ISSN 1886-1970).
 - Aquesta publicació neix com un recurs del Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el suport del Centre d'Història Contemporània de Catalunya. Pretén ser una plataforma múltiple de recuperació de la memòria democràtica, de reflexió sobre les dues etapes republicanes, amb les seves llums i les seves ombres, i de divulgació, al mateix temps que un centre de recursos virtual, amb oferta de documentació i fòrum de debat.
- *1611. Revista de Historia de la Traducción*. Grupo de Investigación T-1611, Departament de Traducció, UAB, 2007-
 - Disponible en suport digital (ISSN 1988-2963).
 - És una publicació que s'interessa en la història de la traducció i que té com a objectius:
 - a) Mostrar els escenaris rellevants del món hispànic a través de: traduccions àrabs del segle IX; treballs filològics hebreus del segle X; versions al castellà i al català de la baixa edat mitjana; polèmics documents i traduccions precises i poètiques d'avui dia.
 - b) Aportar el seu esforç a la tasca de recuperar i divulgar tant com es pugui aquesta memòria cultural extraordinària (textos perduts, censurats, destruïts, cremats, sense imprimir, robats, oblidats, etc.).
 - Indexada per: RACO, DOAJ.
- *Doletiana. Revista de Traducció, Literatura i Arts*. Departament de Traducció i d'Interpretació, Grup Étienne Dolet, UAB, 2007-

- Disponible en suport digital (ISSN 1988-3366).
- Va ser creada l'any 2007 pels membres fundadors del Grup Étienne Dolet i té un comitè científic internacional. Concebuda amb un esperit multicultural i transdisciplinari, aquesta revista és un instrument privilegiat per difondre produccions teòriques o creatives singulars. *Doletiana* constitueix una plataforma oberta al debat i a la transmissió d'investigacions vinculades amb la traducció, l'escriptura i les teoritzacions afins des d'una perspectiva plural.
- Indexada per: RACO.

• ***Studia Aurea. Revista de Literatura Española y Teoría Literaria del Renacimiento y Siglo de Oro***, UAB, UdG, 2007-

- Disponible en suport digital (ISSN 1988-1088).
- És el resultat de la confluència d'interessos de dues àrees d'investigació filològiques que molt sovint apareixen divorciades per imperatius institucionals. Investigadors de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat de Girona es van proposar la creació d'una plataforma de publicacions que aplegui ambdues àrees d'estudi per bastir un pont sobre aquesta separació formal i acadèmica. L'objectiu de la revista és oferir un lloc d'intercanvi i col·laboració, obert a la filologia clàssica, italiana i francesa o a la historiografia moderna.
- Indexada per: RACO, Dialnet, DOAJ, Latindex, DICE.

• ***Estrat Crític: Revista d'Arqueologia***. Col·lectiu Estrat Jove de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2007-

- Disponible en suport digital.
- És una publicació editada per un grup d'estudiants d'arqueologia. El text és principalment en català, però també hi ha articles en castellà i anglès.
- Indexada per: Dialnet.

• ***Orcinus***. Asociación Keté. Universitat Autònoma de Barcelona, 2007-

- Disponible en suport digital.
- Revista sobre els animals aquàtics escrita per llicenciats en Biologia i Veterinària. Neix com una revista científica de caràcter divulgatiu que també vol ser una plataforma on els joves investigadors puguin publicar els seus treballs.

• ***Inter Asia Papers***. Institut d'Estudis Internacionals i Interculturals i Grup de Recerca Inter Asia de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2008-

- Disponible en suport paper (ISSN 2013-1739) i digital (ISSN 2013-1747).
 - És una publicació conjunta de l'Institut d'Estudis Internacionals i Interculturals i del Grup de Recerca Inter Asia de la Universitat Autònoma de Barcelona.
 - Aquesta publicació pretén contribuir a l'avaluació de l'estat de la qüestió de la interculturalitat en el context de l'Àsia Oriental proposant tant estratègies d'implicació nacionals a la zona com de gestió de la presència asiàtica (econòmica, cultural i política) aquí. Així mateix, la publicació es tradueix en una aportació al foment de la convivència i la comprensió entre cultures i llengües en contextos multiculturals i plurilingües.
 - Indexada per: RACO.
- **RUTA. Revista Universitària de Treballs Acadèmics.** Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació, UAB, 2008-
 - Disponible en suport digital (ISSN 2013-0740).
 - Neix amb la intenció de contribuir al desenvolupament de la investigació en l'àmbit comunicatiu facilitant l'entrada al món professional als joves investigadors i futurs doctors mitjançant la difusió de les seves aportacions al coneixement científic. Els continguts científics s'emmarcaran en quatre apartats: Ciències de la Comunicació, Polítiques de Comunicació, Ciberperiodisme i Llenguatge i Comunicació Estratègica. Aquesta revista no publica només articles elaborats en l'àmbit del Departament de Periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona, sinó que també és oberta a tots els cursos de doctorat, mestratges i grups d'investigació que treballen a la Universitat.
 - Indexada per: RACO, Dialnet.
- **Bellaterra. Journal of Teaching and Learning Language and Literature.** Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura i de les Ciències Socials, UAB, 2009-
 - Disponible en suport digital ((ISSN 2013-6196).
 - Té el propòsit de publicar investigacions excepcionals realitzades per estudiants o graduats recents, i també pel professorat convidat o relacionat amb el programa del màster oficial d'Investigació en Didàctica de la Llengua i de la Literatura de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Es publicaran investigacions empíriques (quantitatives o qualitatives), estats de la qüestió (revisions bibliogràfiques recents) o entrevistes amb persones expertes. S'acceptaran textos en català, espanyol, francès i anglès. Les propostes seran revisades per una comissió editorial i un comitè científic mitjançant un procés d'avaluació anònima.
 - Indexada per: RACO, DOAJ.
- **Methodos. Revista de Didàctica dels Estudis Clàssics.** Institut de Ciències de l'Educació, Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana, UAB, 2011-
 - Disponible en suport digital (ISSN 2013-682X).
 - Aquesta revista va ser fundada i dirigida en una primera època per Pedro Luis Cano. En la segona època, que es va iniciar el 2011, *Methodos. Revista de Didàctica dels Estudis Clàssics* és una publicació anual editada per Paideia. Grup de Didàctica de les Llengües i la Cultura Clàssiques de la Universitat Autònoma de Barcelona, que integra professors del Departament de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana i de l'Equip de Formació i Innovació de Llengües i Cultura Clàssiques.

Methodos publica articles sobre didàctica de les llengües i la cultura clàssiques a qualsevol nivell educatiu. En aquest sentit, la seva vocació és esdevenir un espai de trobada entre l'ensenyament secundari i l'universitari, entre l'estudi del llatí i del grec, entre la didàctica de la llengua i de la cultura clàssica.

- **RIDEG. Revista Interdisciplinar de Estudios de Género.** Observatori per a la Igualtat, UAB, 2011-
 - Disponible en suport digital (ISSN 2014-6043).
 - És una publicació electrònica creada per l'Observatori per a la Igualtat de la Universitat Autònoma de Barcelona.
 - El seu objectiu és publicar els resultats dels estudis, recerques i reflexions teòriques que es realitzen en matèria de gènere des de qualsevol disciplina o àmbit de coneixement.
 - La revista publica dos números a l'any, un dels quals preferiblement és el recull de les ponències que es presenten a la jornada anual que organitza l'Observatori per a la Igualtat en matèria de dones i desigualtat. L'altre número és format pels articles seleccionats després de passar per un procés d'avaluació.

Amb la digitalització i la distribució en accés lliure es facilita l'accés sense restriccions a les revistes, es promocionen les publicacions a escala internacional i s'assegura la conservació de les nostres col·leccions.

El fons de revistes de la Universitat conté més de 62.000 col·leccions. El nombre de subscripcions de publicacions periòdiques en curs de recepció és de més de 24.000 títols. D'aquests, prop de 18.000 són revistes electròniques, incloent-hi les col·leccions contractades a través del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC), les revistes subscriïdes directament per la UAB i alguns títols seleccionats de publicacions d'accés gratuït.

Actualment el nombre de subscripcions electròniques supera a bastament el nombre de subscripcions en paper.

Tot i que la majoria de publicacions periòdiques són en format paper o digital, també disposem d'altres tipus de suports d'accés local: microfitxes, CD-ROM, DVD, etc.

La Universitat Autònoma de Barcelona forma part del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, que l'any 1999 va crear la Biblioteca Digital de Catalunya (BDC) per tal d'oferir accés tant a revistes científiques en format electrònic com a altres tipus de documentació electrònica. Aquests continguts poden ser consultats únicament pels membres de les institucions que en formen part. Posteriorment va crear Revistes Catalanes amb Accés Obert (RACO), un nou servei per a la distribució en línia, també en règim d'accés lliure, de les revistes científiques i erudites de Catalunya; la UAB en va ser un dels socis fundadors.

Es fa difícil d'esmentar alguns dels títols del nostre fons bibliogràfic sense elaborar una llista massa llarga o sense deixar de mencionar algunes revistes importants. Si ens basem en les revistes situades en els primers llocs del rànquing d'índex d'impacte (segons dades de *Journal Citation Reports* de l'any 2009), hem de citar:

En l'àmbit de les humanitats:

Cultural Anthropology, *Review of Educational Research*, *Progress in Human Geography*,
The American Historical Review i *Journal of Personality and Social Psychology*.

En l'àmbit de les ciències socials:

The Quarterly Journal of Economics, The Academy of Management Review, American Political Science Review, American Journal of Sociology i Harvard Law Review.

En l'àmbit de les ciències de la comunicació:

Public Opinion Quarterly, Journal of Communication i Communication Monographs.

En l'àmbit de les ciències pures i aplicades:

The FASEB Journal / Official Publication of the Federation of American Societies for Experimental Biology, Angewandte Chemie International, Annals of Mathematics, Reviews of Modern Physics, Journal of Metamorphic Geology, Nanotechnology: Science and Technology of Nanostructures i IEEE Transactions on Evolutionary Computation.

En l'àmbit de la medicina:

The Journal of Clinical Investigation, The Lancet, Brain Structure and Function.

En l'àmbit de la veterinària:

Agriculture, Ecosystems & Environment, Comparative Immunology, Microbiology and Infectious Diseases i Journal of Animal Science.

Altres títols que cal destacar per la seva llarga trajectòria i prestigi tot i que són només una mínima mostra de les publicacions seriadades que hi ha a la UAB:

En l'àmbit de les humanitats:

Museum, Archivo Español de Arte, Revue de Metaphysique et de Morale, Insula: Revista Bibliográfica de Ciencias y Letras, Al-Andalus i Al-Qantara.

En l'àmbit de les ciències socials:

Papeles de Economía Española, Revista Española de Ciencia Política, Revista Catalana de Sociologia, Revista Jurídica de Catalunya, La Gaceta de la República, El Foro Español i El Eco de Aduanas.

En l'àmbit de les ciències de la comunicació:

Cahiers du Cinéma i Comunicar: Revista de Medios de Comunicación y Educación.

En l'àmbit de les ciències pures i aplicades:

American Journal of Mathematics, Archives Internationales d'Histoire des Sciences, Boletín de la Real Sociedad Española de Historia Natural, Estudios Geológicos, Journal of Chemical Education, Journal of Molecular Biology i Physical Review.

En l'àmbit de la medicina:

Gaceta Médica Catalana.

En l'àmbit de la veterinària:

La Veterinaria Española, Recueil de Médecine Vétérinaire i The Veterinary Record.

Col·lecció digital

Núria Álvarez Díaz

Es coneix per col·lecció digital la selecció i gestió dels fons bibliogràfics i documentals del Servei de Biblioteques en format digital organitzats per facilitar-ne l'accés i l'ús. Alhora, en la mesura del possible, es treballa per a la seva preservació futura.

L'evolució dels centres d'informació durant els darrers anys s'ha centrat en les tecnologies de la informació i els avenços en temes digitals. Conscients de la importància d'aquest model, les biblioteques de la UAB han apostat per augmentar la disponibilitat d'aquest tipus de material entre els seus fons: per exemple, a finals de 2009, la inversió de la UAB en la biblioteca digital va representar el 68 % del total de la despesa bibliogràfica.

Aquest fons, especialment consolidat pel que fa a les revistes, s'ha continuat ampliant amb col·leccions de llibres electrònics (llegibles la majoria a través de l'ordinador) i bases de dades de les diferents àrees temàtiques. En l'actualitat (any 2010) disposa d'un total de 39.713 recursos digitals, dels quals 22.062 són llibres electrònics, 17.651 són revistes electròniques i 356 són bases de dades en línia, a més a més d'altres fons digitals, com ara els disponibles al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD): més de 50.000 documents de text complet provinents de materials digitalitzats a partir d'originals en paper i d'altres nascuts ja directament com a digitals.

La resposta dels usuaris ha estat molt positiva i s'ha pogut detectar un increment espectacular en l'ús dels recursos digitals: durant el període 2004-2009, la mitjana d'increment anual de consultes en revistes, llibres i bases de dades digitals va ser d'un

Portals d'algunes bases de dades elaborades a la UAB: Traces, SAC, Centre d'Estudis sobre les Èpoques Franquista i Democràtica, Base de Dades de Conflictes i Construcció de Pau i Recursos a Internet d'Art i Arquitectura.

30,5 %, fins a arribar a un volum total d'1.737.683 cerques/sessions i 1.605.140 documents recuperats durant l'any 2009 (les dades estadístiques s'han obtingut de la *Memòria 2009* del Servei de Biblioteques: vegeu l'apartat final de bibliografia).

Aquest èxit està determinat principalment per dos factors: d'una banda, l'interès del Servei de Biblioteques de la UAB en el desenvolupament i la gestió d'una col·lecció digital completa, de temàtica diversa i amb continguts de qualitat; i de l'altra, la facilitat d'accés als recursos electrònics, potenciant especialment l'accés obert i la xarxa Internet globalment.

Bases de dades

Juntament amb els llibres i revistes digitals, les bases de dades formen el gruix de recursos documentals més conegut i utilitzat de la Biblioteca Digital de la UAB.

Base de dades defineix un conjunt de dades bibliogràfiques que remeten a unitats documentals primàries (llibres, articles periodístics, articles de premsa, etc.), emmagatzemades en un ordinador que, proveït d'un programa adequat, permet la cerca i recuperació de la informació i en facilita l'actualització. També n'hi ha d'imatges, de patents, de mapes, etc., però les més nombroses són les d'articles de revistes especialitzades.

Quant a contingut, la majoria són bibliogràfiques, és a dir, donen la citació o referència, però cada vegada més apareixen bases de dades que contenen els documents de text complet.

La UAB disposa d'un gran nombre de bases de dades científiques en totes les especialitats del coneixement i procedents de diferents proveïdors, disponibles per consultar-les en diferents modalitats d'accés:

- Bases de dades en línia: la majoria dels títols de què es disposa avui dia són accessibles a través d'Internet, que s'ha convertit en la millor manera d'explotar plataformes diverses de consulta i d'interrogació de bases de dades. Per això són les més nombroses, ja que la UAB n'afavoreix la contractació davant la facilitat d'accés i l'actualització contínua.

Portals d'algunes revistes i bases de dades subscrites per les biblioteques de la UAB.

- Bases de dades d'accés local: són títols de publicacions digitals disponibles només de forma local a les diferents biblioteques de la UAB, sigui en format CD-ROM o DVD-ROM, o bé a través d'Internet però consultables només des de determinats ordinadors. La presència d'aquest grup té tendència a disminuir a les biblioteques.

A més, aquests tipus de continguts són cada cop més accessibles a mesura que avança la tecnologia, ja que es faciliten les interconnexions de xarxes i equips d'una manera segura.

Finalment, cal destacar que les bases de dades mereixen un apartat propi, perquè s'han convertit en les veritables eines bàsiques de cerca en la investigació i docència universitàries. Per observar l'increment significatiu de l'ús que se'n fa, només cal veure les estadístiques dels darrers anys (a tall d'exemple, 1.154.460 cerques només a bases de dades en línia durant el 2009).

Les causes del creixement en la utilització d'aquest tipus de recurs digital són diverses; una de les principals és la forta embranzida que les mateixes editorials comercials han imposat als seus productes —i especialment a les bases de dades en línia—, apostant per les millores tècniques en les seves plataformes informàtiques com a línia estratègica (interfícies gràfiques, motors de cerca potents, facilitat d'interrogació, recuperació pertinent mitjançant filtres, alertes, etc.), ja que aporten millores substancials d'eficiència i eficàcia en la cerca i l'accés a la informació.

A continuació us detallem una selecció de títols de bases de dades en línia a què estan subscrietes actualment les Biblioteques de la UAB en tots els àmbits del coneixement:

- Aliments: *Food Science & Technology Abstracts (FSTA)*, *EDP Sciences*, *Knovel Library*, *Royal Society of Chemistry*, *Referx Engineering*, *CAB Direct & ebook...*
- Biociències: *CAB Direct...*
- Dret: *Westlaw-Aranzadi*, *La Ley*, *VLex...*
- Comunicació: *Communication & Mass Media Complete*, *Factiva*, *Iconoce*, *My News*, *Broadcastnow*, *Play*, *Newspaperdirect...*
- Documentació: *LISA*, *LISTA...*
- Economia, empresa i estadístiques: *Abi/Inform*, *Econlit*, *SABI*, *Osiris*, *Bankscope*, *OECD iLibrary...*
- Educació: *ERIC*, *Educational Research Abstracts...*
- Enginyeries: *ACM Digital Library*, *IEEE Xplore...*
- Física i química: *SciFinder*, *IoP...*
- Geologia: *GeoRef...*
- Humanitats: *History Resource Center*, *Humanities Full Text*, *Index of Christian Art*, *Extenza*, *International Medieval Bibliography*, *MLA International Bibliography*, *Project Muse*, *China Academic Journals Full-Text Database...*
- Matemàtiques: *MathSciNet...*
- Medicina i ciències de la salut: *Medline*, *PubMed*, *MD Consult Core Collection*, *Cochrane Library Plus...*
- Música: *RILM Abstracts of Music Literature*, *Oxford Music Online*, *Naxos Music Library...*
- Polítiques i sociologia: *Sociological Abstracts*, *ProQuest Sociology*, *International Political Science Abstracts (IPSA)*, *Banco de Datos ASEP-JDS...*

- Psicologia: *PsycInfo*, *Pilots*, *Psicodoc*...
- Publicitat i relacions públiques: *AdForum*, *TV Anuncios*...
- Veterinària: *Biosis Previews*, *Bioone*, *Wildpro*, *CAB Direct & ebook*, *Medline*, *PubMed*.

A més d'altres títols de caire multidisciplinari, com ara *ISI Web of Knowledge*, *Scopus*, *CSIC (ICYT, ISOC, IME)*, *Factiva*, *Oxford Reference Online*, *ScienceDirect*, *Springer-Link*, *Taylor & Francis*, *JSTOR*, *Sage*, *Periodicals Archive Online*, *International Bibliography of Periodical Literature*, *Cambridge University*, *EbscoHost*, etc.

Trobador

Trobador (<http://www.uab.cat/biblioteques/trobador>) és el portal d'accés a tots els recursos electrònics disponibles al Servei de Biblioteques de la UAB. Permet localitzar i fer cerques simultànies a diferents recursos digitals (bases de dades, revistes electròniques, llibres electrònics, recursos web, tesis en xarxa, etc.), personalitzar els recursos electrònics favorits, guardar referències i crear i modificar alertes. Actualment hi ha més de 500 recursos activats.

Des que es va posar en marxa, Trobador està incrementant el seu ús com a eina per saber quines bases de dades té la biblioteca sobre un tema o localitzar-hi títols concrets. Això ha estat possible gràcies a la seva funcionalitat, que s'ha vist reforçada amb diverses campanyes de promoció i difusió, i amb cursos de formació que imparteixen durant tot el curs acadèmic les biblioteques de la UAB.

Pàgina principal del metacercador Trobador del Servei de Biblioteques de la UAB.

L'any 2009, per exemple, hi havia 2.650 usuaris registrats i es van fer 220.448 cerques. Ofereix, doncs, a tota la comunitat universitària ajuda en les tasques de docència i recerca.

Continguts digitals propis: el Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD)

El Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) (<http://ddd.uab.cat>) és l'eina que recopila, gestiona, difon i preserva la producció científica, docent i administrativa de la Universitat. Al mateix temps, recull documents digitals que formen part de les col·leccions de les biblioteques de la UAB o que les completen. Així, aplega una col·lecció d'accés obert, organitzada i molt diversa quant a suports, temàtica i tipologia de documents, com ara:

- Materials de curs: exàmens, guies de l'estudiant, programes de curs, recursos docents.
- Llibres i col·leccions: llibres i capítols de llibres, documents institucionals, guies de les biblioteques, guions de ràdio.
- Documents de recerca: estudis, prepublicacions, tesis doctorals, treballs de recerca i projectes de final de carrera, papers de treball.
- Publicacions periòdiques: revistes, butlletins, informes anuals, informes de sostenibilitat, declaracions mediambientals.
- Articles i informes: articles publicats a la UAB, premis d'excel·lència investigadora.
- Jornades i congressos de la UAB: ponències i comunicacions, pòsters, presentacions.
- Documents gràfics: fotografies, cartells.
- Multimèdia de la UAB: vídeos, àudio, exposicions de les biblioteques.
- Fons personals: Bernard Lesfargues, David Rosenthal, Ferran Sunyer i Balaguer, José Agustín Goytisolo, Pere Calders, etc.

El Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) ocupa el sisè lloc d'Europa i el setzè del món en el darrer Ranking Web of World Repositories (2013).

A banda de l'objectiu evident de preservació i conservació d'aquests materials, aquest recurs augmenta la visibilitat, l'accés, la utilització i l'impacte dels resultats de les investigacions, dels seus autors i de la institució.

D'ençà que el va crear el Servei de Biblioteques de la UAB l'any 2006, no ha parat de créixer, tant pel que fa als fons com a les millores en les prestacions tècniques.

Aquest esforç s'ha vist recompensat amb la bona valoració del *Ranking web de repositorios del mundo* que elabora el Laboratori de Cibermetria del CSIC. En l'edició de juliol de 2013 (http://repositories.webometrics.info/index_es.html), el dipòsit DDD de la UAB va situar-se al primer lloc del rànquing web de repositoris de l'Estat espanyol i està ja en 16è lloc de tot el món.

Aquest és un bon reconeixement de la feina feta per la nostra universitat, com també la confirmació que és un camí en què cal continuar invertint amb recursos, dedicació i esforços constants.

Continguts digitals en col·laboració: la participació de la UAB

Com la resta de les institucions que pertanyen al Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC), la UAB hi participa activament des de 1999 desenvolupant projectes digitals cooperatius, repositoris i bases de dades amb continguts propis d'accés obert que s'inclouen a la Biblioteca Digital de Catalunya (BDC) – http://www.cbuc.cat/cbuc/programes_i_serveis/bdc:

- Tesis Doctorals en Xarxa (TDX) – <http://www.tdx.cat>: dipòsit de tesis doctorals llegides a les universitats de Catalunya i d'altres comunitats autònomes en format digital.
- Revistes Catalanes en Accés Obert (RACO) – <http://www.raco.cat>: dipòsit en accés obert d'articles de text complet de revistes científiques, culturals i erudites catalanes.
- Dipòsit de la Recerca de Catalunya (Recercat) – <http://www.recercat.net>: dipòsit amb documents digitals de recerca de les universitats i dels centres d'investigació de Catalunya: articles encara no publicats (*preprints*), comunicacions a congressos, informes de recerca, papers de treball, projectes de final de carrera, etc.
- Memòria Digital de Catalunya (MDC) – <http://mdx.cat>: repositori d'accés obert amb col·leccions digitalitzades de revistes catalanes antigues, fotografies, mapes, cartells, ex-libris, etc., relacionats amb Catalunya.
- Materials Docents en Xarxa (MDX) – <http://mdc.cbuc.cat>: repositori amb materials i recursos digitals resultants de l'activitat docent que es porta a terme a les universitats membres.
- Dialnet – <http://dialnet.unirioja.es>: projecte cooperatiu que actua com a plataforma de recursos i serveis documentals, amb l'objectiu de millorar la visibilitat i l'accés a la literatura científica hispana a través d'Internet.
- Bases de Dades Catalanes – http://www.cbuc.cat/cbuc/programes_i_serveis/bdc/acc_s_per_t_tols: recull de bases de dades elaborades a diverses universitats i institucions de Catalunya.

El repositori Recercat (Dipòsit de la Recerca de Catalunya) i la Biblioteca Digital de Catalunya són dos dels projectes cooperatius del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC).

Aquesta col·laboració representa incrementar la presència de la Universitat Autònoma de Barcelona dins les bases de dades mateixes aportant visibilitat als seus materials digitals i fent difusió de la seva tasca investigadora i docent.

La documentació geogràfica.

Mapes, atles i fotografia aèria

Marta Gil

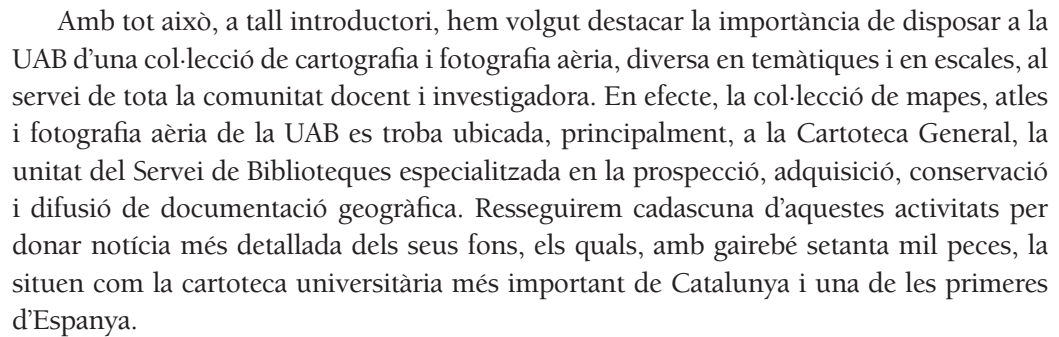
Són molt nombrosos els dominis científics, els docents i els investigadors que recorren a la documentació geogràfica com a font informativa o bé com a mitjà d'expressió i difusió de les seves recerques. Historiadors i lingüistes, botànics i ambientòlegs, geòlegs i geògrafs, entre altres estudiosos, contempen molt sovint la localització dels fets observats o deduïts sobre la superfície terrestre com un aspecte indefugible en la fal·lera d'assolir conclusions plausibles. Els mapes, en la mesura que són interpretacions selectives, abstractes i simbòliques de distribucions geogràfiques, permeten el registre inequívoc de la localització —absoluta mitjançant un sistema de coordenades i relativa per l'anàlisi del posicionament recíproc— dels fenòmens estudiats en cada cas. La representació de grans blocs geopolítics del passat o la fixació territorial de variants dialectals, la delimitació de zones biogeogràfiques o la dels gradients de pol·lució atmosfèrica, la zonificació dels usos normatius d'un pla d'urbanisme o la

Mapa de Venècia de 1909, dins la Guia Baedeker: *L'Italie des Alpes à Naples*, 1909.

Amb tot això, a tall introductori, hem volgut destacar la importància de disposar a la UAB d'una col·lecció de cartografia i fotografia aèria, diversa en temàtiques i en escales, al servei de tota la comunitat docent i investigadora. En efecte, la col·lecció de mapes, atles i fotografia aèria de la UAB es troba ubicada, principalment, a la Cartoteca General, la unitat del Servei de Biblioteques especialitzada en la prospecció, adquisició, conservació i difusió de documentació geogràfica. Resseguirem cadascuna d'aquestes activitats per donar notícia més detallada dels seus fons, els quals, amb gairebé setanta mil peces, la situen com la cartoteca universitària més important de Catalunya i una de les primeres d'Espanya.

Amb tot això, a tall introductori, hem volgut destacar la importància de disposar a la UAB d'una col·lecció de cartografia i fotografia aèria, diversa en temàtiques i en escales, al servei de tota la comunitat docent i investigadora. En efecte, la col·lecció de mapes, atles i fotografia aèria de la UAB es troba ubicada, principalment, a la Cartoteca General, la unitat del Servei de Biblioteques especialitzada en la prospecció, adquisició, conservació i difusió de documentació geogràfica. Resseguirem cadascuna d'aquestes activitats per donar notícia més detallada dels seus fons, els quals, amb gairebé setanta mil peces, la situen com la cartoteca universitària més important de Catalunya i una de les primeres d'Espanya.

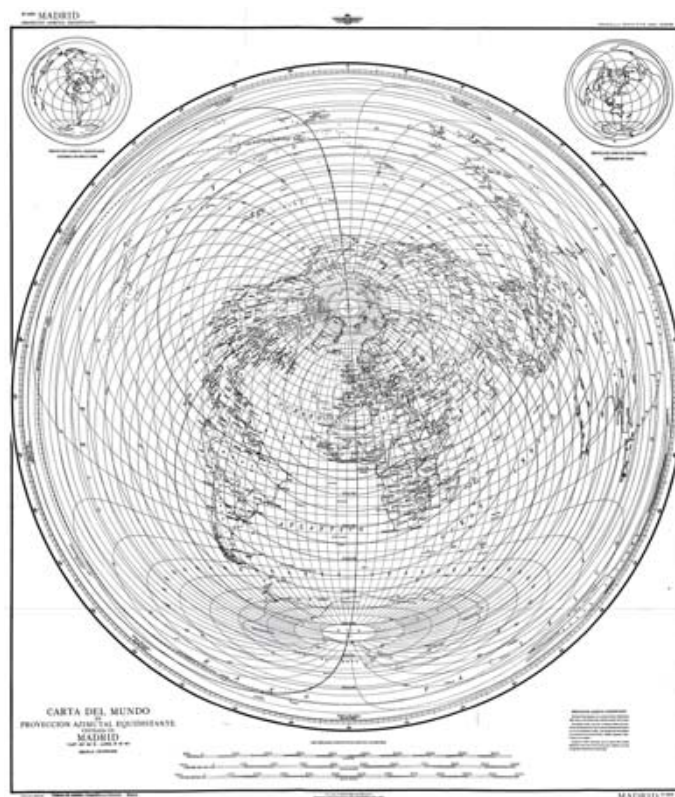

Prospecció i adquisicions

Malgrat que no es va crear fins al gener de 1995, la documentació conservada a la Cartoteca remunta el seu origen a la dècada dels anys setanta, quan el Departament de Geografia va començar a adquirir mapes i fotografies aèries per desenvolupar les seves tasques docents l'any 1973. Les adquisicions van ser regulades en un Pla de Cobertura Cartogràfica aprovat per aquell departament a la primeria de la dècada dels anys vuitanta. Amb esmenes i afegits supervisats i aprovats per la Comissió d'Usuaris de la Cartoteca General, el Pla ha subsistit fins avui. En línies generals, els criteris de selecció que s'hi prescriuen cerquen l'equilibri entre l'abast temàtic, la profunditat cronològica i l'extensió geogràfica de cada tipologia documental sense pretensió, és clar, d'exhaustivitat de cap mena. Tanmateix, també es poden adduir motivacions ocasionals per a l'adquisició de documents que ampliïn la col·lecció a un nivell més concret o específic.

A més a més de la compra a productors i distribuïdors de cartografia, les adquisicions de la Cartoteca General també es poden produir ocasionalment per intercanvi, per donatiu o per accés lliure a Internet, una modalitat aquesta darrera cada volta més freqüent. Més important ha estat, però, la modalitat d'adquisició per conveni amb diverses entitats productores de mapes. L'any 1986, la Cartoteca va signar un conveni de dipòsit de les publicacions de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), de manera que a partir d'aquesta data el fons es va veure incrementat notablement amb tota la producció comercial de mapes, atles i obres de referència de l'ICC.

Carta del món centrada a Madrid acompanyada de dues més de petites centrades a Nova York i Tòquio. Ministeri de l'Aire, 1954.

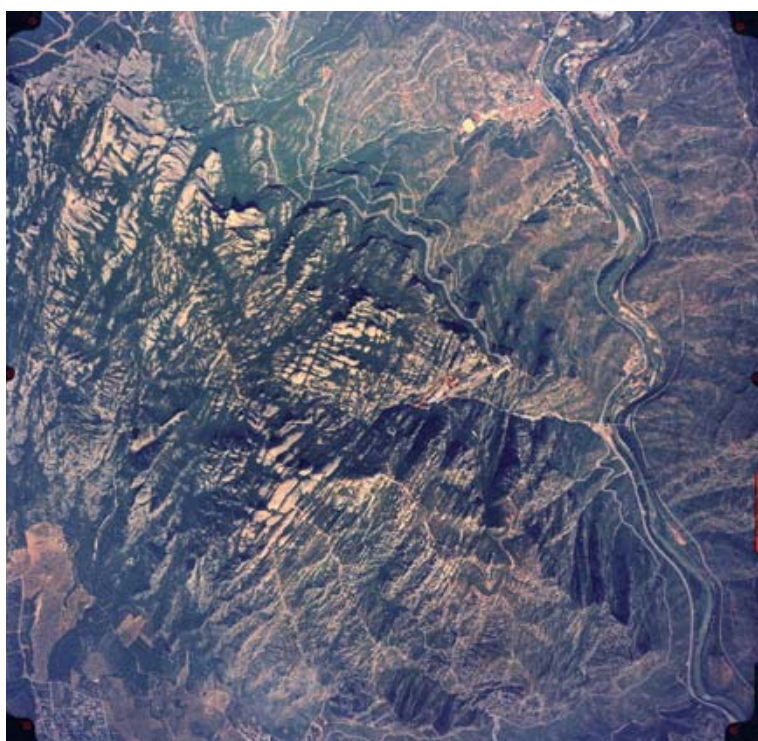

Composició del fons

El fons d'atles es compon d'uns 1.400 volums, sense cap tipus de restricció en l'abast geogràfic. Òbviament, el grau de detall augmenta a mesura que ens apropem a Catalunya i decreix a mesura que ens en allunyem. Pel que fa a l'abast cronològic, com passa amb la resta de materials, l'adquisició d'atles es limita a materials moderns (a partir del segle XX), tot i que, puntualment, podem trobar-hi exemples de finals del segle XIX. Temàticament, hi distingim dos grans blocs: els atles generals i els temàtics. D'ambdues categories, en trobarem documentació tant d'abast mundial com de territoris singulars. En el cas dels atles generals, podem destacar una no gaire nombrosa, però sí interessant, col·lecció d'atles d'èpoques diverses, des de finals del XIX fins als nostres dies, que faciliten una visió acurada de l'evolució del món i de la interpretació cartogràfica que se n'ha ofert els darrers cent anys.

Foto del massís de Montserrat de l'any 2000 a escala 1:22 000: al centre, el monestir i a la part superior, Monistrol de Montserrat. Foto aèria: vol 70, MTN 392, passada 4, foto 2570. ©Institut Cartogràfic de Catalunya

Molts mapes es presenten en un sol full. Però també abunden els mapes que, a causa de les grans dimensions de l'àmbit representat respecte de l'escala aplicada, es presenten fraccionats en fulls. Posem com a exemple l'*Ortofotomapa de Catalunya* a escala 1:5.000, format i editat per l'ICC des de l'any 1983, que constitueix un sol document cartogràfic fraccionat en més de sis mil fulls! En el cas dels fulls de mapes, la Cartoteca disposa d'uns 43.000 exemplars, que corresponen a uns 4.000 documents cartogràfics. Com passa amb els atles, l'abast geogràfic és mundial i el cronològic s'inicia a partir del segle xx. La majoria del material correspon a sèries topogràfiques, seguides pels mapes basats en imatges (ortofotomapes i imatges de satèl·lit) i, en menor mesura, pels mapes temàtics de geografia física (geològics, de vegetació...), de geografia humana (planejament urbanístic, conreus...), de comunicacions, com els mapes de carreteres tan coneguts, els planimètrics, com tants plànols de ciutats, i els especials de base, com ara la delimitació comarcal i municipal de Catalunya.

Les escales grans s'han limitat, sobretot, als mapes de l'àmbit de Catalunya i Espanya i, tal com també hem explicat dels atles, decreixen a mesura que els territoris cartografiats s'allunyen del nostre entorn immediat. Per a l'àmbit europeu s'han recopilat recobriments topogràfics fins a escales d'1:50.000. Les escales dels documents de la resta de la Terra són a 1:200.000 o més reduïdes. Val a dir que, en el context de Catalunya i Espanya, tenim diverses sèries destacables. D'una banda, els recobriments topogràfics a 1:10.000, 1:25.000 i 1:50.000 de Catalunya, com també les sèries d'ortofotomapes a 1:5.000 (primera edició sencera), 1:25.000 i 1:50.000 del mateix àmbit. En el cas d'Espanya, el recobriment a 1:50.000 inclou primeres edicions dels fulls del *Mapa topográfico nacional* de l'Instituto Geográfico Nacional, amb algunes edicions força curioses en el ves-

sant tècnic i emotives en el vessant testimonial, publicades als dos bàndols enfrontats durant la Guerra Civil. Així doncs, el conjunt de la col·lecció, d'època eminentment contemporània, comença a generar un pòsit històric força remarcable.

La col·lecció de fotografia aèria vertical comprèn al voltant de 21.000 fotogrames, uns 16.000 dels quals formen diversos vols generals, i uns 5.000 són exemplars destinats a pràctiques docents. En aquesta tipologia documental, l'àmbit geogràfic es limita a Catalunya, tot i que hi podem trobar representades, de manera puntual, algunes altres zones d'Espanya. El vol més antic és el vol anomenat «americà», efectuat els anys 1956 i 1957, del qual pràcticament es disposa de la cobertura de Catalunya sencera. Altres recobriments gairebé totals són dels anys vuitanta del segle passat. El material més modern és dels anys 2002 i 2003, però, en aquest cas, la cobertura es redueix a àmbits geogràfics molt concrets. És el cas del Vallès Occidental i del Barcelonès, dels

quals s'ha anat recopilant material cada quinze anys aproximadament. Aquest seguiment permet veure de forma molt clara l'evolució d'aquesta part del territori durant els darrers cinquanta anys.

Atlas català. Enciclopèdia Catalana, 2008. Full vi.

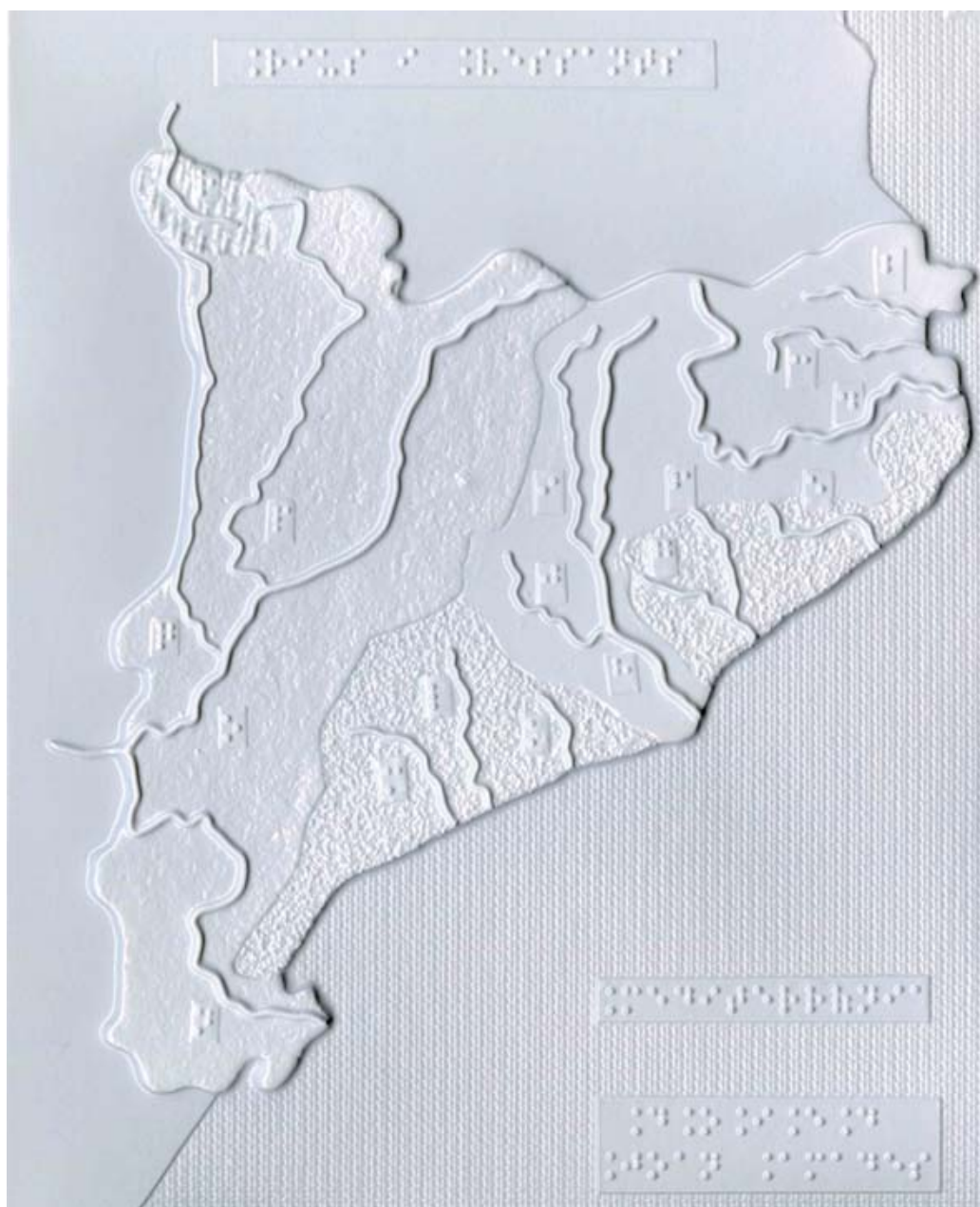
Finalment, la Cartoteca també disposa d'una petita secció anomenada «de referència», on la documentació no és pròpiament cartogràfica, sinó sobre cartografia. Així, podem trobar-hi repertoris i catàlegs d'altres institucions, llibres sobre història de la cartografia, diccionaris de cartografia o de cartògrafs, i nomenclàtors, per citar-ne només alguns exemples sobresortints.

Difusió

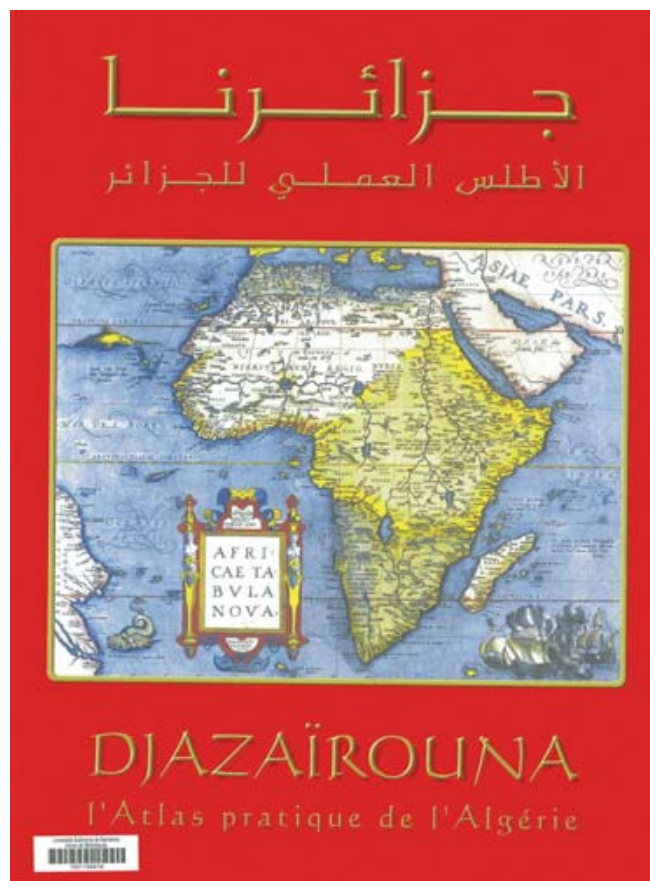
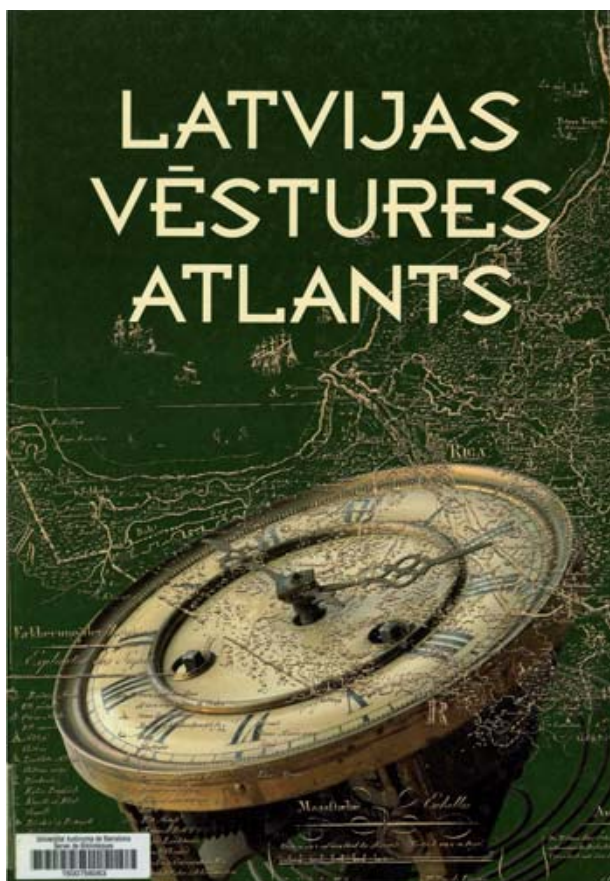
La raó de ser de la Cartoteca és difondre la documentació geogràfica i facilitar el seu coneixement. Qualsevol altra funcionalitat està supeditada a l'acompliment d'aquest objectiu. La Cartoteca General de la UAB ocupa un espai específic de la tercera planta de la Biblioteca d'Humanitats, lloc on s'atenen les consultes dintre de l'horari general del Servei de Biblioteques de la UAB.

Òbviament, les modalitats d'accés a la documentació és el que interessa més qualsevol usuari d'un centre de documentació. Els usuaris de la Cartoteca, contràriament al que succeeix a les biblioteques, on el més habitual és que s'ofereixin els llibres en règim d'accés lliure, han de mantenir gairebé sempre una conversa més o menys dilatada amb el personal del servei per obtenir la documentació desitjada. En aquest

Atles de Catalunya
en braille. ONCE, 1992.
Full «Els rius
i les vessants».

context, però, no s'ha d'oblidar que el fons documental de la Cartoteca General està catalogat completament i que, per tant, els usuaris ja haurien de saber les disponibilitats documentals que els convenen abans d'acudir-hi. Les referències de tots els mapes, atles i altra documentació geogràfica estan disponibles al Catàleg General del Servei de Biblioteques de la UAB.

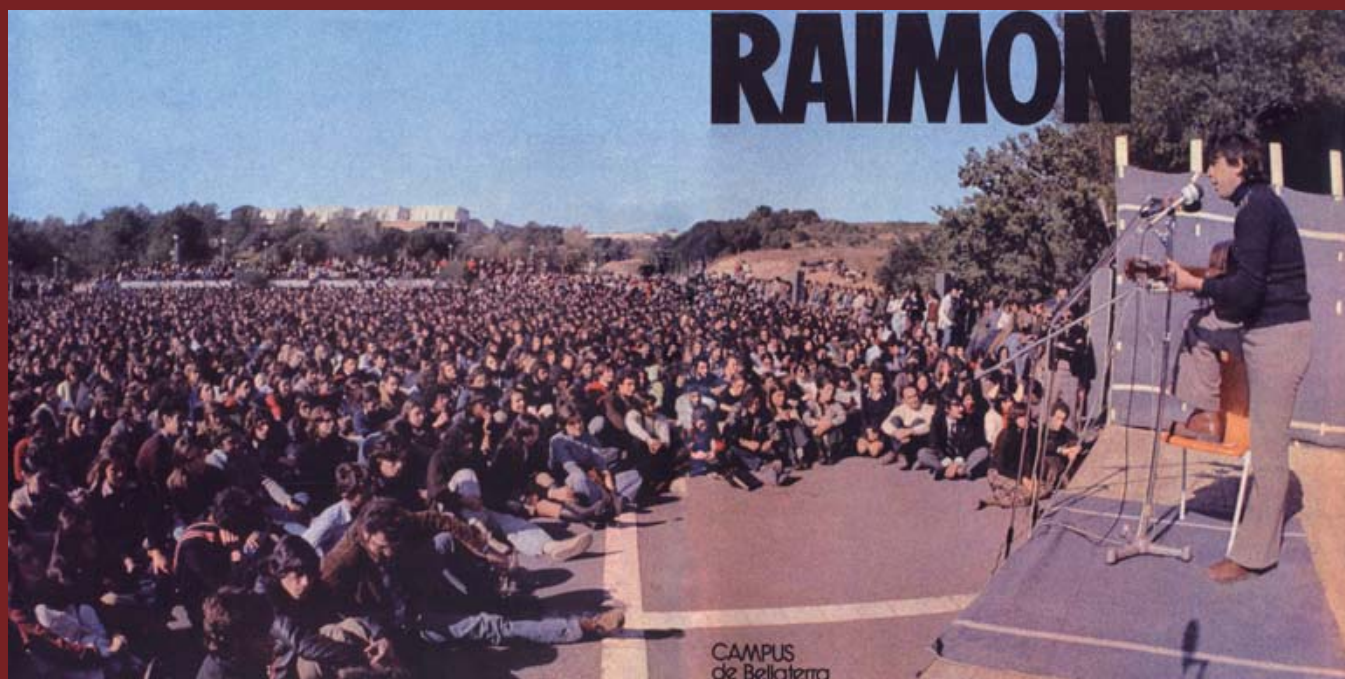

Tanmateix, gairebé tots els usuaris de les cartoteques d'arreu del món sol·liciten la documentació per l'àmbit geogràfic que desitgen cobrir, i no pas per títol i autor, com és habitual en la cerca de documentació bibliogràfica. Però la modalitat de cerca mitjançant paraules clau d'àmbit geogràfic en el Catàleg General del Servei de Biblioteques ha de ser necessàriament limitat. Per això la Cartoteca General ha mantingut actualitzat el *Catàleg d'Informació Geogràfica* o *Geodoc*, el qual amplia considerablement la referència geogràfica de la documentació d'ençà de 1981. Les edicions en suport convencional dels anys vuitanta van ser arraconades per les edicions digitals de la dècada posterior, fins a culminar en la primera versió a Internet de 1996 continuada fins a l'actualitat (www.bib.uab.es/cartotec/c9/996.htm). Així, *Geodoc* és l'eina suplementària i imprescindible per atendre les consultes i orientar els usuaris de la Cartoteca General.

De les estadístiques d'accés a *Geodoc* es desprèn la importància que ha adquirit la col·lecció cartogràfica de la UAB. Durant el 2010 es van visitar més de vint mil pàgines d'aquest catàleg des de setanta països diferents, la qual cosa dona una idea de l'amplitud del fons i de l'interès de consultar-lo.

Latvijas vestures atlants,
1998 (Atles històric
de Letònia).

*Djazaïrouna: l'atlas
pratique de l'Algérie*.
INCT, 2004.

Si estireu fort...

ella caurà.

BELLATERRA '76

Foto: J. Moya-Angeler

Raimon el 1973 i Lluís Llach el 1976 van cantar al campus de la UAB. Les seves actuacions estan documentades: del concert de Raimon se'n va fer una gravació en directe (aquí podem veure la caràtula del CD); en el cas de Llach es va editar aquest cartell.

Audiovisuals: origen i singularitat del fons

Carme Besson Ribas i Marina Carbonell Ferrando

Els inicis

Els audiovisuals ja van començar a fer-se presents, si bé de manera incipient, a les biblioteques de la UAB a finals dels anys vuitanta, però fins a l'any 1991, amb la inauguració de la Biblioteca d'Aplicació Escolar i Mediateca a l'antiga Biblioteca de Formació del Professorat, no es van posar de manera ordenada a l'abast dels usuaris.

Aquesta primera mediateca constava d'una infraestructura per a la consulta, el visionat i l'audició d'una primera col·lecció adquirida com a suport a la docència i com a ajuda a l'aprenentatge dels futurs mestres. Aquesta constava de:

- 700 vídeos de tipus educatiu i didàctic referents a totes les matèries del saber. Cal destacar la col·lecció de vídeos didàctics de l'Open University, com també la col·lecció de vídeos didàctics editats pel Departament d'Ensenyament i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- 340 discs compactes de música clàssica, jazz i pop rock, seleccionats pel Departament de Didàctica de l'Expressió Musical, Plàstica i Corporal.
- 200 cintes de casset per aprendre idiomes, d'iniciació a la lectura, música i obres literàries.
- 10 discs làser de concerts de música clàssica i obres teatrals. L'any 1991, el disc làser era un format innovador que semblava que tindria molt èxit, però no va ser així, ja que es va popularitzar el format DVD.

Cerca del CD
que ens interessa.

Dos anys més tard, el 1993, l'antiga Biblioteca de Ciències de la Informació va crear la Mediateca com a secció d'audiovisuals, que en els inicis complia una funció doble:

Diversos suports
d'audiovisuals:
cintes magnetofòniques,
discs de vinil, cassetts,
disquets, DVD...

- Facilitar la consulta dels fons audiovisuals ingressats a la Biblioteca
- Donar suport a les pràctiques docents actuant de dipòsit temporal de cintes de vídeo i d'àudio en formats analògics lliurades pels professors perquè els alumnes les visionessin i portessin a terme la pràctica corresponent.

Els dos primers anys, la Mediateca va ingressar 3.615 documents en format no llibre procedents dels Premis Laus de l'ADG-FAD, una part dels quals era audiovisual. Es tractava bàsicament de cintes de vídeo amb espots o campanyes publicitàries i, en menor mesura, de cassetts i bobines sonores i algun disc de vinil. Aquest fons inèdit atenia sobretot les necessitats dels alumnes de Comunicació Audiovisual i Publicitat. Addicionalment, la Biblioteca va adquirir 153 vídeos corresponents a pel·lícules catalogades en les obres de referència com a cabdals en el cinema de tots els temps, una *Antología del cine español* formada per 40 cintes i, fora de l'àmbit de la ficció, algunes cintes sobre coneixement que comprenien les diferents branques del saber.

El 1995 s'hi van incorporar un bibliotecari i un becari per promoure-la com a centre de documentació, de referència i de suport a la docència, i s'hi van afegir 387 cintes de vídeo. La mediateca va ampliar les prestacions oferint un servei de còpies de vídeo i àudio als professors i alumnes de la Facultat de Ciències de la Informació per donar-los suport en el desenvolupament de les pràctiques docents.

El 1999 el creixement significatiu del fons s'explica per:

- L'arribada de grans donatius d'agències de publicitat, consistents en espots publicitaris, càstings per a campanyes publicitàries i altre material relacionat amb el món de la publicitat.
- El lliurament de les produccions audiovisuals en el marc de les assignatures relacionades amb ràdio, TV i cinema a la biblioteca.
- La signatura dels primers convenis entre la Universitat i entitats externes que deixen entreveure el potencial d'aquest fons a les biblioteques de la UAB.

El trasllat a l'edifici nou de la Mediateca d'Humanitats el 1997 i de la Mediateca de Comunicació i Hemeroteca General la primavera del 2002, i la creació, en aquesta última, d'un servei d'àudio i vídeo digital, els donen l'impuls definitiu i les fan clarament visibles.

L'actualitat

Durant aquesta primera dècada del segle XXI, el món ha anat esdevenint cada vegada més multimèdia, en gran manera gràcies a Internet, i la informació i el coneixement en qual-sevol disciplina, com no podia ser d'altra manera, s'han anat transmetent cada vegada més a través del so i la imatge, que han esdevingut imprescindibles. Hi ha textos que, cada cop més, es complementen o simplement se substitueixen per imatges en moviment. Les noves generacions, immerses des de sempre en un món on so i imatge es troben pertot arreu, se senten més còmodes entre aquests formats, que els són molt familiars.

Nous estudis relacionats amb la imatge i el so han nascut o han cobrat més importància per tal de cobrir la demanda social en aquest sentit. Les biblioteques s'han anat adaptant a les necessitats canviants dels seus usuaris.

Prestatgeries ordenades i retolades de la sala d'audiovisuals de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General.

Tot i que les biblioteques tenen una història que es remunta a milers d'anys enrere, el fet que el fons estigui format per documents audiovisuals és de, com aquell qui diu, quatre dies. Aquesta novetat fa que avui dia encara sigui costosa l'adquisició de documents en aquest format perquè no existeixen uns canals clars de distribució i per la poca preparació i sensibilitat de les institucions o entitats que disposen d'aquests fons per facilitar-ne l'adquisició a les biblioteques.

Cal destacar que el fons audiovisual, a més de servir de suport a la docència i la recerca, també té un vessant lúdic, ja que molta part del fons és atractiva perquè és susceptible de ser prestada com a document d'oci i, per tant, les col·leccions d'audiovisuals de les mediateques de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General i de la Biblioteca d'Humanitats són bastant conegudes per tots els usuaris de la UAB.

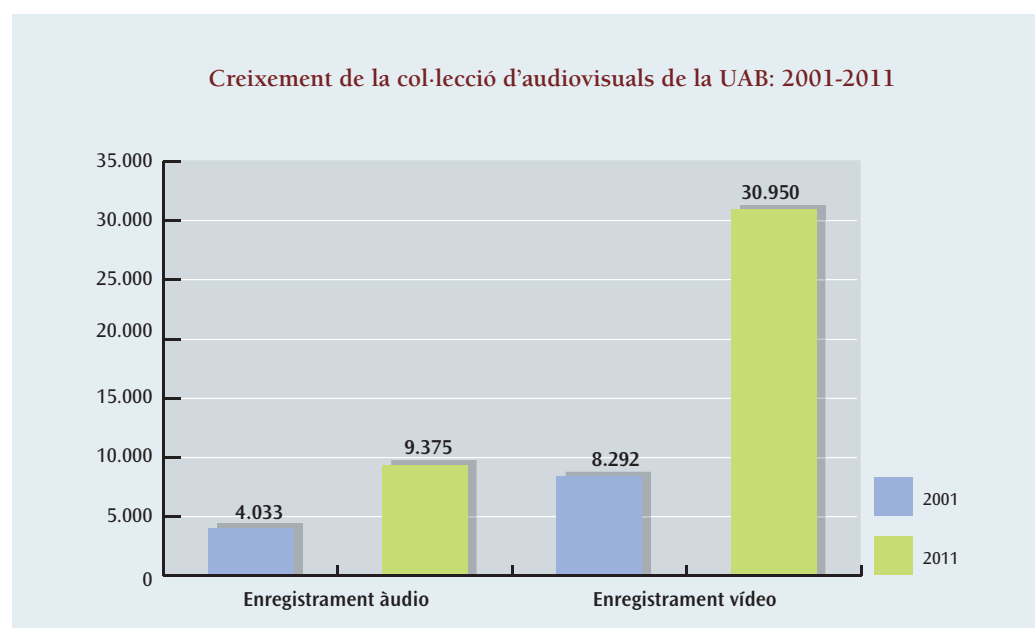
Tipologia i composició del fons actual

Actualment només el 4 % dels documents de les biblioteques de la UAB conformen la col·lecció de documents audiovisuals.

Aquesta col·lecció es compon bàsicament de documents en format DVD, vídeo i disc compacte. Cada vegada més s'està dotant la col·lecció de bases de dades de documents audiovisuals digitalitzats, com ara la base de dades *Play* i la Fonoteca de la Universitat Jaume I.

En els darrers deu anys, el total de la col·lecció d'audiovisuals de les biblioteques de la UAB ha augmentat de manera espectacular gràcies a l'especialització del fons i a les necessitats docents i de recerca:

El fons està especialitzat en publicitat, documentals, cinema i història del cinema, mitjans de comunicació, musicologia, didàctica i aprenentatge de llengües.

- Pel que fa als enregistraments sonors, cal destacar l'àmplia col·lecció de música tradicional i nacional, música antiga i música clàssica, òpera, bandes sonores, jazz, blues, obres literàries i milers d'efectes sonors, d'entre els quals destaca la col·lecció professional de la BBC.
- Pel que fa als enregistraments en vídeo, destaquen els programes i sèries televisives, les pel·lícules cinematogràfiques de tots els gèneres, les col·leccions de cinema clàssic, el fons de pel·lícules de caire històric i biogràfic, documentals que comprenen tot el coneixement, recursos didàctics i festivals i premis del món de la publicitat.

Les produccions audiovisuals dels alumnes de la Facultat de Ciències de la Comunicació, creades en el marc de les diferents assignatures que conformen els seus estudis, passen a formar part de la col·lecció local de la UAB: les produccions del Taller de Producció de Ficció Cinematogràfica, del Laboratori de Produccions Televisives, del Màster de Teoria i Pràctica del Documental Creatiu i del Laboratori de Produccions Sonores de Ficció i Entreteniment en són alguns exemples. Aquests documents són del tot singulars.

La demanda de programes de televisió per part de força usuaris s'ha intentat pal·liar parcialment, d'una banda, amb els punts de consulta de TDT i les antenes parabòliques que s'han habilitat a la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General i a la Biblioteca d'Humanitats, i, de l'altra, amb els webs de les cadenes que permeten accedir a una petita part dels programes d'arxiu.

Els audiovisuals com a suport a la docència, en aquest cas als estudis de dret. A la foto, diverses pel·lícules cinematogràfiques en DVD.

Els convenis de col·laboració

Una part molt important de documents audiovisuals d'interès per a la docència i la recerca no es pot adquirir pels canals comercials convencionals i, per donar resposta a aquesta necessitat, la Universitat ha buscat la manera d'establir convenis de col·laboració amb els organismes productors o responsables d'aquests fons per incorporar-los a les biblioteques de la UAB.

Els convenis que la UAB ha establert amb diferents institucions al llarg d'aquestes dues darreres dècades han nodrit les biblioteques amb fons inèdits i únics que només poden consultar-se a les nostres biblioteques, la qual cosa els confereix un valor molt singular. La importància d'aquest fet ha transcendit les fronteres de la Universitat i ha propiciat que estudiosos externs s'interessin per consultar-los, de manera que els fons de les biblioteques de la UAB s'han convertit en referents també fora de la Universitat. Bàsicament, aquests convenis han proveït la UAB de programes de ràdio i televisió, cinema i espots publicitaris premiats o representatius per estudiar-los.

El més antic es remunta a 1999, quan la Universitat Autònoma de Barcelona i Ràdio Barcelona, de la Cadena SER, van signar un conveni en virtut del qual a la UAB li

seria cedida una còpia de cadascuna de les obres guardonades cada any amb els Premis Ondas per tal de ser incorporades als fons de la Biblioteca de Ciències de la Comunicació per a finalitats exclusivament docents i de recerca.

Els prestigiosos Premis Ondas, creats el 1953 per la Sociedad Española de Radiodifusión (SER) i lliurats per primera vegada el 1954, tenen com a objectiu guardar les produccions i les trajectòries professionals a la ràdio, la televisió, la música i el cinema. La categoria de premis internacionals fa que la cobertura geogràfica sigui internacional.

Aquest fons, que incorpora obres premiades des de 1987, permet conèixer i estudiar el millor d'aquestes produccions dels últims vint-i-cinc anys.

Sis anys més tard, el 2005, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i la UAB van signar un conveni de col·laboració en matèria audiovisual que s'inscriu dins l'acord marc a què van arribar a l'any 2001.

El conveni preveu que el Consell de l'Audiovisual de Catalunya posi anualment a disposició de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General fins a un màxim de cinc-centes hores dels materials següents:

- a. Programació representativa de les emissores de TV Catalunya (TV3 i K3-C33), TV Espanyola (Estat i Catalunya), Telecinco, Antena 3 TV i Barcelona Televisió.
- b. Programació representativa de les principals emissores radiofòniques generalistes que s'escolten a Catalunya, com ara Catalunya Ràdio, ComRàdio, Cadena SER i RAC 1.

També les gravacions d'àudio, de música de diferents estils, recitacions, discursos o sons diversos, formen part del fons audiovisual.

Aquests materials són d'ús exclusiu per al personal acadèmic i investigador de la Universitat Autònoma de Barcelona, i els poden visualitzar els alumnes que ho necessitin com a discents.

El 28 de febrer de 2002, es va signar la renovació del conveni de col·laboració entre la Universitat Autònoma de Barcelona i el Comissionat de les Arts Audiovisuales de Barcelona (CAAB), que estableix, entre d'altres, l'objectiu de constituir un fons de programes infantils mitjançant els programes regularment seleccionats per al Festival Internacional de Televisió de Barcelona (FITB) —iniciativa del CAAB—, per la qual cosa la UAB en serà la dipositària. Durant l'any 2009, el fons de l'Observatori Europeu de la Televisió Infantil (OETI), compost per uns mil títols, passa a ubicar-se a la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, que en garantirà un ús de suport a la docència i a la investigació, sense afany de lucre.

L'OETI és una entitat sense ànim de lucre creada el 1988, l'objectiu de la qual és que els programes de televisió pensats per a l'audiència infantil siguin educatius, formatius i entretinguts, i que vetlla perquè sigui una televisió de qualitat que respecti els interessos i drets dels infants i que potenciï la seva creativitat. Agrupa el Festival Internacional de l'Audiovisual de Barcelona, el Fòrum Mundial de la TV Infantil i les Jornades de l'Observatori.

La vàlua d'aquest fons, format per documentals sobre la infància, la joventut, l'alfabetització mediàtica i els programes de televisió, rau especialment en l'audiència final, la mainada, ja que s'ha publicat poc sobre aquest tema i no s'ha estudiat gaire.

El futur

El món és cada vegada més audiovisual i demana, quan no ho exigeix, la consulta en xarxa. Les biblioteques, conscients d'aquesta realitat, ja hi treballen. D'una banda, i a causa de la imminent obsolescència d'alguns formats, porten a terme tasques de digitalització per preservar, conservar i garantir la consulta dels documents fent-los accessibles a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD), suprimint les limitacions espacials i temporals en la seva disponibilitat i permetent-ne la consulta simultània. Tanmateix, la tecnologia audiovisual canvia molt ràpidament i cada format nou requereix el seu lector o servidor corresponent, la qual cosa fa que les biblioteques hagin d'invertir molts recursos econòmics en infraestructura i recursos humans que treballin en les diferents conversions per anar garantint que la memòria documental estigui preservada i a punt per consultar.

És molt important que la UAB continuï establint nous convenis de col·laboració amb els mitjans de comunicació, especialment ràdios i televisions, i altres entitats per tal de conservar i preservar aquestes col·leccions audiovisuals, que no tenen canals de distribució o, si en tenen, són molt complexes i d'un alt cost, i, així, poder consolidar-se com a referent per a tots els estudiosos i investigadors.

Cambio¹⁶

POLITICA, ECONOMIA
CULTURA y SOCIEDAD

18 Diciembre 1998.

Nº 1.411

400 Ptas

2,39 Euros

Rosa Díez

«El Gobierno vasco,
prisionero de Josu Ternera»

ESPECIAL LUJO

Cómo darse
un homenaje

**EXTRADICION
DE PINOCHET**

Habla el abogado de
la acusación chilena

La oposición, sindicatos y colegios de médicos,
en contra de las fundaciones sanitarias del PP

SALUD PUBLICA, NEGOCIO PRIVADO

Alvarez Cascos se queda sin agenda

Aquesta revista va néixer amb periodicitat setmanal el 1971. Des de la seva fundació fins a l'establiment de la democràcia, va ser una de les principals revistes de la transició i, tot i estar dedicada a la informació general, va destacar pels seus continguts d'actualitat política.

L'Hemeroteca General

Mònica González Gavara, Carmen Linares, Jaume París i Montse Sierra

Introducció

L'Hemeroteca General, creada l'any 1972, forma part, des de l'abril de 2002, de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General. És el servei que gestiona totes les publicacions periòdiques de les biblioteques integrades: l'Hemeroteca General, la Biblioteca de Ciències de la Comunicació i la Biblioteca General de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Actualment el seu fons s'ubica a la planta 4, en una part de la planta 2 i en diversos dipòsits subterranis de l'edifici N de la plaça Cívica.

Cal destacar que regularment es reben unes mil publicacions, és a dir, una saca de correu diària com a mínim, sobretot per als diaris en curs de recepció i les revistes setmanals. Per tant, s'ha de considerar la feina de classificació, registre, segellament i conservació que això comporta.

L'Hemeroteca selecciona i recull el que no conserven les altres biblioteques: la premsa, és a dir, els diaris i les revistes divulgatives, i per això s'anomena «General».

Una selecció d'algunes de les revistes estrangeres que es reben a l'Hemeroteca General.

Es tracta d'un material efímer que sovint es considera que perd el seu valor principal (l'actualitat de la informació) al cap de poc de temps de ser publicat. En el cas dels diaris, l'endemà mateix.

El fet de ser conservats, i de ser localitzables i consultables, dota aquests materials d'una «segona vida». Perduda l'actualitat, mantenen un valor testimonial, històric, si es prefereix, que serà reconegut i utilitzat pels investigadors. I també pels ciutadans, perquè l'Hemeroteca és oberta a tota la població: una segona raó per anomenar-la «General».

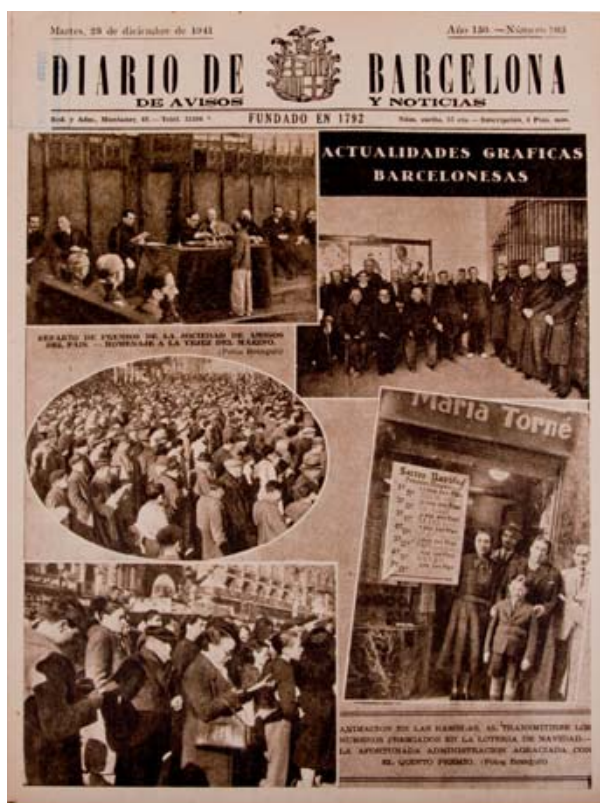
Però la conservació permanent d'uns documents que no estan pensats per perdurar implica uns reptes. Podríem citar la fragilitat i la poca qualitat dels materials, que con-

ditiona una sèrie de mesures de preservació (la principal, l'enquadernació). O el ràpid creixement de la col·lecció, que determina que es destinin grans quantitats d'espai a l'emmagatzematge (i tots sabem que l'espai, a les biblioteques, és un luxe), a més d'una gestió acurada d'aquest espai per aprofitar-lo de la manera més eficient possible. O un altre repte: la difícil reposició d'un número de revista que s'ha fet malbé o que, simplement, mai no va arribar.

I no hem d'oblidar que la premsa és un món en moviment perpetu: cada dia neixen i moren nous títols, cada dia hi ha capçaleres que modifiquen la seva periodicitat o el seu disseny, o passen a publicar-se a Internet... Fer-ne el seguiment també és tot un repte!

Es parla habitualment de la crisi de la premsa; de la caiguda del nombre de subscripcions, d'anunciants i de lectors que pot comportar la desaparició de moltes capçaleres; de la proliferació de publicacions exclusivament digitals; de bases de dades que podrien representar l'eliminació de metres i metres de diaris enquadernats. L'Hemeroteca està atenta a totes aquestes tendències i confia de saber-s'hi adaptar facilitant la convivència del paper amb els formats electrònics.

Diario de Barcelona,
fundat l'any 1792,
un dels més antics
d'Europa.

El fons de l'Hemeroteca General

Les biblioteques, i especialment les universitàries, com a conseqüència de l'aparició dels documents digitals, han experimentat un canvi espectacular els últims anys, i en el cas de l'Hemeroteca el canvi ha estat més radical. La consulta de diaris electrònics està pujant d'una forma exponencial; malauradament, això mateix ha passat amb el seu valor comercial: els editors, conscients de la importància de la premsa com a font documental, han posat el preu de l'accés electrònic al material d'arxiu a preus quasi inassumibles per a una institució pública. Això, afegit al consum incessant d'espai dels diaris i revistes, i a l'alt cost de l'enquadernació, fa que cada cop menys biblioteques i centres documentals conservin premsa diària.

L'Hemeroteca General de la UAB s'ha convertit en un referent a escala nacional i europea pel que fa a consulta de premsa, tant en paper com en format digital. El fons documental de l'Hemeroteca General de la UAB és un dels més importants del nostre país pel que fa a diaris i revistes d'informació general de premsa catalana, espanyola, estrangera i de divulgació científica, i també incorpora revistes especialitzades en comunicació.

El que es consulta més i es valora més són els diaris, tant nacionals com internacionals; de fet, és l'única hemeroteca a tot l'Estat que ofereix un fons considerable de premsa d'arreu del món, especialment europea i americana.

El fons en paper és molt apreciat pels alumnes i investigadors, sobretot pels de la Facultat de Ciències de la Comunicació, que n'estudien tant el contingut com la maquetació, la publicitat i tots aquells aspectes que fan que un periòdic tingui acceptació.

Pel que fa a les revistes, les més consultades són les d'informació general, seguides de la premsa del cor i dels diaris esportius, que coincideix amb les temàtiques que ocupen més hores als mitjans de comunicació.

Quant a les bases de dades de premsa, les més valorades són les dels diaris individuals i les que proporcionen, a més de la versió digital, la versió en PDF de l'edició en paper. A l'Hemeroteca es pot consular la majoria de les bases de dades de premsa més importants i algunes de les capçaleres més rellevants, tant nacionals com internacionals. Les revistes digitals creixen considerablement en el camp de les ciències de la comunicació, però molt poc en l'àmbit del que es podria anomenar revistes de quiosc; tanmateix, aquesta situació podria canviar potser més aviat del que ens pensem.

Portal d'accés a revistes, diaris i bases de dades de premsa d'arreu del món, creat i gestionat per l'Hemeroteca General de la UAB.

BASE DE DADES	ABAST	MITJANS
ICONOGE	Des de 2001	
Mynewswireline	Des de 1996	
NewspaperDirect	Darrers 3 mesos com a màxim	
Lexis-Nexis	Variable. La majoria a partir dels 90	
Factive	Variable. La majoria a partir dels 80	
La Vanguardia en línia	Des de 1981	
The New York Times	Des de 1980	
Westlaw International		

Les col·leccions

El primer que crida l'atenció quan s'arriba a la quarta planta de l'edifici, l'Hemeroteca, segurament és l'expositor de novetats. Com si es tractés d'un quiosc, l'expositor exhibeix els últims números de diaris i revistes que s'han rebut, excloses les revistes de comunicació, que tenen el seu propi expositor a la segona planta.

Però els més de 300 títols que s'hi exposen són només una petita mostra de les prop de 10.200 capçaleres que es conserven a l'Hemeroteca, de les quals més de 1.000 estan actualment en curs de recepció. La gran majoria són revistes i diaris en paper, però també hem de tenir en compte les que es troben en altres formats: CD-ROM, DVD, microfilm i microfitxa. Si els sumem les publicacions en format electrònic —accessibles des de totes les biblioteques de la UAB mitjançant la xarxa i les bases de dades—, el nombre de títols esdevé pràcticament incalculable.

Revista publicada per primera vegada el 1911, exemple del fotoperiodisme de començament del segle xx.

Els grans blocs que componen la col·lecció de publicacions periòdiques són: la premsa d'informació general, les revistes especialitzades de comunicació i un nombre important de revistes antigues .

Les revistes de comunicació tenen la funció de donar suport als estudiants i al personal docent i d'investigació de la Facultat de Ciències de la Comunicació. Es tracta de

títols de prestigi sobre periodisme, mitjans de comunicació, cinema, fotografia, publicitat, relacions públiques, biblioteconomia i documentació. Una bona part són revistes acadèmiques, publicades per universitats de tot el món amb les quals s'ha establert un intercanvi.

La premsa d'informació general vol ser una mostra representativa del que es publica al món, tot i que es posa l'èmfasi, òbviament, en Catalunya i Espanya.

Els diaris són 360 capçaleres de premsa diària, de les quals avui se'n reben 78. S'hi inclouen diaris espanyols i estrangers, d'abast nacional, provincial i local, d'informació econòmica i esportiva, diaris de pagament i diaris gratuïts. És un dels fons més consultats i el que creix més ràpidament si parlem de metres lineals. Veureu que a les sales de la Biblioteca només hi ha els últims anys de cada títol: la major part de la col·lecció en paper es conserva, per raons d'espai, als dipòsits subterranis de l'edifici. Els suplementos dels diaris es consideren revistes de ple dret i, com a tals, tenen la seva pròpia secció.

Una part dels diaris, els menys consultats, s'ha traslladat al magatzem corporatiu GEPA de Lleida.

La secció més nombrosa de l'Hemeroteca quant a nombre de títols és la de revistes generalistes i de divulgació de totes les temàtiques: cultura, esports, viatges, automòbils, espectacles, humor, premsa del cor, música, moda... En total, aproximadament tres mil títols, alguns de gran popularitat i difusió.

Un capítol a part mereix la selecció de revistes estrangeres: més de mil títols emblemàtics de la premsa internacional d'informació general. Es tracta bàsicament de premsa europea i dels Estats Units, però també hi ha una representació de capçaleres de l'Amèrica Llatina, l'Àfrica, l'Àsia, el Pròxim Orient i fins i tot Oceania.

La premsa local i comarcal: l'extraordinària vitalitat de la premsa d'àmbit local de Catalunya, la Comunitat Valenciana i les Illes Balears es fa palesa en la col·lecció de prop de 1.280 capçaleres publicades per ajuntaments, consells comarcals, instituts, museus, associacions i tota mena d'institucions cíviqes i culturals dels Països Catalans. Rebem la majoria d'aquests títols per gentilesa dels mateixos editors.

Fons antic de revistes, la majoria de principis del segle xx, una gran part de les quals són a la secció de Reserva de la UAB i d'altres estan integrades al fons de l'Hemeroteca General.

La col·lecció local de la UAB són més de 400 revistes acadèmiques, butlletins, guies de l'estudiant, memòries i anuaris publicats per la UAB, que constitueixen part de la memòria de la Universitat i una prova de les seves activitats.

La col·lecció de l'Hemeroteca es completa amb els fanzines dels anys vuitanta i noranta, els números únics, que són una selecció de títols dels quals només s'han conservat un o pocs números, anuaris i índexs de diaris, i altres publicacions de diferents temàtiques o formats.

No hem d'oblidar que aquest gran volum d'informació és imprescindible que sigui gestionat i conservat en les millors condicions possibles. Així doncs, les principals tasques de l'Hemeroteca s'adrecen en tres direccions:

L'Hemeroteca General
rep premsa diària
de tot el món.

Adquisició

- Estar al dia del que es publica al nostre país per si és susceptible de ser adquirit i incorporat a la col·lecció.
- Establir contactes amb institucions editores per tal de sol·licitar intercanvis o donatius de les seves publicacions.
- Reclamar els números que arriben amb retard, prendre nota dels títols que s'han deixat de publicar i mantenir la informació del catàleg actualitzada.

Conservació

- Adoptar mesures per assegurar la conservació òptima d'uns materials molt fràgils, alguns força antics i únics: enquadernació, restauració, emmagatzematge en dipòsits, digitalització.

Difusió

- Posar a disposició de la comunitat universitària i del públic en general les col·leccions i donar les màximes facilitats per consultar-les.

La sala de microfilms

Hom podria pensar que una sala de microfilms és una relíquia d'altres temps, tot de bobines que s'han de visualitzar en aparells complicats, on la informació s'ha de consultar de manera seqüencial i no existeix la possibilitat de fer cerques. Però el que fa que la Sala de Microfilms de l'Hemeroteca no tingui res d'obsolet i sigui plenament vigent és la potència del seu fons, que garanteix i fa possible la disposició total per als investigadors d'una sèrie de publicacions que d'altra manera i per la seva antiguitat seria molt difícil que fossin accessibles, ja que de moment no es troben en formats més moderns. Això queda avalat per l'alt nombre de consultes.

La Sala de Microfilms de l'Hemeroteca General comprèn una col·lecció de títols microfilmats, majoritàriament publicacions periòdiques, i les màquines adequades per visualitzar-los. A més, la Biblioteca també és dipositària de les tesis doctorals microfilmades de la col·lecció local de la UAB.

El fons de publicacions periòdiques que tenim microfilmats comprèn uns 374 títols que abracen un període que arrenca als anys vint del segle XIX i arriba fins als primers anys d'aquest segle. El format d'aquest fons es troba majoritàriament en microfilm.

Abans de l'era digital, l'Hemeroteca General va adquirir moltes col·leccions de premsa microfilmades.

El fons de tesis microfilmades comprèn uns 6.858 documents llegits des de l'any 1987 fins al 2001, quan es van començar a digitalitzar. El format d'aquest fons és exclusivament en microfita.

Per consultar tot aquest fons la sala disposa de quatre màquines de funcionament força intuïtiu en la majoria dels casos. Estan equipades amb escàner i permeten imprimir o gravar en CD o USB el que s'està visualitzant.

La Sala de Microfilms és oberta a tots els usuaris. L'ús que se'n fa és variat: treballs d'assignatures dels alumnes de grau, recerques de postgrau o de professors. També la fan servir professionals (elaboració de documentals...), particulars, que fins i tot hi

fan consultes de caire lúdic, com ara buscar la portada d'algun diari en una data concreta per a alguna efemèride familiar. També és possible que els usuaris utilitzin les màquines per consultar material propi.

Els usuaris

Els inicis de l'Hemeroteca són fruit del voluntarisme d'uns professors que, a principis dels anys setanta, compraven al quiosc premsa per poder-la mostrar als seus alumnes. Llavors, la Facultat de Ciències de la Comunicació es deia Facultat de Ciències de la Informació. De fet, són els usuaris els que han definit fins ara l'Hemeroteca General i els que canviaran en el futur el concepte d'hemeroteca.

Quan es parla d'Hemeroteca General de la UAB, en realitat es parla d'unes quantes hemeroteques diferents.

L'hemeroteca de la Facultat de Ciències de la Comunicació

La que dona suport i col·labora amb la Facultat, que s'enriqueix amb els suggeriments i les peticions d'adquisició dels seus membres, i que aprèn amb les consultes bibliogràfiques dels comunicadors presents i futurs.

L'hemeroteca dels investigadors

La recerca amb premsa com a primera font d'informació es va incrementant any rere any i les dificultats per trobar i consultar premsa escrita, tant a la resta de l'Estat com en l'entorn europeu més proper, es fan evidents per diferents raons.

La primera seria el cost econòmic de les hemeroteques a causa de les necessitats de personal, el preu de les subscripcions, la gran quantitat d'espai d'emmagatzematge i d'equipament que requereix i les despeses de conservació.

La segona seria que algunes biblioteques, sobretot les nacionals, no donen accés als documents originals per raons de preservació.

La tercera podrien ser les dificultats de consulta pels horaris d'atenció al públic o per les poques facilitats o la falta de mitjans per reproduir documents d'alguns centres públics o privats.

La quarta seria l'especialització de les hemeroteques per raons geogràfiques o temàtiques.

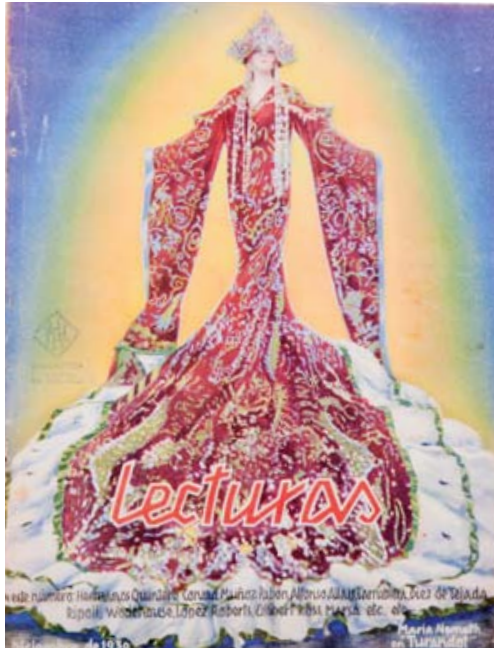

Cartell del dibuixant Cesc de promoció de la premsa en català.

L'Hemeroteca General de la UAB ofereix un fons de premsa territorialment molt ampli de Catalunya, Espanya, Europa i la resta del món (més o menys per aquest ordre), i això fa que investigadors de fora de Catalunya facin el viatge fins a la UAB per consultar les publicacions que necessiten per a la seva recerca.

La premsa del cor també ocupa el seu lloc dins les col·leccions de revistes (esquerra).

Una de les revistes de contingut general es fa ressò d'un capítol de la transició política (dreta).

L'hemeroteca dels estudiants

La que acull els estudiants de tota la comunitat universitària, que han d'utilitzar recursos tan diferents com els microfilms, la premsa en paper o la cerca a bases de dades, però que també rep els estudiants de batxillerat, sobretot quan fan el treball de recerca, la qual cosa representa una experiència que fa ser optimista amb el futur, principalment per la serietat amb què fan la feina i pels temes que tracten.

L'hemeroteca de les bases de dades de premsa

Les bases de dades de premsa donen una informació immediata sobre fets, matèries o períodes històrics que fa poc temps requerien moltes hores de consulta. La UAB s'ha convertit en referència quant a premsa digital perquè el Rectorat ha fet una inversió econòmica important en tot tipus de recursos digitals. La majoria d'aquestes bases de dades es poden consultar a tot el domini de la UAB i també des de casa a través de les xarxes privades virtuals (XPV).

L'hemeroteca de les empreses

L'interès de la societat pels recursos hemerogràfics s'ha incrementat, i això ha fet que empreses tant públiques com privades demanin exemplars especialment de premsa diària per a la difusió pública. Aquesta difusió només es pot fer amb documents de domini públic o per part de persones o entitats que han aconseguit el permís dels propietaris. Els principals demandants són empreses audiovisuals, principalment televisions i productores, però també tot tipus d'entitats per fer publicacions o exposicions.

El quiosc

Usuaris de la mateixa UAB o que hi viuen a prop i que vénen a donar una ullada a les seves publicacions preferides.

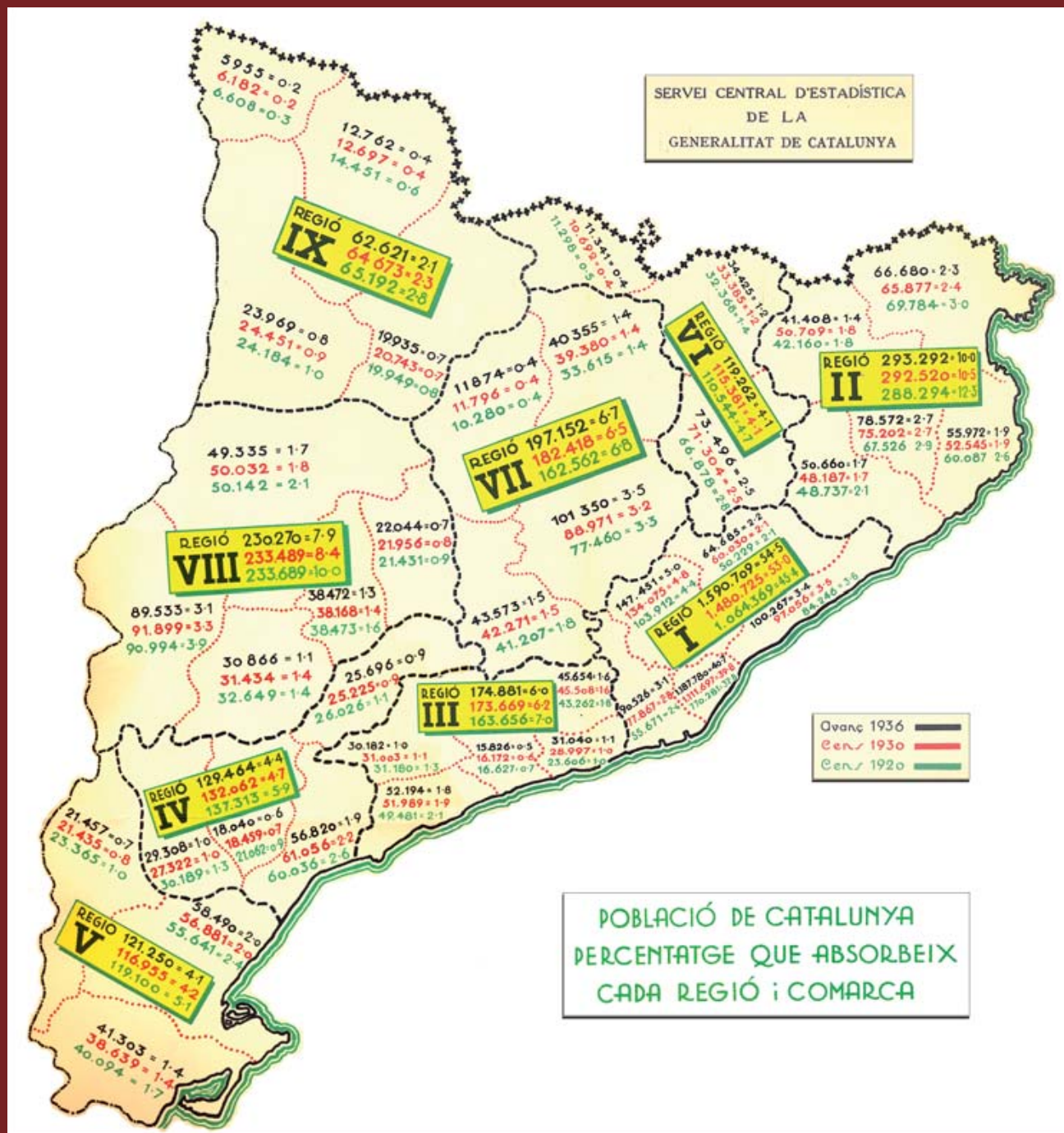
L'hemeroteca popular

La de la gent del carrer que demana el diari del dia que va néixer un familiar o un amic. Però també la de les persones que, quan els arriba la jubilació o per altres motius, fan cerques sobre temes del seu interès, molts cops aliens a les seves professions, que poden aprofundir; també d'altres que necessiten el diari d'un dia determinat per a processos judicials; o simplement persones amb aficions o curiositat cultural que volen ampliar els seus coneixements.

L'Hemeroteca General de la UAB ha tingut el reconeixent de la Generalitat de Catalunya, que li ha donat un ajut econòmic per als anys 2008-2010, però sobretot el dels usuaris que hi van a consultar, que demanen informació i que en alguns casos ofereixen les seves col·leccions particulars.

L'Hemeroteca General rep tots els diaris editats a Espanya. El cop d'estat del 23-F (1981) als titulars de diaris de diverses tendències.

La població per regions i comarques de 1920, 1930 i 1936, i també el percentatge que representa sobre el total de la població de Catalunya. Es pot veure que l'augment de població es dona sobretot al voltant de Barcelona, mentre que a les comarques de Lleida disminueix el nombre d'habitants.

Fons d'estadístiques

Gemma Estrugas Mora

Introducció

La Biblioteca de Ciències Socials disposa d'una secció especialitzada en fonts estadístiques: es tracta de la Unitat d'Estadístiques, que ocupa un espai diferenciat.

El seu fons ha esdevingut una eina fonamental de suport a la investigació, sobretot dins l'àmbit de les ciències socials, especialment per als projectes de recerca vinculats a les facultats d'Economia i Empresa i de Ciències Polítiques i de Sociologia. De tota manera, a causa del seu contingut multidisciplinari, aquesta col·lecció és de referència per a tota la comunitat universitària i, sovint, també és consultada per usuaris externs procedents d'altres universitats, de l'Administració pública o, fins i tot, del sector privat.

Evolució dels formats de les fonts estadístiques: de les microformes a les dades en línia passant pels disquets i les memòries USB, entre d'altres.

Nota històrica

L'origen d'aquest fons d'estadístiques es troba en les col·leccions de l'antiga Hemeroteca de la Biblioteca de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales.

L'any 1988 es va crear la Biblioteca de Ciències Socials, on es van integrar els fons de la Biblioteca de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales, juntament amb els fons procedents de la Facultat de Dret i de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia, en un nou espai, fruit de la reorganització i modificació dels espais disponibles a l'edifici B.

La Biblioteca de Ciències Socials es va ampliar l'any 1989 amb la incorporació de la planta -1, on es va instal·lar precisament el fons d'estadístiques.

Finalment, l'any 1992, es va dotar el fons d'estadístiques d'un gestor i documentalista especialitzat.

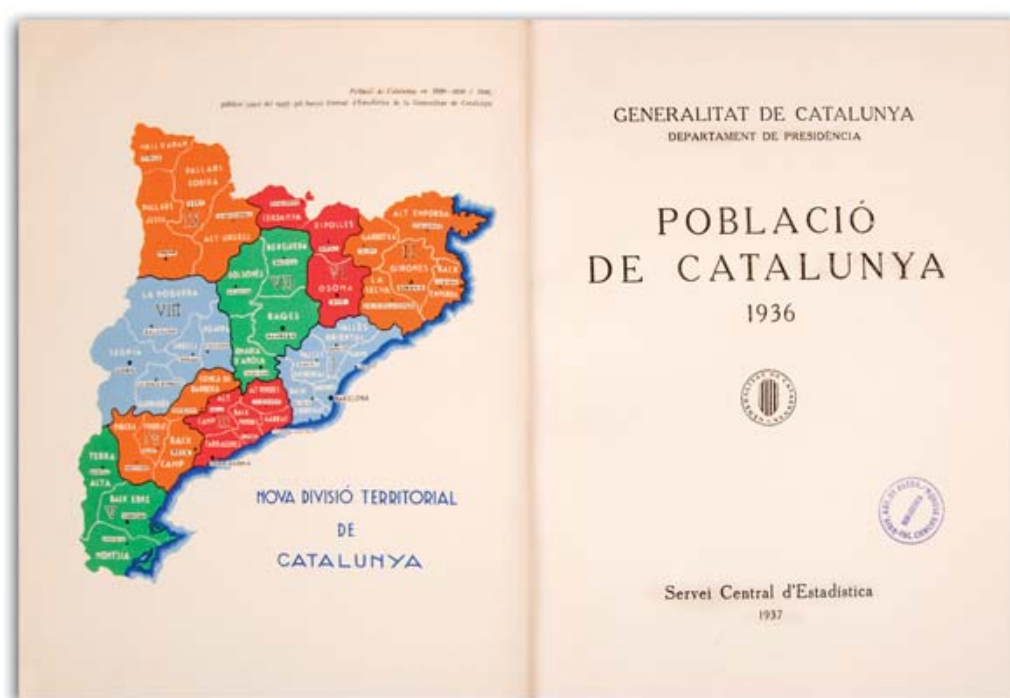
Les fonts estadístiques

Les fonts estadístiques són una tipologia documental. Les definim com a documents que contenen majoritàriament dades numèriques presentades en forma tabular o gràfica. Les dades estadístiques recollides poden fer referència a nombrosos temes: economia, societat, demografia, cultura, medi ambient, etc.

A més de la temàtica, les dades estadístiques tenen intrínsecament altres elements que les caracteritzen. Són els següents:

- L'àmbit geogràfic a què fan referència i el seu nivell de desagregació territorial (internacional, nacional, autonòmica, provincial, municipal).

Editat l'any 1937, el pròleg de Josep Tarradellas curiosament puntualitza que les dades són de 1936 i no recullen els 300.000 refugiats que, «un cop apagada la foguera de la guerra, [...] tornaran a llurs contrades [...] [i] evitaran de crear a Catalunya un viu problema de superpoblació».

- L'àmbit cronològic. El context temporal inclou data, periodicitat (anual, semestral, trimestral, mensual, etc.) i actualització.
- La unitat, o sigui, en quins termes està expressada la dada estadística (tant per cent, milions de dòlars, milions de tones, etc.).

El coneixement de totes aquestes variables és imprescindible per poder fer comparacions entre xifres.

També és fonamental conèixer el productor o l'agència estadística; és a dir, l'entitat que recull, processa i difon les dades estadístiques. La font o productor és molt important perquè determina la fiabilitat de les dades i permet esbrinar la metodologia amb què han estat elaborades per tal que siguin comparables. Els productors poden ser tant organismes oficials com organismes internacionals, oficines estadístiques nacionals, regionals o locals, o bé entitats privades (empreses, gremis, associacions sectorials o professionals, etc.).

Els sistemes de disseminació i accés a les dades estadístiques han anat evolucionant molt al llarg dels anys. Inicialment, la distribució es feia en suport paper, a través de publicacions que acostumaven a ser periòdiques. Posteriorment es van començar a distribuir en formats electrònics: primer disquets, després CD-ROM i DVD-ROM, i actualment domina l'accés via Internet, tot i que continua convivint amb la majoria dels altres suports.

Efectivament, Internet ha estat una revolució en el camp de les xifres estadístiques, ja que en facilita i n'abarateix enormement la distribució. A més, l'accés gratuït a les dades s'imposa cada vegada més, especialment entre els organismes públics.

Normalment, quan parlem de dades estadístiques ens referim a macrodades, és a dir, dades agregades. Les microdades (o dades desagregades, per individu) són d'accés més difícil per qüestions de confidencialitat. Les institucions en solen fer una difusió més controlada, encara que darrerament l'Institut Nacional d'Estadística (INE) les ha posat a l'abast de tothom de manera gratuïta.

Diversos exemplars de principis del segle xx de l'*Anuario estadístico de la ciudad de Barcelona*, publicació que ha perviscut fins als nostres dies però amb interrupcions i canvis de títol i llengua.

El fons

El fons d'estadístiques està integrat en el Catàleg de la UAB i en el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC).

El creixement del fons s'ha fet d'acord amb uns criteris de coherència de col·lecció, i sempre tenint en compte les necessitats dels usuaris investigadors.

Els suports documentals són diversos: paper, microfitxa i digital (disquets, CD-ROM, DVD-ROM i en línia).

La col·lecció física és un fons de referència, exclòs de préstec totalment, majoritàriament d'accés lliure i integrat principalment per publicacions periòdiques, però també per monografies.

Les xifres de la col·lecció a principis de l'any 2011 són les següents:

- 3.805 monografies
- 3.596 títols de publicacions periòdiques
- 667 títols de publicacions periòdiques corrents

Les vies d'adquisició dels fons documentals són diverses: donació, compra o intercanvi, per ordre de rellevància.

La procedència dels donatius normalment és institucional. Per acord, els mateixos productors ens envien gratuïtament i periòdicament les seves publicacions, com és el cas de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), el Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona, els diversos instituts d'estadística de les diverses comunitats autònomes, el ministeris (com ara el d'Economia i Hisenda o el de Treball i Immigració), el Banc d'Espanya i nombroses empreses i entitats bancàries.

També hi ha donatius puntuals: de professors, investigadors, departaments, etc. Mereix ser mencionat, per volum i rellevància, el donatiu del fons Urquijo (fons documentals procedents de la desapareguda Biblioteca del Servei d'Estudis del Banco Urquijo), que al seu moment va completar el fons d'estadístiques amb molts documents valuosos per estudiar l'economia espanyola i europea del segle xx (sobretot dels anys cinquanta, seixanta i setanta).

L'adquisició pot ser per compra puntual o per subscripció. La procedència del finançament és diversa: departaments, facultats, projectes d'investigació o pressupost centralitzat de la Universitat.

A part del fons d'estadístiques de la Biblioteca de Ciències Socials, la UAB té altres col·leccions amb nombroses publicacions estadístiques, com ara la de la Biblioteca del Centre de Documentació Europea, adscrita a la Biblioteca de Ciències Socials i que disposa sobretot de les estadístiques europees d'Eurostat; i també la de la Biblioteca del Centre d'Estudis Demogràfics, amb informació estadística demogràfica força rellevant.

Dins la mateixa Biblioteca de Ciències Socials no ens podem oblidar de mencionar la Biblioteca Econòmica Carandell, un fons bibliogràfic especialitzat en temes d'economia i pensament econòmic, sociologia i dret entre els segles xvi i xx, que conté nombroses estadístiques històriques.

Simplificant molt podríem dividir el fons en dos grans blocs: publicacions estadístiques pròpiament i informes anuals; però entrarem una mica més en detall en les característiques del fons establint les col·leccions següents:

Nupcialitat a Espanya: dades estadístiques sobre l'estat civil dels contraents, de 1878 a 1904.

Estado civil de los contrayentes

El estado civil indica si los que se unen son célibes ó viudos, en lo que caben cuatro combinaciones distintas.

Durante el año 1904 los matrimonios celebrados según el estado civil de los contrayentes fueron:

		Por 100 matrimonios
Entre solteros	4,098	84'63
» soltero y viuda	175	3'61
» viudo y soltera	365	8'15
» viudos	176	3'61
		100'00

El mayor número de matrimonios, como es natural, se verifica entre célibes, siguiendo después, en número decreciente, los varones viudos con hembras solteras, y en número casi igual entre varón soltero y hembra viuda, y entre viudos y viudas.

De lo que cabe inferir que á pesar de la debilidad del sexo femenino, necesitado de apoyo, y constituir para la mujer el más perfecto estado, guardan las mujeres mayor fidelidad que los varones á la memoria de los que fueron sus cónyuges.

AÑOS	Total de matrimonios	Soltero y soltera	Soltero y viuda	Viudo y soltera	Viudo y viuda	AÑOS	Total de matrimonios	Soltero y soltera	Soltero y viuda	Viudo y soltera	Viudo y viuda
1878	12,807	12,231	150	315	111	1892	3,789	3,432	160	197	175
1879	12,869	12,269	156	323	121	1893	4,031	3,286	185	300	200
1880	12,698	12,152	126	291	129	1894	4,046	3,350	162	338	196
1881	12,627	12,100	111	276	140	1895	3,905	3,413	132	311	139
1882	12,838	12,342	131	304	131	1896	3,889	3,321	124	312	132
1883	13,136	12,558	136	312	130	1897	4,182	3,503	144	342	134
1884	13,257	12,629	144	335	149	1898	4,215	3,560	122	361	172
1885	12,952	12,421	139	266	126	1899	4,522	3,824	141	376	181
1886	13,122	12,504	136	350	132	1900	5,024	4,264	160	406	194
1887	13,164	12,567	131	321	145	1901	4,980	4,211	190	383	196
1888	13,377	12,747	142	338	150	1902	5,225	4,413	220	385	207
1889	14,143	13,431	169	373	170	1903	5,076	4,335	193	336	192
1890	13,904	13,210	159	367	225	1904	4,844	4,038	175	365	176
1891	14,042	13,321	176	377	168						

Estadístiques històriques en suport microforma (microfita)

És molt interessant perquè la UAB és l'única universitat catalana que disposa d'aquest material. Està integrada per:

- Anuaris estadístics dels països europeus, alguns d'africans i llatinoamericans des de 1841. El d'Espanya, per exemple, hi és des de 1858.
- Censos de població dels països europeus des de 1659. En el cas d'Espanya hi ha disponibles tots els censos des de 1787 fins a 1981.

Estadístiques històriques en suport paper

Podem parlar de nombroses publicacions d'època o d'altres de més recents que recopilen dades històriques.

Entre les primeres podem destacar:

- Censos de població: *Cens d'Espanya de Floridablanca (1787)*, *Censos de la Corona de Castella des del segle XVI* i *Fogatges catalans*.
- Altres publicacions significatives: *Anuario estadístico de la ciudad de Barcelona*, des de 1902; *Estadística del comercio exterior de España*, des dels anys trenta; i *Estadística minera de España*, des de 1912.
- Repertoris bibliogràfics de fonts estadístiques i econòmiques, com ara la *Bibliografía económica de Catalunya*, editada pel Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya (CIDC), antecendent de l'Idescat.

Nupcialidad en las capitales de España

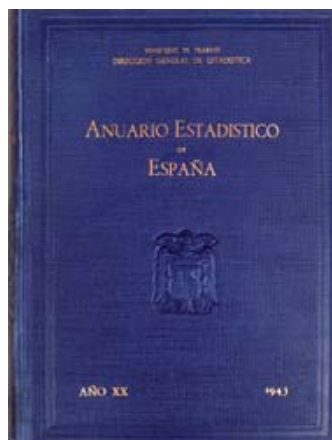
CAPITALES	Población	Matrimonios	Por 1,000 habitantes	CAPITALES	Población	Matrimonios	Por 1,000 habitantes
Albacete	21,512	»	»	Madrid	539,835	»	»
Alicante	50,142	387	7'74	Málaga	130,109	889	6'83
Almería	47,326	402	8'50	Murcia	111,539	597	5'35
Ávila	11,885	96	8'08	Orense	15,194	123	8'10
Badajoz	30,899	»	»	Oviedo	48,103	237	4'93
Barcelona	537,354	4,844	9'01	Palencia	15,940	»	»
Bilbao	83,306	»	»	Palma de Mallorca	63,937	525	8'21
Burgos	30,169	193	6'40	Pamplona	28,886	346	11'98
Cáceres	16,933	114	6'73	Pontevedra	22,330	141	6'31
Cádiz	69,382	»	»	Salamanca	25,690	194	7'55
Castellón	29,904	»	»	San Sebastián	37,812	295	7'27
Ciudad-Real	15,255	»	»	Santa Cruz de Tenerife	38,419	»	»
Córdoba	58,275	»	»	Santander	54,694	432	7'90
Coruña	43,971	283	6'44	Segovia	14,547	100	6'87
Cuenca	10,756	72	6'69	Sevilla	148,315	1,084	7'31
Gerona	15,987	151	9'45	Soria	7,151	39	5'45
Granada	75,900	515	6'78	Tarragona	23,423	146	6'23
Guadalajara	11,144	»	»	Teruel	10,797	101	9'35
Huelva	21,359	193	9'03	Toledo	21,317	130	6'10
Huesca	12,626	74	5'86	Valencia	213,550	1,596	7'47
Jaén	26,434	190	7'19	Valladolid	68,789	572	8'31
León	15,580	140	8'98	Vitoria	30,701	»	»
Lérida	21,432	220	10'26	Zamora	16,287	134	8'23
Logroño	19,237	155	8'05	Zaragoza	99,118	835	8'42
Lugo	26,959	»	»				

Més dades estadístiques sobre nupcialitat, matrimonis a les capitals espanyoles durant l'any 1904. Es pot veure que Barcelona tenia poc més de mig milió d'habitants.

Entre el segon tipus de publicació:

Evolució de l'*Anuario estadístico de España* des de mitjan segle xx. Actualment també n'hi ha la versió electrònica en CD-ROM i en línia.

- Recopilacions de dades històriques: *International historical statistics*, de B. R. Mitchell (recull dades des de 1750); *Estadísticas básicas de España: 1900-1970* (publicades per la CECA); *Estadísticas históricas de España: siglos XIX-XX* (publicades per la Fundació BBVA).

Publicacions estadístiques bàsiques dels principals organismes internacionals (OECD, Nacions Unides, FMI, Banc Mundial, PNUD, FAO, bancs centrals, etc.).

Normalment són organismes generals o temàtics que no es dediquen a la publicació exclusiva d'estadístiques, sinó que porten a terme altres activitats principals i, a més, publiquen estadístiques.

Les publicacions habitualment són periòdiques i es presenten com a anuals, butlletins de conjuntura o informes. Poden ser en format imprès o digital.

Dades dels conflictes laborals de la província de Barcelona durant l'any 1929.

LUGAR		Problemas de los trabajadores.	FECHA DEL		NUMERO DE				Petitiones principales que originaron la huelga.	Resolución.	OBSERVACIONES
Provincia.	Puesto.		comienzo de la huelga.	fin de la huelga.	días de cesación de trabajo.		días de cesación de trabajo.				
					V.	M.	V.	M.			
21	Barcelona	Siderías (Fábrica Batlle y C. ^a).....	1 junio	3 junio	30	400	300	Negativa a aceptar una nueva distribución del trabajo.....	T.	Intervino el Comité paritario.	
22	Barcelona	Mosaietas (de 6 casas).....	12 junio	20 junio	130	130	130	Aumento de salario.....	T.	Idem.	
23	Barcelona	Mosaietas (Fábrica Fuso).....	21 junio	21 junio	40	36	36	Opuestos a que trabajara un aprendiz en el puesto de un compañero enfermo.....	G.	Intervino el Delegado Regional del Trabajo.	
24	Barcelona	Ladrilleros (18 casas).....	19 novbre.	27 novbre.	100	150	150	Cumplimiento de bases de trabajo....	T.	Intervino el Comité paritario.	
25	Barcelona	Calderas.....	11 septbre.	6 novbre.	160	240	160	Peticion de nuevas máquinas.....	G.	Intervino el Delegado Regional	
26	Barcelona	Cesellés.....	20 novbre.	25 novbre.	74	34	34	Solidaridad.....	P.	Intervino el Comité paritario	
27	Barcelona	Tejedores (Fábrica Pladellordas).....	4 marzo	8 marzo	5	35	35	Opuestos a la reducción de salario....	P.	"	
28	Barcelona	Tintoreros (Casa Albert Marchal).....	16 agosto	7 septbre.	161	150	30	Supresión del trabajo a destajo en la sección de preparados.....	T.	Intervino el Comité paritario.	
29	Barcelona	Obreros textiles (50 fábricas).....	22 octubre	25 octubre	4000	3000	3000	Oposición al nuevo horario de trabajo.	T.	Intervino el Gobernador civil.	

Principals publicacions estadístiques dels productors oficials d'Espanya. El format també pot ser imprès o digital. En aquest bloc es troba la major part del fons:

- D'abast nacional (INE, Banc d'Espanya, els diversos ministeris i les entitats que en depenen)
- Comunitats autònomes (instituts d'estadística oficials autonòmics)
- Locals o municipals (de les ciutats més destacades, Barcelona i Madrid)

Publicacions estadístiques d'entitats privades

Els serveis d'estudis de bancs i caixes publiquen nombrosos informes econòmics, butlletins de conjuntura, etc. També tenim publicacions d'associacions sectorials o professionals, consultores i d'altres.

També poden ser en format imprès o digital.

Informes anuals

La Unitat d'Estadístiques disposa dels informes d'una selecció d'empreses espanyoles i internacionals, la majoria de bancs i caixes d'estalvis espanyoles i cambres de comerç en format imprès o digital.

Els informes anuals (també anomenats memòries) resumeixen l'activitat d'una empresa o entitat durant aquell període. No són pròpiament fonts estadístiques però contenen moltes dades en els balanços i estats financers.

En els darrers anys, moltes empreses publiquen aquesta documentació exclusivament per Internet. Amb l'objectiu de preservar-la, s'ha creat una col·lecció específica per a aquests documents al Dipòsit Digital de la UAB (DDD).

Portada d'un informe anual de l'empresa espanyola Realia, que forma part de la col·lecció de documentació empresarial que es pot consultar en versió electrònica al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD).

Bases de dades

En principi considerem bases de dades estadístiques les que contenen informació numèrica i disposen de programari de recuperació. Poden ser d'accés local (només consultables *in situ* a la biblioteca) o bé en línia.

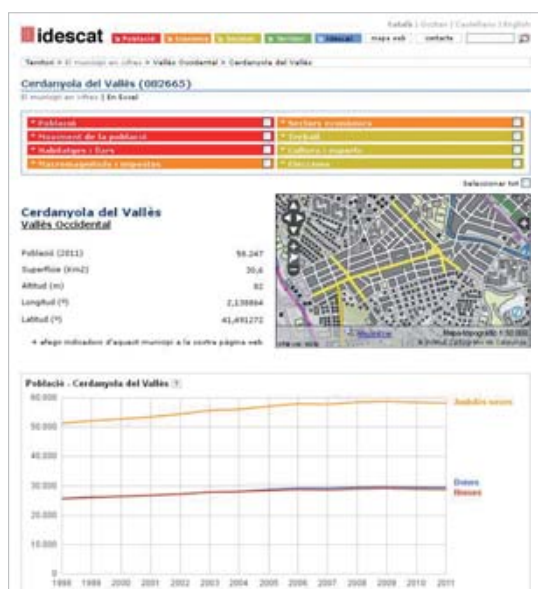
A inicis de 2011 disposem de set grans bases de dades en línia i tres de locals en CD-ROM subscrites. Encara conservem tota la col·lecció de bases de dades retrospectives (uns 200 títols) pel seu interès històric.

En el moment actual disposem d'un volum molt més gran d'informació estadística que fa uns anys, perquè molts productors estadístics han publicat totes les seves bases de dades i documents estadístics a Internet de manera gratuïta. I també perquè la UAB ha fet un esforç pressupostari notable per tal d'adquirir les fonts estadístiques digitals fonamentals.

Dels diversos títols subscrits alguns són d'interès i temàtica general (com *OECD iLibrary*) i d'altres són molt específics (comerç a *UNComtrade*, indicadors macroeconòmics a *CHELEM*, empreses a *SABI*, etc.).

L'enorme i creixent disponibilitat de recursos estadístics gratuïts (bases de dades estadístiques o webs que contenen publicacions i xifres estadístiques rellevants) ens ha portat a crear recopilacions d'enllaços seleccionats, que ara introduïm a la plataforma Delicious. Els recursos més rellevants també es cataloguen.

A través del catàleg de la UAB i del metacercador Trobador es poden localitzar tots els recursos digitals disponibles.

Les dades estadístiques de Catalunya són consultables al web de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). En aquest cas concret, es tracta de les dades municipals (població, habitatge, sectors econòmics, treball, eleccions...) del municipi de Cerdanyola del Vallès, on està ubicada la UAB.

Les publicacions electròniques (no les bases de dades) estan organitzades segons els mateixos topogràfics que el suport imprès, però es localitzen en una prestatgeria separada i adaptada al format.

Difusió del fons

Amb la finalitat de donar a conèixer els fons, la Biblioteca elabora guies de recursos, guies d'organització del fons, exposicions bibliogràfiques i, a més, la Unitat d'Estadístiques ofereix formació a la carta en l'ús de fonts estadístiques.

Les novetats bibliogràfiques es donen a conèixer a través del *Bloc d'Economia, Empresa i Estadístiques*, que permet subscriure-s'hi, i a partir de butlletins de novetats que s'envien per correu electrònic al personal docent i investigador.

A més, es pot fer un seguiment de les notícies econòmiques i dels indicadors estadístics més actuals a través del nostre recull de canals RSS, elaborat amb la plataforma Netvibes.

El darrer projecte en què ha participat la Unitat d'Estadístiques ha estat el wiki *Recursos d'Estadística*, fet en col·laboració amb la Biblioteca Universitària de Sabadell amb l'objectiu de ser una plataforma col·laborativa entre els usuaris de l'estadística i de les fonts estadístiques de la comunitat universitària, a més de convertir-se en punt d'informació sobre els recursos disponibles a la UAB en ciència estadística i fonts estadístiques.

Organització física

Per fer entenedora l'organització física dels documents a l'espai, cal recordar la divisió, ja esmentada anteriorment, del fons en dos grans blocs: les publicacions estadístiques pròpiament i els informes anuals.

Quant a les publicacions estadístiques, i seguint amb les característiques específiques que té la documentació estadística (tal com ja s'ha esmentat a l'apartat 3, aquesta s'organitza segons un doble criteri: geogràfic i temàtic. Així, les signatures topogràfiques segueixen la CDU (classificació decimal universal) i s'utilitza la subdivisió auxiliar de lloc per separar les estadístiques estrangeres de les espanyoles.

Pel que fa a la col·lecció de memòries, l'organització física segueix una altra classificació més especialitzada en sectors industrials: la Standard Industrial Classification (SIC). Les memòries de bancs, caixes d'estalvis i cambres de comerç estan organitzades segons un número d'ordre correlatiu.

Documentació sobre la Unió Europea

Conxi Muñoz Ruiz

Introducció

L'any 1963 la Comissió Europea va crear la primera xarxa d'informació europea, els Centres de Documentació Europea (CDE), amb el propòsit de fomentar la recerca i l'estudi sobre el procés de construcció europea en el món universitari.

La major part dels CDE espanyols es van fundar a començaments de la dècada dels vuitanta del segle xx, com a part del procés d'adhesió a la Unió Europea (en aquell temps denominada Comunitat Econòmica Europea). El CDE de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) va formar part d'aquelles primeres promocions i es va inaugurar oficialment el 28 de maig de 1984, amb la presència del llavors comissari d'Activitats Regionals, Antonio Giolitti.

També, com la resta de CDE, la creació d'aquesta xarxa va ser el resultat d'un conveni signat per la Comissió Europea i la UAB. Aquest acord fixava que la Comissió es comprometia a enviar, de manera regular i gratuïta, tota una sèrie de documentació en la llengua oficial triada pel centre sol·licitant (ja que no totes les publicacions s'editen sempre en totes les llengües oficials) i la Universitat, per la seva banda, es comprometia a dur a terme recerca sobre la integració europea, a ubicar el Centre en una instal·lació independent i clarament diferenciada de la resta de biblioteques i a dotar-lo del personal i recursos necessaris perquè funcionés eficaçment.

El fons

Tenint en compte que el seu objectiu és el foment de la recerca, el CDE no és només una biblioteca dipositària del fons oficial, sinó que també ha ampliat la seva col·lecció amb publicacions produïdes per entitats externes a les institucions que fan recerca sobre integració europea, com ara les administracions públiques o les editorials públiques i privades.

El CDE és el centre de referència documental per a l'Institut d'Estudis Europeus.

Les vies d'accés a aquests fons externs han estat o bé la donació per part dels autors o editors, o bé l'adquisició mitjançant el pressupost de funcionament del CDE o a càrrec dels projectes en què participa l'Institut Universitari d'Estudis Europeus (IUEE).

La suma dels fons oficials i dels fons externs és el que ha convertit el CDE de la UAB en la biblioteca de referència a la província de Barcelona per a la consulta bibliogràfica sobre integració europea i sobre totes aquelles matèries que es vulguin treballar des d'una perspectiva europea.

A finals de 2010 tenia 9.044 monografies i 799 publicacions en sèrie, de les quals 256 es rebien regularment. Aquesta biblioteca física, consultable des del catàleg de la UAB, es complementa amb la biblioteca virtual a què té accés gràcies a la seva doble vinculació a la Universitat i a les institucions europees. Per tant, els seus fons es veuen notablement enriquits gràcies a la presència d'aquests altres fons:

- Catàleg de la UAB/CCUC i tota la seva biblioteca digital
- Catàleg unificat de les biblioteques de la Comissió Europea (ECLAS). Per la seva condició de servei d'informació europea, el CDE té dret a demanar còpia de tots els documents que formen part d'aquest catàleg per atendre les consultes bibliogràfiques dels usuaris
- Portal Europa. La principal font de documentació sobre la Unió Europea

Una altra peculiaritat és que té un sistema propi de classificació que s'aplica a la signatura topogràfica. Es tracta del sistema de classificació creat expressament per als CDE per l'antiga DG X de la Comissió Europea (Sector Audiovisual, Informació, Comunicació i Cultura).

L'organització dels fons es fa en funció de la tipologia documental i dona com a resultat sis seccions:

1. Legislació
2. Estadístiques i opinió pública
3. Monografies
4. Publicacions periòdiques
5. Papers de treball
6. Treballs de recerca

A l'apartat següent es descriuen les característiques principals de cada secció i, atesa la seva importància actual, es complementen amb la presentació de les bases de dades més rellevants en cada cas.

Obra emblemàtica de Klaus-Dieter Borchardt, que estudia les arrels del projecte europeu i el seu desenvolupament com a ordenament jurídic.

Les seccions

Legislació

Per l'originalitat del seu ordenament jurídic i per la seva gran transcendència en el desenvolupament institucional, cal destacar en primer lloc la documentació legislativa.

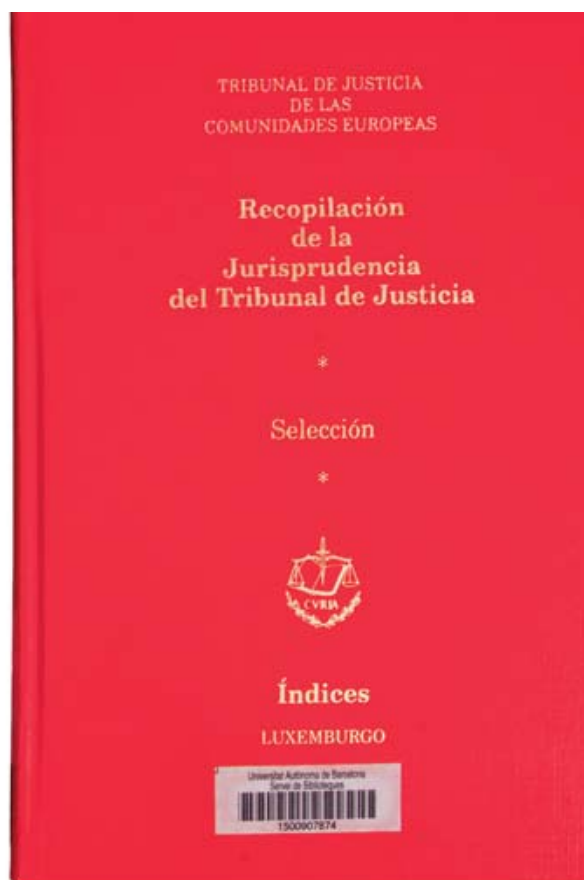
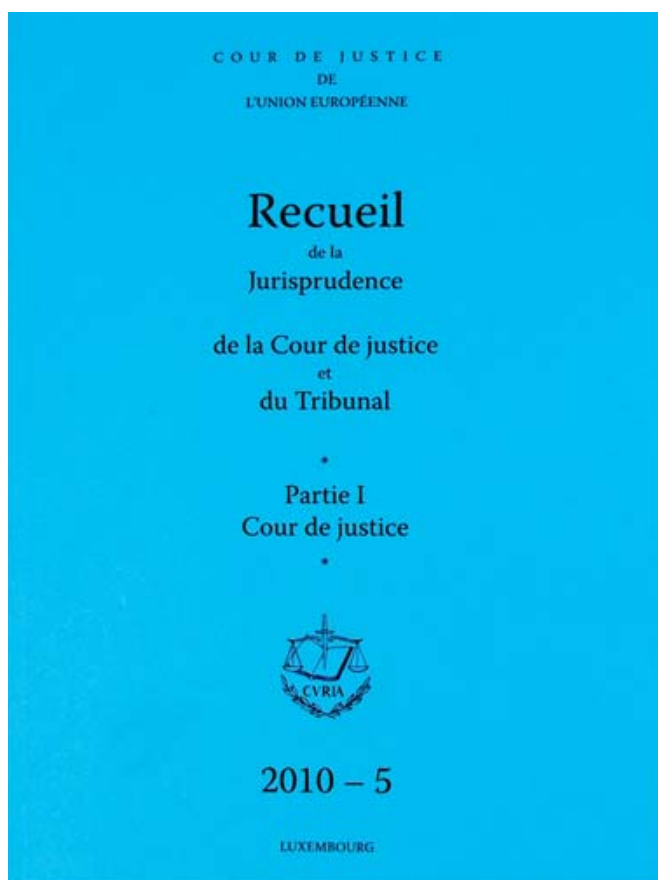
Durant les primeres dècades era obligatòria la visita al Centre per accedir a les fonts legals, que es trobaven disponibles només en paper, o per consultar la base de dades legislativa *CELEX*, en servei des de 1970, però d'accés restringit i només consultable des dels CDE.

Amb el naixement l'any 1998 del portal *Eur-Lex*, que dona accés lliure i gratuït a tot el dret que genera la Unió Europea, la forma de consultar la legislació de la Unió Europea es va transformar profundament. Actualment la funció del Centre en relació amb la col·lecció legal és a tres bandes: exerceix de centre dipositari dels documents no disponibles a Internet, sigui per la seva antiguitat o per la seva extensió; orienta en les consultes sobre les fonts legals disponibles a Internet; i difon la nova legislació que es genera servint-se de mitjans de comunicació propis (butlletí, xarxes socials...).

Alguns exemples de títols només consultables des del CDE són:

1. *DOUE S*. Aquest annex del *Diario Oficial de la Unión Europea* (DOUE) conté els anuncis de contractació de serveis i subministraments i els resultats de les licitacions. El contingut també es pot consultar a la base de dades del portal TED (*Tender Electronic Daily*), però en aquest portal només es troben les licitacions

Font oficial de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la UE.

en període de vigència. Un cop caducades cal recórrer a la versió en CD-ROM disponible als CDE.

2. *Debates del Parlamento Europeo*. Un altre annex del DOUE. Recull literalment els debats celebrats durant la sessió plenària mensual i traduïts a les vint-i-tres llengües oficials (de 1983 a 1999 en paper i des del 2000 en CD-ROM).
3. *Edición Especial del Diario de las Comunidades Europeas*. Cada cop que se signa un tractat d'adhesió es publica una edició especial del DOUE (DOCE fins a l'any 2002) amb tota la legislació vigent en el moment de l'adhesió i en la llengua del nou estat membre. L'edició especial espanyola conté la legislació que estava en vigor l'1 de gener de 1986 (de 1952 a 1985).
4. *Diario Oficial de las Comunidades Europeas. Series C i L*. De 1952 a 1998 en microfítxes (de 1952 a 1985 en francès i de 1986 a 1998 en castellà). A partir de 1998, només disponible en línia a *Eur-Lex*.
5. *Documentos COM*. Aquesta publicació en sèrie conté les comunicacions de la Comissió Europea. Bàsicament són informes, propostes de legislació (les més conegudes) o comunicacions d'interès general. Consultables al Centre en paper de 1983 a 1998. A partir de 1999 només disponibles en línia a *Eur-Lex*.
6. *Recopilación de la Jurisprudencia del Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas*. Recull el text íntegre de les sentències i de les conclusions dels advocats generals. De 1954 a 1997 disponible al CDE en paper (fins al 1985 en francès). Des de 1998 cal recórrer a dues bases de dades en línia, la del mateix Tribunal (*Curia*) i *Eur-Lex*. La base de dades *Curia* és més completa, ja que també inclou els actes i dictàmens judicials.

Europa, el portal més important per accedir a tota la informació i documentació oficial de la UE.

Respecte a les bases de dades, destaquen per la seva importància:

1. *Eur-Lex*. És el portal d'accés al dret de la Unió Europea. Conté uns 2.815.000 documents que es remunten a l'any 1951 i que inclouen el *Diario Oficial de la Unión Europea* des de 1998 (sèries C, L i E), tots els tractats (constitutius, d'adhesió i complementaris), els acords internacionals, els treballs preparatoris, la jurisprudència, les preguntes parlamentàries i el pressupost. A més, inclou la base de dades sobre legislació i jurisprudència comunitàries més important.
2. *Pre-Lex*. Base de dades de seguiment dels procediments interinstitucionals. Permet seguir les grans etapes del procés de presa de decisions entre la Comissió i les altres institucions.

3. *Legislative Observatory* (també coneguda per OEIL). Realitza un seguiment dels processos decisoris interinstitucionals posant un èmfasi especial en la part del procediment que pertoca al Parlament Europeu.

4. *Síntesis de legislación de la UE*. Recull els aspectes principals de la legislació de la Unió Europea de forma concisa, clara i objectiva. Aquest lloc web, que també permet fer cerques per paraula clau i mitjançant un glossari, complementa les bases de dades anteriors oferint una sèrie de fitxes descriptives (3.000) repartides en 32 portals temàtics.
5. *N-Lex*. Accés a les bases de dades legislatives oficials dels vint-i-tres estats membres de la UE.

Estadístiques i opinió pública

Tal com va passar amb la legislació, durant molt de temps calia visitar el Centre per consultar les sèries estadístiques i les bases de dades d'accés restringit d'Eurostat (Cronos, Comext i Regio eren les més importants).

Des de 2004, el portal Eurostat dona accés lliure i gratuït a totes les sèries estadístiques dels estats membres, dels estats candidats i de les principals economies de referència (els Estats Units, el Japó, Rússia...). Com a resultat d'això, Eurostat ha restringit la tramesa de documentació en paper als centres i actualment només es reben en aquest suport algunes monografies i anuaris (també disponibles al web).

Com passa amb la legislació, en aquest apartat el CDE també compleix bàsicament tres funcions: 1) fa de biblioteca dipositària de les sèries estadístiques publicades en paper entre els anys 1970 i 1997; 2) difon les estadístiques que es publiquen en línia mitjançant el butlletí *CDE (UAB) Info*, i 3) orienta en l'ús, no sempre senzill, de la base de dades del portal Eurostat.

Quant als informes *Eurobarometer*, al Centre hi ha disponibles en paper els de 1980 a 2002. Per als anys posterior cal consultar el portal *Public Opinion* de la Comissió Europea. Aquests informes són el vehicle per conèixer l'evolució de l'opinió pública europea sobre temes molt diversos, com ara l'ampliació, la situació social, el medi ambient, l'euro o el sentiment de pertinença a la Unió Europea. Els procediments emprats per obtenir aquestes dades són les enquestes cara a cara (*Eurobarometer Standard* i *Special*) i telefòniques (*Flash Eurobarometer*). La funció del CDE és la mateixa que la de les estadístiques i la legislació.

Monografies

Com ja s'ha dit, la part més important són les publicacions oficials de les institucions, que, a diferència de les estadístiques i la legislació, sí que es continuen rebent en paper. Aquestes monografies poden ser informes que analitzen les polítiques que duu a terme la Unió Europea, estudis encarregats per la Comissió a centres externs per

Eurostat, el portal que recull les estadístiques dels estats membres de la UE i la seva comparació amb les principals economies mundials.

Diverses monografies editades per l'Oficina de Publicacions de la UE.

avaluar-ne la gestió o materials de divulgació, adreçats al gran públic, amb el propòsit d'explicar la gestió i el paper de la Unió Europea a les nostres vides.

A banda de les publicacions oficials, també formen part d'aquesta secció les publicacions generades per entitats externes a les institucions que fan recerca sobre temàtiques europees. Aquest estudi són, de fet, els que conformen la doctrina científica elaborada per acadèmics i estudiosos del procés d'integració europea i, per tant, de gran interès per als usuaris del CDE.

Quant a bases de dades, en aquest apartat mereix una menció especial *EU Bookshop*. Aquest portal, que gestiona l'Oficina de Publicacions de la Unió Europea (OPOCE), ofereix accés en línia a totes les publicacions oficials de la Unió Europea des de 1952. Cada registre conté un resum del document, la possibilitat de descarregar-lo en format PDF i de triar entre diverses llengües oficials i, en molts casos, l'opció d'encarregar-lo per rebre'l al domicili (cal registrar-se prèviament).

Per a les publicacions editades per organitzacions externes, *ECLAS* és la base de dades per excel·lència. Aquest catàleg és la suma de les 25 biblioteques que formen la xarxa de biblioteques de la Comissió Europea (Reseaubib). Entre els seus fons es troben les publicacions oficials de les institucions, però també les de moltes organitzacions intergovernamentals, com també els estudis realitzats per personal acadèmic i per altres organitzacions oficials.

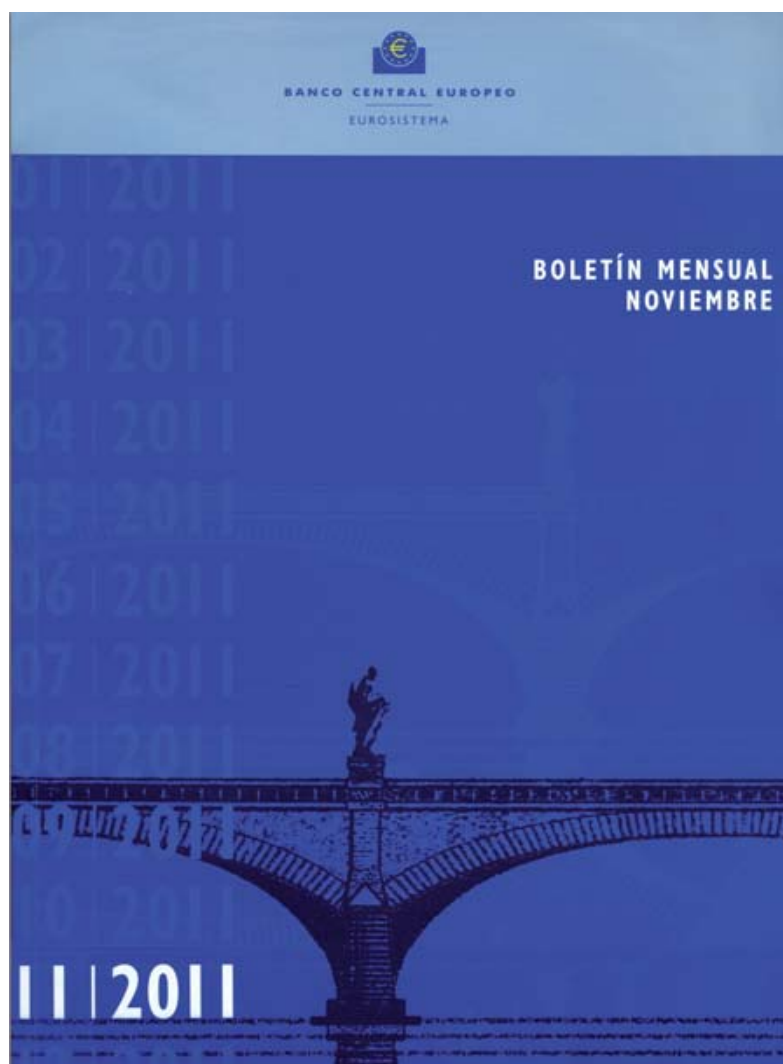
ECLAS és, sens dubte, el catàleg bibliogràfic més important sobre integració europea. Els CDE ofereixen una interessant funció en relació amb aquesta font, ja que tenen la possibilitat de sol·licitar còpies dels documents que se citen, tant si es tracta de documents de la intranet, com si formen part de la biblioteca de paper (en aquest cas la recepció del document triga uns quinze dies).

Publicacions periòdiques

Les publicacions periòdiques oficials són bàsicament informes anuals i butlletins de seguiments de polítiques, com per exemple *l'Informe General sobre las Actividades de la Unión Europea* o la publicació de la DG de Política Regional, *Panorama Inforegio*.

En canvi, hi ha poques publicacions periòdiques oficials que continguin recerca científica. Les existents són bàsicament del camp de l'economia, com per exemple, *EIB Papers*, *European Economy* o *Competition Policy Newsletter*.

En aquesta secció tenen una importància especial els fons aliens a les institucions. Hi ha títols produïts per centres de recerca vinculats a les universitats, com per exemple els *Cuadernos Europeos de Deusto* o la *Revista de Estudios Europeos* i, sobretot, revistes en

Butlletí mensual del Banc Central Europeu. Aquest banc vetlla per mantenir el poder adquisitiu de l'euro i l'estabilitat dels preus a la zona euro.

línia que publiquen editors privats i que formen part de la Biblioteca Digital de la UAB, com per exemple *Journal of European Integration* o *Common Market Law Review*.

El CDE ofereix, des de 2009, un producte específic per difondre aquests fons, la publicació en línia *CDE(UAB) Sumaris de Revistes*. Es tracta d'una recopilació quinzenal de sumaris de revistes classificats per matèries. Es pot consultar gratuïtament al portal del CDE i també rebre l'alerta de la seva publicació per correu electrònic.

Papers de treball

La col·lecció de papers de treball està formada per 26 títols, catalogats com a publicació periòdica i, en molts casos, també com a monografia.

És un tipus de documentació produïda exclusivament per centres de recerca especialitzats en el procés d'integració europea i, a diferència de l'apartat anterior, aquí tenen una especial demanda i interès els que provenen dels centres de recerca vinculats a la Unió Europea, com per exemple els que publica l'Institut for Security Studies de París.

Aquesta col·lecció de documents de treball es complementa amb la base de dades ERPA (European Research Papers Archive), que dona accés comú als documents de treball de 16 centres de recerca especialitzats en el camp de la integració europea.

Un dels diversos manuals per als estudis sobre la integració europea, temàtica habitual en els catàlegs editorials.

Treballs de recerca

L'última secció és la formada pels treballs de recerca que es presenten per obtenir els títols de màster que imparteix l'IUEE.

Aquests documents, exclosos de préstec, estan catalogats i també és previst incorporar-ne els millors a Recercat.

Consideracions finals

La Unió Europea és un gran productor de documentació pròpia, alhora que inspira nombrosa documentació externa que analitza la seva actuació. La funció principal del CDE és guiar els usuaris a través d'aquest complex entramat, fer-los accessibles els materials i ajudar-los en les seves cerques.

Al mateix temps, el CDE desenvolupa una funció complementària d'importància cada cop més marcada: actuar com a agent local dintre de la política de comunicació de la Comissió Europea. A través de productes d'informació, accessibles i adaptats a les diverses característiques dels usuaris —com ara el butlletí, els sumaris de revistes, les recopilacions de webs amb *Delicious*, el bloc o el perfil a Facebook—, el CDE contribueix a la difusió de les polítiques i activitats de les institucions comunitàries i del seu impacte local.

El Cedoc col·lecciona llibres sobre cartellisme polític d'arreu del món. En aquest cas, el contingut fa referència als cartells del bàndol republicà durant la Guerra Civil i ha estat editat a Tolosa de Llenguadoc, capital dels republicans exiliats a França.

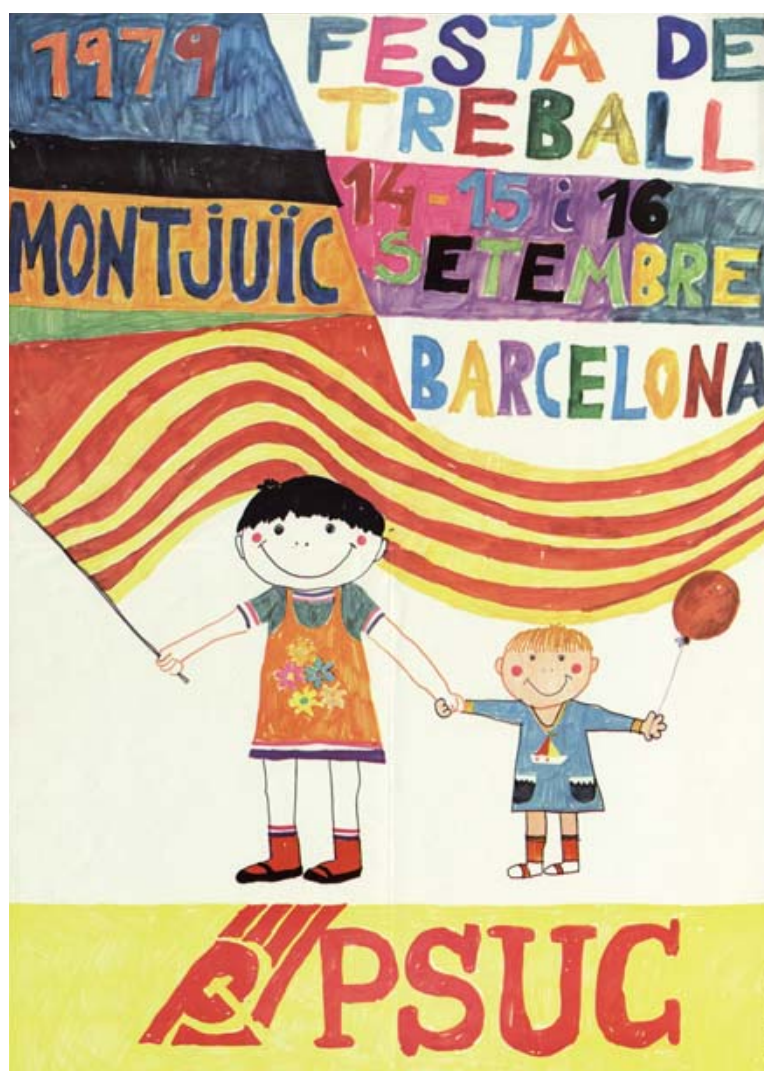
El fons del Centre Documental de la Comunicació (Cedoc)

Eugeni Giral Quintana

El fons de documentació política del Cedoc conté un fons especialitzat en política contemporània de les biblioteques de la UAB. Inicialment, va constituir-se lligat a l'Hemeroteca General i es proposava recollir documentació sobre els processos de la comunicació a Espanya. D'aquí el seu nom. Amb el temps, els documents i materials conservats van concentrar-se en la documentació dels processos polítics a Espanya des de 1939 i, especialment, en els documents utilitzats en les campanyes electorals. Avui, el Cedoc és considerat una secció especialitzada de l'Hemeroteca General i de la Biblioteca de Comunicació, on es troben els dipòsits dels seus materials.

El Partit Socialista Unificat de Catalunya va tenir una presència destacada durant els primers temps de la democràcia.

La documentació produïda pel franquisme i per l'antifranquisme des del final de la guerra permet complementar l'abundant documentació que es va produir durant els períodes de la Segona República i la Guerra Civil. L'estudi del franquisme, des del moment que guanya la Guerra Civil i constitueix la base de l'organització política de l'Estat espanyol modern, ha suscitat força l'interès dels estudiosos, però són molt poques les biblioteques que dediquen un espai específic a aquests documents, que, a més, en els moments inicials de la transició democràtica, van ser àmpliament expurgats o destruïts seguint ordres administratives que procuraven dificultar l'anàlisi dels processos interns del Movimiento Nacional. Aquesta situació, si bé no ha significat la destrucció total dels materials produïts per les organitzacions polítiques franquistes durant els quaranta anys del règim, sí que en dificulta avui l'anàlisi. Per tant, es va considerar molt important recuperar i conservar els materials amb un elevat risc de desaparició. A partir de 1975 encara s'ha pogut recuperar bona part de la producció bibliogràfica del règim. La producció de materials per l'antifranquisme, especialment important a

partir dels anys seixanta, és un complement d'aquella documentació, sovint oficial, sobre l'època, i alhora permet conèixer millor els moviments que poc més tard van constituir la base del procés de la democràcia espanyola.

El Cedoc ha recollit molts dels materials produïts per tot tipus d'organitzacions polítiques (partits, sindicats i d'altres). Els materials són presentats segons el tipus de suport: monografies (30.000 entre llibres i fullets), fulls de mà, publicacions periòdiques (9.100 títols), cartells (15.000), vídeos (400 hores) i altres. La major part ja són classificats i estan, per tant, integrats en els catàlegs d'ús general a les biblioteques de la UAB. Els materials referents als processos electorals i a la vida interna de les organitzacions, que s'assemblen més a la temàtica que conserva un arxiu, són ordenats cronològicament. El Cedoc conserva uns 15.000 cartells de contingut polític, dels quals 5.300, un dels fons més importants a l'Estat espanyol, ja s'han digitalitzat i es troben disponibles al Dipòsit Digital de Documents de la UAB. El Cedoc té ben diferenciats tres fons específics: la bibliografia sobre la situació política i social al País Basc des de 1960; un exhaustiu fons sobre els problemes de les excolònies africanes espanyoles i, en especial, sobre el conflicte del Sàhara Occidental (RASD, el Marroc, el Front Polisario...); un fons que conté una amplíssima mostra de llibres sobre cartellisme polític tant a l'Estat espanyol com en altres països.

El Cedoc es va constituir inicialment per conservar les publicacions que no eren fàcilment accessibles al públic atès el seu caràcter clandestí; però amb l'inici de l'obertura democràtica es van poder oferir a tota la comunitat universitària. Molts dels mate-

Reproducció en cartell del quadre de Juan Genovés *El abrazo* (1976). Aquest quadre i el cartell es van convertir en símbols de la transició política. També se'n va fer una escultura, homenatge als cinc advocats assassinats el 1977 al carrer Atocha de Madrid.

Dins del fons de cartells polítics, el Cedoc disposa d'una rellevant mostra de cartells d'arreu del món. Aquest cartell xilè correspon al període de la nacionalització del coure, sota la presidència de Salvador Allende.

rials conservats no han estat mai venals i, gràcies a la col·laboració d'alguns professors, com ara Joan B. Culla, Emili Gasch, Francesc Vilanova, Mario Herreros, Antoni Reig o Jordi Berrio, o d'alumnes, els contactes oberts s'han mantingut amb molts partits i organitzacions, la qual cosa ha fet que les col·leccions hagin pogut augmentar. També s'han rebut algunes donacions importants: la de premsa del nacionalisme català d'Albert Viladot; la de documentació interna de la Crida a la Solidaritat de Jordi Sánchez; la de materials de la Nova Cançó de Josep Porté; la còpia de l'arxiu del PSAN; o la d'altres amics, com Francesc Cabana, Joan Tafalla, Ramon Adell, Alicia Rufat, Daniel Sau, José Fernando Mota, Anna Balletbó, Enric Lluch, Antoni Montserrat... Mantenim una estreta col·laboració i intercanvis amb una vintena de centres documentals, públics i privats, de tot l'Estat.

El Cedoc ha procurat mantenir la seva activitat sotmesa a alguns criteris fixos, com ara recollir materials posteriors al final de la Guerra Civil —criteri fàcil de mantenir perquè a Catalunya ja hi ha altres fons documentals molt importants sobre els antecedents de la guerra, en especial al Pavelló de la República o a Montserrat. En segon lloc, procurar centrar-se en el seguiment de l'activitat política i social produïda a Catalunya. Se segueix amb detall l'activitat a les Illes Balears, a la Comunitat Valenciana i a la Catalunya Nord. Sovint, això també implica seguir les actuacions produïdes en el marc de l'Estat espanyol, els processos polítics de comunitats autònomes amb característiques nacionalitàries semblants a les de Catalunya (País Basc, Galícia, Andalusia). També es procura que es trobin a disposició dels consultants els documents més importants de totes les comunitats autònomes de l'Estat, ja que sovint els estudiosos volen trobar a Bellaterra les primeres indicacions dels treballs que, més aprofundits, caldrà realitzar en aquells territoris. Per acabar, el Cedoc dóna preferència al seguiment de les organitzacions amb representació acreditada, i per això dóna preferència als partits polítics amb representació a les institucions, ajuntaments, parlaments... sobre organitzacions de difícil quantificació.

La reivindicació de l'oficialitat del català ha estat tema de molts cartells en tots els territoris de llengua catalana i una de les campanyes promogudes pel Congrés de Cultura Catalana (1975–1977).

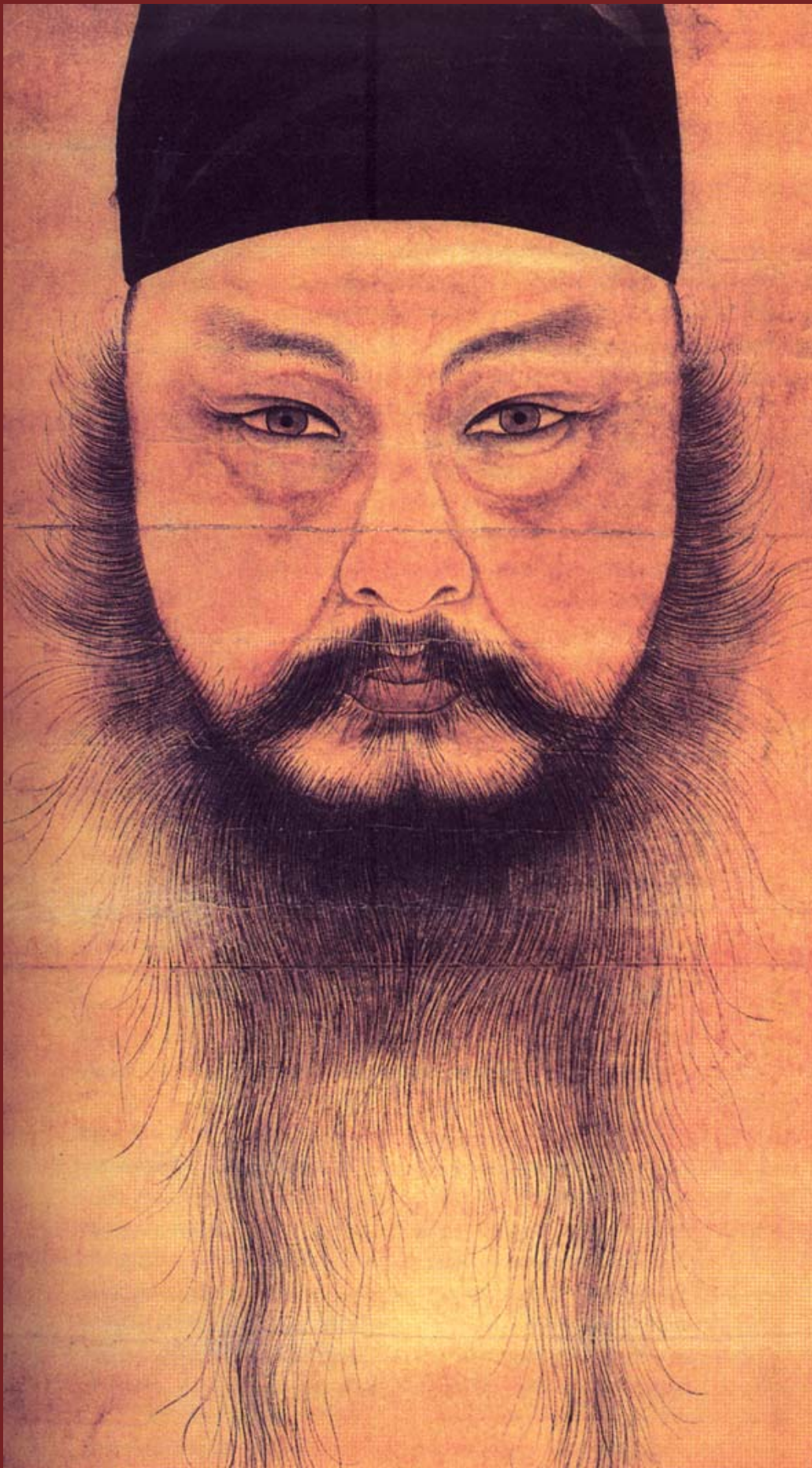

Aquesta publicació va néixer «amb la intenció d'ajudar tots els demòcrates catalans [que] lluiten per uns Països Catalans lliures i socialistes». En aquest primer número (1972), podem trobar-hi normes d'actuació per poder fer front a la repressió de la policia políticocial.

Amb els anys, el Cedoc ha editat alguns catàlegs del seu fons: *Catàleg de les publicacions periòdiques del Fons Albert Viladot*; el d'Emili Gasch, *La premsa del PSUC. 1936-1993*; el de Rafael Iniesta, *La premsa trotskista. 1939-2000*; el de *Les publicacions periòdiques del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC – PSOE). 1978-2007*; el d'Antoni Estupiñà, *La premsa d'Esquerra Republicana. 1976-2009*. També ha produït diverses exposicions, que s'han mostrat tant a Bellaterra com en altres ciutats catalanes: «Les eleccions del 15 de juny de 1977», «Els 25 anys de la Constitució de 1978», «Els cartells de les eleccions europees» i «Els mitjans de comunicació a la Mediterrània».

El rodatge ja efectuat i els contactes que es mantenen amb les organitzacions permeten assegurar un manteniment al dia dels fons del Cedoc. Gràcies a l'ajuda dels amics i col·laboradors, és molt possible que els fons augmentin i continuïn sent molt importants en el futur immediat, ja que fan créixer l'aportació documental de la xarxa de biblioteques de la UAB, també en aquesta línia d'especialització.

Els autoretrats són molt rars en l'art coreà de la dinastia Joseon i per aquest motiu és especialment important el de Yun Du-seo (1668–1715), pintat a principis del segle XVIII i considerat una obra mestra.

El fons de l'Àsia Oriental

Mercè Bausili

Per començar, creiem que convindria fer una mica de cronologia de quins van ser els orígens d'aquests estudis, avui dia del tot consolidats i amb un interès creixent, tant per part dels estudiants com de la societat en general.

L'any 1988, l'antiga Escola de Traducció i d'Interpretació de la UAB (EUTI), inaugurada el curs 1974-1975, va introduir els estudis de les llengües xinesa i japonesa dins l'única diplomatura que oferia, com abans ja ho havia fet amb l'àrab i també amb el portuguès. Al mateix temps, s'estrenaven el Centre d'Estudis Xinesos (1988-1989) i el Centre d'Estudis Japonesos (1989-1990) per promoure els estudis i la investigació d'aquestes dues àrees de coneixement.

La transformació posterior de l'Escola en Facultat i de la Diplomatura en Llicenciatura (1992) ja van posar de manifest la necessitat de pensar a crear un fons bibliogràfic i documental adient per donar suport a aquests estudis, tot i la complexitat que representaven dins d'un món universitari que encara no els considerava.

A més, posteriorment, el curs 1996-1997 es va crear l'Institut d'Estudis Internacionals i Interculturals de la UAB (IEII). Es tracta d'un centre propi d'estudis i recerca que té seccions específiques d'estudis xinesos, japonesos, coreans, de l'Àsia Central i del Caucas.

El curs 1999-2000 es va iniciar un itinerari de campus dedicat a l'Àsia Oriental, i l'any 2001 es va realitzar el primer taller de llengua i cultura coreanes. El curs 2001-2002

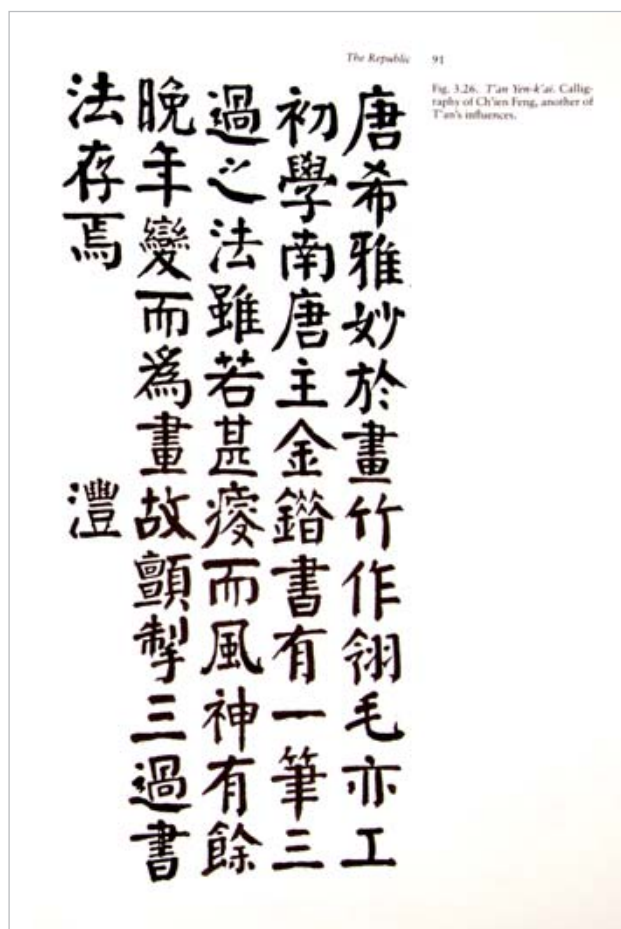
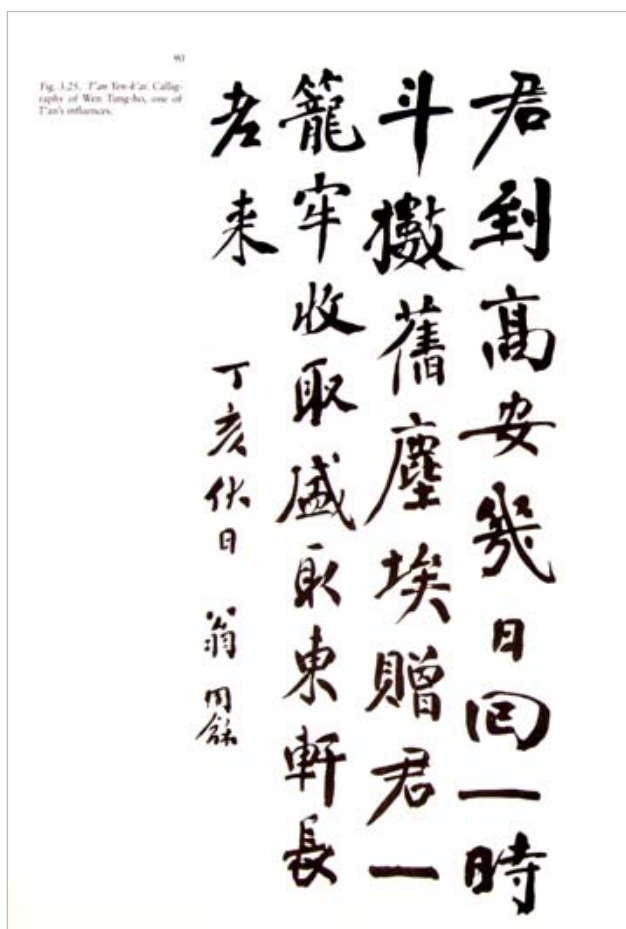

Interpretació
(a l'esquerra) que fa
Wu Ta-ch'eng (1835-1902)
de les dues primeres
línies de la inscripció
Kua Chi Tzu Pei P'an,
datada en el període
Chou occidental
(1122-770 aC)
(dreta amb fons negre).

Dues interpretacions de la cal·ligrafia del general Yen Chen-ch'ing (709–785) per Wen Tung-ho (1830–1904) i Ch'ien Feng (1739–1795), inspiradors del cal·lígraf T'an Yen-K'ai (1876–1930).

es va crear un nou títol propi de la UAB: el Grau Superior d'Estudis Internacionals i Interculturals, que té un itinerari i menció d'Extrem Orient.

El curs 2003-2004 es va inaugurar la llicenciatura oficial de segon cicle en Estudis de l'Àsia Oriental, i seguidament es va iniciar el màster oficial de Traducció, Interpretació i Estudis Interculturals, durant el curs 2006-2007, amb quatre especialitats, una de les quals era sobre l'Àsia Oriental contemporània.

El curs 2007-2008 es va iniciar el màster oficial de Recerca sobre l'Àsia Oriental contemporània com a màster independent del de Traducció, que ja ha començat a donar les primeres publicacions.

El curs 2009-2010 va començar el grau oficial d'Estudis de l'Àsia Oriental, amb més de 400 alumnes i 35 docents, entre professors i becaris. La consulta de la pàgina web específica (<http://pagines.uab.cat/asiaoriental/>) pot ajudar-nos a situar l'actualitat dels estudis.

Actualment existeixen diverses titulacions a la UAB dins l'àmbit dels Estudis de l'Àsia Oriental. A més a més, la Universitat Autònoma de Barcelona és un dels centres d'educació superior d'Espanya on s'han defensat més tesis doctorals relacionades amb l'Àsia Oriental.

Fet aquest breu passeig, i com dèiem a l'inici, la creació del fons bibliogràfic d'estudis orientals a la Biblioteca de Traducció i d'Interpretació representava una aportació molt important de la UAB a la recerca en aquest camp, perquè al país no hi havia una

tradició d'estudis de l'Extrem Orient. El Servei de Biblioteques en va veure la importància i va prendre la decisió de reconèixer l'especificitat del fons com a Col·lecció Oriental de la UAB i de mantenir-ne la integritat amb una ubicació específica. Aquest fons va néixer a la mateixa Facultat i, finalment, l'any 1998 va arribar a la Biblioteca d'Humanitats, aleshores acabada d'inaugurar.

Tant per la novetat de les llengües, com per la complexitat d'abastar les diferents àrees de coneixement que necessiten els estudis de caire interdisciplinari, i per donar suport als diferents nivells de coneixement, calien, per començar, obres de consulta i de referència, diccionaris i manuals d'aprenentatge de llengua ja des dels primers nivells, però aquest suport també exigia l'adquisició de coneixements sobre antropologia, cultura, història, pensament, estructures socials, econòmiques i polítiques, art i literatura, ciència i tecnologia, tot el que conforma una cultura. En primer lloc, aquest fons havia de servir les necessitats dels estudiants i dels docents, dels investigadors del camp dels estudis orientals. Per tant, havia d'incloure igualment els estudis bàsics d'aquests camps en diverses llengües europees per facilitar la recerca a tots aquells investigadors no experts en les llengües originals.

La consolidació d'una col·lecció d'aquestes característiques necessitava una planificació bibliogràfica, com també la gestió i cerca de recursos i subvencions que la fessin possible. Algunes s'han materialitzat de forma regular, amb importants suports institucionals.

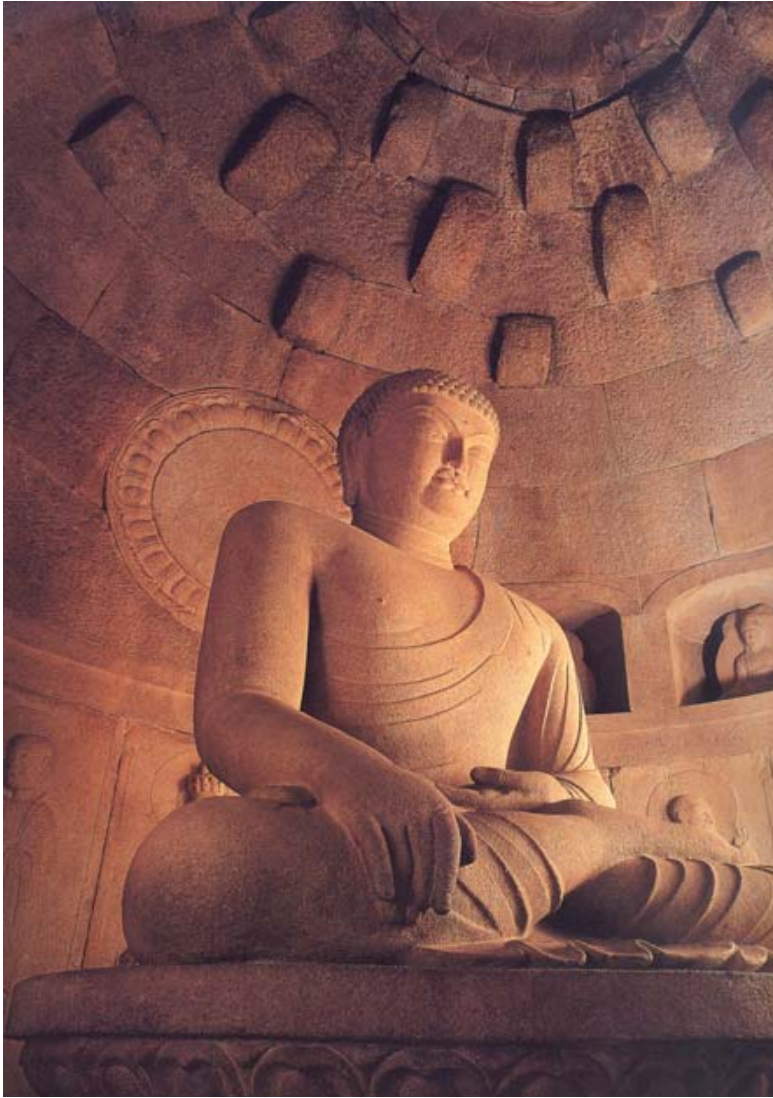
La part xinesa ha tingut subvencions de la Direcció General d'Universitats de la Generalitat de Catalunya i donacions molt importants de part del govern de la República Popular de la Xina i de la Biblioteca Nacional Central de Taiwan. En el cas de la llengua japonesa, hi ha hagut un important suport institucional de part del govern japonès, de la Nippon Foundation, de la Japan Foundation i de diverses entitats japoneses del sector empresarial. I per part del coreà, el suport regular de la Korean Foundation, que també envia regularment els seus donatius.

Aquestes subvencions externes han complementat les inversions ordinàries fetes per l'EUTI al seu dia, pels departaments de Filologia de la UAB implicats en la docència de traducció i interpretació, per la Facultat de Traducció i d'Interpretació, pel Centre d'Estudis Japonesos, pel Centre d'Estudis Xinesos i pel Departament de Traducció i d'Interpretació i la mateixa Biblioteca d'Humanitats, sense oblidar donatius particulars o d'entitats, més puntuals.

La gestió de la Col·lecció Oriental genera noves necessitats al Servei de Biblioteques de la UAB. La catalogació de llibres

Imatges budistes de granit del temple Gamsansa (Gyeongju) del segle VIII. Els bodhisattva Maitreya (esquerra) i Amitabha (dreta), éssers que cerquen la suprema il·luminació, són semblants i alhora diferents: mentre que Maitreya té un aspecte sensual i femení, Amitabha té una expressió solemne i masculina.

Sota la cúpula del sostre de la gruta Seokguram trobem un majestuós Buda de pedra assegut en un pedestal de lotus. La gruta és un temple del segle VIII, al mont Toham, prop de Gyeongju.

i història, i les més nombroses en exemplars són la filologia i les ciències socials. El fons de llengua xinesa es pot considerar un dels més importants de l'Estat.

Aquest fons ha anat creixent, a vegades de forma no sistemàtica, tot seguint els plans d'estudis i adaptant-s'hi i tal com les assignatures anaven variant. Pel que fa a monografies, ja sobrepassen els 13.000 exemplars entre llibres impresos i documents multimèdia, distribuïts segons siguin fons asiàtic en general, fons en japonès o sobre el Japó, fons en coreà o sobre Corea i fons en xinès o sobre la Xina. Cal ressaltar que la col·lecció d'audiovisuals es va incrementant a poc a poc, sobretot pel que fa a pel·lícules i sèries de televisió. Hi ha diferents recursos en xinès que consten d'un CD àudio acompanyat d'un llibret per fer pràctiques i que són molt utilitzats pels estudiants. També hi ressaltaríem el *Sikuquanshu*, una recopilació de tota la literatura xinesa en 46 CD-ROM, editada el 1997. Gràcies a la proximitat amb el Centre d'Autoaprenentatge de Llengües (CAL), també situat a la tercera planta de la mateixa Biblioteca, els alumnes disposen de revistes tipus magazine en xinès i japonès per llegir *in situ*. Hi ha contactes amb la Casa Àsia, que ens fa arribar algun donatiu i els fons de la qual complementen el nostre, sobretot pel que fa a audiovisuals.

en japonès i xinès requereix d'entrada la transliteració i la traducció posterior de les dades bibliogràfiques per tal que els catalogadors puguin fer-ne una classificació correcta. Per tant, es fa necessària una col·laboració amb el professorat i establir circuits concrets entre la compra, l'arribada i la disponibilitat del document i la tria, si ens referim a donatius o intercanvis que gestiona el mateix Servei de Biblioteques.

La Secció Asiàtica de la Biblioteca d'Humanitats està situada a la tercera planta de l'edifici L i està formada, en primer lloc, per totes les monografies impreses que té la Biblioteca sobre la Xina, el Japó i Corea, sobre les respectives llengües, i tot el fons escrit en aquestes mateixes llengües, encara que sigui d'altres matèries, prescindint de qui les compri o les doni. S'exclouen les obres escrites per autors d'aquestes nacionalitats sobre temes aliens a la seva cultura (ex., un autor japonès que no escriu en japonès una obra sobre Gaudí) i per autors d'origen asiàtic però nascuts en altres països (els Estats Units, el Perú, etc.).

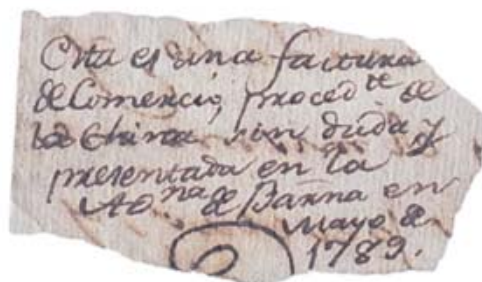
Les matèries principals són: obres generals, filosofia, religió, ciències socials, educació, etnologia, art, filologia en general, llengua, literatura, geografia

El fons de música és poc representatiu, però s'està pensant de fer-ne una col·lecció bàsica per tal que aquesta important disciplina adquireixi més relleu i pugui beneficiar tots els usuaris en general, com ho fan els vídeos.

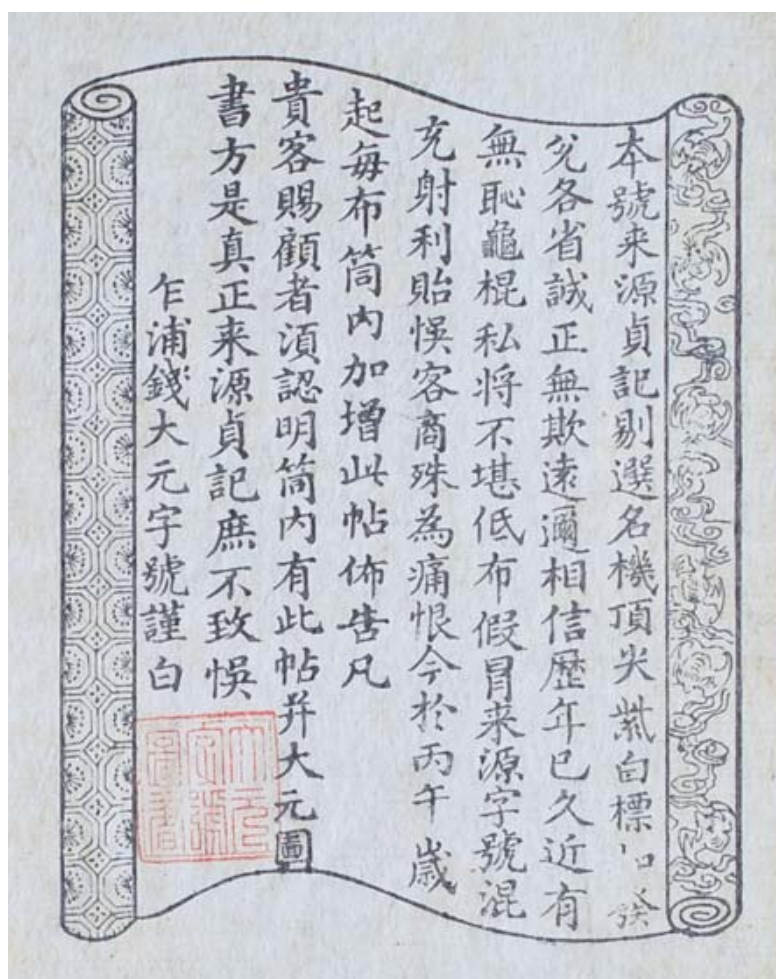
També hi ha la possibilitat de veure una televisió xinesa a través d'una connexió per satèl·lit, la PCNE Chinese, i de buscar per Internet emissores o canals que ofereixin programes a la carta.

En canvi, les revistes impreses sobre la Xina, el Japó i Corea, i sobre les llengües i el fons escrit en aquestes mateixes llengües, està localitzat a la Sala de Revistes de la Biblioteca d'Humanitats, situada a l'edifici B, seguint els criteris organitzatius de la Biblioteca: per grans matèries i dins de cada matèria per ordre correlatiu d'arribada; per tant, estan incloses dins del fons general de revistes de la Biblioteca d'Humanitats. Moltes tendeixen a ser multidisciplinàries i, en part per aquest motiu, resulta complicat donar xifres exactes. També cal recordar que s'han adquirit mitjançant les subscripcions de pagament, intercanvis o donatius. Aquesta darrera modalitat és la que resulta dels donatius d'entitats oficials dels països d'origen. D'altra banda, cada vegada s'hi incorporen més publicacions en suport digital. Per tant, parlarem de xifres globals de tot aquest tipus de material. La subscripció a bases de dades ens ofereix l'accés a bibliografies, llibres electrònics o publicacions periòdiques. Actualment, si consultem el catàleg hi trobarem al voltant de 300 recursos electrònics, siguin locals o en xarxa. És important de ressaltar el paper del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) pel que fa a la subscripció consorciada de tota aquesta documentació digital.

La col·lecció vol donar suport als diferents nivells d'usuaris per als quals s'ha creat: estudiants de grau i postgrau, professors i investigadors. Tenint en compte que ja es parteix d'una col·lecció amb uns mínims suficientment coberts, tant pel que fa a la llengua, com en altres disciplines, a partir d'ara es vol pensar d'assolir una bona biblioteca d'investigació, sense oblidar la continuació sistemàtica dels fons de suport a la docència, per a la qual cosa s'han establert diferents protocols i s'han destinat pressupostos finalistes.

Certificat d'origen escrit en xinès, que sembla que, des de 1786, havia d'acompanyar els documents de lliurament al client perquè els comerciants poguessin constatar que el segell del gran secretari corresponia al del certificat, ja que hi havia hagut moltes falsificacions. Es va trobar juntament amb un retall de paper que parla d'una factura procedent de la Xina a la duana de Barcelona l'any 1789.

Per aconseguir aquest propòsit, s'ha redactat un Pla de Col·lecció que pretén establir un marc de referència on es defineixin els criteris generals de gestió, que inclou la selecció, l'adquisició, la preservació, l'avaluació i la retirada dels fons bibliogràfics que es requereixen per donar satisfacció a la docència i recerca que es desenvolupen en relació amb els Estudis de l'Àsia Oriental (EAO). Gràcies a aquest document, els docents i els investigadors dels Estudis de l'Àsia Oriental i el personal de la Biblioteca d'Humanitats, amb responsabilitats en el desenvolupament i manteniment de la col·lecció, tenim una eina de treball comuna. La selecció dels fons que han de passar a formar part de la col·lecció és un procés col·laboratiu entre el personal acadèmic i el personal tècnic per tal de garantir que s'aconsegueixi el nivell òptim de resultats amb els recursos econòmics disponibles. S'ha establert un seguit de procediments, entre els quals valdria la pena destacar la compra continuada dels fons de certes col·leccions i editorials ja preseleccionades. També s'han de tenir en compte els recursos que la Biblioteca de Ciències Socials i la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General dediquen a adquirir fons dins d'aquesta àrea de coneixement, amb la qual cosa donen suport a les línies d'investigació que es lideren a les respectives facultats sobre l'Àsia Oriental.

Mirant els quadres
(1936) de Maeda Seison
(1885–1977).

Dins la pàgina dels blocs de la Biblioteca d'Humanitats, hi trobarem el que fa referència als estudis de l'Àsia Oriental. Els blocs temàtics fan de mitjà de comunicació i de difusió dels recursos i dels serveis a l'abast de la comunitat educativa de la UAB. Tot i que estan oberts a tothom, s'adrecen a col·lectius específics en funció dels temes (<http://blogs.uab.cat/bhasiaoriental>). Com tota la resta, aquest bloc vol ajudar a compartir les idees, les imatges i els vídeos, i també vol rebre comentaris i mantenir discussions públiques sobre els estudis de l'Àsia Oriental o sobre temes que li siguin propers.

Finalment destacarem la inauguració de l'Institut Confuci de Barcelona (ICB), l'abril de 2010, amb l'objectiu de difondre l'ensenyament de la llengua i de la cultura xineses a Catalunya, com a resultat de l'acord entre la seu central de l'Institut Confuci (Hanban) de la Xina, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona i Casa Àsia. El de Barcelona és el quart que s'inaugura a Espanya després dels centres que hi ha a Madrid, Granada i València. En total, hi ha 282 instituts Confuci arreu del món repartits per 188 països: 70 a l'Àsia, 21 a l'Àfrica, 87 a Amèrica i 10 a Oceania. El de Barcelona té com a missió desenvolupar activitats acadèmiques i culturals a Casa Àsia, la UAB i la UB, entre les quals destaquen l'ensenyament de la llengua xinesa amb mètodes diversos, inclosos els multimèdia i en línia; cursos específics relacionats amb la llengua xinesa: empresarials, preparació per a la realització d'estudis a la Xina, preparació d'exàmens, traducció i interpretació, turisme, comerç, banca i medicina tradicional xinesa; cursos que pertanyen a programes acadèmics xinesos oficials acceptats pels centres d'ensenyament de la República Popular de la Xina; cursos de formació de professors de xinès; exàmens oficials de nivell de xinès (Hanyu Shuiping Kaoshi – HSK) i de capacitació de l'ensenyament d'aquest idioma com a llengua estrangera. L'ICB ja és operatiu des del curs 2010-2011.

En aquests moments és un repte important i necessari mantenir viva aquesta col·lecció. La demanda dels estudis es preveu que incrementarà, i el fons en el qual s'ha de basar hauria de ser l'adient per a una especialització que ja té uns anys d'història.

Noia aprenent de geisha
(1954) d'Okumura Togyū
(1889–1990).

gore' a sustin :

fracin
per la
portal.
He l'ulier
fustido
mucho
verte.

otra vez zero...
i' d'li?

un frandiuu
abraz

Rome
25-1-73

Rafael

Arxius personals

Mercè Bausili

Algunes biblioteques de la UAB han rebut importants donacions de documentació força diversa procedent d'intel·lectuals i estudiosos de diferents branques del coneixement, pertanyents o no a la comunitat universitària.

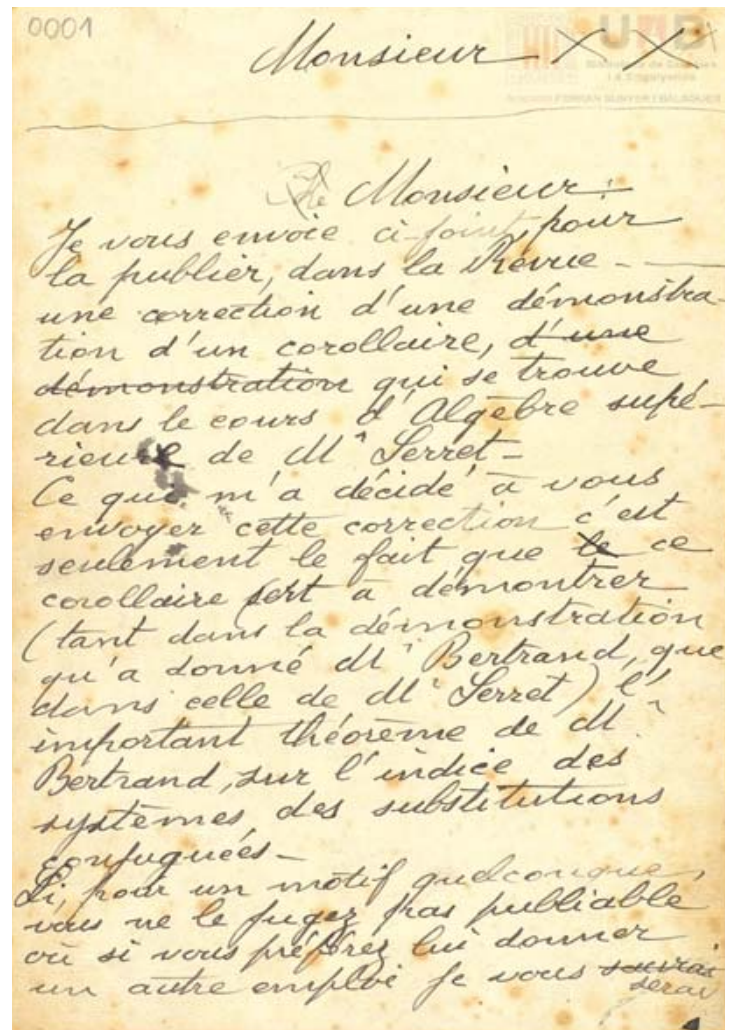
Aquests llegats estan constituïts per materials heterogenis (correspondència personal, biblioteques privades, obra personal, material audiovisual, reculls crítics...), tot allò que conforma la vida de qui l'ha destinada a l'estudi. Són fons diferenciats, pels quals les biblioteques esmercen esforços per conservar-los i difondre'ls, i que òbviament poden tenir unes certes restriccions a l'hora de consultar-los, segons les condicions amb les quals s'hagin dipositat. Cada cop més, els donants potencials dels seus fons personals són persones que han vist la necessitat que aquest llegat perduri i han dipositat en arxius i biblioteques la seva confiança. Les noves tecnologies ens han posat a l'abast eines cada cop més destinades a fer visibles aquests tipus de continguts. Per tant, una de les missions més importants, la de difondre el patrimoni custodiat, ha trobat un aliat que permet posar-lo a l'abast del públic d'una manera més fàcil i generalitzada.

Per als fons personals que s'han digitalitzat s'ofereix la possibilitat de consultar-los al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) (<http://ddd.uab.cat/collection/fonper?ln=ca>).

Per a la resta, es pot anar directament a la pàgina del Servei de Biblioteques (SdB) destinada a Fons personals, on un desplegable ens permet fer-ne la tria.

<http://www.uab.cat/servlet/Satellite/fons-i-equipaments/fons-personals-1253513278466.html>

En aquest capítol no descrivim els fons Josep Egozcue, Josep M. Millàs, Ferran Sunyer i Cristina Vicente, ni l'Arxiu Gutzwiller, tots pertanyents a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia. Aquests fons s'han descrit a l'apartat que fa referència als arxius de ciència.

La correspondència de Ferran Sunyer i Balaguer al Dipòsit Digital de Documents de la Universitat Autònoma de Barcelona (DDD).

Fons Pere Calders de la Biblioteca d'Humanitats

Pere Calders, amb la medalla de la Universitat, després de ser investit doctor *honoris causa* de la Universitat Autònoma de Barcelona el 27 de maig de 1992.

El 27 de maig de 1992, la Universitat Autònoma de Barcelona va investir doctor *honoris causa* l'escriptor Pere Calders (Barcelona, 1912-1994). Posteriorment, el 1995 la UAB, mitjançant les gestions del Departament de Filologia Catalana, va acollir els seus fons documentals. El llegat consta de documentació personal i familiar, sobre activitats professionals, l'obra creativa, tant la publicada com la inèdita, correspondència i fotografies.

Gairebé tot el material del fons s'ha digitalitzat, concretament 2.129 documents. N'hi trobareu prop de 250 relacionats amb la seva obra de creació, molts d'ells originals manuscrits o mecanoscrits: articles periodístics, contes, novel·les, acudits gràfics... Destaca en el fons l'apartat de la correspondència, un conjunt de més de 780 cartes, el gruix bàsic de les quals el forma la correspondència familiar, les més de 400 cartes que Pere Calders va creuar amb els seus pares durant l'exili a Mèxic.

El volum de material conservat de la documentació personal i familiar i de la documentació professional és més minso, poc més de vuitanta documents en total. Hi trobareu més de mil fotografies. La major part dels originals procedeixen de la tria dels àlbums familiars, que la família Calders va deixar di-

gitalitzar per poder-los incorporar al fons; però també s'hi han incorporat disset rodets que no s'havien revelat i que contien fotografies familiars pertanyents a l'època de maduresa de l'escriptor, quan ja havia retornat a Catalunya. Cal remarcar que, dins d'aquest mateix fons, també hi ha inclosa documentació del seu pare, Vicenç Caldés i Arús. Es tracta de documentació personal i professional, correspondència i obra creativa, publicada i inèdita. Aquesta part del fons no està digitalitzada i s'ha de consultar directament a la Biblioteca d'Humanitats. Així mateix, cal destacar la incorporació de més de dos-cents llibres que formaven part de la seva biblioteca personal.

L'estudi d'aquest llegat va possibilitar la descoberta d'un parell d'obres inèdites: *Sense anar tan lluny* i *La marxa cap al mar*, que el 4 de febrer de 2009 es van presentar a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC).

El fons, definitivament inventariat i catalogat, es troba disponible i accessible a través de la pàgina web dels fons personals de la Biblioteca d'Humanitats de la UAB (<http://www.bib.uab.cat/human/fonspersonals/calders/publicues>), i tota la documentació digitalitzada es pot consultar al Dipòsit Digital de Documents de la UAB, a l'apartat de Fons Personals que indiquem a l'inici d'aquest article.

Fons José Agustín Goytisolo de la Biblioteca d'Humanitats

Des del 27 de febrer de 2002, la Universitat Autònoma de Barcelona acull els fons documentals del poeta, que han estat cedits per la seva família a la càtedra que porta el seu nom, sota la direcció de Carme Riera, qui de forma sistemàtica organitza actes per continuar estudiant la seva figura i el seu entorn intel·lectual. Fins ara s'han organitzat cinc congressos en diferents seus —Barcelona, Bellaterra, Oviedo i Cambrils—, en els quals amics i estudiosos recorden i treballen en l'essència de la seva poesia.

José Agustín Goytisolo (Barcelona, 1928-1999), juntament amb alguns poetes coetanis, amb marcades inquietuds socials i renovadores, com Jaime Gil de Biedma, Ángel González i José Ángel Valente, entre d'altres, va integrar l'anomenada Generació dels 50, des de la qual s'invocava el compromís polític i una renovada atenció pel llenguatge i la poesia.

Fotografia d'un grup d'escriptors de la Generació dels 50, on podem veure José Agustín Goytisolo, Jaime Gil de Biedma, Alfons Costafreda, Carles Barral, José Manuel Caballero Bonald, Blas de Otero, Ángel González, José Ángel Valente i Carles Sahagún, durant l'homenatge a Antonio Machado el 22 de febrer de 1959 a Cotlliure.

Entre les moltes activitats que va desenvolupar com a poeta, caldria destacar la de traductor. Tenen una importància cabdal les traduccions que va fer dels poetes catalans al castellà, i que es van editar a la col·lecció Marca Hispánica, fundada el 1985 sota el segell de Lumen. Va fer possible que la poesia catalana fos entesa i llegida a la resta de l'Estat.

La seva poesia va saber connectar de bon principi amb el públic. Goytisolo era un poeta conegut, tant pel seu compromís cívic com per una poesia que estava atenta a l'entorn al qual pertanyia. El seu amic Paco Ibáñez va musicar i cantar alguns dels seus poemes que ja estan incorporats a la nostra memòria col·lectiva.

El llegat inclou manuscrits, correspondència, arxiu fotogràfic, arxiu de premsa, documents audiovisuals i textos impresos. També objectes personals com a resultat del seu reconeixement públic, la Creu de Sant Jordi (1985), entre d'altres. Cal destacar la correspondència, més de 3.500 cartes rebudes des de tot el món, i 2.447 retalls de

premsa que ens recorden la seva activitat com a comentarista regular durant anys a *El Periódico*, o com a poeta, objecte d'escrits i crítiques d'altres articulistes. La seva biblioteca personal es va dividir de manera que a la Biblioteca d'Humanitats es conserven les seves lectures preferides, aquelles a les quals retornava com a lector.

La correspondència i els documents audiovisuals s'han digitalitzat i es poden consultar al Dipòsit Digital de Documents de la UAB, a l'apartat de Fons Personals que indiquem a l'inici d'aquest article.

Fons Bernard Lesfargues de la Biblioteca d'Humanitats

L'any 2006, Bernard Lesfargues (Brageirac, Perigord, 1924) va signar un conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona per cedir-li part del seu fons epistolar i bibliogràfic.

Bernard Lesfargues és una de les grans personalitats de la literatura occitana actual, però la seva trajectòria intel·lectual depassa l'àmbit estrictament occità. Les seves tasques com a traductor i editor ens presenten una personalitat intel·lectual amb un criteri i una perspectiva de futur clarivident. Traductor de nombroses obres literàries de l'espanyol, català i occità al francès, i traductor del gallec i del castellà a l'occità, porta a terme una intensa tasca de creació literària i de col·laboració amb nombroses publicacions literàries franceses i occitanes. Del català, ha traduït al francès *Incerta glòria*, de Joan Sales (1962), diverses novel·les de Mercè Rodoreda, J. V. Foix, Baltasar Porcel, Quim Monzó, Jesús Moncada i Jaume Cabré, entre molts d'altres, i en castellà destaquen les versions de l'obra de Vicente Aleixandre (1976).

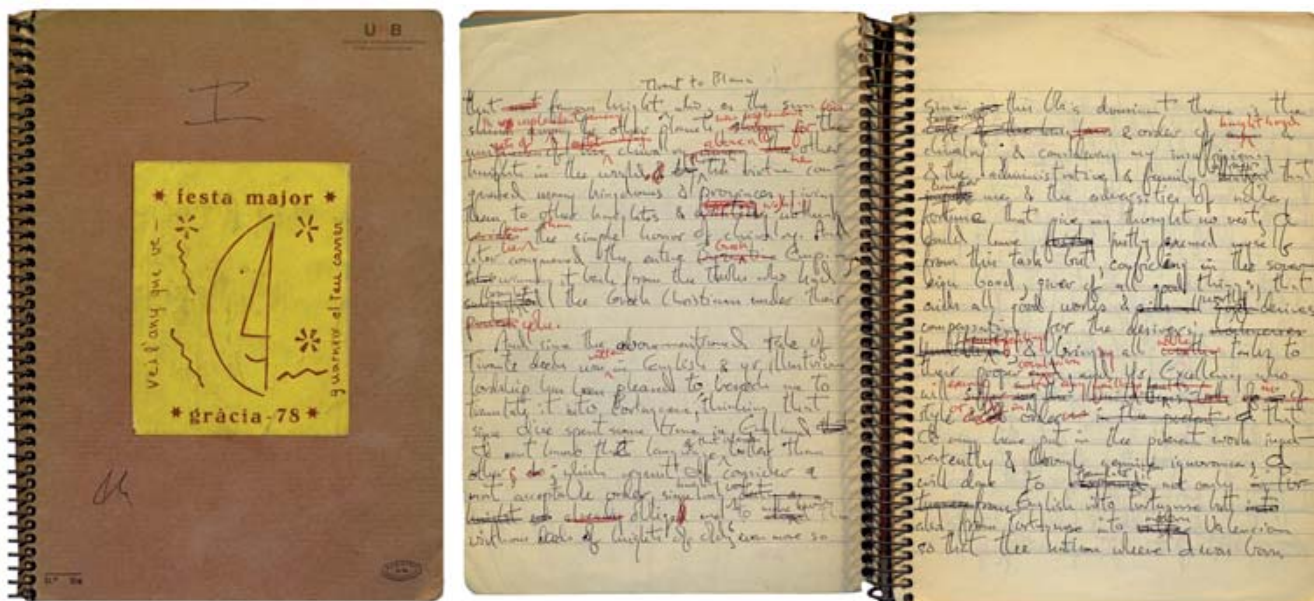
Ha estat guardonat, entre d'altres, amb el premi de traducció Halpérine Kaminsky (1953), amb la Creu de Sant Jordi (1999) i amb el premi Pompeu Fabra de la Generalitat de Catalunya a la projecció del català (2010).

La Biblioteca d'Humanitats, com a dipositària del seu fons, ha fet les tasques d'inventari, catalogació i digitalització. El fons epistolar consta de més de 200 cartes, la major part de les quals pertanyen a Joan Sales, Jordi Sarsanedas i Robert Laffont.

Podeu consultar tota la documentació, que s'ha digitalitzat, a www.uab.cat/biblioteques/lesfargues. També es pot consultar directament al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD), a l'apartat de Fons Personals que indiquem a l'inici d'aquest article.

Fons David H. Rosenthal de la Biblioteca d'Humanitats

David Rosenthal (Nova York, 1945-1992) ha estat un dels més eminents traductors del català a l'anglès. Poeta, assagista, crític musical, Rosenthal va arribar a Barcelona per primer cop a la primeria dels anys setanta i en quedà fascinat per la llengua i la literatura. Després hi va tornar sovint i hi va residir llargues temporades. Les seves lectures apassionades també de la història del país i el contacte directe amb molts escriptors catalans van fer que Rosenthal conegués de primera mà alguns dels poetes i narradors més importants del segle xx. Va traduir obres de Mercè Rodoreda, Joan Perucho, Joan Sales, Vicent Andrés Estellés, J. V. Foix, Joan Ferrater, Pere Quart, Víctor Català, i poemes de molts autors aplegats en diverses antologies. D'aquest

coneixement, també en van sortir llibres com *Banderes al vent*, una descripció de la Barcelona d'entreguerres.

El treball més conegut de Rosenthal és la seva traducció de *Tirant lo Blanc*, de la qual se'n van fer edicions de butxaca als EUA i a Anglaterra.

La constitució del llegat, del qual ja s'ha fet una primera digitalització de les llibretes que contenen el manuscrit de la traducció de *Tirant lo Blanc* i els mecanoscrits d'*Incerta glòria* i *El carrer de les Camèlies*, ja permet afegir-hi *Les històries naturals* de Joan Perucho, *Les nits que van fent la nit* de Vicent Andrés Estellés i *Solitud* de Víctor Català. També es preveu incorporar-hi altres documents de procedència diversa, com ara la correspondència amb diversos escriptors catalans o, fins i tot, la seva correspondència privada. És una documentació realment valuosa per observar els mecanismes de la traducció, perquè es poden veure les correccions que ha anat fent i la tria dels diferents vocables. El fons també conté exemplars de les edicions de les seves obres i traduccions.

L'obra s'ha digitalitzat i es pot consultar al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD), a l'apartat de Fons Personals que indiquem a l'inici d'aquest article.

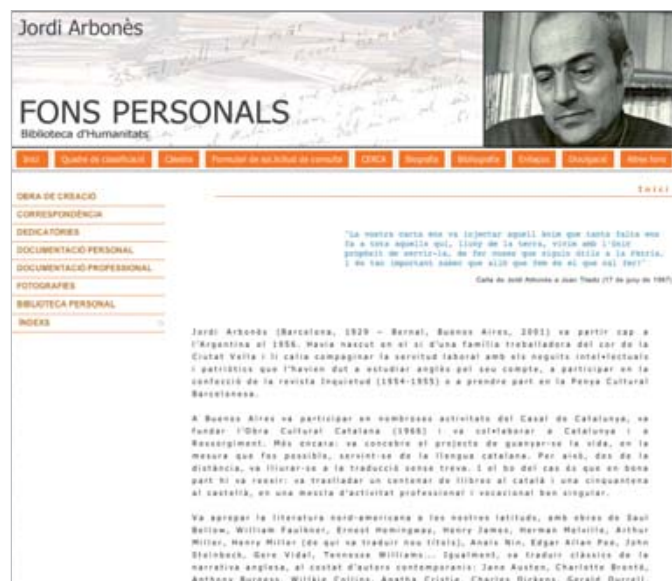
Coberta i pàgines interiors del primer quadern de David H. Rosenthal, amb la traducció a l'anglès del *Tirant lo Blanc*.

Fons Jordi Arbonès de la Biblioteca d'Humanitats

Jordi Arbonès i Montull (Barcelona, 1929 – Bernal, Argentina, 2001) va traduir al català i al castellà més de 140 títols, gairebé tots de la narrativa i el teatre anglesos i nord-americans dels segles XIX i XX. Per la traducció de *La fira de les vanitats*, de William Thackeray, li va ser concedit el Premi de Traducció en Prosa de la Generalitat de Catalunya, i per la d'*Una història de dues ciutats*, de Charles Dickens, va mereixer el Premi Nacional de Traducció de la Institució de les Lletres Catalanes.

A més de la seva activitat traductora, va escriure poesia, narrativa i teatre, i és autor de diversos assaigs, especialment sobre teatre i sobre l'obra de Manuel de Pedrolo, com també d'una gran quantitat d'articles sobre traducció i de pròlegs d'obres cabdals de

molts dels autors als quals es va acostar. Des de l'Argentina, on va viure des de 1956 fins a la seva mort, va col·laborar en revistes com ara *Catalunya*, *Ressorgiment*, *Serra d'Or* i *Revista de Catalunya*.

La família de Jordi Arbonès, conscient de la importància de la difusió i l'estudi d'una de les obres més extenses en el camp de la traducció de la segona meitat del segle XX, va cedir el llegat del traductor a la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest llegat consisteix en un gran nombre de traduccions pròpies o d'originals editats, i també en la seva biblioteca particular, en la qual, entre altre material, hi ha llibres que destaquen perquè són dedicats per diversos autors rellevants o perquè són primeres edicions o edicions molt antigues; també inclou una gran quantitat de manuscrits inèdits (narrativa, poesia, assaig, traduccions...) i una copiosa correspondència que va mantenir al llarg de la seva vida amb nombroses personalitats de les lletres i de la cultura catalanes; a més a més, hi trobem abundant material de premsa (articles, crítiques, entrevistes, etc.) de gran valor testimonial.

La Càtedra Jordi Arbonès de traducció, de caràcter honorífic, va ser creada per la Facultat de Traducció i d'Interpretació i el Departament de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona, el 21 de maig de 2003. Jordi Arbonès constitueix un cas especial en la història de la traducció i la literatura recents, perquè, d'una banda, va donar a conèixer al lector català grans noms de la literatura anglosaxona i, de l'altra, va dur a terme una obra de creació en gairebé tots els gèneres, encara poc coneguda.

El fons consta de més de 3.500 cartes, obra de creació original, documentació personal i familiar, documentació professional, llibres dedicats, fotografies i material audiovisual. La documentació digitalitzada es pot consultar al Dipòsit Digital de Documents de la UAB, a l'apartat de Fons Personals que indiquem a l'inici d'aquest article. Per a tota la resta ho podeu fer a www.uab.cat/biblioteques/arbones.

Fons Joaquim Romaguera de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Joaquim Romaguera i Ramió (Barcelona 1941-2006), historiador, escriptor, crític de cinema, investigador i afeccionat al jazz. Home savi i polifacètic, entre 1969 i 1981 va formar part de l'equip responsable de la Setmana Internacional de Cinema de Barcelona. Membre d'honor de la Federació Catalana de Cineclubs, va escriure innumerable articles i llibres sobre cinema, la seva gran passió. Durant l'any 1982 en va assumir la direcció i coordinació de serveis fins al 1987. L'any 1994 va crear la Mediateca de l'ESCAC i el 1996 va fundar el Grup de Recerca Cinematogràfica, dins l'Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i Arqueologia Industrial de Catalunya, que va organitzar el seu primer congrés l'any 2000.

El 2008, la biblioteca de cinema de Joaquim Romaguera i Ramió va ser cedida a la UAB per la seva esposa, Roser Vendrell, i els seus fills, els quals van considerar adient que aquest important fons passés a formar part de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General.

Aquest fons documental està format per un gran nombre de llibres sobre cinema, especialment espanyol i català. La col·lecció de revistes recull els millors títols, tant d'àmbit internacional com nacional i local.

La gran quantitat de dossiers de temàtica diversa dona una idea de la tasca de recopilació que duia a terme per a les seves investigacions. Dossiers sobre festivals, centenari del cinematògraf, cinema de l'Amèrica Llatina, precedents del cinema, guionistes, directors, pel·lícules, etc., com també tota la documentació emprada en els seus dos llibres més representatius: *Diccionari del cinema a Catalunya* i *Silenci, rodem: història del cinema a les comarques de Girona*. Alguns dels dossiers encara no havien estat treballats i poden ser una font d'informació per a futures recerques.

Els documents es troben als dipòsits de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General; per tant, s'han de consultar *in situ*. A l'apartat de Fons Personals que indiquem a l'inici d'aquest article, es poden consultar, a través de l'enllaç al catàleg, les obres de Joaquim Romaguera a la UAB, i també una relació extreta dels llibres i revistes cedits.

Portal de l'exposició, el juny de 2008, sobre l'investigador del món del cinema Joaquim Romaguera i Ramió amb motiu de l'acte de donació del seu fons documental i bibliogràfic.

Fons Dr. Lamote de Grignon de la Biblioteca de Medicina

Des de principis de setembre de 2009, el fons documental Biblioteca d'Antropologia Neurofilosòfica Dr. Cristóbal Lamote de Grignon s'ubica a la Biblioteca de Medicina de Bellaterra després de quatre anys d'estar present a les instal·lacions de la Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar.

Cristóbal Lamote de Grignon (1913-2006), doctorat en medicina el 1955 amb la tesi *Contribución al estudio de la neurología evolutiva*, va ser un dels neuròlegs més eminents del nostre país. De 1966 a 1981 va impartir cursos de neurologia evolutiva per a postgraduats. Va ser el fundador de la Sociedad Española de Neuropediatria i de l'Institut Provincial de Neuropediatria. L'any 2004 va cedir part de la seva biblioteca personal a la Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar per gestionar i divulgar aquest fons.

Aquest fons consta de més de 1.500 documents i està especialitzat en neurociència, neurologia pediàtrica i neurologia evolutiva, comprèn un període cronològic que va de 1930 a 1990, i aplega llibres fonamentalment en castellà i anglès, però també en francès i català.

Per a aquest fons s'ha redactat un pla de col·lecció que concreta la incorporació i el tractament de tot el material d'arxiu que forma part d'aquesta col·lecció, com la correspondència, fotografies, manuscrits, etc., i en recomana una futura digitalització.

Enquadernació de pell sobre posts amb filets, rodes i florons daurats i amb tanques de metall, que conté la regla de la congregació de santa Bàrbara, 1756.

Índex d'il·lustracions

Regla de la congregación de la gloriosa virgen y mártir Santa Bárbara, sita en la parrochial de Nuestra Señora Santa María la Mayor de la villa de Tordesillas. [Manuscrit]. 1756. Dipositat a la Biblioteca de Catalunya. (Manuscrit UAB Ms.39). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/91199 > [Consulta: 12 juny 2012]	10
Cahiers du Cinéma. París: Éditions de l'Étoile, 1951–. Núm. 1 (abril de 1951)	13
ESPANYA. La premática que su Magestad ha mandado hazer este año M.D.LII de la pena que ha de haber los ladrones, y rufianes, y vagabundos, y para que sean castigados los holgazanes así hombres como mujeres y los esclavos de qualquier edad que sean que fueran presos. Alcalá de Henares: Salzedo Librero, 1552. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/61567 > [Consulta: 12 juny 2012]	18
FERNÁNDEZ NAVARRETE, Pedro. Conseruación de monarquías y discursos políticos sobre la gran consulta que el Consejo hizo al Señor Rey Don Filipe Tercero. Madrid: Imprenta Real, 1626. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/40595 > [Consulta: 12 juny 2012]	19
ESPANYA. Real Cédula de S. M. y Sres. del Consejo, por la qual se manda observar el Real Decreto inserto, en que se abre un préstamo de doscientos quarenta millones de reales por el tiempo, y baxo las reglas y condiciones que se expresan. Madrid: Imprenta de la Viuda e Hijo de Marín, 1795. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/62086 > [Consulta: 12 juny 2012]	20
ESPANYA. Pragmática que su Magestad ha mandado publicar estableciendo nueva Ley, para que los reos, que merecen la pena de galeras por delitos infames, precediendo vergüenza publica, o azotes, se apliquen a las Minas de el Almadén. Madrid: Antonio Sanz, 1749. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/61378 > [Consulta: 12 juny 2012]	21
CASA DE LA MONEDA DE BARCELONA. Libros de cuentas de la Casa de la Moneda de Barcelona [Manuscrit]. 1808–1837. Casa de la Moneda: Contaduría. Descargo del Platero Principal en cortaduras y desperdicios B. f.13. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/llobres/1808-1837/48033/cmoneda_10.pdf > [Consulta: 12 juny 2012].	22
TABARES DE ULLOA, Francisco. Observaciones prácticas sobre el cacahuete o maní de América: su producción en España, bondad del fruto y sus varios usos. València: Josep de Orga, 1800.	23
CATALUNYA. Govern. Arrêté portant création d'un Bulletin contenant les Actes et Arrêtés du Gouvernement-général de la Catalogne = Decret per la creació de un diari de los Actes y Decrets del Govern general de la Catalunya. Girona: Impremta de l'Exèrcit i del Govern General de Catalunya, 1810	24
Miscel·lània religiosopopular [Manuscrit] S. XVII o XVIII. Dipositat a la Biblioteca de Catalunya (Manuscrit UAB Ms.20). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/91182 > [Consulta: 12 juny 2012]	25
Tractat d'aritmètica i geometria [Manuscrit] 1760–1761. Dipositat a la Biblioteca de Catalunya (Manuscrit UAB Ms. 41). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/91201 > [Consulta: 12 juny 2012]	26
ESGLÉSIA CATÒLICA. Missal dominicà. [Manuscrit] S. XIV. Pergamí. Dipositat a la Biblioteca de Catalunya (Manuscrit UAB Ms. 25). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/91186 > [Consulta: 12 juny 2012]	27
ESGLÉSIA CATÒLICA. Documentació sobre un leccionari-homiliari de l'ofici romà. [Manuscrit] S. XII. Dipositat a la Biblioteca de Catalunya (Manuscrit UAB Ms. 22). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/91183 > [Consulta: 12 juny 2012]	28

FONTANELLA, Joan Pere. <i>De pactis nuptialibus, siue Capitulis matrimonialibus tractatus : multis Regiae Audientiae Principatus Cathaloniae et aliorum grauissimorum senatuum ... decisionibus ornati ...</i> Tomus Prior. Barcinonae [Barcelona] : apud Laurentium Dèu, expensis Michaëlis Menescal, 1612. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/60440 > [Consulta: 12 juny 2012]	29
ESGLÉSIA CATÒLICA. <i>Gradual del propi del temps</i> . [Manuscrit] S. xv. Dipositat a la Biblioteca de Catalunya (Manuscrit UAB Ms. 29). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/91190 > [Consulta: 12 juny 2012]	30
Hispania: <i>Literatura y Arte – Crónicas Quincenales</i> . Barcelona: Hermenegildo Miralles, 1899–1902. Núm. 2 (febrer de 1899). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/hispania/hispania_a1899m2n2.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	32
La Esfera. <i>Ilustración Mundial</i> . Madrid: Prensa Gráfica, 1914–1931. Any III, núm. 121 (22 d'abril de 1916). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/esfera/esfera_a1916m10n145.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	33
Catalunya Gràfica. <i>Revista Catalana d'Informació Nacional i Estrangera</i> . Barcelona: [s.n.], 1922–1923 (Barcelona: Successors d'Henrich). Núm. 5 (febrer de 1922). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/catgra/catgra_a1922m2n5.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	34
Juventut Catalana. Barcelona: 1924–1925. Núm. Supl. (8 de març de 1925). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/jovcat/jovcat_a1925m3d8nSUPL.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	35
Garba. Sabadell: La Noogràfica, 1920–1922. Any I, núm. 6 (Nadal de 1920). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/garba/garba_a1920m12dNADALv1n6.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	35
Cobalto 49. Barcelona: Cobalto, 1949–1950. Fasc. s/n (1949). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/cobalto49/cobalto49_a1949n49.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	36
El Gato Negro. <i>Semanario Ilustrado</i> . Barcelona: El Gato Negro, 1898–1899. Núm. 17 (7 de maig de 1898). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/gatneg/gatneg_a1898m5d7n17.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	37
Inquietud. Vic: 1955–1958. Núm. 7 (octubre de 1956). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/inquietud/inquietud_a1956m10n7.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	38
Servei d'Arxius de Ciència [en línia]. Bellaterra: Centre d'Estudis d'Història de les Ciències, 2008. Disponible a < http://www.sac.cat/home.php > [Consulta: 8 maig 2012]	42
MAS I SOLENCH, Josep M. <i>Jospe M. Millàs i Vallicrosa: historiador de la ciència. Commemoració del centenari de la seva naixença 1897–1997</i> . Santa Coloma de Farners: Ajuntament de Santa Coloma de Farners, 1998. ISBN 8492362405	43
INSTITUT RAVETLLAT–PLA. <i>Durante veinte años numerosísimas observaciones clínicas de prestigiosos doctores han demostrado...</i> [Gràfic]. Barcelona: Institut Ravetllat–Pla, 193–? (Fons de l'Arxiu Ravetllat–Pla)	44
Inauguració del curs acadèmic 1988–1989. <i>Discurs del secretari general de la UAB, Josep Egozcue</i> . Bella-terra, 1988 (Fotografia propietat de l'Arxiu General de la UAB)	46
TRUYOLS SANTONJA, Jaume. <i>Miquel Crusafont Pairó i l'escola paleontològica de Sabadell: un assaig de valoració</i> . Sabadell: Fundació Bosch i Cardellach, 1992	47
«El sincrotró Alba s'inaugura aquest dilluns amb la visita dels presidents Montilla i Zapatero». <i>Directe!cat</i> . [en línia]. Blanes: Catmèdia Global, 2007, V3.00 (19 de febrer de 2010). Disponible a < http://www.directe.cat/acn/495744/el-sincrotró-alba-s-inaugura-aquest-dilluns-amb-la-visita-dels-presidents-montilla-i-zapat > [Consulta: 12 juny 2012]	48
FORD, Brian J. <i>Images of science: a history of scientific illustration</i> . Londres: The British Library, 1992. P. 162	49
CELLARIUS, Andreas. <i>The finest atlas of the heavens</i> [Document cartogràfic]. Introducció i textos de Robert H. van Gent. Hong Kong: Taschen, 2006. P. 54–5	50
BIAGIOLI, Mario. <i>Galileo's instruments of credit. Telescopes, images, secrecy</i> . Chicago: University of Chicago Press, 2006.	51

Mundo Gráfico. Revista Popular Ilustrada. Madrid: Prensa Gráfica, 1911–1938. Núm. 592 (7 de març de 1923)	52
COHEN, I. Bernard. <i>From Leonardo to Lavoisier 1450–1800</i> . Nova York: Charles Scribner's Sons, 1980. P. 219	53
EINSTEIN, A. «Relativity Lecture Notes». A: <i>The collected papers of Albert Einstein</i> . V. 7. <i>The Berlin years: writings 1918–1921</i> . Princeton: Princeton University Press, 1987–. P. 168–9	54
Fotografia de la biblioteca de l'Institut Ravetllat–Pla (Fons de l'Arxiu Ravetllat–Pla)	55
FORD, Brian J. <i>Images of science: a history of scientific illustration</i> . Londres: The British Library, 1992. P. 90	56
Isis. <i>International Review Devoted to the History of Science and its Cultural Influences</i> . Filadèlfia: History of Science Society, 1912–. Vol. 96, núm. 2 (juny de 2005)	57
ARISTÒTIL. <i>Història dels animals</i> . Text revisat i traducció de Juli Pallí i Bonet. Barcelona: Fundació Bernat Metge, 1996.	59
GASTÓ III, COMTE DE FOIX, 1331–1391. <i>Le livre de chasse de Gaston Phébus</i> . París: Bibliothèque de l'Image, 2002. F. 40v	60
DIES DE CALATAIUD, Manuel. <i>Libro de albeytería</i> . Estudi i transcripció de Carmen Álvarez Márquez. [Facsimil d'un manuscrit anterior a 1524]. Sevilla: Junta de Andalucía, Consejería de Cultura, Cabildo Catedral de Sevilla, Biblioteca Capitular y Colombina, 1991	61
MONTÓ I ROCA, Salvador. <i>Sanidad del caballo y otros animales sujetos al arte de albeytería, ilustrada con el de herrar</i> . [Facsimil, València: Joseph Estevan Dolz, 1742] València: Librerías París–Valencia, 1998	62
AGUSTÍ, Miquel. <i>Llibre dels secrets d'agricultura, casa rústica i pastoril</i> . Estudis preliminars de Lluís Argemí et al. Ed. facsimil de l'edició de Barcelona: Estampa de Esteve Liberos, 1617. Barcelona: Alta Fulla, 1988. P. 179	63
ROBERT I SERRAT, Josep. <i>Tratado de anatomía descriptiva de los animales domésticos</i> . Vol. 1. 2a ed. cor. i aug. Saragossa: Establecimiento Tipográfico de C. Ariño, 1898–1901. P. 21. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/60245 > [Consulta: 12 juny 2012]	64
Revista Veterinaria de España. Barcelona: Revista Veterinaria de España, 1907–1936. Vol. xxi, núm. 1 (gener de 1936). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/revvetesp/revvetesp_a1936m1v21n1.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	64
Revista de Higiene y Sanidad Veterinaria. Lleó: Revista de Higiene y Sanidad Veterinaria, 1911–1916. T. i, núm. 1 (abril de 1911). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/revhigsanvet/revhigsanvet_a1911m4t1n1.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	64
DARDER I RODÉS, Jeroni. «Les escales per a peixos o “escales de salmons”». A: Darder i Llimona, F., Darder i Rodés, J. <i>Piscicultura</i> . Barcelona: Hijos de D. Casanovas, 1913. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/60121 > [Consulta: 12 juny 2012]	65
CATALUNYA. OFICINA DE L'OU. <i>L'alimentació de l'aviram en temps de guerra</i> . Barcelona: Direcció General d'Agricultura, 1937. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/60163 > [Consulta: 12 juny 2012]	66
FEDERACIÓ DE COL·LEGIS VETERINARIS DE CATALUNYA. <i>Els veterinaris catalans al implantar-se l'Estatut. Notes per a una organització de les funcions veterinàries</i> . Barcelona: [s.n.], 1933. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/60169 > [Consulta: 12 juny 2012]	66
Mini-micro systems. Newton: Cahnerns Publishing Co., 1976–.	71
DUCROCQ, Albert. <i>Découverte de la cybernétique</i> . París: René Julliard, 1955	72
COSSA, Paul. <i>La cybernétique. Du cerveau humain aux cerveaux artificiels</i> . París: Masson et Cie., 1955	72
Computadoras y computación. Intr. de Robert R. Fenichel i Joseph Weizenbaum. Barcelona: Blume, 1974	73
WIENER, Norbert. <i>Cibernética</i> . Madrid: Guadiana de Publicaciones, 1960	73

BELLAVOINE, Claude. <i>¿Qué es una computadora?</i> 2a. ed. Buenos Aires: El Ateneo, 1976	73
DUCROCQ, Albert. <i>La era de los robots</i> . Buenos Aires: Compañía General Fabril Editora, 1959	73
LOHBERG, Rolf; LUTZ, Theo. <i>Was denkt sich ein Elektronengehirn?</i> Munic: Wilhelm Heyne, 1965	74
<i>Papers. Revista de Sociologia</i> . Bellaterra: UAB, Servei de Publicacions, 1973–. Núm. 97/1. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/35 > [Consulta: 16 juliol 2012]	75
<i>Faventia. Revista de Filologia Clàssica</i> . Bellaterra: UAB, Dep. de Filologia Clàssica, 1979–. Núm. 29–2. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/21 > [Consulta: 16 juliol 2012]	77
<i>Enrahonar. Quaderns de Filosofia</i> . Bellaterra: UAB, Departament de Filosofia, 1981–. Núm. 47. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/17 > [Consulta: 16 juliol 2012]	78
<i>Documents d'Anàlisi Geogràfica</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Filosofia i Lletres, Departament de Geografia, 1982–. Núm. 58/2. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/14 > [Consulta: 16 juliol 2012]	79
<i>Educar. Revista de la Secció de Ciències de l'Educació</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Pedagogia Aplicada, 1982–. Núm. 48/1. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/5029 > [Consulta: 16 juliol 2012]	79
<i>Enseñanza de las Ciencias. Revista de Investigación y Experiencias Didácticas</i> . Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona; Servei de Formació Permanent de la Universitat de València. Bellaterra: ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1983–. Vol. 24, núm. 1. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/18 > [Consulta: 16 juliol 2012]	80
<i>Manuscripts. Revista d'Història Moderna</i> . Bellaterra: UAB, Departament d'Història Moderna, 1985–. Núm. 29. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/28 > [Consulta: 16 juliol 2012]	80
<i>Orsis. Organismes i Sistemes</i> . Bellaterra: UAB, Dep. de Biologia Animal, de Biologia Vegetal i d'Ecologia, 1985–. Núm. 24. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/34 > [Consulta: 16 juliol 2012]	81
<i>Publicacions Matemàtiques</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions, 1988–. Vol. 55, núm. 1 (2011). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/52 > [Consulta: 16 juliol 2012]	81
<i>Treballs d'Arqueologia</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Prehistòria, 1992–. Núm. 15 (2009). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/49 > [Consulta: 16 juliol 2012]	82
<i>Locus Amoenus</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 1996–. Núm. 10. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/27 > [Consulta: 16 juliol 2012]	83
<i>Quaderns d'Italià</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 1996–. Núm. 16. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/41 > [Consulta: 16 juliol 2012]	84
<i>Quaderns. Revista de Traducció</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 1998–. Núm. 18. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/40 > [Consulta: 16 juliol 2012]	84
<i>Catalan Journal of Linguistics</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2002–. Vol. 10 (2011). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/8 > [Consulta: 16 juliol 2012]	85
<i>Geologica Acta</i> [en línia]. Barcelona: Institut de Ciències de la Terra Jaume Almera, Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, 2003–. Vol. 10, núm. 1. Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/84825 > [Consulta: 16 juliol 2012]	86
<i>Perifèria. Revista de Recerca i Formació en Antropologia</i> [recurs electrònic]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Departament d'Antropologia Social i Cultural, 2004–. Núm. 11. Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/51637 > [Consulta: 16 juliol 2012]	87
<i>Studia Aurea</i> [en línia]. <i>Revista de Literatura Española y Teoría Literaria del Renacimiento y Siglo de Oro</i> . Girona: Universitat de Girona; Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 2007–. ISSN 1988–1088. Núm. 5, 2011. Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/53525 > [Consulta: 16 juliol 2012]	89
<i>Orcinus</i> [en línia]. Bellaterra: Keté, Associació per a l'Estudi dels Animals Aquàtics, Universitat Au-	

tònoma de Barcelona, 2007–. Núm. 4 (2009). Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/21294 > [Consulta: 16 juliol 2012]	89
<i>Catalunya durant el franquisme</i> [en línia]. Bellaterra: Centre d'Estudis sobre les Èpoques Franquistes i Democràtica. Disponible a < http://www.cefid.uab.es > [Consulta: 8 maig 2012]	93
SOLER FABREGAT, Ramon. <i>Recursos a Internet d'art i arquitectura</i> [en línia]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Biblioteca d'Humanitats. Disponible a < http://www.bib.uab.cat/human/rars/planes/publica.asp > [Consulta: 8 maig 2012]	93
<i>Base de dades de conflictes i construcció de pau</i> [en línia]. Bellaterra: Escola de Cultura de Pau. Disponible a < http://www.traces.uab.es/tracesbd/ > [Consulta: 8 maig 2012]	93
<i>Servei d'Arxius de Ciència</i> [en línia]. Bellaterra: Centre d'Estudis d'Història de les Ciències, 2008. Disponible a < http://www.sac.cat > [Consulta: 8 maig 2012]	93
<i>Traces</i> [en línia]. <i>Base de Dades de Llengua i Literatura Catalanes</i> . Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Catalana. Disponible a < http://www.traces.uab.es/tracesbd/ > [Consulta: 8 maig 2012]	93
<i>Centro de Ciencias Humanas y Sociales</i> [en línia]. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Disponible a < http://www.cchs.csic.es/ > [Consulta: 8 maig 2012]	94
<i>Westlaw.es</i> [en línia], <i>el Servicio Internet de Aranzadi</i> . Cizur Menor: Thompson/Aranzadi. Disponible a < http://www.westlaw.es > [Consulta: 8 maig 2012]	94
<i>Oxford Journals</i> [en línia]. Oxford: Oxford University Press. Disponible a < http://services.oxford-journals.org/search.dtl > [Consulta: 8 maig 2012]	94
<i>Trobador. Portal d'Accés als Recursos Electrònics de la UAB</i> [en línia]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Disponible a < www.uab.cat/biblioteques/trobador > [Consulta: 8 maig 2012]	96
<i>DDD. Dipòsit Digital de Documents de la UAB</i> [en línia]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Disponible a < http://ddd.uab.cat/ > [Consulta: 8 maig 2012]	97
<i>Biblioteca Digital de Catalunya</i> [en línia]. Barcelona: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya. Disponible a < http://www.cbuc.cat/cbuc/programes_i_serveis/bdc/acc_s_per_t_tols > [Consulta: 8 maig 2012]	98
<i>Recercat. Dipòsit de la Recerca de Catalunya</i> [en línia]. Barcelona: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya. Disponible a < http://www.recercat.net > [Consulta: 8 maig 2012]	98
«Venezia». A: BAEDEKER, Karl. <i>L'Italie des Alpes à Naples. Manuel abrégé du voyageur, avec 25 cartes, 29 plans de villes, 23 plans d'édifices ou de musées</i> . 3e ed. refosa i actualitzada. Leipzig: Karl Baedeker; París: Libr. Ollendorff, 1909	99
<i>Gandesa</i> . Escala 1:100 000. Barcelona: Instituto Geográfico, 1938. (Cartografia militar de España: mapa de mando; 126). Fotografia propietat del Ministeri de Defensa. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/70795 > [Consulta: 8 maig 2012]	100
<i>Carta del mundo en proyección azimutal equidistante centrada en Madrid</i> . Escala 1:50 000 000. Madrid: Servicio Cartográfico del Ministerio del Aire, 1954	101
<i>Montserrat</i> . Escala 1:22 000. Barcelona: ICC, 2000. MTN 392, passada 4, fotograma 2570. Fotografia propietat de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.	102
<i>Atles català. 1375</i> . Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2008. Full vi	103
«Els rius i les vessants». A: <i>Atlas de Catalunya</i> . Barcelona: ONCE, DOIED, CRE Joan Amades, 1992?	104
<i>Latvijas vestures atlants. Izdevums veltīts Latvijas pasludinasanas 80 gadadienai</i> . Riga: Eksperimentāls Macibu Lidzeklis, Atlavusi Lietot Latvijas Republikas Izglitības un Zinatnes Ministrija, 1998	105
<i>Djazaïrouna. L'atlas pratique de l'Algérie</i> . Alger: Institut National de Cartographie et de Télédétection, 2004	105
RAIMON. <i>Campus de Bellaterra</i> [enregistrament sonor]. Producció original: Madrid: Fonomusic, 1974. Madrid: Dro East West, 2004	106

<i>Si estireu fort... ella caurà. Bellaterra 76</i> [gràfic]. 1976. També disponible en línia < http://ddd.uab.cat/record/42566 > [Consulta: 12 juny 2012]	106
<i>Nuremberg</i> [enregistrament vídeo]. Dirigida per Yves Simoneau; escrita per a televisió per David W. Rintels. Productora: Alliance Atlantis, British American Entertainment, CTV Television Network, Les Productions La Fête. 2000	111
<i>Philadelphia</i> [enregistrament vídeo]. Escrita per Ron Nyswaner; produïda per Edward Saxon i Jonathan Demme; dirigida per Jonathan Demme. Madrid: Columbia Tristar Home Entertainment, 2003	111
<i>Délits flagrants</i> [enregistrament vídeo]. Un film de Raymond Depardon. París: Arte France Développement, 2004	111
<i>12 angry men</i> [enregistrament vídeo]. United Artists; guió de Reginald Rose; produïda per Henry Fonda i Reginald Rose; dirigida per Sidney Lumet. Santa Monica, Cal.: MGM Home Entertainment Inc., 2001	111
VERDI, Giuseppe. <i>Aida</i> [enregistrament sonor]. Madrid: Comunicación I. MAT Music Theme Licensing, 2008	112
<i>Efectos de sonido para sonorizar películas y vídeos</i> [enregistrament sonor]. Barcelona: Divucsa, 1996	112
CHOPIN, Frédéric. <i>Conciertos para piano 1 y 2</i> [enregistrament sonor]. París: Erato Disques, Warner Classics, 2003	112
<i>Els Setze Jutges. Audiència pública</i> [enregistrament sonor]. Barcelona: Enderrock, 2009	112
<i>The Best of Reggae</i> [enregistrament sonor]. Regne Unit: EMI Records, 2005	112
<i>Amarcord</i> [enregistrament sonor]. Música composta per Nino Rota; dirigida per Carlo Savina. Itàlia: CAM, 1995	112
<i>Asian Underground. Beats, breaks and tablas: cultures collide</i> [enregistrament sonor]. Londres: World Music Network, 2003	112
<i>Crònica sentimental de Ràdio Lleida</i> [enregistrament sonor]. Lleida: Ràdio Lleida, Cadena Ser, 1999	112
<i>La Rumba de Barcelona</i> [enregistrament sonor]. Barcelona: Time Out, 2008	112
BACH, Johann Sebastian. <i>Cantatas 140 y 147</i> [enregistrament sonor]. París: Erato Disques, Warner Classics, 2003	112
PIAF, Edith. <i>Edith Piaf face à son public</i> [enregistrament sonor]. França: EMI Music, 2000	112
<i>Cambio 16. Informaciones y Publicaciones</i> . Madrid: 1971-. Núm. 1.411 (18 de desembre de 1998)	114
<i>Paris Match</i> . París: Paris-Match, 1949-. Núm. 3.237 (1 de juny de 2011)	115
<i>Der Spiegel</i> . Hamburg: Spiegel-Verlag Augstein, 1947-. Núm. 32 (8 d'agost de 2011)	115
<i>Panorama</i> . Milà: Arnoldo Mondadori, 1962- (14 de setembre de 2011)	115
<i>Time Out. London</i> . Londres: Towes House, 1968- (3 de setembre de 2011)	115
<i>The New Yorker</i> . Nova York: The New Yorker Magazine, 1925- (29 d'agost de 2011)	115
<i>Diario de Barcelona</i> . Barcelona: Diario de Barcelona, 1792-1984 (23 de desembre de 1941)	116
<i>El Quiosc. Premsa, diaris i revistes</i> [en línia]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General. Disponible a < http://www.bib.uab.es/premsa/ > [Consulta: 8 maig 2012]	117
<i>Mundo Gráfico. Revista Popular Ilustrada</i> . Madrid: Prensa Gráfica, 1911-1938.	118
<i>The Times</i> . Londres: Times Newspapers, 1788- (14 de novembre de 2011?)	119
<i>Le Monde</i> . París: SARL Le Monde, 1944- (10 de novembre de 2011)	119
<i>Il Manifesto</i> . Roma: Il Manifesto, 1969- (3 de novembre de 2011)	119
<i>Bild</i> . Hamburg: Axel Springer, 1971- (12 de novembre de 2011)	119

<i>Granma. Órgano Oficial del Comité Central del Partido Comunista de Cuba.</i> La Habana: Partido Comunista de Cuba, 1965– (1 de novembre de 2011)	119
PREMSA CATALANA. <i>Un diari en català depèn de nosaltres. Tu, ja hi col·labores?</i> [gràfic]. Terrassa: Gràfiques Condal, 1975. També disponible en línia < http://ddd.uab.cat/record/90211 > [Consulta: 12 juny 2012]	121
<i>Lecturas.</i> Barcelona: Lecturas, 1921– (desembre de 1930)	122
<i>Blanco y Negro.</i> Madrid: Prensa Española, 1891–2000 (7 d'agost de 1976)	122
<i>El Noticiero Universal.</i> Barcelona: Noticiero Universal, 1888–1985 (24 de febrer de 1981)	123
<i>El Alcázar.</i> Madrid: Diarios y Revistas, 1936–1988 (24 de febrer de 1981)	123
<i>Avui.</i> Barcelona: Premsa Catalana, 1976–2011 (24 de febrer de 1981)	123
<i>Punt Diari</i> [Ed. Girona]. Girona: Edicions Periòdiques de les Comarques, 1979–2011 (25 de febrer de 1981)	123
<i>Diario de Barcelona.</i> Barcelona: Diario de Barcelona, 1792–1984 (24 de febrer de 1981)	123
<i>Població de Catalunya.</i> 1936. Barcelona: Servei Central d'Estadística, 1937. Gràfic 3, comentaris p. 147	124
<i>Població de Catalunya.</i> 1936. Barcelona: Servei Central d'Estadística, 1937	126
<i>Anuario estadístico de la ciudad de Barcelona.</i> Barcelona: Imp.de Henrich y cia., 1902–1921?	127
<i>Anuario estadístico de la ciudad de Barcelona.</i> Barcelona: Imp. de Henrich y cia., 1902–1921? Any 1904.....	128–129
<i>Anuario estadístico de España.</i> Ed. extensa. Madrid: Instituto Nacional de Estadística, 1858–. També disponible en línia a < http://www.ine.es/prodyser/pubweb/anuarios_mnu.htm > [Consulta: 8 maig 2012]	130
<i>Estadística de las huelgas. Memoria correspondiente al año 1929.</i> Madrid: Ministerio de Trabajo y Previsión, 1932. P. 88–9	130
<i>Realia. Informe anual y de responsabilidad corporativa 2010</i> [en línia]. Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/89254 > [Consulta: 8 maig 2012]	131
<i>Idescat. Web de l'estadística oficial de Catalunya</i> [en línia]. Barcelona: Idescat. Disponible a < http://www.idescat.cat/ > [Consulta: 8 maig 2012]	132
BORCHARDT, Klaus-Dieter. <i>The ABC of European Union law.</i> Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2010.	134
TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LES COMUNITATS EUROPEES. <i>Recopilación de la jurisprudencia del Tribunal.</i> Luxemburg: OPOCE, 1986–	135
<i>Europa.eu. La web oficial de la Unión Europea</i> [en línia]. Luxemburg: Unió Europea. Disponible a < http://europa.eu/index_es.htm > [Consulta: 8 maig 2012]	136
<i>Eurostat</i> [en línia]. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities. Disponible a < http://epp.eurostat.ec.europa.eu > [Consulta: 8 maig 2012]	137
<i>Contratación pública europea. Ted, Tenders Electronic Daily.</i> Luxemburg: Oficina de Publicaciones de la Unión Europea, 2010.....	138
<i>Key Figures on Europe. Eurostat.</i> Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006–	138
<i>Manual sobre integració: per a responsables de l'elaboració de polítiques i professionals.</i> Comissió Europea. 3a. ed. Luxemburg: Oficina de Publicacions de la Unió Europea, 2009	138
FONTAINE, Pascal. <i>Dotze lliçons sobre Europa.</i> Luxemburg: Oficina de Publicacions Oficials de les Comunitats Europees, 2011.	138
<i>Assuring safety in the food chain. A European research priority.</i> European Commission, Directorate-general for Research, Food, Agriculture and Fisheries, and Biotechnology. Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2009.	138

Boletín Mensual. Frankfurt: Banco Central Europeo, 1999– (novembre de 2011). També disponible en línia a < http://www.bde.es/webbde/es/secciones/informes/Publicaciones_de/Boletin_Mensual_/anoactual/ > [Consulta: 8 maig 2012]	139
Handbook of European Union Politics. Ed. per Knud Erik Jørgensen, Mark A. Pollack i Ben Rosamond. Londres: SAGE, 2006.	140
BIBIAN, Anne-Marie et al. Espagne 36. Les affiches des combattant-e-s de la liberté. Tom 2. 2a ed. Tòlosa de Llenguadoc: Éditions Libertaires, Éditions du Monde Libertaire, 2006.	142
PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA. Festa de Treball [Gràfic]. 1979: 14–15 i 16 de setembre, Montjuïc, Barcelona. Barcelona: PSUC, 1979. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/41454 > [Consulta: 12 juny 2012]	143
AMNISTIA INTERNACIONAL. Amnistia, amnistia, amnistia, amnistia, amnistia. [Gràfic]. 1977? Col·lecció de Cartells Fons Josep Vinyals. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/67361 > [Consulta: 12 juny 2012]	144
UNIDAD POPULAR. Cobre chileno. Tú eres la patria, pampa y pueblo... [Gràfic]. 1972. Col·lecció de Cartells Fons Josep Vinyals. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/66678 > [Consulta: 12 juny 2012]	145
Català, idioma oficial. Campaña per a l'ús oficial de la llengua catalana. [Gràfic]. [S.l.]: Empòrium, 1976. Col·lecció de Cartells Fons Josep Vinyals. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/66794 > [Consulta: 12 juny 2012]	146
Papers de Treball i d'Informació. Països Catalans. Perpinyà: [s.n.], 1972. Núm. 1 (maig de 1972). També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/pub/ppc/papdetre/papdetre_a1972m5n1.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	147
Masterpieces of Korean art. Seül: The Korea Foundation, 2010. P. 65	148
CHANG, Léon Long-yien; MILLER, Peter. Four thousand years of Chinese calligraphy. Chicago: The University of Chicago Press, 1990. P. 134–5	149
CHANG, Léon Long-yien; MILLER, Peter. Four thousand years of Chinese calligraphy. Chicago: The University of Chicago Press, cop. 1990. P. 90–1	150
Masterpieces of Korean art. Seül: The Korea Foundation, 2010. P. 103–4	151
Masterpieces of Korean art. Seül: The Korea Foundation, 2010. P. 106	152
Certificado Verdadero de Origen. Ca. 1786. Traducció lliure de Laureano Ramírez Bellerín	153
The rise of modern Japanese art. Text introductori de Victoria Weston. Greenwich, Connecticut: Shore-wood Fine Art Books, 1999. P. 235	154
The rise of modern Japanese art. Text introductori de Victoria Weston. Greenwich, Connecticut: Shore-wood Fine Art Books, 1999. P. 261	155
ALBERTI, Rafael. Carta manuscrita de Rafael Alberti a José Agustín Goytisolo, 1973. Fons José Agustín Goytisolo. Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/8697 > [Consulta: 12 juny 2012]	156
SUNYER I BALAGUER, Ferran. Carta. [s.d.]. Fons Ferran Sunyer i Balaguer. Disponible a < http://ddd.uab.cat/collection/fsunyer?ln=ca > [Consulta: 12 juny 2012]	157
ZAMORA, Antonio. Fotografía de la sessió d'investidura de Pere Calders com a doctor honoris causa per la Universitat Autònoma de Barcelona: 27 de maig de 1992. Fons personal Pere Calders. Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/59287 > [Consulta: 12 juny 2012]	158
Fotografía de José Agustín Goytisolo, Jaime Gil de Biedma, Alfonso Costafreda, Carlos Barral, José Manuel Caballero Bonald, Blas de Otero, Ángel González, José Ángel Valente i Carlos Sahagún. Cotlliure, febrer de 1959. Fons personal José Agustín Goytisolo. Disponible a < http://ddd.uab.cat/record/80578 > [Consulta: 12 juny 2012]	159
MARTORELL, Joanot. Tirant lo Blanc [Manuscrit]. Traducció de David H. Rosenthal. Llibreta 1. Fons personal David H. Rosenthal. Disponible a < http://ddd.uab.cat/pub/drosenthal/tirantloblanc_1.pdf > [Consulta: 12 juny 2012]	161

<i>Fons personal Jordi Arbonès</i> [en línia]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Biblioteca d'Humanitats, 2011. Disponible a < http://www.uab.cat/biblioteques/arbones > [Consulta: 12 juny 2012]	162
<i>Joaquim Romaguera i Ramió (1941–2006)</i> [en línia]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, 2008. Exposicions bibliogràfiques (Universitat Autònoma de Barcelona). Disponible a < http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2008/roma/index.html > [Consulta: 12 juny 2012]	163
<i>Regla de la congregación de la gloriosa virgen y mártir Santa Bárbara, sita en la parrochial de Nuestra Señora Santa María la Mayor de la villa de Tordesillas.</i> [Manuscrit]. 1756. Dipositat a la Biblioteca de Catalunya. Manuscrit UAB Ms.39. També disponible en línia a < http://ddd.uab.cat/record/91199 > [Consulta: 12 juny 2012]	164

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

MILIO
D
e LLIBRES
2 0 0 6

www.uab.cat/biblioteques

A finals de l'any 2006 es va assolir la xifra d'un milió de documents a les biblioteques de la UAB.

Índex d'autors

Allué i Blanch, Vicenç. *Biblioteca de Veterinària*

Álvarez Díaz, Núria. *Biblioteca de Ciències Socials*

Bausili, Mercè. *Biblioteca d'Humanitats*

Besson Ribas, Carme. *Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General*

Camps i Miró, Teresa. *Departament d'Art i de Musicologia. Àrea d'Història de l'Art*

Carbonell Ferrando, Marina. *Biblioteca d'Humanitats*

Estrugas Mora, Gemma. *Biblioteca de Ciències Socials*

Farré Fiol, Carmen. *Biblioteca de Ciències Socials*

Gil, Marta. *Cartoteca General*

Giral Quintana, Eugeni. *Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació*

Gómez Escofet, Joan. *Servei de Biblioteques de la UAB*

González Gavara, Mònica. *Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General*

Gutiérrez García, José Manuel. *Departament de Filosofia. Àrea d'Història de la Ciència*

Herrán, Néstor. *Departament de Filosofia. Àrea d'Història de la Ciència*

Linares, Carmen. *Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General*

Maluquer de Motes, Jordi. *Departament d'Economia i d'Història Econòmica. Àrea d'Història i d'Institucions Econòmiques*

Molero Mesa, Jorge. *Departament de Filosofia. Àrea d'Història de la Ciència*

Muñoz Ruiz, Conxi. *Centre de Documentació Europea*

Nieto-Galan, Agustí. *Departament de Filosofia. Àrea d'Història de la Ciència*

París, Jaume. *Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General*

Pi Masvidal, Rosa. *Biblioteca de Ciències Socials*

Pumarola Batlle, Martí. *Departament de Medicina i Cirurgia Animal. Àrea de Medicina i Cirurgia Animal*

Roqué, Xavier. *Departament de Filosofia. Àrea d'Història de la Ciència*

Salavert Casamor, Montse. *Biblioteca de Ciència i Tecnologia*

Santos, Teresa. *Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General*

Sierra, Montse. *Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General*

Varona Alonso, Montse. *Biblioteca d'Humanitats*

*Unique Collections
in the Libraries of the Universitat
Autònoma de Barcelona*

Introduction

Carmen Farré Fiol and Joan Gómez Escofet

The Library Service of the UAB

The Library Service of the Universitat Autònoma de Barcelona encompasses seven libraries which cover vast thematic or territorial topics, along with a Map Library and a General Periodicals Library. It additionally includes the *Centre de Documentació Europea* (Centre for European Documentation) as a permanent extension.

A little over forty years ago, back when the university was founded, the libraries were gradually assembled within each faculty, and some have remained there, albeit with many structural improvements. This is the case of the Faculty of Medicine, which has not only a library on the Bellaterra campus but also three hospital libraries in Barcelona: the Josep Laporte Foundation Library at the *Hospital Universitari de la Santa Creu i de Sant Pau*; the *Campus Universitari Mar* and University Library of Medicine and Nursing Vall d'Hebron; and the library of the *Hospital Universitari Germans Trias i Pujol* in Badalona. The Veterinary Library, the newest, was opened in academic year 1987-1988 in the new building of the Faculty of Veterinary Science.

The other libraries emerged from the merger of different faculty libraries when the need for library spaces for the creation of new faculties and programmes increased. Thus, we now have:

- The Science and Technology Library, which serves users from the School of Engineering and the Faculties of Sciences and Biosciences.
- The Social Sciences Library, which is linked to the Faculties of Law, Economics and Business, and Political Science and Sociology.
- The Communications Library and the General Periodicals Library, which not only serves users in this faculty but also is the home to the General Periodicals Library, the Local Collection and the Reserve Collection.
- The Humanities Library, which has a large number of users from the Faculties of Education, Philosophy and Letters, Psychology, and Translation and Interpretation. This library is also the home to the General Map Library.

The University Library of Sabadell is located off the Bellaterra Campus and serves students at the Sabadell campus.

More than 165 people run these libraries along with the manager and deputy manager of the Library Service, the latter acting as the head of quality, and the heads of each individual library.

To make the documentary collection available to users, a series of services is available, including collection management, loans—both from our libraries and via interlibrary loans—and access to vast store of digital documentation online, which includes the documents in the university's repository: the DDD (Digital Document Repository of the UAB).

To share information on these collections, thematic or sectoral exhibits are often held, both in-person and virtually, in each library.

In 2006, the Library Service held an exhibition to celebrating the one-millionth item in the collection. The event was held on the 6th of October, and academic authorities attended along with the author of the millionth book, *Biografia del món: de l'origen de la vida al col·lapse ecològic* by Emeritus Professor Jaume Terradas, who affixed the bar code to it.

Thematic contents

The documentary collection at the UAB Library Service includes a vast number of subjects which result from the faculty's selection of the works they need in order to fulfil their teaching and research duties. For this reason, not all subjects are represented—such as Civil Engineering—but there is a wide range which spans everything from multidisciplinary works (bibliographies, encyclopaedias and dictionaries, newspapers, etc.) to highly specific subjects within given topics which are the subject of research, study or publication. The thematic areas match the libraries that house them: Sciences (mathematics, statistics, IT, chemistry, environmental sciences, biology, etc.); Medicine and Nursing, Veterinary Sciences and Food Technology; Social Sciences (law, labour, economics, politics, sociology, etc.); Communications (journalism, advertising, audiovisual media, etc.); and Humanities (translation and interpretation, philology, literature, geography and history, philosophy, psychology,

education, music, etc.). Each of these themes encompasses many more, reaching down to highly specific topics. What is more, the General Periodicals Library collects all the local press and much of the national and international press as well.

The different programmes of study taught at the university mean that at any given time attention is focused on a specific topic when the collection is being expanded. This was the case of Criminology a few years ago, and today it is true with Aeronautics Management, which will be housed at the University Library of Sabadell. There are other subjects which one might think are not represented but that also find a place in our documentary collection because of their association with one of the programmes of study taught at the university. This is the case of Oenology, which is of interest to both Tourism and Hotel and Restaurant Management and Food Technology.

Likewise, the numerous donations received and the Antique and Reserve documents in general include items that are a must in any collection because of their intellectual, historical and preservation value, even though they may not be very up to date.

In order for all of these collections to be coherent and to serve the university community, guidelines must be followed as to what we want and what there should be in the libraries. For this reason, a General Collection Plan of the Library Service was drawn up, and then each of the libraries wrote their own plan on the subjects they cover. Based on these plans, sectoral or thematic plans have been written for highly specific subjects or kinds of documents when deemed necessary.

Donations

An important part of the library's acquisitions do not come from purchases but from donations. These donations account for around 40 % of the annual acquisitions. Just like library purchases, the donations are run through the filter of their fit with the general and specific collection plans of each of the libraries.

The sources of these donations are quite diverse. The first are the institutional donations. A wide range of public institutions (governments, ministries, universities, official institutes, institutions, companies, etc.) donate their publications to the libraries on a regular

basis. Many private companies (banks, newspapers, business organisations, professional associations, etc.) also regularly donate their publications.

Private donations are also a crucial source of library donations. Many professors from this very university regularly donate their publications or the books and documents that they own, as do countless other individuals (university staff, authors, collectors, etc.).

Some of the most noteworthy private donations are entire collections, libraries and archives. They often contain the donor's own output or their private collection within a given field of knowledge, or their personal archive or documentation.

Making an inventory of all the donations would be a virtually impossible undertaking. However, throughout this book, we shall mention and examine some of the most important donations. We will highlight some of these donations as examples and as displays of the different kinds.

We have received a considerable number of personal archives, and we work to secure resources in order to be able to inventory, catalogue and digitalise them. Some of the personal archives that are already available in the Digital Document Repository of the UAB (<http://ddd.uab.cat>) include the archives of Pere Calders, Ferran Sunyer i Balaguer, José Agustín Goytisolo, Bernat Lesfargues and David H. Rosenthal. Others, such as the Nova Cançó archive of Josep Porter Moix, are still being inventoried and described. The contents of these archives are highly varied: they include letters, videos, photographs, studies, texts and more.

We have also received institutional archives, such as the archive of scripts from Ràdio Barcelona, most of which are available in the institutional digital deposit, along with the PSAN (Socialist Party of National Liberation) archive.

We have already mentioned that university professors (or their families) are often the ones who donate their libraries or collections. The list would be interminable, but we can cite as examples the donations from Professors Manuel Balasch, Francisco Rico, Albert Balcells, Lluís Solé i Sabarís and Amadeu-J. Soberanes in the field of the Humanities; Professors Juli Busquets, Josep Maria Vallès, Josep Maria Veciana, Lluís Fina and Joaquín Cerdá in the field of the Social Sciences; and Professor Cristóbal Lamote de Grignon in the field of medicine.

For some time now, in accordance with the laws currently in force, we offer our donors the possibility of having their donations appraised so that they may deduct them from their income tax or business tax, as stipulated by law.

Exchanges

The exchange of university publications is yet another way of acquiring documents that ensures their suitability. This exchange takes place among the scholarly publications issued by universities or other entities, which ensures their scholarly quality. In the past 20 years, around 55,000 monographs and 105,000 issues of journals have joined the UAB's documentary collection in this way. In turn, we have sent around 20,000 monographs and 70,000 issues of journals to the universities with which we have exchange agreements.

Another kind of exchange entails offering duplicated documents online to libraries at other universities and institutions, which can request the ones in which they are interested. We also accept exchanges of documents when other institutions or universities offer them to us.

UAB and CCUC catalogue

The entire documentary collection is catalogued and can be accessed from anywhere with an Internet connection. The lists of new acquisitions or the course bibliography may also be consulted, along with desiderata and requests for interlibrary loans. What is more, the university community can reserve, renew and check the status of the documents they have out on loan.

Everything contained in our catalogue may also be reached from the *Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya* (Collective Catalogue of Universities of Catalonia, CCUC), which compiles not only the records of the libraries in the *Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya* (Consortium of University Libraries of Catalonia, CBUC) but also the contents of other libraries in Catalonia that have wished to join it, for a total of 95 institutions. This means that the CCUC provides access to four million library records corresponding to ten million items, with information on the location of the documents, which can be requested regardless

of the library where they are held. Just as the CCUC collection expands and rounds out the UAB's collection, the documents at the UAB, some of which are one-of-a-kind, enrich the CCUC's collection and may be consulted from all the libraries that belong to the consortium.

Composition of the document collection

If we perform a summary analysis of the composition of the collection, we can see which languages are the most heavily represented, where the documents come from, how many documents there are from each century and what formats the collection contains.

With regard to languages, more than half a million documents are in Spanish, followed by documents in English, French, German and Italian. If we consider this briefly, this order is what we would expect because even though we are in Catalonia, Spanish-language publications are in the majority, especially in certain subjects like law. Literature is another important subject that bolsters our Spanish-language collection. On the other hand, the items in the scientific and medical collection are mainly fed by documents written in English, as the working language of authors from all over the world.

We should note that in a ranking of 135 languages, Chinese comes in eleventh and Japanese in thirteenth place, with a total of almost 4,000 records together. This reveals the vast importance of East Asian Studies at the UAB.

At the bottom of the ranking we find all the languages in which we have just a single document. These languages include Marathi (spoken in India), Guaraní (spoken in different countries in South America) and Zulu (spoken in South Africa).

The place of publication of the documents largely corresponds to their language, with the difference that Catalonia is ranked second because the documents in English are divided between the United States and the United Kingdom, from which most of them come.

With regard to the age of the documents, we should make a distinction between monographs and serial publications. In the case of monographs, we find that one-twentieth of the collection dates from before the 20th century. The remainder is from the 20th and 21st centuries, with the unique feature that as many or

more documents have been produced in the past decade as in 25 years in the past century.

Serial publications include a wide variety of documents, including journals, newspapers, working papers and reports. The date of these documents seldom corresponds to the date of publication. Most are from the 20th century, but other older ones may be paper-based or recent reissues in other media (digital, microform, etc.).

It's not all books

The different media mean that there are different kinds of documents, some of which have no physical entity. When we talk about the size of the library collection, we almost always mention the number of books. Sometimes we talk about volumes, and the English include volumes of rebound journals in their overall calculation of the collection. However, we often do not sufficiently highlight the rising number of documents purchased electronically (22,000 books at the UAB), most of which are accessible online.

Libraries, especially university and specialised libraries, include many other materials and documentary media. Sometimes much of their specialisation lies in non-book materials, and this also holds true at the UAB libraries.

In addition to the archives, which contain practically all the different kinds of documents (films, photographs, manuscripts, books, journals, press clippings, commercial orders, technical reports, objects, etc.), some of the most unique and important collections are made up of materials in different media. The chapters in this book perform a detailed analysis of these materials.

We should first explain that for many years the UAB libraries have made a major effort to develop an extensive audiovisual collection. This is particularly noteworthy in the Humanities and Communications libraries. More than 20,000 audiovisual documents in all kinds of formats are found in our collection, from professional documents to products on DVD or formats that are transmitted electronically.

Prior to the digital age, our library made many major acquisitions in microfilmed collections (microform and microfilm), such as numerous newspapers (*La Van-*

guardia, *Le Monde*, etc.), the *Bibliothek der Deutschen Literatur* (30,000 first editions from German culture) and archive collections on the French Revolution and the Spanish Civil War. We also have a very important collection of opaque microcopies (Landmarks of Science).

General Map Library, the largest among Spanish universities, contains 50,000 maps, aerial photographs, relief maps, atlases and more materials.

We also have a major collection of printed music and sound recordings (some of the sound recordings may be accessed remotely).

Together with all these collections, the libraries also have a series of specific equipment which enables them to be used or reproduced.

To conclude this introduction, below we show all the catalogue records, separating the different physical formats from the remote-access electronic formats and distinguishing between serial publications and monographs.

Carandell Economics Library

Jordi Maluquer de Motes

Among the large collections that the libraries of the Universitat Autònoma de Barcelona have gradually assembled, the Carandell Economics Library, housed in the Social Sciences Library, unquestionably occupies an important place. It is an extremely important library collection which specialises in the main topics in the social sciences. It was set up more than 50 years ago and is made up exclusively of old books, most of them published before 1950. Most importantly, it encompasses essential questions within the fields of economics and business, economic thinking, sociology, anthropology and economic, mercantile, labour and social law.

The name of the library refers to its creator, Joan Carandell i Marimon (1901-1988), an economist and lawyer who achieved noteworthy success as a writer

in Catalan towards the end of his life. He was a member and president (since 1931) of the *Societat d'Estudis Econòmics de Barcelona* (Society of Economic Studies of Barcelona), the secretary of the Trade and Navigation Department of the *Societat d'Estudis Econòmics de Barcelona* (Economic Development Organisation of Barcelona) (1931) and the representative of the government of the Generalitat on the board of the *Institut d'Investigacions Econòmiques* (Institute of Economic Studies) led by the economist and demographer Josep A. Vandellòs (1935), a fellow Figueres native like Carandell. After the Spanish Civil War, he participated in international trade operations, set up a patent agency and served as an executive at Banca Tusquets until the bank folded in 1950. This economic catastrophe seriously jeopardised his financial situation and required him to embark upon new career pathways, as he did with a great deal of drive and steadfastness in both Barcelona and Madrid. In his mature years after the age of 60, when he devoted himself to literature, he wrote under the pseudonym of Llorenç de Sant Marc. He published numerous literary narrations and several police novels. He was the father of the great writers Lluís and Josep Maria Carandell and the father-in-law of José Agustín Goytisolo.

The establishment of the collection that bears his name today was the outcome of an extraordinary intellectual curiosity and an ongoing interest in scientific knowledge. Indeed, Joan Carandell created a magnificent specialised library collection of around 27,000 volumes, all of them assembled, piece by piece, with the patience and passion of a true bibliophile, yet also a fan of economics. At old bookshops he sought out magnificent works that could never be found in ordinary shops. The upheaval in his life sometimes required Carandell to free up his economic resources, so he ended up selling his wonderful library to the management board of the cotton industry in 1960.

For almost 20 years, between 1960 and 1979, the library was owned by the management organisation of the cotton textile industry, in the *Servicio Comercial de la Industria Textil Algodonera* (Commercial Service of the Cotton Textile Industry, or SECEA). This institution kept the library open and provided free access and consultation for researchers in truly outstanding conditions. Once the transition to democracy had been consummated in Spain, this institution abandoned its former name, under which it avoided the totalitarian imposi-

tions of the Franco regime, and adopted a name that was more coherent with its nature: *Asociación Industrial Textil del Proceso Algodonero* (Industrial Textile Association of Cotton Processing, or AITPA).

In 1979, it was decided to move the library to a repository at the Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) via a three-way agreement between the AITPA, the savings bank known as the *Caixa de Pensions per a la Vellesa i Estalvis de Catalunya i Balears*—today the *Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona*—and the UAB. The agreement, which was signed on the 28th of September 1979, consisted of the bank's purchase of the collection in conjunction with the business organisation, and then the immediate deposit of the collection in the Library of the UAB's Faculty of Economics and Business, which today is part of the Social Sciences Library. The transfer and preparation of the materials culminated with the opening of this section in the space that the Universitat Autònoma de Barcelona had set aside for it in February 1981.

The Carandell Economics Library, known by this name in accordance with the desire of the two institutions that co-own it and agreed to donate it to the UAB, is thus the outcome of a constant, tireless effort and a reflection of its founder's spirit as both a scholar and collector. Carandell devoted much of his free time to seeking and acquiring through all sorts of channels the most diverse volumes of studies, monographs, statistics, technical journals, dictionaries and specialised encyclopaedias. And this tireless quest yielded truly exceptional findings.

The library has numerous extraordinarily valuable volumes by both Spanish and French, English and Italian writers on economic topics; most are from the 18th and 19th centuries, although some date from the early 20th century. Many of them are first editions and are found in just a handful of libraries in Europe. He also managed to amass a vast number of official publications; statistical data from the most varied branches on the production, distribution and consumption of goods; and materials on agriculture, industry, construction, trade and transport. Carandell had broad standards on the regions in the world he was interested in documenting, so as the market to which he had access permitted, he managed to acquire highly interesting pieces from the economic and social literature of Latin American countries as well.

However, the procedures he was able to use to gather the materials which he aimed to secure sometimes limited the scope of the collection he was able to build. In some cases, certain collections are incomplete because he never managed to cover the gaps the way he intended to. In any event, it is no exaggeration to describe the collection created by Carandell as the best old economics library ever formed by a private individual in either Catalonia or Spain.

The Carandell Library also contains a somewhat remarkable part of the original documentation from the archive of the old mint of Barcelona from the early decades of the 19th century, made up of record books and other handwritten documents. More important documentation from the mint from the same period, and therefore documentation that complements the UAB's collection, can be found in the *Arxiu Històric de la Biblioteca Nacional de Catalunya* (Historic Archive of the National Library of Catalonia) in Barcelona. The account books and other documents from the mint, dating from approximately 1808 to 1837, can be viewed from any computer in the Digital Document Repository of the UAB (<http://ddd.uab.cat/record/48033>). An even larger part of this extraordinarily important historic archive is on deposit and catalogued at the *Biblioteca Nacional de Catalunya* (National Library of Catalonia). That collection also includes a wonderful series of royal pragmatics from the 16th, 17th and 18th centuries, as well as other official and other kinds of documents, including letters, reports, papal bulls, forms and more. According to Jordi Albero,¹ the collection includes almost 1,200 documents, most of which have been digitalised in order to facilitate searches and consultations from any computer and to ensure better conservation of the originals, which may not be able to withstand the potential damage caused by direct examination.

¹ ALBERO, Jordi. "Col·lecció de pragmàtiques, altres documents de normativa legal i documents diversos (s. XIV-XIX)". *Biblioteca Informacions* 35 (September 2008): 10.

An historical examination of the Reserve Collection

Teresa Santos

The history of the Library Service began with the creation of the Universitat Autònoma de Barcelona in 1968. We are a young university compared to others, and therefore our library collection is mostly modern. Nevertheless, since our early years we did not want to fail to acquire old or antique books, the latter an adjective which unquestionably endows the documents with extraordinary relevance and importance. Thus, over its lifetime the UAB has gradually assembled a historical collection which, though not extensive, is indeed extremely important in terms of both its representation of a given period and the rarity of some of its titles. The regular use of this collection by users from both our university and the outside and the constant requests for external exhibits we receive corroborate its importance. The contents of the collection have mainly been purchased from antique booksellers and private individuals, although they also come from donations from both private and public entities and private individuals.

The Reserve Section, the place where this historical collection is located, has always had a site of its own. Until 2011 it was linked to the General Library, and when that disappeared it came to be managed by the Communications Library and the General Periodicals Library, which took over the functions of the former General Library. In 2007, the Reserve Section started to occupy a site that fully guaranteed the security and climate control needed to conserve a collection of this nature. It includes printed documentation from between the 16th and 20th centuries from all disciplines. For some time now, it has gathered the materials from this period from all the different libraries on campus, as long as they are not part of a specific legacy, personal archives or a special collection, such as the Carandell Economics Library, just to cite one example.

As mentioned above, this collection is diverse, and the smaller collections that make it up have always retained the name of the former owners as a topographic indicator, which has contributed to maintaining a historical memory of the life of the documents.

These collections include most prominently the Marca Collection, which is primarily made up of 136 titles of journals and around 210 monographs on artistic and literary themes. This journal collection deserves special attention and is thus the subject of an article of its own in this book. It got its name from the Barcelona bookseller Joan Marca i Marca, from whom the documents were purchased in 1971. In 1979, the same bookseller offered 32 new titles to round out this important collection, which has been compiled in an elegant catalogue published by the UAB in 1988.

In 1998, the Universitat Autònoma de Barcelona made another major purchase, the Monés Collection. This includes the bulk of the collection of journals and periodic publications from the library of Josep Monés i Roberdeau. It also includes Catalan journals which cover all the trends and were published between the late 19th and first half of the 20th centuries. This collection used to be part of the library that Fèlix Millet i Maristany kept in a house in the town of L'Ametlla del Vallès. In early 1969, Josep Monés purchased Fèlix Millet's library and added to it materials from his own collection, as noted by Montserrat Galera i Monegal in her publication *Contingut i classificació de la Biblioteca Josep Monés de l'Ametlla del Vallès*. It should be noted that its state of conservation was flawless, and many of the titles had been bound. Also worth noting is the effort made by many departments and services within the university to contribute resources toward the purchase of this collection, including the Rectorate of the UAB, the Social Council, the Library Service, the Department of Art, the Department of Modern and Contemporary History, the Department of Catalan Philology, the Department of Journalism, the Faculty of Philosophy and Humanities and the General Periodicals Library, with the external aid of the Roviralta Foundation. The addition of these titles, which are equivalent and complementary to the Marca Collection, endow the whole with exceptional interest for researchers in art, literature and politics, and in general for anyone interested in primarily Catalan history from the 19th century until the 1960s.

In the same vein, we must also mention the Valera Collection: 709 books that used to belong to the writer Juan Valera. Covering a wide variety of topics, most predominantly literature, history and politics, the collection also includes books on medicine, religion and philosophy. The predominant language of the works

is Spanish, but there are also works in Portuguese, French, German and Italian. The years of publication fall between 1850 and 1893, which leads us to believe that the works joined the author's collection during the period when he served as a Minister in Lisbon and Brussels. The value of the collection lies in the fact that the books are from Juan Valera's private collection, and that many of these works bear dedications and even a few handwritten letters addressed to the author. This curious collection has been rebound into 99 volumes.

The Reserve Section contains not only all these printed materials but also 43 manuscripts currently on deposit at the Manuscript Section of the *Biblioteca de Catalunya* (Library of Catalonia). This collection is made up of a wide variety of documents, including registers, sale deeds, a series of documents that refer to the Castell de Vilademany, missals, graduals, church books, breviaries and other religious books, many of them unfortunately incomplete, as well as fragments from liturgical books, most of which were purchased by the bibliophile Felip Capdevila i Rovira. The entire collection is now digitalised and may be consulted via the DDD.

Of all of these manuscripts, the most noteworthy is unquestionably the so-called "Sambola" reader-homily book of the Roman ofici, which the UAB purchased from Felip Capdevila. It got this name from the Girona-based lawyer, Narcís Sambola, who used to own it. It is the merger of two earlier readers handwritten on parchment and dating from the 12th century. The importance of this reader lies in both its age (12th century) and the 20 liturgical fragments with neumatic musical notations in them. One exceptional one is popularly known as the "Cant de la Sibila" (Song of the Sibyl), one of the most unique expressions of mediaeval liturgical drama. According to Gómez i Muntaner in an article in his *Biblioteca Informacions* on the reader: "This is the second oldest version conserved in Catalonia with the complete music, and the fourth oldest in all of Spain". Precisely what is worth noting is that in 2010 this cultural expression was declared Intangible Cultural Heritage by the UNESCO Intergovernmental Committee for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage.

Another prominent work in our collection is the *Espanña Sagrada*, the 52-volume book created by Enrique Flórez de Setién y Huidobro, a historian and professor of theology, Spanish scholar and renowned researcher. This work was originally envisioned as an historical ge-

ography of the Spanish Church. The first two volumes appeared in 1747 and a total of 27 were published until Father Flórez's death. The early volumes contain the complete title of the work, which seamlessly followed the canons of the Baroque in the 17th century: *España Sagrada. Theatro geographico-historico de la Iglesia de España. Origen, divisiones y límites de todas sus Provincias. Antigüedad, traslaciones y estado antiguo, y presente de sus sillas, con varias dissertaciones críticas*. Volume 24 appeared with the simple title of *España Sagrada*.

Even though the Library Service's policy does not include regular acquisitions of old books, the management has always been sensitive to this topic and occasional purchases have been made. The most recent acquisitions include a 1734 edition of Robert Estienne's *Thesaurus linguae latinae* published in London. The first edition of this work was printed in Paris in 1531, and it was reissued in 1536 and 1543. Of all the editions of this work, very few are held by Spanish libraries, and only four complete editions exist in all of Spain (at the UAB, the *Biblioteca Nacional de Madrid* [National Library of Madrid], the *Biblioteca Provincial de Córdoba* [Provincial Library of Córdoba] and the Universitat Pontificia de Comillas de Madrid). The latest acquisition was a facsimile of the manuscript of the *Atlas català* by Abraham Cresques, conserved in the National Library of France from 1375. This work, produced by the antiquarian booksellers Delstres of Barcelona, was supervised by Pelegrí Haro i Perich, and it is a hand-crafted reproduction of the six leaves of the atlas made in parchment and hand-coloured by miniaturists. The print run totally 75 numbered copies.

However, today the Reserve Section also contains materials that may not be chronologically old yet are considered important, such as the collection of Ràdio Barcelona scripts. This collection includes all the daily programming of this station, which was originally called EAJ-1 Ràdio Barcelona, then Guerra Civil Radio España 1 and finally Ràdio Barcelona, from 1925 to 1945, and thus it can uniquely help to reconstruct the first 30 years of life of Ràdio Barcelona. The collection is complemented by the scripts of 256 plays broadcast on the programme *Radioteatro* by the same station between 1940 and 1970, directed by Armand Blanch. The content of these documents transports us back to our most recent history and to a time and a lifestyle shared by many people from this country.

Today the most important challenge is the conservation, preservation and dissemination of this small yet important part of our collection. For years now, we have been working towards this goal with digitalisation projects: we include the results in both our own and the consortium's digital repositories. The Digital Document Repository (DDD) of the UAB, the *Arxiu de Revistes Catalanes* (Archive of Catalan Journals, ARCA) and the *Memòria Digital de Catalunya* (Digital Memory of Catalonia, MDC) are the windows through which we are able to share the beauty and importance of our heritage with users all over the world.

Ninety titles are now available in PDF format from the DDD and collections like *Revistes Antiques d'Art i Cultura* (Old Art and Culture Journals, <http://ddd.uab.cat/collection/raac>). A total of 17,397 pages of the *Guions de Ràdio* (Radio Scripts, <http://ddd.uab.cat/collection/guirad>) collection have also been digitalised. We work in conjunction with any institution that has similar collections in order to avoid duplication and to join efforts to make the maximum number of documents possible available online. Finally, we also work to restore this collection, which because of use, handling and the intrinsic composition of its components requires actions to preserve the original works, which are often in themselves a work of art representing a given style.

The Marca collection

Teresa Camps i Miró

At the start of our university's history, the shelves of the sites meant for libraries were empty, there were few students in the classrooms, there were hardly any buildings or walkways or research centres, or even minimal services. Back when everything began and the project of a new university was enthusiastically getting off the ground, a famous bookseller in the old Sant Just neighbourhood of Barcelona, Joan Marca i Marca, offered a batch of publications of incalculable value for research into Catalan art. This collection was primarily made up of journals and other publications on art and culture

issued in Catalonia since the second half of the 19th century and reaching until the Civil War with hardly a missing link. This happened in 1971, and the batch included a total of 136 journals, most of them complete. Years later, in 1979, the bookseller offered the university another smaller batch, 32 titles, which it also acquired.

Joan Marca, a bookseller who specialised in this kind of material, took the care to patiently compile the different issues that reached his hands, striving to complete the collections and especially to secure the first issue of each journal, the one that encapsulated and launched each editorial effort, the one that is the most fascinating to us because it tends to serve as the calling card of the new publication which expressed the concerns, intentions and ideological agendas, the engagement of its leaders, the list of contributors and the place where the journal had been gestated. Perhaps we should note that most of our enthusiastic publications were the outcome of a noble desire and a more poetic than real ambition, since, often financed by their enthusiastic writers, they came to light with euphoria and died out from a lack of economic support; thus, even the boldest and most interesting Catalan journals from the past century tended to have a somewhat fleeting life. Joan Marca's expert knowledge made it possible for many of these journals to be part of this collection, an aspect that endows it with a truly impressive importance and uniqueness. We have proof that as a skilled, savvy collector, it was hard for Marca to divest himself of this unique collection; however, knowing that it was destined for research and that its recipient was a Catalan university meant that he felt amply rewarded. We owe Joan Marca for his effort, expertise and generosity at offering it, and we are indebted to the UAB's early rectors and professors for their desire to make it a part of our library. The name or official registry of this collection may be otherwise, but we, the users, and virtually everyone else in the university community know this collection by the name of its creator: the Marca Collection.

Content of the collection

Even though this collection is primarily made up of journals, the initial lot also came with a series of pages, almost all of them from the "Pàgina artística" (Art Page) of the weekly *La Veu de Catalunya* and several very

popular humorous weeklies illustrated by famous artists or "ninotaires" who, prior to the photographic image, earned their living waiting for recognition of their work as creators. It also included an important set of catalogues, several hundred of them, whose whereabouts are unknown today, along with almost 200 hundred monographs and books by Catalan authors on the Catalan art of their day, written by highly prestigious authors from before the Spanish Civil War. What is more, the original acquisition also included a dozen boxes full of catalogues of shows held after the war, virtually complete collections of small-format monographs and several leaflets signed by artists or critics of the day, all of them essential tools in the still-unfinished research into the nature of recent Catalan art.

Even though most of the publications refer to art both from the theoretical and informational standpoint and as a fundamental photographic record of the works of the artists of the day, much of which is dispersed today, the majority of these publications included the literary and poetic output of the day, making this collection also an invaluable resource for knowledge of Catalan literary editions from before the Civil War. These publications shed clear light not only on fads but also on the sensibility of the different points in the development of Catalan thinking and creation.

The quality of the collection clearly stems from the qualitative and quantitative scope of its contents, as well as its coherence and diversity, its temporal sequence and its global coverage of this period, which was intense, rich and vital within the project of building a Catalan national identity, of which the journals are a sensitive, rich and faithful reflection of what Xènius described as "the palpitations of the time". What is more, the importance of this collection can be seen in its optimal state of conservation and the fact that many of its titles, more than 60 in total, are complete, while much of the rest includes the first issue ever published.

Catalan art journals

The list of art journals is long and faithfully covers the beginnings of the periodical press and publications which took off in the second half of the 19th century, with a gradual increase in the quality and quantity to-

wards the beginning of the 20th century. In this early period, which dovetails with the aesthetic and cultural stage known as *Modernisme*, we can find several copies of the journal *Luz* (1897-1898), the second stage of the journal *L'Avenç* (1889-1893), the first period of *Catalunya Artística* (1900-1903), *Hispania* (1899-1902), and the publications supervised by the painters Ramon Casas and Santiago Rusiñol along with art critic Miquel Utrillo, including *Quatre Gats* (1899), *Pèl & Ploma* (1899-1903) and *Forma* (1904-1906), all of them complete.

The new aesthetic stage called *Noucentisme* is visible through the numerous diverse publications issued in the first third of the new century, such as *Empori* (1907-1908), *Revista Nova* (1914), *El Noucentista* (1914), *Revista de l'Escola de Decoració* spearheaded by the painter Torres García (1914), *El Picarol* (1912), *Vell i Nou* in both of its periods (1915-1921), *L'Instant* (1918-1919), *Terramar* (1919-1920), the magazines *D'Ací-D'allà* (1918-1936) and *Bellaterra* (1923-1927), as well as several journals with a brief lifespan, small format and indisputable good intentions, including *Garba* (1905-1906), *Futurisme* (1907), *Panteisme* (1911) and the feminist weekly *Or i Grana* (1906), all of them complete and with texts signed by the most sensitive thinkers and critics of the day, including Eugeni d'Ors, Feliu Elias, Josep M. Junoy, Joaquim Folch i Torres and Joaquim Torres i García.

Simultaneously, though not exclusively dedicated to art, other publications which also benefitted from the technical advances in graphic reproduction carried numerous works by Catalan artists, most of which still await serious study today. Several of them of undeniable interest as a record of the gradual cultural normalisation include *Joia* (1928), *Nou Ambient* (1924), *Gasetta de les Arts* (1924-1927), the editions of *La Mà Trencada* (1924-1925), *La Ciutat i la Casa* (1925-1928), *La Nova Revista* (1927), *Art* (1933-1935) and *Arquitectura i Urbanisme* (1931-1932), all of them complete.

At the threshold of the worst of changes, the Civil War, Catalan publications were practically eliminated, the language banned, many thinkers imprisoned and most of the writers in exile, marked by political censure, fear and the impossibility of securing permits and papers for new publications. Silence invaded the printed text and the collective spirit. The Marca Collection reflects this in the scant number of publications from that time in contrast to the earlier vitality. Despite

that, some journals, such as *Ariel* (1946-1951), *Cobalto* (1947-1949), *Inquietud* (1955-1966) and the complete publications of the newspaper *Tele-exprés* (1964-1980), imbue the expressive gap imposed with a different feel compared to the legal publications of the day.

Several tiny treasures

Joan Marca's taste and knowledge enriched the collection with a few gems, unique pieces with just one or a handful of copies, intense and radical items that reflect the avant-garde bent of their promoters. It goes without saying that they are veritable keys for interpreting the epoch when they were produced and that today they are impossible to find elsewhere. *Un Enemic del Poble* (1917), *Arc Voltaic* (1918), *Troços* (1921), *L'Amic de les Arts* (1926), *Hèlix* (1929) and *Art* (Lleida, 1933-1934) are linked with the solid weekly publication *Mirador* (1929-1937), which later became *Meridià* (1938) during the war. These publications are complete and were promoted, written and illustrated by such important personages as the poet Joan Salvat-Papasseit, the painter Joaquim Torres i Garcia and the then-young artist Joan Miró, among other members of the avant-garde.

Personal risk did not hinder a group of youths who offered the first signs of renewed vitality after the Civil War, including the painters Tàpies, Cuixart, Ponç and Tharrats, the poet Joan Brossa and the philosopher Arnau Puig, from writing, financing, illustrating and disseminating their original publication *Dau al Set* (1948-1951), many copies of which can be found in the Marca Collection. The same need to emerge from the surrounding darkness and to distance themselves from the underground publications that were the heirs to *Noucentisme* spurred the only original issue of the journal spearheaded by Arnau Puig, Joan Ponç and Joan Brossa, which our collection holds as a unique item. The same holds true for what is perhaps the only copy of *Joc Net*, written in Catalan by Tàpies, Cirlot, Brossa and Santos Torroella in 1953, and the original paper copy of *La Mosca*, an initiative of Edicions 62.

This entire volume of materials is now complemented by other library acquisitions, as it was in 1998 by the extensive collection of journals in the Monés Library, many of them historical and religious and all in Catalan, and more recently the donation of the document

collection of the film expert and historian Joaquim Romaguera, which should entail a considerable step forward in the still-incipient studies on Catalan cinema.

To conclude

Over all this time, our library has cared for, restored and bound the collection, developed a serious catalogue of it and always made it available to researchers and organisations so they may learn about and disseminate it. Lately, it has tried to digitalise it in our awareness that we are the repository of an invaluable tool for research into the cultural life of Catalonia.

Science Archives

Xavier Roqué, Agustí Nieto-Galan, Jorge Molero Mesa²

Scientific activity leaves a private mark which is nonetheless totally relevant for understanding science in its historical dimension and examining its role in the public sphere. Among other kinds of documents and items, the leavings of contemporary science include notebooks and research notes, letters, postcards, photographs, maps, hard drives, diskettes, copies of circulars and minutes from meetings, class notes, manuscripts of articles and books, galley proofs, drafts of talks, invitations, technical or assessment reports, requests for projects, models of instruments, prototypes and cata-

logues. All of these examples in fact reflect items from personal and institutional scientific archives that are conserved in the libraries and archives of the Universitat Autònoma de Barcelona. In other countries, the quantity and quality of this kind of archive is congruent with the degree of scientific development and personal and institutional awareness of belonging to a research tradition. In Catalonia, this level of development has been reached but the consciousness has not, and science archives have not yet earned the consideration they deserve. However, the UAB is the site of the Science Archives Service (SAC, www.sac.cat), a unique initiative in Catalonia (and Spain) whose overarching goal is to promote the systematic and coordinated conservation, study and dissemination of science archives. The SAC has worked with the Library Service, the General Archive and the Science and Technology Library of the UAB to secure, catalogue and disseminate numerous scientific collections. In this chapter, we shall present these actions and frame them within the context of creating a stable, active structure in the sphere of science archives.

The Science Archives Service (SAC): origins and development

The Science Archives Service was founded as a node of information on archives, but over time it has also become a centre for disseminating scientific culture and a research support service. As an archive service, SAC contributes to locating, processing and preserving the documentary heritage of contemporary science, technology and medicine; as a centre of scientific culture, SAC fosters knowledge of scientific practices through original documents; finally, as a research support service, SAC promotes high-quality historical research on science, technology and medicine, especially by developing avenues of research stemming from the activities of processing and studying the archive in depth. Located in the *Centre d'Història de la Ciència* (History of Science Centre, CEHC) in the UAB's Faculty of Sciences, SAC is not a repository of collections but rather an information node that works in conjunction with the existing archives and the academic community. In addition to support from the UAB, the Science Archives Service also receives ongoing support from the Department of

² This chapter is based on several previous publications: Roqué, X. "La memòria de la ciència contemporània: el Servei d'Arxius de Ciència". In: Bertomeu, J. R.; García Belmar, A. Eds. *Obrint les caixes negres. Col·lecció d'instruments científics de la Universitat de València*. Valencia: Universitat de València, 2002. Pp. 133-48; Borfo, A.; Roqué X. "El Servei d'Arxius de Ciència". *Biblioteca Informacions* 26 (February 2003): 19; Roqué, X. "Els arxius de Josep Maria Millàs i Vallicrosa i Eduard Millàs i Vendrell, a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia". *Biblioteca Informacions* 38 (April 2010): 21-4. We have also drawn from the texts for the website of the Science Archives Service (<http://www.sac.cat>) written by X. Roqué, Jordi Sequero and Sara Fajula, as well as the descriptions of collections written by many SAC collaborators and interns, including Carlos Acosta, Sara Fajula, Sara Lugo, Tania Trigo and José Joaquín Varela. Finally, we wish to thank the staff of the Science and Technology Library and the important contributions of the director of the Library Service, Joan Gómez Escofet, for their role in securing for the UAB some of the collections we describe in this chapter.

Culture of the Generalitat de Catalunya (between 2003 and 2010 the Department of Culture and the Media) and the *Institut d'Estudis Catalans* (Institute of Catalan Studies, IEC).

The idea of creating a Science Archives Service emerged in the mid-1990s in CEHIC and the *Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica* (Catalan Society of the History of Science and Technology, SCHCT), a subsidiary of the Institute of Catalan Studies. The initiative was inspired by similar services operating in countries like the United States (Center for History of Physics and Allied Sciences, American Institute of Physics, created in 1961) and Great Britain (National Cataloguing Unit for the Archives of Contemporary Scientists, created in 1973, and since 2010 Centre for Scientific Archives @ The Science Museum). The opportunity to flesh out the project came from the Institute of Catalan Studies in the summer of 2001, when it called for participation in a grant for research projects that entailed “corpus or compilations of documents or databases referring to the Catalan-speaking lands” which were “similar to the projects underway or accomplished in other countries”. The “Creation of a Science Archive Service” project was approved with a budget for three years.

In November 2001, the management commission was set up, consisting of Antoni Borfo (then in charge of the General Archive of the UAB and a member of the Universities and Research Section of the International Archives Council), David Jou (physics professor at the UAB, member of the IEC and director of the project), Víctor Navarro Brotons (History of Science professor at the Universitat de València), Antoni Roca-Rosell (History of Science professor at the Universitat Politècnica de Catalunya and president of the SCHCT) and Xavier Roqué (History of Science professor at the UAB and coordinator of the project). As part of this initial project, in March 2003 the Service published its first website, and shortly thereafter it went international at the first International Conference on Science Archives held in Edinburgh between the 9th and 11th of April 2003. In 2004, the project vied in a new call for participation issued by the IEC and managed to secure funding to carry on from 2005 to 2007. One of the project's explicit goals in this second phase was to sign an agreement that provided it with a broad, stable institutional groundwork; the conferment of a co-financed job for a stable research support expert in 2003 contributed to

reaching this goal. The decisive step in the consolidation of the SAC came in 2007 with the signing of an agreement between the Department of Culture and Media of the Generalitat de Catalunya, the Institute of Catalan Studies and the Universitat Autònoma de Barcelona to jointly promote the Science Archives Service. This agreement, which has been renewed annually until today, enabled the SAC to further its mission of recovering science archives and to extend its activities to the dissemination of scientific culture and the support of research.

SAC's scope of action

The SAC works to locate scientific or institutional collections within the Catalan linguistic domain; to make classifications and catalogues; and to recover, preserve and disseminate the voices of scientists, physicians and technologists as contained in personal interviews or public speeches. Its chronological scope spans primarily the 20th century until today, and its geographic reach is quite broad: even though the majority of collections found are preserved in Catalonia, Valencia and the Balearic Islands, the SAC is also interested in collections deposited in the rest of Spain or in other countries, such as the collections related to researchers who had to leave in exile during the Spanish Civil War. One of the most prominent examples of the latter is SAC's partnership with the *Instituto Colombiano de Geología y Minería* (Colombian Institute of Geology and Mining), the repository of the collection of palaeontologist and geologist José Royo i Gómez (1895-1961), which includes the minutes of the *Ateneu Espanyol Republicà de Bogotá* (Spanish Republican Athenaeum of Bogotá).³ However, in addition to taking an interest in the archives in on deposit, the SAC also aims for the information on these collections, as well as the guarantees of their conservation and use by the scientific community, to serve as a stimulus to deposit collections, especially personal ones, which have not been given to any institution and run the risk of getting lost.

The range of science archives is quite diverse in terms of both disciplines and periods covered, as well

³ See: ACOSTA, Carlos. *La historia de Ingeominas. 90 años de geología oficial en Colombia*. Bogotá: Ingeominas, 2007.

as the format, medium and state of conservation of the documents in them. Therefore, handling them entails numerous varied actions: identification and organisation; physical preparation, conservation and protection; and transcription or digitalisation. The catalogue is developed under a common standard based on the *Norma de Descripció Arxivística de Catalunya* (Archive Description Norms of Catalonia, NODAC). The Science Archives Service works in all these realms with the repository institution by signing pacts, adopting agreements or offering grants. In addition to the catalogues made by SAC itself, repository institutions are offered the possibility of migrating the descriptive instruments from their catalogues to its database, which is accessible via its website. This migration may involve jobs like preparing and correcting these descriptive instruments.

SAC and the UAB Library Service

Ever since it was created, the SAC has worked in tandem with the Library Service, and the Science and Technology Library in particular, in the actions which involve science archives which are linked to the UAB or are on deposit there. The majority of these collections are personal, but there are two very important examples of institutional archives.

The Sunyer collection

One of the most prominent of the personal archives is that of mathematician Ferran Sunyer i Balaguer (1912-1967), the subject of one of the SAC's pilot projects. Sunyer was one of the few internationally active mathematicians from Spain between 1940 and 1970. His archive, which was given to the Science and Technology Library by the Ferran Sunyer i Balaguer Foundation, includes correspondence with scientific societies and mathematicians from all over the world, as well as notes and off-prints of studies by Sunyer and his colleagues. Sunyer kept up particularly close ties with the American mathematic community, especially through Ralph P. Boas Jr., a professor at Northwestern University and editor of the *Proceedings of the American Mathematical Society*. At a time when there were no stable sources of financing for research in Spain, Sunyer managed to secure numerous research contracts with the War Marines of the United States (picture) from 1961 until his death,

and he published articles in journals like *Mathematical Reviews* and *Proceedings of the American Mathematical Society*. The 1,159 items in the Sunyer Collection are therefore an invaluable testimony to the research and social-professional relationships of one of the most prominent Catalan mathematicians of the 20th century. The Science Archives Service created a classification table in conjunction with Sunyer's biographer, Antoni Malet. Later, the collection was catalogued and records were created that describe the content of the different documents. Finally, the Library Service took charge of the linguistic revision of the records and the digitalisation of the collection so it could be included in the Digital Document Repository along with other unique archive collections.⁴

The Millàs collection

Since 2000, the Science and Technology Library has also housed the archive collection of Josep Maria Millàs i Vallicrosa (1897-1970), a pioneer in the history of science in Spain and Catalonia, as well as the archive of his son, Eduard Millàs i Vendrell (Barcelona, 1937-Barcelona, 1999), a philologist and historian of science. The archive of Josep Maria Millàs contains nine conservation boxes which take up approximately 1.2 ml. The collection has been partly inventoried by the Science and Technology Library, and the definitive inventory and classification are a project currently underway at the SAC. There are seven more boxes containing more than 70 ring binders which occupy approximately 2.5 ml. Most of the documents in the collection are notes and handwritten comments on seminal texts in the history of ancient and Arab medieval astronomy, the preparation of published studies and especially his university courses on these subjects. These documents are also part of a SAC project to prepare, inventory and classify the materials.

The additional correspondence contained in the archive shows Millàs i Vallicrosa's institutional career. His election as the president of the International Academy of the History of Science in 1958 and Barcelona's hosting of the 9th International Conference on the History of Science in 1959 were just the culmination of the rela-

⁴ Digital Document Repository > Personal collections > Ferran Sunyer i Balaguer (ddd.uab.cat/collection/fsunyeracor). For more on Sunyer, see Malet, A. *Ferran Sunyer i Balaguer* (1912-1967). Barcelona: IEC, 1995.

tionships that Millàs had cultivated before the Spanish Civil War. The archive documents this activity in terms of his attendance at or organisation of conferences and his participation on international committees.

The Millàs Collection sheds light on the complementary aspects of research, institutionalisation and history education in Spain and Catalonia, and it is an essential source for learning about its evolution from the 1930s until the close of the 20th century. The letters in the Millàs Vallicrosa Collection, document his education and academic activities and enable us to reconstruct the genesis and dissemination of some of his most famous works, including the *Assaig sobre les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval* (Barcelona: Institut Patxot, 1931). Among these letters, pride of place goes to his correspondence with George Sarton (1884-1956), the Belgian historian who founded the journal *Isis*—probably the most prestigious journal in the discipline. In 1913 and edited it until 1952. In 1924 this journal became the organ of the History of Science Society of the United States, and promoted the institutionalisation of the history of science. The collection on deposit at the UAB contains the originals of Sarton's letters, crucially important documents for tracing the history of science in Spain and Catalonia and its international dimension.⁵

From the documents we can glean that these relations were of interest not only to researchers but also to the scientific leaders of Franco's Spain, who saw them as a legitimate tool. The collection includes a letter from José María Albareda (1902-1966), the powerful Secretary General of the *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* (Spanish National Research Council, CSIC) until 1966, requesting a note on Spain's participation in the 6th International Conference on the His-

tory of the Sciences (Amsterdam), "in order to include it in the leaflet on Spain's participation in international gatherings" (Albareda to Millàs, 19/9/1950; the conference programme is located in box 1, folder 5, "Conferences"). With regard to research, the typewritten studies and drafts of publications document the research process and collaboration among scholars from different countries. Towards the end of Millàs i Vallicrosa's academic career, the creation of new public research management bodies in Spain, such as the *Comissió Assessora per a la Investigació Científica i Tècnica* (Advisory Committee for Scientific and Technological Research) in 1958 meant the transition towards a model of financing by project. A letter from Juan M. Martínez Moreno, Director General of University Education, outlines how these incipient projects would operate in terms of both staff payment and the distribution of aid, as well as expenditures on supplies or grants. It refers to a contract which, once signed, was to be forwarded to the Ministry of the Treasury (Martínez Moreno to Millàs, 12/11/1963).

The archive of Eduard Millàs, in turn, is essentially made up of documents related to education. The scope and nature of the documentation, as well as its stress on education, make it a unique archive because a scientific archive's value is often evaluated based on its relationship with research more than with teaching. However, both aspects are closely related, and in the case of personal collections, they are often superimposed upon each other. Eduard Millàs' minute, neat annotations of Ptolemy's *Almagest*, Aristotle's *Physics* and Al-Banna's calculations on planetary movements not only illustrate the educational rigor of their author but can also be useful for other researchers; hence the interest in conserving them.

Other collections

The Science and Technology Library has also had the initiative of collecting and classifying numerous personal collections held by UAB researchers, such as those of professor Josep Egozcue i Cuixart (1940-2006), one of the university's founders and an expert in the biology of reproduction and bioethics, which was donated by the Department of Cell Biology, Physiology and Immunology and is made up of a collection of article offprints; and the collection of professor María Cristina Vicente (1948-2000), a zoologist and professor in the

5 Glick, T. F. "Éloge. José María Millàs Vallicrosa (1897-1970) and the founding of the history of science in Spain". *Isis*, 68 (1977): 276-83; Glick, T. F. *George Sarton i la història de la ciència a Espanya*. Catalan translation by Mercè Viladrich (Barcelona: CSIC, 1990). Between 1929 and 1955, Sarton and Millàs exchanged 75 letters (40 from Millàs to Sarton and 35 from Sarton to Millàs) in English, Spanish, French and Arabic. This correspondence came to light thanks to Thomas F. Glick's publication of the transcripts of the letters between Sarton and the Spanish Arabists, including Millàs himself, Miguel Asín Palacios (1871-1944), José A. Sánchez Pérez (1881-1958) and Ángel González Palencia (1889-1994), among others (in the Thomas F. Glick Papers, on deposit at the University of Texas at Austin, there is a box related to this publication: 96-280/4 George Sarton, *La història de la ciència a Espanya. Correspondence and miscellaneous. Galleys*. HSS Seattle, 1990). Many of the letters from Sarton to Millàs were typed, and Glick found them in the Sarton Papers (Houghton Library, Harvard University), along with all the letters from Millàs to Sarton; for Sarton's handwritten letters (9), Glick cited the "Papers personals de J. M. Millàs Vallicrosa".

same department, which includes off-prints of scientific articles and professional correspondence. The library also conserves the collection of the Swiss-born geologist Otto Wilhem Gutzwiller (1889-1958).⁶

The SAC and the Science and Technology Library are currently partnering on the project of digitalising the personal archive of physicist Pere Pascual de Sans (1934-2006), one of the most important personal archives in the history of physics in Spain in the second half of the 20th century. The collection contains around 3,400 documents divided into 62 conservation folders, all related to Pere Pascual's intense teaching, management and research activities. Conserved until 2009 in his office in the Department of Fundamental Physics and Constituents of Matter in the Faculty of Physics at the Universitat de Barcelona, and meant for the Benasque Pedro Pascual Science Centre, which Pascual himself founded in 1995, an agreement between the steward of the collection and the SAC enabled the archive to be transferred to the CEHIC to be catalogued. The collection contains a variety of correspondence from 1962 to 2002, as well as numerous documents on CERN, the *Grup Interuniversitari de Física Teòrica i d'Altes Energies* (Interuniversity Group on Theoretical Physics and High Energies, GIFT), the Academic Committee of the Universitat de Barcelona, the Bosch i Gimpera Foundation and the Science Park of Barcelona, among others. It also contains an extraordinary collection of handwritten notes on physics issues related to teaching. These documents have been physically prepared and catalogued, and financing was recently secured through the Science and Technology Library to digitalise the entire archive and thus ensure its preservation in a digital repository. This action is a good example of cross-linked efforts (among different universities; among different bodies within the same university; among physicists, historians, archivists and librarians) that the existence of a platform like the SAC encourages.

This kind of collaboration was equally decisive in recovering quite a different sort of archive than the ones we have described thus far, namely the library and archive of the Ravetllat-Pla Institute, founded in 1923 by the veterinarian Joaquim Ravetllat i Estech (1871-1923) and physician Ramon Pla i Armengol (1880-1958). The

Institute was devoted to studying tuberculosis and developing two products to combat it: haemoantitoxin and the Ravetllat-Pla serum, both harvested from horses immunised with tuberculosis bacteria as defined under Ravetllat's theory, which upheld the variability of the tuberculosis bacillus. This led the Institute to create a complex machinery of both scientific and commercial legitimisation. Since 1924, it distributed its products in Latin America, mainly in Argentina, Brazil, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Ecuador, El Salvador, Mexico, Peru, Uruguay and Venezuela. Through the sales agents they had in each country and the journal *La Clínica*, the Institute managed to reach local physicians and scientists directly, and it created an important network of exchange, appropriation and redefinition of scientific knowledge that involved Latin America, Spanish and European scientists.

In July 2009 the Institute's archive was donated to the History of Medicine Unit of the UAB by Núria Pla i Montseny, the daughter of the founder of the Institute and the director of the laboratory since the 1940s. The collection is made up of scientific and commercial documentation and fills approximately 50 linear metres in volume. The part of the collection on commercial matters includes medical reports (appointment notes) from the commercial agents in each location, mailing and request cards for free samples, as well as account books (general ledgers, daybooks, inventories, receipts, invoices, payments and registrations by workers). Surprisingly, the scientific and commercial network created by the Institute remained active until 1980, when the Ministry of Health and Social Security refused to renew its commercial licence. The wealth of documentation, heterogeneity and broad historical period covered by this collection make it a unique case in the conservation of this kind of heritage. Likewise, the thematic variety of the contents means that this archive is an invaluable source of information for the study of medicine, the pharmaceutical industry and veterinary medicine in Catalonia over the course of the 20th century.

The job of recovering this documentation got underway in 2008 by the CEHIC and the UAB Library Service. Once the collection had been recovered, the SAC took charge of physically preparing the archive material (cleaning and disinfection), physical and conceptually organising the materials and conducting a prior inventory and the catalogue (currently underway).

⁶ See Libraries > Collections and facilities > Personal collections.

SAC and archives linked to the UAB

We cannot fail to mention two actions on the archives of institutions with close ties to the UAB: the *Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont* (Miquel Crusafont Catalan Institute of Palaeontology) and the Synchrotron Light Laboratory.

Crusafont collection

Miquel Crusafont i Pairó (1910-1983) was one of the most renowned Catalan scientists in the mid-20th century. From the Palaeontology Department of the History Museum of Sabadell and the Provincial Institute of Palaeontology, Crusafont performed far-reaching research, excavation and protection of the fossil heritage of Catalonia and Spain. He also stood out as a populariser of science. His archive collection, on deposit at the Miquel Crusafont Catalan Institute of Palaeontology headquartered in Sabadell and at the UAB, contains part of the history of European palaeontology and geology from the past century. It includes numerous documents related to the palaeontologist's research and activities, from the drafts of publications to subjects for courses, conferences and lectures, and especially hundreds of letters that the Catalan scientist wrote and received from his colleagues and friends.

The SAC signed an agreement with the Catalan Institute of Palaeontology to begin to catalogue this collection. From 2005 until today almost 12,000 records have been created of personal, professional and scholarly documents, including most prominently letters. The documents have been chronologically organised and archived in folders and new media, and then duly labelled to preserve the nomenclature of the original inventory to the extent possible.

ALBA Historical collection

The other representative example of institutional actions related to science archives is associated with the largest scientific facility in Catalonia: the ALBA Synchrotron Light Laboratory. The opening of the laboratory in April 2010 culminated a long process of negotiations among institutions, project development and actual construction of the laboratory. The documentation generated has been organised and catalogued by SAC staff with the goal of forming the embryo of the laboratory's historic archive. The SAC has completed an

overall description of the collection which reflects the institutional transformations of the ALBA, its organisational chart and legal structure, and it also documents the main stages in the process of designing and building this facility. It includes different sets of documents related to the relations with synchrotron light laboratories in Europe, Canada, the United States and Japan. Documents related to contacts with the Joint Universities Accelerator School, reports issued on the particle accelerators already in existence and the material stemming from workshops on the industrial applications of synchrotron radiation held with potential users of the laboratory have also been catalogued. With regard to the legal structure, the agreements between the different institutions that finance the facility are conserved along with the budgets and working plans. With regard to the planning process, the technical studies based on which the size of the accelerator and the number of experimental stations (and how the project was modified over time) were determined are conserved, along with the geotechnical studies of the land and the building specifications. This archive enables us to understand the decision-making process related to an extraordinarily important scientific facility.⁷

⁷ See Pascual de Sans, Ramon. "El projecte de font de llum de sincrotró al Vallès". *Coneixement i Societat* 1 (2003): 80-103.

Library collections for the history of science

Xavier Roqué, Agustí Nieto-Galan, Jorge Molero Mesa⁸

The History of Science Collection on deposit at the Science and Technology Library and the Library of the Faculty of Medicine since 1992, originally contained the collection of the former History of Sciences Seminar made up of UAB professors Albert Dou i Mas de Xexàs (1915-2009) and Manuel García Doncel (b. 1930), which was given to the UAB by the Borja Centre of Sant Cugat del Vallès. Based on this initial donation, the collection has been considerably enriched. Today it includes the collections of more than 50 periodical publications in the history of science (more than 30 active subscriptions), many of them complete; almost 10,000 volumes of primary and secondary biography, including the Landmarks of Science and Landmarks II microfiche collections; and the microfilms in the Archive for History of Quantum Physics organised into 79 collections of archive material. It also contains the library collection of philologist and historian of science Josep Maria Millàs i Vallicrosa (Santa Coloma de Farners, 1897-Barcelona, 1970), which specialises in Arab science, scientific instruments, the history of astronomy and mathematics and mediaeval Hebrew poetry; as well as the book and journal collection of the Ravetllat-Pla Institute, a library specialising in tuberculosis containing around 3,000 volumes and a crucial source of information about the origin and development of the medical facet of the Catalan pharmaceutical and veterinary industries, as well as their relations with the Latin American countries. More recently, a collection has begun to be assembled devoted specifically to the history of computing in Spain and Catalonia, in a project in which the heads of the library, the Computing Service, the Department of Computer Science and CEHIC are working

together. We shall provide details on all of these collections in the forthcoming sections.

Library collection

The more than 4,000 volumes that make up the core of the library collection mean that this section of the Science and Technology Library is one of the most complete of its kind in Catalonia and Spain. The collection is particularly important in terms of the development of the physical and mathematical sciences, and it reflects the judgement of the researchers who began to assemble it back in the 1960s. Along with the most important historical books on this development, especially since the 17th century, the collection also contains numerous bibliographies and reference works which are still valid and useful in today's digital environment, such as the five-volume bibliography on the history of geology edited by W. A. S. Sarjeant, *Geologists and the History of Geology: An International Bibliography from the Origins to 1978* (Krieger, 1986), and the guide to the history of mathematics by Kenneth O. May, *Bibliography and Research Manual of the History of Mathematics* (University of Toronto Press, 1973). The collection also stands out because it includes important editions of complete works or manuscripts by scientists which are historically valuable in themselves, including the eight-volume publication of the mathematical manuscripts of Isaac Newton by D. T. Whiteside (*The Mathematical Papers of Isaac Newton*, Cambridge University Press, 1967-1981); the complete publication, including facsimiles of works published and manuscripts, of the works of Nicholas Copernicus (*Nikolaus Kopernikus. Gesamtausgabe*, Oldenbourg, 1944-1949); the historical national eight-volume edition of the works of Galileo Galilei by Antonio Favaro (1890-1909) in its 1968 reissue (*Le opere di Galileo Galilei*, Barbera, 1968); and the editions currently underway of the works, correspondence and manuscripts of Albert Einstein (*The Collected Papers of Albert Einstein*, Princeton University Press, 1987-) and Niels Bohr (*Collected Works*, North Holland, 1971-).

With regard to the collection of periodical publications, it contains the complete series of the most prestigious and often-cited journals in the discipline, from *Isis* to the *British Journal for the History of Science*, not

⁸ This chapter is based on several prior publications: Roqué, X. "El Fons Millàs de la secció d'Història de la Ciència de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries". *Biblioteca Informacions* 22 (December 2000): 8-10; CEHIC. *CEHIC 10 anys. Memòria 1995-2005*. Bellaterra: Centre d'Història de la Ciència, 2005. Pp. 22-3; Molero Mesa, Jorge; Gutiérrez García, José Manuel. "Recuperació del nostre patrimoni historicocientífic. La biblioteca de l'Institut Ravetllat-Pla, a la UAB". *Biblioteca Informacions* 34 (January 2008): 10-1

to mention *Annals of Science*, *Archive for History of Exact Sciences*, *Historical Studies in the Physical Sciences* and *History of Science*.

Microfiche and microfilm

Landmarks of Science contains more than 4,000 volumes and 60 periodicals covering important scientific monographs or journals printed between the 17th and 20th centuries. These are primary sources which are rarely found in Catalan libraries. For example, it includes the 1704 English edition of Sir Isaac Newton's *Opticks*; an 1859 edition of Charles Darwin's *The Origin of Species*; and the complete series of the first scientific periodical publications such as *Philosophical Transactions of the Royal Society* (London, 1665) and *Journal des Savants* (Paris, 1665). Given that the reproductions only come in microform, the readers available at the Science and Technology Library must be used to view them.

The Archive for History of Quantum Physics, in turn, is the outcome of a documentary and historiographic project spearheaded by the American Physical Society and the American Philosophical Society. In almost 300 microfilms, this archive brings together essential documents related to the genesis of quantum theory, including correspondence, manuscripts, notes, laboratory notebooks and interviews with physicians like M. Planck, A. Einstein and N. Bohr, among many others (see Thomas S. Kuhn, ed. *Sources for the History of Quantum Physics*. Philadelphia, 1967). Compiled in the 1960s, this archive contributed to the preservation of exceptional documentation and has become a model for other actions on the documentary legacy of contemporary science. The American Philosophical Society, which is in charge of the archive, has shown extraordinary zeal in limiting its dissemination, and it rarely allows more than one copy in each of the countries that have requested it. This makes its availability at the UAB even more remarkable.

Millàs collection

The library of Josep Maria Millàs i Vallicrosa, preserved and augmented by his son Eduard Millàs i Vendrell

(1937-1999), admirably complements the collections of monographs and journals in the History of Science section of the Science and Engineering Library, and to a lesser extent the collections in the Medicine and Humanities Libraries. Josep Maria Millàs i Vallicrosa was a prestigious philologist and historian of science, the founder of a school of Arabists at the Universitat de Barcelona who taught us a substantial part of what we know about science in mediaeval Spain and Catalonia. His library not only has inestimable scientific value but also reflects the interests and historiographic affinities of the man who assembled it.

The Millàs Collection includes around 1,300 monographs on Arab science, scientific instruments, mediaeval Hebrew poetry, the history of astronomy and mathematics and the historiography of science. It also contains diverse series of periodical publications (including 40 volumes of the journals *Isis* and *Archives Internationales d'Histoire des Sciences*, which complement the UAB's series), and the almost complete collection of the works of Josep Maria Millàs. In addition to the enormous symbolic value of his collection, the works contained in it substantially expand our possibilities of research in history, philology and the history of science at the UAB. With just a few examples we can demonstrate the richness and diversity of the materials contained in this collection.

Naturally, many of the works in the collection are related to the Arab science of Al-Andalus. Millàs promoted the publication, first in Catalan and later in Spanish after the Civil War, of classic texts from Arab and Jewish science such as the *Llibre de geometria* by Abraham Bar Hiyya Hanasi (translated from the Hebrew and published in Barcelona in 1931 by Alpha publishing house of the Francisc Cambó Foundation). Before Millàs took an interest in it, science had never been the specific focus of attention by the Spanish Arabists, but the collection includes the most noteworthy example of this school's early interest in publishing scientific texts: *Compendio de álgebra de Abenbéder* (Madrid: Centro de Estudios Históricos, 1916), edited by mathematician José A. Sánchez Pérez (1881-1958). Likewise, the collection also includes important publications in English written by such prestigious historians as Otto Neugebauer (*The Astronomical Tables of Al-Khwarizmi*, Copenhagen: Ejnar Munksgaard, 1962); Bernard R. Goldstein (*Ibn al-Muthannâ's Commentary of the Astronomical Tables of al-Khwarizmi*, New Haven: Yale University Press, 1967); E. S. Kennedy (*The Planetary*

Equatorium of Jamshid Ghiyath Al-Din Al-Kashi, Princeton. Princeton University Press, 1960); and Roshī Rashed (Al-Tusi, *Sharaf Al-Din, Oeuvres mathématiques*).

Astronomy is particularly well represented. In addition to the aforementioned works, we can also highlight four monumental volumes belonging to Manuel Rico's edition of Alphonse X the Wise's *Libros del Saber de Astronomía* (Madrid: Eusebio Aguado, 1863), the *Histoire de l'astronomie du moyen âge* by Jean Baptiste Joseph Delambre (Paris: Courcier, 1819) and the two volumes of the *Handbuch der Astronomie: ihre Geschichte und Literatur* by Rudolf Wolf (Zurich: Schulthess, 1890-1892). Since the study of mediaeval astronomy cannot be disassociated from the study of its instruments of observation, the collection also contains numerous important studies on mediaeval astronomical instruments, including *I globi di Vincenzo Coronelli* by Maria Luisa Bonelli (Florence: Olschki, 1960), the aforementioned text by E. S. Kennedy on this planetarium, and the *L'astrolabe: histoire, théorie et pratique* by Raymond d'Hollander (Paris: Institut Océanographique, 1999), one of the most recent acquisitions.

This dual nature is common in many works from the Millàs Collection, in particular those that refer to the history of mathematics, since the collection includes fundamental reference works that were absent from the libraries of Catalan universities until now. We can highlight the importance of the edition of *Vite di matematici arabi* by the Renaissance author Bernardino Baldi (Rome: Tipografia delle Scienze Matematiche e Fisiche, 1874), the four volumes of the *Histoire des sciences mathématiques en Italie depuis la renaissance des lettres jusqu'à la fin du dix-septième siècle* by Guillaume Libri (Paris: Renouardi, 1838-1841) and two volumes of the *Vorlesungen über Geschichte der Mathematik* by Moritz Cantor (Berlin: Teubner, 1913-1922), which had previously only existed in microform format at the UAB. Some of these works are clearly of interest to bibliophiles, which may explain why the edition of Cantor's *Vorlesungen* bears the ex libris of Rafael Patxot (1872-1964), the publisher of Millàs' Essay, a meteorologist, patron and bibliophile exiled during the Spanish Civil War. We can only conjecture how this book came to fall into Millàs' hands in the midst of the upheaval of the Republic and the Civil War, and be thankful that it is now safe and sound at a public university.

Another of the most noteworthy features of this collection is the monographs on the history of science. We

have just mentioned several of them, but we cannot fail to mention the presence of the classics of historiography such as *La ciencia española* by Marcelino Menéndez y Pelayo (3rd edition, Madrid: Pérez Dubrull, 1889), Hélène Metzger's work *Newton, Stahl, Boerhaave et la doctrine chimique* (Paris: Félix Alcan, 1930), one of Aldo Mieli's *Manuale di storia della scienza* (Rome: Leonardo da Vinci, 1925), *La ciencia árabe en la Edad Media* by José A. Sánchez Pérez (Madrid: CSIC, 1954) and a Spanish translation of Sarton's *Historia de la ciencia y nuevo humanismo* (Rosario, Argentina: Rosario, 1948).

Finally, the collection also includes works by Millàs himself and by his wife, the historian Francisca Vendrell i Gallostra (1902-1994). Millàs' most important publications were already at the UAB, but now the collection have been filled out with works like his first monograph, *Documents hebraics de jueus catalans* (Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1927) and his *Inventari de llibres de jueus gironins* (Barcelona, 1932). The collection also includes a set of off-prints and archive material that we hope can be classified and made available to historians in the near future.

Ravetllat-Pla collection

Ramon Pla i Armengol was born near Alentorn (Lleida) in 1880. He studied Medicine in Barcelona, and after earning his degree in 1904, he spent several years working as a physician in the Lleida town of Albesa. In 1908, the year he earned his doctorate, he joined the Physicians Corps at Barcelona's Hospital de la Santa Creu, while he also worked with the Municipal Bacteriology Laboratory owing to his keen interest in tuberculosis, a disease which became the focal point of his career. He became the editor-in-chief of the journal *Annals de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*, the voice of an institution (the Academy and Laboratory of Medical Sciences of Catalonia) where he also served as the secretary general between 1908 and 1912. He was also a member of the Acadèmia d'Higiene de Catalunya (Academy of Hygiene of Catalonia) and the cofounder of the Physicians' Union of Catalonia in 1920. Two years later, he and veterinarian Joaquim Ravetllat i Estech (1871-1923) founded the Ravetllat-Pla Institute (which we shall discuss later), where they developed products to combat tuberculosis. He combined

his work as a tuberculosis scientist-industrialist and owner of a private laboratory with his membership in the Social Workers' Party of Spain (PSUC) and contributed regularly to *El Socialista*, its publication. His dual status as a businessman and socialist meant that he received reprimands from both ends of the ideological spectrum.

In 1932, he occupied the post of president of the Mixed Juries of Graphic Arts to mediate in conflicts between business owners and workers in this branch of activity. As a PSUC member, he was elected deputy by the Popular Front in 1936. After the Civil War, he went into exile in Mexico, where he and fellow exiled Catalans Ricard Mestre and Miquel A. Marín joined forces to create Ediciones Minerva, a publishing house, in 1940. In 1948 he made use of the amnesty measures enacted by the Franco regime and returned to Barcelona, which earned him harsh criticism from his former PSUC comrades. Totally marginalised from politics, he died in 1958 in his laboratory-home in Barcelona.

During the first third of the 20th century, the controversy in Spain over the identity of the germ responsible for tuberculosis, and therefore over how to get immunisation products for these germs, was characterised by the disagreement between the supporters of the BCG (which followed Pasteur's postulate) and those who preferred the anti-alfalfa vaccination devised by Jaume Ferran i Clua (1852-1929), which was based on his own theory on the bacillus responsible for the disease. Despite this, another unique theory on the tuberculosis germ (also outside the accepted norms of official science), developed by veterinarian Joaquim Ravetllat i Estech, had earned Ramon Pla's unconditional support.

In 1919, both scientists began to work together, so the theory that they proposed to explain the origin and treatment of tuberculosis became known as the Ravetllat-Pla theory. With this groundwork laid, in the early 20th century Ramon Pla founded the Ravetllat-Pla Institute, a pharmacological laboratory aimed at researching the disease and especially at manufacturing and commercialising anti-tuberculosis products: the Ravetllat-Pla haemoantitoxin and the Ravetllat-Pla serum, both harvested from horses immunised against the "most active toxins in the tuberculosis bacteria". Ramon Pla invested his entire personal fortune into creating this institute, whose name he did not change after Joaquim Ravetllat's death in 1923. Three years later,

in 1926, this institution forged commercial ties with a series of South American countries where it opened branches, first Brazil, Cuba and Mexico, three countries with enormous demographic and economic weight, and later Argentina, Colombia, Ecuador, Venezuela and the Dominican Republic, and also the Philippines, on the other side of the world. Among European countries, the Institute exported its products to Portugal, Yugoslavia, Belgium, Czechoslovakia and Germany.

From the beginning, the propaganda campaign played a key role in the feasibility of this business enterprise. With this purpose in mind, the newsletter *La Clínica. Revista Mensual Hispano-Americana de Ciencias Médicas* (1924-1936) was founded, the channel through which the new therapeutic resources were advertised. In order to reinforce this strategy, the pharmaceutical company also published a series of works under the title *Publicaciones del Instituto Ravetllat-Pla*, which reveal how the Institute's research programme was conditioned by its role as a manufacturer of these commercially sold serums. Shortly after the Civil War ended, the laboratory began to work under the leadership of Núria Pla i Montseny, who earned her Bachelor's in Medicine in 1940, to complete its studies begun during the Republican period and interrupted by the Civil War. The Institute was in operation until the early 1970s, when despite its competition with antibiotics the anti-tuberculosis serum was sold as an "effective organic constituent".

The library contained 3,000 volumes and occupied a privileged place within the Institute, a clear sign of the importance that Ramon Pla attached to it. Located on the first floor next to his office and over the different rooms that manufactured and packaged the pharmacological products, it had two large tables surrounded by comfortable armchairs and wooden shelves, and large windows through which users could enjoy scenic views of Barcelona. In addition to the more than 1,000 monographs, its periodicals library is also noteworthy, with almost 900 journals along with around 1,000 unique leaflets and off-prints.

Even though the contents of this library have not been catalogued, and as it awaits in-depth study, we can share three factors that characterise it. The first is its almost exclusive focus on tuberculosis, which turns it into the only library of this kind in Spain from the first half of the 20th century, precisely the period when

tuberculosis was the leading cause of death in the Western world. The second is the disciplinary diversity of its contents, which capture the problem that this disease posed to the fields of medicine, pharmacy and veterinary science. Finally, because of its geographic and commercial orientation, and the exchange of the journal *La Clínica* with other periodicals, it contains a vast number of collections published in South American countries. These exclusive characteristics make this library a crucial source of knowledge on the origin and development of the Catalan industry, its medical, pharmaceutical and veterinary facets, and its relations with Latin American countries. Some of the collections from this period which we shall discuss can only be found in this library, including the *Revista Brasileira de Tuberculose*, *Revista Médico-cirúrgica do Brasil*, *La Prensa Médica Argentina*, *La Medicina Argentina*, *The American Review of Tuberculosis*, *Revista Médica de Chile* and *Vida Nueva* (Havana).

History of computing collection

In 2002 a working group was created made of staff from the library, the Computing Service, the Department of Computer Science and the CEHIC. The purpose of the group was to create a new library collection devoted to the history of computing. The proposal emerged from a shared feeling on the interest of preserving the recent history of a technology—computers—that has had an extraordinary impact since the mid-20th century. This mission was congruent with the need to relocate the historical collection of documents on computing which had become technically obsolete due to the evolution in scientific knowledge.

From the start, the goal was to make the collection different to similar collections around the world. In consequence, the UAB chose to specialise the collection in the development and dissemination of computing in Spain, with a special focus on Catalonia. This local bent enabled us to avoid squandering efforts and conferred greater exhaustiveness on the collection, without losing sight of the almost universal scope of the computer revolution. The History of Computing Library has purchased specialised books and boosted its collection by acquiring new items from UAB libraries, departments and services as well as from individual donations. What

is more, it also conducted a campaign aimed at encouraging donations by both individuals and institutions, and it has forged contacts with companies with the goal of recovering the historical memory of computing in Catalonia. This effort may culminate in the long term with the creation of an archive containing documentation related to computing from institutions and companies in the country, whose reference point would be international experiences such as the National Archive for the History of Computing in the United Kingdom.

History of veterinary science collection

Martí Pumarola Batlle, José Manuel Gutiérrez García,
Vicenç Allué i Blanch

Speaking about the historical veterinary science collections is tantamount to speaking about the history of our discipline as well. It can clearly be surveyed via the important legacy that prominent personalities have left us over the history of humanity, as well as its relationship with the animal world.

Certainly, since the dawn of humanity, when human beings first gained awareness of themselves in a natural setting surrounded by a multitude of living beings, and in particular of the beings that form part of the animal world, they soon identified with the latter and took them on as travelling companions throughout their lives.

The prehistoric caves of Altamira and Lascaux are mute testimonies to this primordial admiration. The civilisations of ancient Egypt (the Kahun Papyri), Mesopotamia (Hammurabi's Code), India (Shalihotra's encyclopaedia) and China (medical supplies) provide early testimony of humanity's commitment to the care of animals. From our own Western referents we can highlight Greek and Byzantine authors like Hippocrates (*Liber Ippocratis de infirmitatibus equorum...*), Aristotle (*De animalibus*) [1], Elianus (*Natura animalium*) [2] and Apsyrtos (*Hippiatrica*)—considered the father of

veterinary science, as well as Roman authors like Columella (*De re rustica*) [3], Cato (*De agricultura*) [4], Palladius (*Opus agriculturae*) [5], Pelagonius (*Hippiatrica*) [6], Varro (*Rerum rusticarum*) [7] and Vegetius (*Digesta artis mulomedicinae*) [8]. The Greek word in the classical period to denote animal doctors was *hippiatros* (horse doctors), who practised the science known as *hipiatria*. Shepherds, who used therapeutic resources coming from the popular and religious spheres, were the most common referents in the care of other domestic species. During the Roman Empire, the term *vet-erinaris* was coined to refer to this occupation, a word that even today identifies our profession all over the world. This term was initially attributed to the soldiers charged with tending to the beasts of burden (steers, mules, horses); these soldiers were exempt from weapons service and their main job was to care for these animals, which were indispensable in the expansion and settlement of the Empire.

Veterinary science experienced a peak in the Middle Ages, largely due to the rich amalgam of different actors who coexisted in this period. The first were the Byzantines, who took charge of compiling all the classical knowledge that was in danger of extinction. We know about the compilations they made, and the ones that stand out in the field of veterinary science bear the name *Hippiatrika* [9]—works of Greek veterinary medicine—and *Geoponica* [10]—a summary of the agricultural knowledge of the Roman authors. Later, the Arabs used the Byzantine knowledge and Indian and Persian sources, which they adapted to their own background to disseminate classicism in the mediaeval West, which at that time was immersed in a new paradigm characterised by the newly-arrived Germanic peoples and well-grounded Christianity.

Spanish-Arab science is particularly rich in renowned authors, such as Abulcasis, *Al Tasrif (Vademecum)*; Abu-Marwan, *Kitab al-Taisir fi al-Mudawat wa al-Tadbir (Llibre per facilitar la terapèutica i el règim)*; and Averroes, *Kitab al-kulliyat al-Tibb (Llibre de les generalitats de la medicina)* [11]. The first veterinarians also appeared, such as Ibn-al-baytar, *Al G'ami 'li mufradât al adawiya wa al aqdi (Book of Medicines and Simple Food Products)* and Abu Zacaria, *Kitab al-Filaha* [12] (*Book of Agriculture*). On the Iberian Peninsula in the Middle Ages, under the substrate of the Germanic settlers, bearers of the tradition of the art of horse farriery, “ferradors”,

veterinarians in the Arab tradition—veterinary science and farriery—coexisted with those who acted in the Kingdom of the Crown of Castile and those acting in the Crown of Aragon, called “manescals”—from the Germanic *marahskalk* (*marh* (horse) and *skalk* (servant), probably via French or Italian (*menescalco*).

Within mediaeval animalistics, the books known as bestiaries probably deserve a chapter of their own. These books were based on a manuscript known as *Physiologus* [13], dated between the 2nd and 3rd centuries AD in Alexandria. These works generated an entire set of pseudoscientific information that was extremely prestigious among authors like Isador of Seville, *Etimologías* [14]; Hugues de Fouillois, *De bestiis et aliis rebus*; Thomas de Cantimpré, *Natura rerum* [15]; and Albertus Magnus, *De natura animalium* [16], just to cite a handful of the numerous authors who worked on the topic and left art history with one of the most prominent categories with the name of *Apocalypse*.

Simultaneously, we have books on hunting and falconry. Through these works, not only can we study hunting techniques using dogs and birds of prey, we can also learn about the methods used to raise and care for canines and birds used for this purpose. *El libro de montería* [17] by Alphonse XI and the *Livre de la chasse* [18] by Gaston Phébus are the most important ones on hunting, while the *Arte venandi cum avibus* [19] by Frederic II Hohenstaufen, the promoter of the Salernitan School, are the leading treatises on hunting with falcons. They are the forerunners of the modern veterinary treatises on the breeding and pathology of dogs and birds, and along with the Greco-Roman tradition, they laid the groundwork of European veterinary science as it would develop later on.

The most prominent authors from the late Middle Ages in the West include, in chronological order, Gallien Corretger (*Cirurgia de cavalls*), Giordano Ruffo (*Hippiatria*) [20] (Salernitan School), Juan Álvarez de Salamiella (*Libro de menescalía et de albeytería et física de las bestias*), Pietro Crescenzi (*Ruralia comoda*) and Manuel Dies de Calataiud (*Llibre de manescalia*) [21], a key work in Western veterinary science, originally dated from the mid-15th century and widely spread thereafter, especially in different printed Spanish versions in the early 16th century.

With advent of the Modern Age, man's attitude towards his natural environment changed. The discovery

of the New World and the rise in exchanges with and journeys to Asia and Africa meant that evidence of a series of creatures new to Europeans gradually appeared. This was the age of the great explorations, as well as the great bibliographic compendia: Conrad Gessner, *Historiae animalium* [22], which discusses European animal research; Ulisse Aldrovandi, *Ornithologiae...* and *Quadrupedus...* [23], among more than 3,600 publications; and Ioannes Jonstonus, *Historia naturalis* [24] are the most important of these great compendia, which were still influenced by the mediaeval bestiaries. Also worth noting are the chroniclers of the Indies, who discovered much native American fauna: Gonzalo Fernández de Oviedo, *Historia general y natural de Indias* [25], Francisco López de Gomara, *Historia general de Indias* [26] and José de Acosta, *Historia natural y moral de las Indias* [27]. Cabinets of curiosities were part of this desire to amass championed by some personages at the courts and by the Western nobility; they are the forerunners to today's museums and found their parallel in menageries, the forerunners of today's zoos.

With regard to veterinary science on the Iberian Peninsula, in 1500 the Catholic Kings created the Tribunal del Protoalbeiterato (a tribunal that examined veterinarians prior to licensing them to practice), which signalled a shift from guild-based licensing to an institution which examined aspirants wishing to practise the "art" which was clearly crucial for the society of the day. The Tribunal lasted until the mid-19th century. Some medical advances, along with the spread of books promoted by the advent of the printing press, gave an impetus to veterinary science: in the 16th century, Andreas Vesalius broke the prevailing canons of anatomy with his work *De humani corporis fabrica* [28], which influenced Carlo Ruini's work, *Anatomia e infermitadi dell cavallo*.

William Harvey described blood circulation through the heart for the first time in his *Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis in animalibus* [29], although Miguel Servet had already described lung circulation 25 years earlier. Francisco de la Reyna, a Catalan equerry, was also one of the harbingers of the discovery of blood circulation, as reflected in his treatise *Libro de albeytería* [30]. At that time, several veterinarians wrote prominent works, including Fernando de Sande Lago's *Compendio de albeytería...* [31]; Francisco García Cabero's *Instituciones de albeytería...* [32]; Alonso Rus

García's *Guía veterinaria original* [33], regarded as the transition from the old to the new veterinary science in Spain; Salvador Montó i Roca's *Sanidad del caballo* [34], which introduces forensic veterinary science for the first time; and Juan Antonio Montes' *Tratado de enfermedades endémicas y contagiosas de toda especie de ganado*, which reveals everything that was afoot recently in the field of communicable diseases among European livestock.

However, the most significant events in those centuries were the animal epidemics caused by the contagion sparked by the circulation of animals with the Crusades and heightened by the rise in livestock prompted by demographic pressure and poor harvests in Europe in the 17th century. Many livestock heads died from the bovine and equine plague, foot and mouth disease, pneumonia and rabies, among other diseases. In his *De contagione et contagiosis morbis*, Girolamo Fracastoro, regarded as the founder of scientific epidemiology, stated that spores are the agents of communicable diseases. In the 17th century, in his book *Scrutinium pestis* Athanasius Kircher was the first to describe living agents as transmitters of diseases, thanks to the microscope. Agostino Gallo, the author of *Vinti giornate dell'agricoltura...*, upheld the wisdom of fixed stabling and the supply of carbolised feed, and he is regarded as the first proponent of animal nutrition. However, Thomas Sydenham established a new methodology in the treatment of epidemics with his study of seasonality and climate and keeping direct watch over the disease, as captured in his book *Observationes medicae...*. In the early 1700s, Giovanni Maria Lancisi, the author of *De bovilla peste* [35], determined the importance of quarantine, isolation and later taking the diseased livestock to the slaughterhouse, while in *De contagiosa epidemia in boves*, Bernardo Rammazini counselled that an interest be taken in ill animals, an early success of preventative veterinary practice. With his microscope, Antoine van Leeuwenhoek [36] embarked upon the discovery of the world of microorganisms, until then wholly unknown by human beings.

Parallel to the works devoted to horse care, other authors appeared who examined the remains of animal species, especially the productive species which were more closely associated with agriculture. In his *Tratado de agricultura* [37], Gabriel Alonso de Herrera made a compendium of the agro-food sciences in Castile which

had a major impact later on. In the 17th century, Juan Bautista Xamarro examined breeding and illnesses of cage fowl in *Conocimiento de las diez aves menores de jaula...* [38], and in his *Llibre dels secrets d'agricultura* [39], Friar Miquel Agustí developed a practical compendium of livestock management which reached 23 editions until the late 18th century, almost all of them in Spanish.

The 18th century was the age of encyclopaedias, and the cultivated spirit of the French Revolution pervaded all of Europe. Prominent personalities included Philippe-Étienne La Fosse, the author of *Cours d'hippiatrique*, and Louis Furcy Grogner, who penned a variety of books on veterinary education. The systematisation of enlightened knowledge also reached the biological sciences, and some scientists devoted their life's work to classifying and systematising the world around them, living beings as well. Carl Linnaeus, Georges-Louis Leclerc "Buffon", Jean-Baptiste Lamarck and Georges Cuvier are just some of the personalities who left a legacy by organising the natural sciences. Towards the end of this century, university studies in veterinary science became official throughout Europe. During the reign of Louis XV, the French city of Lyon was the pioneer in instituting veterinary education in the hands of Claude Bourgelat (1762), and it was soon followed by other European cities. In Madrid, the Royal Veterinary School was created in 1792 under the direction of Catalan Segimon Malats i Codina [40], and it coexisted alongside the Protoalbeiterato exams until 1847.

The 19th century was a time brimming with contradictions. First, wildlife was the target of persecution and systematic slaughter, while in civilised societies animals were the subject of spectacles and experimentation. Yet it also was the time of crucial landmarks in science, such as Mendel's new genetic theories and Darwin's theory of evolution, which were the keys to the future development of the new biological sciences. Meat consumption sustained the new industrialised societies, and there was intensive growth in livestock husbandry. Cattle, swine and fowl were intensively raised, and the time needed to get livestock to the table for human consumption was drastically reduced. In the biomedical fields, Theodor Schwann developed his cell theory. However, the key development in the veterinary sciences in the 19th century was the advances in bacteriology by Robert Koch and the discovery of the vaccine

by Louis Pasteur. This signalled a wholesale revolution which conditioned the future of animal experimentation. In the late 19th century, a series of professional veterinarians glimpsed what the new veterinary science would be, including Juan Antonio Sáinz Rozas [41], director of the School of Veterinary science of Zaragoza, an expert in surgery whose work had repercussions on Italian veterinary science of his day; Josep Robert i Serrat [42], a veterinarian from Poboleda (Priorat), a follower of the French anatomy school and renowned for his dissection classes; and Francesc Sugrañes Bardagí [43], the founder of the Veterinary Corps of the Barcelona Town Hall (1899) and of the College of Veterinarians of Barcelona (1900) and of the journals *La Veterinaria Catalana* and *La Veterinaria Progresiva*, which were quite short-lived and specialised in cattle used for milk and sanitary controls of dairy products. However, this century was still dominated by French veterinary science, in which authors like Célestine Cadéac [44], Pierre-Juste Cadiot [45] and Paul Cagny [46] played a particularly prominent role.

And thus we reach the 20th century, a century of profound upheaval in the veterinary sciences which can be explicitly seen in the extensive literature which has left us the written testimony to which we shall now turn. A group of professors and other members of the Faculty of Veterinary Science at the UAB feel ourselves to be the heirs of this rich, fascinating past, and we wish to preserve it and spread it to society as a whole. For this reason, years ago we created the Associació Catalana d'Història de la Veterinària (Catalan Association of the History of Veterinary Science), through which we aim to spearhead research into our veterinary, livestock and food past by pursuing different avenues of inquiry. One of them, perhaps the most important of all, is the creation of a digital library which enables the entire legacy on veterinary science to be compiled and facilitates research for anyone interested in creating new knowledge.

The most significant projects in this digitalisation programme underway include the selection, processing and dissemination of the two most important journals in the veterinary sciences from the first half of the 20th century: *Revista Veterinaria de España* (which was launched with the telling title of *Revista Pasteur* in 1906) [47]; and the *Revista de Higiene y Sanidad Veterinaria* (later renamed as *Revista de Higiene y Sanidad Pecuarias*) [48].

The former, founded by the brothers Josep [49] and Pere Farreras Sampera, ran from 1907 to 1936 and had a first-rate writing team which included Ramon Turró, Cesáreo Sanz Egaña [50], Dalmacio García Izcarra [51], Francesc Darder i Llimona [52], Josep Mas Alemany [53], Juan Rof Codina [54], Ernest Trull and Joaquim Ravetllat Estech, among many others. The journal reported on the latest research being performed in the other Western countries, and the articles debated the most pressing questions concerning the veterinarians of the day. This journal won the Gold Medal at the Spanish-French Exposition of 1908.

The next title spans the years 1911 to 1936 and was directed by one of the most prominent veterinarians in Spain from the first half of the 20th century: Félix Gordón Ordás [55], who along with Dalmacio García piloted this journal in the first third of the century. Gordón's strong personality influenced the most timely debates in the profession in terms of both research and the modernisation of the profession. These debates covered the core of the profession, and starting in 1918 they were compiled into an additional newsletter called *La Semana Veterinaria*, which the library also holds and makes available to the public in digital format [56].

The dialogue between both publishing groups was frequent and largely spurred the process of change and modernisation that Spanish veterinary science experienced in the early decades of the 20th century, which shaped the transitional stage in the process of forming contemporary veterinary practice. These publishers also generated different collections of monographs which served as crucial works in our grandparents' studies of this field, including the Biblioteca del Veterinario Moderno (Library of Modern Veterinary Science, Gordón) and the Biblioteca de la Revista Veterinaria de España (Library of the Veterinary Journal of Spain, Farreras).

The development of laboratory medicine in the 20th century based on positivism, with the incorporation of experimental bacteriology, decisively transformed the mentalities of the social groups in charge of handling health problems. The laboratory revealed itself to be the optimal place capable of transforming animal medicine into a modern science. Still, the conceptual and methodological changes of the new laboratory practices were not immediately transferred to Spanish veterinary practice, which was not exactly characterised by its speed in adapting to the new positivistic mindset.

It should be borne in mind that in the early 20th century, veterinarians were immersed in a deep-seated crisis prompted by the inexorable replacement of the horse, their main source of income, by motor vehicles. This situation unleashed serious concern about the future of the discipline and made some professionals suggest regenerationist initiatives with the goal of enabling veterinarians to join the nascent national scientific community. Specifically, they sought to shape a new professional prototype, namely a "modern" veterinarian destined to occupy a prominent place in science and society. Facilitating the study of these issues is one of our main goals as members of the educational and research community.

Parallel to this line of work, we also have two other major focal points of action: the creation of thematic libraries and the creation of personal legacy libraries. In this sense, we should highlight the endeavour to compile the documents on livestock generated by the Mancomunitat de Catalunya and in the time of the Republican Generalitat, as well as the compilation of the bibliography of prominent Catalan bibliographies underway with Francesc Darder Llimona, Josep Vidal Munné and Pere Màrtir Rossell i Vilà. Their body of work, which includes books, journal articles and communications, will soon be available online. Other occasional actions, such as the digitalisation of the Anals del Col·legi de Veterinaris de Barcelona (1944-) and the Asambleas Nacionales Veterinarias, are just about to be included for free dissemination in the institutional repository of the UAB Library Service.

We are aware that these and other initiatives would not be possible without the help of external agents. For this reason, we wish to spotlight the economic aid received from the Consell de Col·legis de Veterinaris de Catalunya (Council of Colleges of Veterinarians of Catalonia), the support of calls for funding for digitalisation from the Ministry of Culture, the contribution of private donations, the support of other veterinary libraries in Spain such as the ones at the Universitat Complutense de Madrid and the Universidad de Zaragoza, and the technical and organisational support of the UAB Library Service. Our job is not over, though. We want to continue forward with the goal of preserving and disseminating the documentary heritage on veterinary science, and we are confident that we will continue to receive the support of everyone interested in the history of veterinary science.

Bibliography. Editions at the libraries of the UAB

1. *Partes de los animales. Marcha de los animales. Movimiento de los animales.* Madrid: Gredos, 2000; *Reproducción de los animales.* Madrid: Gredos, 1994; *Investigación sobre los animales.* Madrid: Gredos, 1992.
2. *Historia de los animales.* Madrid: Gredos, 1984; Madrid: Akal, 1989; Berolini: De Gruyter, 2009; London: Heinemann, 1958-1959.
3. *De los trabajos del campo.* Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación: Siglo XXI, 1988; *On Agriculture: de res rustica.* London: Heinemann, 1960-1968.
4. *D'Agricola.* Barcelona: Bernat Metge, 1927; *On Agriculture.* London: Heinemann, 1967.
5. *Tratado de agricultura. Medicina veterinaria. Poema de los injertos.* Madrid: Gredos, 1990; *Opus agriculturae. De veterinaria medicina. De insitione.* Leipzig: Teubner, 1975; *Obra de agricultura. Madison: The Hispanic Seminary of Medieval Studies,* 1990; *Traité d'agriculture.* Paris: Les Belles Lettres, 1976.
6. *Ars veterinaria.* Leipzig: Teubner, 1980.
7. *On Agriculture.* London: Heinemann, 1967; *Del camp.* Barcelona: Bernat Metge, 1928.
8. *Medicina veterinaria.* Madrid: Gredos, cop. 1999; *I Qvattro libri di Vegetio.* León: Celarayn, 2001.
9. *Corpus hippiatricorum graecorum.* Stuttgart: Teubner Verlag, 1971.
10. *Geopónica o extractos de agricultura de Casiano Baso.* Madrid: Instituto Nacional de Investigación y Tecnología Agraria y Alimentaria, 1998.
11. *Avicennae Cantica.* Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca, 2010; *Obra médica.* Córdoba: Universidad, 1998.
12. *El Libro de agricultura de Al Awam.* Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Agricultura y Pesca, 2002-2003; *Libro de agricultura.* Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Ministerio de Asuntos Exteriores, 1988.
13. *Physiologus.* Austin and London: University of Texas Press, 1979; *Theobaldi "Physiologus".* Leiden: E. J. Brill, 1972; *El fisiólogo: bestiario medieval.* Madrid: Eneida, 2002; *El fisiólogo: bestiario medieval.* Barcelona: Obelisco, 2000.
14. *De natura rerum.* Madrid: Instituto Nacional de Estadística, 1996; Etimologías. Bilingual edition. Madrid: Biblioteca de Autores Cristianos, 1993-1994; *Etimologías.* Books I-X. Madrid: La Editorial Católica, 1982.
15. *De natura rerum.* Libros IV-XII. Granada: Universidad de Granada, 1974; *Codex granatensis.* Granada: Biblioteca Universitaria de Granada, 2001.
16. *The book of secrets of Albertus Magnus: Of the virtues of the herbs, stones and certain beasts, also a book of the marvels of the world.* Boston: WeiserBooks, 2004; *Opera omnia.* Aschendorff: Monasterii Westfalorum, 1955.
17. *Libro de la montería.* Granada: Universidad de Granada, 1992; *El libro de la montería es el tratado de venación de Don Alfonso el Sabio.* Madrid: Imprenta, estereotipia y galvanoplastia de Aribau, 1878.
18. *The hunting book of Gaston Phébus.* Madrid: Kliczkowski, 2002; *Le livre de chasse de Gaston Phébus.* Paris: Bibliothèque de l'Image, 2002; *The hunting book of Gaston Phébus: manuscrit français 616.* Paris: Bibliothèque Nationale. London: Harvey Miller Publishers, 1998; *El libro de la caza.* Madrid: Ediciones de Arte y Bibliofilia, 1980.
19. *De arte venandi cum avibus = L'arte di cacciare con gli uccelli.* Rome: Laterza, 2007; *El arte de cetrería: De arte venandi cum avibus.* Madrid: Cairel, 2004; *El arte de la cetrería de Federico II.* Vatican City: Biblioteca Apostólica Vaticana; Madrid: Testimonio Compañía, 2004.
20. *Libro della mascalcia.* Soveria Mannelli: Rubbettino, 2002.
21. *Libro de albeitería.* Madrid: Micronet: Ministerio de Cultura, Biblioteca Nacional, 1992; *Libro de albeitería.* Sevilla: Junta de Andalucía, Consejería de Cultura: Cabildo Catedral de Sevilla, Biblioteca Capitular y Colombina, 1991; *Libro de albeitería.* Somonte-Cenero: Trea, 2009; *Libro de albeitería: nuevamente corregido y enmendado y añadidas en él setenta y nueve preguntas.* León: Celarayn, 2001.
22. *Conradi Gesneri Historiae animalium.* New York: Readex Microprint, 1972. Microform; *Curious woodcuts of fanciful and real beasts: A selection of 190 sixteenth-century woodcuts from Gesner's and Topsell's natural histories.* New York: Dover Publications, 1971; *Gesner's curious and fantastic beasts.* Mineola: Dover, cop. 2004.
23. *Animali e creature montruose di Ulisse Aldrovandi.* Milan: Federico Motta, 2004; *De animalibus insectis libri septem: cum singulorum iconibus adiuvum expressis.* New York: Readex Microprint, 1969. Microform; *Vlyssis Aldrovandi De piscibus libri v: et de cetis lib. vnvs / Ioannes Cornelivs V terverivs collegit; Hieronymvs Tambvrinus in lucem edidit.* New York: Readex Microprint, 1970. Microform; *Vlyssis Aldrovandi De reliquis animalibus exanguibus libri quatuor: de mollibus, crustaceis, testaceis et zoophytis.* New York: Readex Microprint, 1968. Microform; *Vlyssis Aldrovandi Ornithologiae, hoc est, De avibus historiae libri xii.* New York: Readex Microprint, 1969. Microform.
24. *JONSTON, Joh. Thavmatographia naturalis: in decem classes distincta.* New York: Readex Microprint, 1975. Microform; *Matthäus Merian the Younger. 1300 real and fanciful animals: from seventeenth-century engravings.* Mineola, New York: Dover Publications, cop. 1998.
25. *Historia general y natural de las Indias.* Madrid: Atlas, 1959; Madrid: Bruño, 1991.
26. *Historia general de las Indias y vida de Hernán Cortés.* Caracas: Biblioteca Ayacucho, 1979.
27. *Historia natural y moral de las Indias: en que se tratan las cosas notables del cielo y elementos, metales, plantas y animales...* Barcelona: Emprenta de layme Cendrat, 1591; *Historia natural y moral de las Indias: en que se tratan las cosas notables del cielo, y elementos, metales, plantas, y animales...* New York: Readex Microprint, 1970. Microform; *Historia natural y moral de las Indias.* Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Gran Duque de Alba, 2008; *Historia natural y moral de las Indias.* Madrid, Spain: Ediciones de Cultura Hispánica: Agencia Española de Cooperación Internacional, 1998.
28. *VESALI, Andrea. Opera omnia anatomica & chirurgica.* New York: Readex Microprint, 1975. Microform; *VESALI, Andreae. De humani corporis fabrica libri septem.* Ebrisa: Doce Calles, 1997.
29. *HARVEY, William. The circulation of the blood and other writings.* London: Dent, 1987; *HARVEY, William. On the motion of the heart and blood in animals; On the circulation of the blood; On the generation of animals.* Chicago: Encyclopaedia Britannica, 1952; *HARVEY, Guillermo. Estudio anatómico del movimiento del corazón y de la sangre en los animales.* Buenos Aires: Emecé, 1944.
30. *DE LA REINA, FRANCISCO. Libro de albeitería.* León: Universidad / Junta de Castilla y León, 2002.
31. *DE SANDE Y LAGO, Fernando. Compendio de albeitería.* La Coruña: Edición do Castro, 1989.
32. *GARCÍA CABERO, FRANCISCO. Instituciones de albeitería, y examen de practicantes de ella divididas en seis tratados en los que se explican las materias más esenciales para sus profesores.* Madrid: Imprenta de la Viuda de Manuel Fernández a costa de la Compañía de Impresores y Mercaderes de Libros del Reyno, 1764; *Instituciones de albeitería y examen de practicantes de ella divididas en seis tratados en los que se explican las materias más esenciales para sus profesores.* Madrid: Imprenta de la Vda. de Manuel Fernández, 1792; *GARCÍA CABERO, FRANCISCO. Instituciones de albeitería y examen de practicantes de ella divididas en seis tratados en los que se explican las materias más esenciales para sus profesores.* Valladolid: Maxtor, 2001.
33. *DE RUS GARCÍA, ALONSO. Aforismos de la medicina y cirugía veterinaria.* León: Celarayn, 2001; *Guía veterinaria original, dividida en cuatro partes en las que se declaran las materias más esenciales que deben saber, no solo los caballeros oficiales y remontistas de los Reales ejércitos de S. M. (que Dios guarde) sino también los mariscales, caballerizos y dueños de las caballerías.* Mairena del Aljarafe, Sevilla: Extramuros, 2007.
34. *MONTÓ Y ROCA, SALVADOR. Sanidad del caballo y otros animales sujetos al arte de albeitería, ilustrada con el de herrar.* Valencia: Librerías París-Valencia, 1998.
35. *MARIE LANCISII, JO. [...] Dissertatio historica de Bovilla peste, ex Campaniae finibus anno mdccxiii Latio importata [...] cui accedit consilium de equorum epidemia, quae Romae grassata est anno mdccxii.* Rome: Ex typographia Joannis Mariae Salvioni, 1715.
36. *VAN LEEUWENHOEK, ANTONII. Opera omnia, seu, Arcana naturae: opes*

- exactissimum microscopiorum detecta, experimentis variis comprobata, epistolis, ad varios illustres viros: ut et ad integram quae Londini floret, sapientem Societatem, cujus membrum est, datis, comprehensa, & quatuor tomis distincta.* New York: Readex Microprint, 1967. Microform; VAN LEEUWENHOEK, Antonii. *Continuatio arcanorum naturae detectorum: qua continetur quicquid hactenus ab auctore lingua vernacula editum, & in linguam latinam transfusum non fuit.* New York: Readex Microprint, 1970. Microform; *A specimen of some observations made by a microscope contrived by M. Leeuwenhoek in Holland lately communicated by Dr. Regnerus de Graaf.* New York: Readex Microprint, 1973. Microform.
37. ALONSO DE HERRERA, Gabriel. *Agricultura general*. 2nd ed. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Secretaría General Técnica, 1988; ALONSO DE HERRERA, Gabriel. *Agricultura general*. 3rd ed. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, 1996; ALONSO DE HERRERA, Gabriel. *Obra de agricultura*. Valencia: València Cultural, 1979.
 38. XAMARRÓ, Juan Bautista. *Conocimiento de las catorce aves menores de jaula. Su canto, cría y naturaleza. Tiempo y modo de cogerlos, de hacer las pajareras, y el de alimentarlos en ellas. Enfermedades que padecen, y remedios para su curación*. Córdoba: Almuzara, 2005; XAMARRÓ, Juan Bautista. *Conocimiento de las diez aves menores de jaula, su canto, enfermedad, cura y cría*. Córdoba: Almuzara, 2005.
 39. *Libro de los secretos de agricultura, casa de campo y pastoril, traducido de lengua catalana en castellano por fray Miguel Agustín [...]* que el mismo autor sacó á luz el año de 1717 [sic] y ahora con adición del quinto libro y otras curiosidades y un vocabulario de seis lenguas [...] y al fin de él se hallarán las materias que el autor trata [...]. Barcelona: Imprenta de Juan Piferrer, ca. 1785; AGUSTÍ, Miquel. *Llibre dels secrets de agricultura, casa rústica i pastoril*. Barcelona: Alta Fulla, 1988; AGUSTÍ, Miquel. *Llibre dels secrets de agricultura, casa rústica i pastoril*. Vilafranca del Penedès: Edicions i Propostes Culturals Andana, 2007.
 40. MALATS, Segismundo. *Elementos de veterinaria*. León: Celarayn, 2001.
 41. SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado completo del arte de herrar y forjar*. 3rd ed. Zaragoza: Ariño, 1896; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado de derecho veterinario comercial, ó de los vicios redhibitorios en los animales domésticos arreglado a la legislación española*. Zaragoza: Imprenta de Calisto Ariño, 1860; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado de jurisprudencia comercial veterinaria ó de los vicios redhibitorios de los animales domésticos*. 3rd ed. Zaragoza: Imprenta de Calisto Ariño, 1892; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Tratado de toxicología general veterinaria*. 2nd ed. Zaragoza: Imprenta de Calisto Ariño, 1874; SÁINZ Y ROZAS, Juan Antonio. *Nuevo tratado de cirugía especial veterinaria*. 2nd ed. Zaragoza: Est. tip. de Calisto Ariño, 1885.
 42. ROBERT Y SERRAT, José. *Elementos de anatomía general*. Zaragoza: Establecimiento Tipográfico de Calisto Ariño, 1870; ROBERT Y SERRAT, José. *Tratado de anatomía descriptiva de los animales domésticos*. Zaragoza: Establecimiento Tipográfico de Calisto Ariño, 1876-1884.
 43. SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco. *La joya pecuaria o explotación de los animales domésticos*. Barcelona: Tip. L'Avenç, 1911; SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco; MÁS ALEMANY, José. *Nuevo tratado de medicina veterinaria*. Barcelona: F. Seix, 1899.
 44. *Encyclopédie Vétérinaire (1895-1905) que va dirigir amb varies edicions i que va comptar amb una traducció en castellà a principis del xx per l'editor Felipe González Rojas. Pathologie interne des animaux domestiques, par C. Cadéac*. Paris: Librairie J. B. Baillière et Fils, 1899.
 45. CADIOT, P.-J. *Études de pathologie et de clinique. Recherches expérimentales*. Paris: Asselin et Houzeau, 1899; CADIOT, P.-J. *De la castration du cheval cryptorchide*. Paris: Asselin et Houzeau, 1893; CADIOT, P.-J. *Compendio de cirugía veterinaria*. Madrid: Establ. Tip. de A. Marzo, 1906.
 46. CAGNY, Paul. *Précis de thérapeutique de matière médicale et de pharmacie vétérinaires*. Paris: Balillière, 1892; CAGNY, Paul; GOBERT, H.-J. *Diccionario de veterinaria*. Madrid: Felipe González Rojas, 1902; CAGNY, Paul. *Formulario del veterinario práctico, comprendiendo unas 1500 fórmulas y redactado con arreglo á los nuevos métodos terapéuticos*. Madrid: Librería Editorial de Bailly-baillière e Hijos, 1901.
 47. Digital pub.: *Revista Pasteur (1906-1907)* <http://ddd.uab.cat/record/29269>; *Revista Veterinaria de España (1907-1936)* <http://ddd.uab.cat/record/29354>.
 48. Digital pub.: *Revista de Higiene y Sanidad Veterinaria (1911-1916)* <http://ddd.uab.cat/record/50186>; *Revista de Higiene y Sanidad Pecuarias (1917-1936)* <http://ddd.uab.cat/record/50187>.
 49. FARRERAS SAMPERA, José; SANZ EGAÑA, Cesáreo. *Manual del veterinario inspector de mataderos, mercados y vaquerías*. Barcelona: Revista Veterinaria de España, 1917.
 50. SANZ EGAÑA, C. *Primeros auxilios al animal enfermo*. Madrid: Calpe, 1921; SANZ EGAÑA, C. *El matadero público*. Madrid: s.l. 1921; SANZ EGAÑA, C. *Ensayos sobre sociología veterinaria*. Barcelona: Revista Veterinaria de España, 1923; SANZ EGAÑA, C. *El ganado cabrío: razas, explotación y enfermedades*. Madrid: Calpe, cop. 1922; SANZ EGAÑA, C. *Historia de la veterinaria española: albeitería, mariscalesería, veterinaria*. Madrid: Espasa-Calpe, 1941; SANZ EGAÑA, C. *La carne como alimento*. Madrid: Pegaso, 1944; SANZ EGAÑA, C. *Enciclopedia de la carne*. Madrid: Espasa-Calpe, 1948.
 51. GARCÍA IZCARA, Dalmacio. *Elementos de obstetricia veterinaria*. Madrid: Imp. de Antonio Marzo, 1910; GARCÍA IZCARA, Dalmacio. *La glosopeda y la peste bovina...* Madrid: Establecimiento Tipográfico de Fontanet, 1901; GARCÍA IZCARA, Dalmacio. *La rabia y su profilaxis*. León: Tipografía La Democracia, 1913.
 52. DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Manual práctico de veterinaria doméstica*. Barcelona: Henrich y C.ª, 19-; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Cría industrial de la trucha*. Barcelona: Imp. Hijos de D. Casanovas, 1913; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *El conejo, la liebre y el lepórido: manual práctico de la cría y multiplicación de dichos roedores...* Barcelona: Librería de Francisco Puig, 1931; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Manual práctico para la cría de las ocas: medio fácil de lograr una renta anual de 3.000 pesetas*. Barcelona: unnumbered, 19??; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Reproducció de la truita: concells als piscicultors debutants. Conferència [...]*. Barcelona: Imp. Fills. D. Casanovas, 1913; DARDER Y LLIMONA, Francisco de A. *Piscicultura*. Barcelona: Imp. Hijos de D. Casanovas, 1913.
 53. SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco. *Nuevo tratado de medicina veterinaria [...] op. cit.*; MAS ALEMANY, José; MARTÍ-CODOLAR, Sebastián. *Guía pecuaria del granjista: elementos prácticos higiénico-sanitarios para la profilaxis y tratamiento de las enfermedades más frecuentes del ganado vacuno*. Barcelona?: unnumbered, 1916?; SUGRAÑES BARDAGÍ, Francisco. *Nuevo tratado de medicina veterinaria [...] op. cit.*; MAS ALEMANY, José. *Sueros y vacunas en medicina veterinaria. Discurso de recepción en la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona leído el día 3 de julio de 1927*. Barcelona: Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona, 1927; MAS ALEMANY, José. *Una visita a los principales mercados de ganados y mataderos de Francia, Bélgica y Alemania*. Barcelona: Perfectus, 1922.
 54. RÓF CODINA, Juan. *Abastecimiento de carnes y organización racional de los concursos de ganados en Galicia*. La Coruña: Imp. Garcybarra, 1920; RÓF CODINA, Juan. *Nociones de avicultura*. Madrid [etc.]: Celta, 1962; RÓF CODINA, Juan. *La raza bovina gallega*. Madrid: Imp. de Alrededor del Mundo, 1916.
 55. GORDÓN ORDÁS, Félix. *Política sanitaria de los animales domésticos*. Madrid: Fernando González Rojas, 1917?; LÓPEZ Y LÓPEZ, Cayetano; GORDÓN ORDÁS, Félix. *Resumen de bacteriología especial para prácticos y estudiantes*. Madrid: Felipe González Rojas, 191-? *With regard to his ideological work, we have chosen:* GORDÓN ORDÁS, Félix. *Mi evangelio profesional*. León: Pudiamar, 2007.
 56. *La Semana Veterinaria. Boletín Profesional de la Revista de Higiene y Sanidad Pecuarias (1919-1936)* <http://ddd.uab.cat/record/50188>.

History of Computing Collection

Néstor Herrán Díaz⁹

The History of Computing Collection was set up in late 2003 based on an initiative of the Library Service and the *Centre d'Història de la Ciència* (History of Science Centre, CEHIC). The collection is located in a room of the UAB's Science and Technology Library and it contains materials whose characteristics and age may help them to contribute to future historical studies on the development of computing in our country. Today the collection contains 800 items, 700 of which belong to the document collection while the rest are interpretative works along with 64 journal collections.

Because of the interdisciplinary scope of information technology, which has been used in virtually all fields of knowledge, the History of Computing Collection contains materials that are potentially relevant to a wide range of educators and researchers at the UAB. In particular, its contents are of special interest to researchers at the History of Science Centre, students in the inter-university doctoral programme in the History of Sciences, members of the Computing Department, researchers at centres and institutes linked to the UAB, including the *Centre de Visió per Computador* (Computer Vision Centre), *Centre d'Intel·ligència Artificial* (Artificial Intelligence Centre) and *Centre Nacional de Microelectrònica* (National Microelectronics Centre) and other researchers from outside the UAB who are interested in this topic.

History of the collection

The idea of creating this collection dates back to 2001, when a working group was assembled made up of staff from the Science and Technology Library, the Computing Department and CEHIC. The proposal emerged

from a shared feeling regarding the importance of preserving the recent history of a technology which has become a crucial factor in social and technological change since the mid-20th century. This mission was congruent with the need to relocate the collection of historical documents in computing that had become technically obsolete due to the evolution in scientific knowledge, as had already taken place with the History of the Sciences Collection. Likewise, the tradition of computing studies at the UAB and the university's connections with the Vallès Technology Park made our university the right place for a project of this kind.

In the ensuing months, the group drew up a collection plan and chose many of the documents that made up the initial collection. Throughout 2002, a room and the initial collection were set up, the latter consisting of 360 documents. In 2003, the definitive collection plan was drawn up, and in 2006, dovetailing with the fifth anniversary of its conception, the collection was featured in an exhibition on the history of computing held at the same library. In the subsequent years, the collection has gradually been expanded with new donations, and preparations are underway for a new revision of the collection plan which takes into account the potential preservation of the materials in digital format.

The content of the collection

The materials in the History of Computing Collection can be divided into two categories. The first is primary sources, which make up the historical part of the collection. This mainly consists of books and journals published before 1990, as any materials published after this date are considered technically obsolete. The provenance of these documents is diverse and includes the items from the Science and Technology Library itself, as well as from other UAB libraries and even donations from other libraries and private individuals.

Likewise, the collection also has a series of interpretative works and reference materials for research into the history of computing which can be used to analyse the historical collection. This category includes monographs on the history of computing from the History of Science Collection, a range of books purchased especially for the collection, reference works (dictionaries, encyclopaedias, bibliographies and guides to other col-

⁹ This chapter is based on the article entitled "El Fons d'Història de la Informàtica", *Biblioteca Informacions*, no. 28 (July 2004): 9-10. I would like to thank Montserrat Mallorquí, Head of the Science and Technology Library, Rosa Pujol, Collections Manager, and Mireia Bachs, Manager of the History of Science Collection, for their assistance and cooperation in writing this article.

lections) and periodicals on the history of computing and technology. To organise the monograph collection, we used a notation based on the ACM-Computing Classification System preceded by the prefix “H”.

The oldest materials date from the 1950s and include several monographs on cybernetics and analogical calculation systems, as well as technical documents from the group of José García Santesmases (1907-1989), a pioneer in computing in Spain. Other important materials in the collection are proceedings of conferences on the development of computing in Spain, such as the SPIN intergovernmental conference on computing strategies and policies (1978), some of the earliest dictionaries and glossaries of computing terms in Spanish and Catalan and a large number of programming manuals published between the 1960s and 1990s.

Strands within the collection

From the start, one goal was to confer a unique personality on the collection compared to similar collections internationally, such as the Computer History Museum (<http://www.computerhistory.org>) and the Charles Babbage Institute at the University of Minnesota (<http://www.cbi.umn.edu>), both in the United States, and similar projects in the rest of Spain, such as the *Museu de la Informàtica García Santesmases* (García Santesmases Computing Museum, <http://www.fdi.ucm.es/migs>) in the Faculty of Computing at the Universitat Complutense de Madrid. In consequence, it was determined that the collection would specialise in the development and dissemination of computing in Spain, and in Catalonia in particular. This local bent enabled us to avoid wasting efforts and conferred greater exhaustiveness on the collection without losing sight of the universal scope of the computer revolution. As a result of this decision, four thematic strands were defined around which the process of acquiring new items revolved.

First, the collection takes special pains to compile and preserve documents on the forerunners of computing, as preserving them is valuable regardless of their geographical origins. In this category, the collection has a number of monographs on cybernetics published between the 1950s and 1960s. Secondly, given that the UAB experienced major growth at the same time that microcomputing was expanding, we decided

to stress the preservation of documents related to this technological revolution, which is also one of the key episodes in the history of computing.

With regard to this latter point, the third strand of the collection is the preservation of documents related to the social, economic and technological changes prompted by computing, and in particular its effects on education. The wide range of materials within this strand include programming manuals, reflections on computers’ social effects and even materials focusing on the more leisure side of computers. Finally, the collection also strives to compile documents related to the implementation of computing in industry, services and the public administration as the foundation of possible future partnerships with institutions interested in preserving their history.

Future developments

The Science and Technology Library plans to enlarge its History of Computing Collection in the short term by acquiring new items from libraries, departments and services at the UAB as well as through individual donations. To this end, there are plans to forge contacts with companies to recover the historical memory of computing in Catalonia. This effort may culminate in the creation of an archive with documentation from institutions and companies in the country related to computing, the referent of which would be international experiences such as the National Archive for the History of Computing (United Kingdom). This would be the perfect complement to the Science Archives Service (see the chapter on the science archives in this volume).

Scholarly journals

Rosa Pi Masvidal, Montse Salavert Casamor and Montse Varona Alonso

Scholarly journals are periodicals that cover the progress of science, usually by reporting on new research. Many of these journals are highly specialised, while

others are more popular. Still, journals are part of the document collection of the libraries of the Universitat Autònoma de Barcelona and support the teaching, learning and research in the different fields and subjects taught at the university.

The UAB has a major collection of periodicals which enables its teaching and research staff to perform their jobs more efficiently. In parallel, it offers students a library collection that enables them to advance in their learning.

The document collection of the UAB libraries is a reflection of not only the different fields of teaching and thematic areas at the university, but also of the social and cultural changes in the country.

The scholarly journals at the UAB are located in the different libraries within the university's Library Service, and once they are processed they are made available to users.

Just as years ago the new technologies began to be part of our day-to-day lives, becoming indispensable at times, information systems have also shifted and have led to quick changes in the way we consult periodicals at university libraries. In fact, both researchers and publishers have always sought the best means for getting information to circulate as quickly and efficiently as possible via the use of technologies. Thus, some of the most important technological advances have been linked to the need to disseminate research as quickly as possible. In view of the fact that the most up-to-date source of knowledge is found in scholarly journals, and indeed precisely for this reason, these publications were pioneers in the world of digital publishing.

Academic institutions have followed in the footsteps of the major publishing houses, and today many of them now digitalise their own publications. Since 1997, the scholarly journals at the Universitat Autònoma de Barcelona published by the university's Servei de Publicacions (Publication Service) can be openly viewed online free of charge. In this sense, we should stress that many of the professors in the different faculties contribute to the production of scholarly journals, which not only expands the university's library collection but also helps them to exchange these publications for research materials from other cultural institutions, which contributes to the dissemination of the university's research and to the growth of its library collection.

The following is a list of scholarly journals produced by the UAB in chronological order:

• ***Papers. Revista de Sociologia.*** Department of Sociology, UAB, 1973-

- Available on paper (ISSN 0210-2862) and electronically.
- This is a journal specialising in sociological matters that is open to a wide range of problems that other social sciences analyse and research from their perspective. The journal contains the most representative topics from the social sciences in Spain and the Western world in general. Thus, its issues have covered the current theoretical and methodological debates in the different social sciences, the most recent research pressing on topics of interest and the analytical tracing of the evolution in Spain's social structure on the twofold level of the state and the autonomous regions.
- Indexed by: RACO, Compludoc, Dialnet, DICE, e-Revist@s, Francis, ISOC, IBSS, Latindex, RESH, SocIndex, Sociological Abstracts, DOAJ, In-RECS.

• ***Cuadernos de Psicología / Quaderns de Psicologia.*** Department of Psychology, UAB, 1975-

- Available on paper (ISSN 0211-3481) and electronically.
- This journal publishes original empirical studies, critical reviews and contributions and essays, with a priority on those that discuss controversial topics or whose purpose is to expand our understanding of psychology. The journal was published on paper from 1975 to 1990 and now continues in an electronic version.
- Indexed by: RACO, DOAJ.

• ***Publicacions de la Secció de Matemàtiques.*** Department of Mathematics, UAB, 1976-1987

- Available on paper (ISSN 0210-2978) and electronically.
- In 1988, the editorial committee, format and title of this journal changed, giving rise to a second stage in the journal *Publicacions Matemàtiques*.
- Indexed by: RACO.

• ***Anuario / Department of Inglés.*** Department of English, UAB, 1978-1982

- Available on paper (ISSN 0210-4555).
 - This is a Department of English publication devoted to English literature and philology. This long-standing journal has changed titles over the years. In 1983 it continued with its title in Catalan.
- **Faventia.** Department of Classical Philology, UAB, 1979-
 - Available on paper (ISSN 0210-7570) and electronically.
 - Starting with issue 27/1 (2005), the title of this journal contains the following additional information: *Revista del Department of Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana*
 - This journal has three parts: articles, notes and review. It covers different aspects of the sciences of the antiquity related to the classical world, especially as they played out locally. That is, it covers classical antiquity, late antiquity, the Medieval Latin world, humanism and the classical tradition.
 - Indexed by: RACO, Année Philologique, Bibliografía de la Literatura Española since 1980, Bibliotheca Classica Selecta, Dialnet, DOAJ, ISOC, Linguistics & Language Behavior Abstracts, Repertorio de Medievalismo Hispánico, International Medieval Bibliography.
 - **Anàlisi. Quaderns de Comunicació i Cultura.** Department of Journalism and Media Studies, UAB, 1980-
 - Available on paper (ISSN 0211-2175) 1980-2010 and electronically since 1980.
 - This journal examines communication and culture in general, especially phenomena related to the mass media. It strives to foster interdisciplinary collaboration and the critical and polemic analysis of the issues studied: semiotic analysis of communication, repetition and serials in the cinema and television, democracy and communication and the media and cultural policy. The journal's premise is primarily based on current issues and core problems in the development of media studies.
 - Indexed by: RACO, Compludoc (UCM), Dialnet, Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC), IN~RECS, Latindex, NSD: Information on Research and Higher Education, Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas.
 - **Medievalia.** Universitat Autònoma de Barcelona, *Instituto Universitario de Estudios Medievales* (University Institute of Mediaeval Studies), 1980-1998
 - This publication is devoted to mediaeval history studies. Starting with issue 12 (1995), it changed the name of the institution in charge to the *Institut d'Estudis Medievals* (Institute of Mediaeval Studies).
 - Available on paper (ISSN: 0211-3473).
 - Indexed by: Dialnet, Latindex, DDD.
 - **Dynamis: Acta Hispanica ad Medicinae Scientiarumque Historiam Illustrandam.** Universidad Miguel Hernández, Universidad de Granada, Universitat Autònoma de Barcelona, 1981-
 - Available on paper (ISSN 0211-9536) and electronically.
 - This is an annual publication made up of a volume approximately 450 pages long. It accepts original papers (articles, notes or documents) on the history of medicine and health or the history of the sciences, written in any official European Union language. All the original submissions are anonymously peer-reviewed by two experts prior to publication.
 - Indexed by: RACO, Arts and Humanities Citation Index, Bibliografía sobre la Ciencia y la Técnica en España, CUIDEN, Francis, Historical Abstracts, Índice Médico Español, ISOC, ISIS: Critical Bibliography, Journal Citation Reports, Latindex, L'Année Philologique (API), Medizinhistorisches Journal: Internationale Zeitschriftenschau, Periodical Index Online (PIO), PubMed, Science Citation Index Expanded, SCIELO, SCOPUS, Social Science Citation Index.
 - **Enrahonar. Quaderns de Filosofia.** Department of Philosophy, UAB, 1981-
 - Available on paper (ISSN 0211-402X) and electronically.
 - This is a scholarly journal on philosophy that publishes research articles and book critiques in Spanish, Catalan and English. The studies written in the Romance languages are published in the language in which they are submitted, while the others are translated.
 - Indexed by: RACO, DOAJ, e-revistas, CSIC, Dialnet, DICE, ISOC, Latindex, Philosopher's Index, Répertoire Bibliographique de la Philosophie, RESH.

- **Recerca Musicològica.** UAB, Institut de Musicologia Josep Ricart i Matas (Josep Ricart i Matas Musicology Institute), 1981-
 - Available on paper (ISSN 0211-6391) and electronically.
 - This is a musicology research journal that publishes studies every year primarily on Catalan musicology, as well as on Spanish and international musicology. Starting with issue 8 (1988), the name of the entity in charge of the publication changed: the *Institut de Musicologia Josep Ricart i Matas* (Josep Ricart i Matas Musicology Institute) came to be called the *Institut de Documentació i d'Investigació Musicològiques Josep Ricart i Matas* (Josep Ricart i Matas Institute of Musicological Documentation and Research). Starting with issue 14/15 (2004-2005), the Josep Ricart i Matas Institute of Musicological Documentation and Research changed names to become the *Institut de Musicologia Josep Ricart i Mata* (Josep Ricart i Matas Institute of Musicology), and the *Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi* (Sant Jordi Royal Academy of Fine Arts) is also cited as a sponsor of the journal.
 - Indexed by: RACO, Dialnet.
- **Cuadernos de Traducción e Interpretación / Quaderns de Traducció i Interpretació.** Escola Universitària de Traductors i d'Intèrprets, UAB, 1982-1992
 - Available on paper (ISSN 0212-0550).
 - *This journal stopped publication in 1992, and in 1998 it was revived under a new title: Quaderns. Revista de Traducció.*
- **Documents d'Anàlisi Geogràfica.** Department of Geography (UAB) and Geography Section (UdG), 1982-
 - Merger of: *Documents d'Anàlisi Urbana* (ISSN 0211-352X), *Documents d'Anàlisi Territorial* (ISSN 0211-3511) and *Documents d'Anàlisi Metodològica en Geografia* (ISSN 0211-3503).
 - Available on paper (ISSN 0212-1573) and electronically.
 - Starting with issue 25 (1994) the Universitat de Girona appears as the co-publisher.
 - This journal covers a wide range of topics, including studies on territorial analysis and planning, population and social and economic activities and on the physical environment and natural resources, as well as contributions on epistemology and methodology in geography.
 - Indexed by: RACO, Dialnet, DICE, Francis, Geographical Abstracts, Human Geography, Geobase, GeoRef, ISOC, IN-RECS Latindex, RESH, Scopus, e-revist@s, DOAJ.
- **Educar.** Department of Applied Pedagogy, UAB, 1982-
 - Available on paper (ISSN 0211-819X) and electronically.
 - Continuation of: *Anuario / Secció de Ciències de l'Educació* (Institute of Education Studies).
 - This is a monographic journal on educational topics approached from the multidisciplinary perspective of education studies. It is targeted at university readers and education professionals in general in terms of both its language and its discussion of topics.
 - Indexed by: RACO, e-revist@s, DOAJ, Dialnet, Educ@ment, Francis, ISOC.
- **Enseñanza de las Ciencias. Revista de Investigación y Experiencias Didácticas.** Institut de Ciències de l'Educació (Institute of Education Studies) of the UAB and Universitat de València, 1983-
 - Available on paper (ISSN 0212-4521) and electronically.
 - This journal has become a benchmark, particularly among professionals in the field of education in the math and experimental sciences in Spain and Latin America. The journal is currently a vehicle of communication for both the studies being performed in Spain and Latin America and for researchers in other countries who have used it to share their research with a Spanish-speaking readership.
 - Indexed by: RACO, CREDI, ISOC, Dialnet, DICE, Hispana, IN-REC, Latindex, PsycInfo, RESH, Social Sciences Citation Index, ISI Web of Science.
- **Anuari d'Anglès.** Department of English Philology and Germanistics, UAB, 1983-1993
 - Available on paper (ISSN 0212-9272).
 - This is a continuation of the journal *Anuario / Department of Inglés*. The journal continued until 1993 under the name cited above and then changed its title once again to become *Links & Letters*.

- **Manuscripts. Revista d'Història Moderna.** Department of Modern and Contemporary History, UAB, 1985-
 - Available on paper (ISSN 0213-2397) and electronically.
 - This is an annual journal on modern history. It also publishes its own series of monographs on modern history and historiography.
 - Indexed by: RACO, Dialnet, DOAJ, DICE, e-Revist@s, ISOC, Latindex, RESH.
- **Orsis. Organismes i Sistemes.** Department of Animal Biology, Plant Biology and Ecology, UAB, 1985-
 - Available on paper (ISSN 0213-4039) and electronically.
 - The purpose of this journal is to share original research and review articles on biology, ecology and zoology. One volume containing one or more issues is published per year.
 - Indexed by: RACO, Biosis Previews, Dialnet, DOAJ, e-revist@s, Hispana, ICYT.
- **Qüestió.** 1987-2002
 - This journal is the continuation of *Cuadernos de Estadística Aplicada e Investigación Operativa* (1977-1986). With the new title of *Qüestió*, the first series (volumes 1 [1987] to 15 [1991]) was published by the Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) with the lengthy name of *Quaderns d'Estadística, Sistemes, Informàtica i Investigació Operativa*. Starting with volume 16 (1992), it was published by Idescat with the sponsorship of the UPC, the Universitat de Barcelona, the Universitat de Girona, the Universitat Autònoma de Barcelona and Idescat itself, and with the collaboration of the International Biometric Society. It was issued thrice per year, and it regularly published original works which underwent prior evaluation in the sections on official statistics, general statistics, operative research and biometrics, as well as educational studies, problems, book notes and reviews of new programming in these fields. It further promoted reviews of institutional activities related to statistics and operative research. *Qüestió* accepted originals in English, French and any official language in Spain, which were always accompanied by an abstract in Catalan.
 - Available on paper (ISSN 0210-8054) and electronically (ISSN 2013-8849).
- **Publicacions Matemàtiques.** Department of Mathematics, UAB, 1988-
 - Available on paper (ISSN 0214-1493) and electronically.
 - Continuation of: *Publicacions de la Secció de Matemàtiques*. This is a journal that publishes high-quality research articles in all the fields of mathematics, and occasionally includes conference proceedings.
 - Indexed by: RACO, Dialnet, Scopus.
- **Papers. Regió Metropolitana de Barcelona. Terriori, Estratègies, Planejament.** Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Institute of Regional and Metropolitan Studies of Barcelona), 1991-
 - Available on paper (ISSN 1888-3621) and electronically (ISSN 2013-7959).
 - The mission of this publication is to help the debate on problems and choices in the Barcelona Metropolitan Area, which is currently at a decisive point in its evolution, to reach a broad swath of individuals and institutions interested in the future of this area. The content of *Papers* includes everything from contributions by experts or summaries of projects directly related to this subject to texts and data compilations from a variety of sources which have inestimable reference value.
 - The journal is published by the Institute of Regional and Metropolitan Studies of Barcelona under the sponsorship and impetus of the Barcelona Town Hall, the *Federació de Municipis de Catalunya* (Federation of Municipalities of Catalonia), the *Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona*, (Commonwealth of Municipalities in the Barcelona Metropolitan Area), the *Diputació de Barcelona* (Barcelona Provincial Council) and the Generalitat de Catalunya. This journal joined RACO with the technical support of the Library Service of the Universitat Autònoma de Barcelona.
 - Indexed by: RACO, Dialnet.
- **Treballs d'Arqueologia.** Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Prehistòria (Centre for Studies on the Archaeological Heritage from Prehistory, CEPAP),

Department of Social Anthropology and Prehistory, UAB, 1992-

- Available on paper (ISSN 1134-9263) and electronically.
- This is a CEPAP publication which covers all the centre's avenues of research. The content of each volume is monographic, with contributions from both local and international researchers who are experts in the topics spotlighted in each issue of the journal.
- Indexed by: RACO, Dialnet, ISOC.

• **Revista de Psicología del Deporte.** Universitat de les Illes Balears, co-published by the Universitat Autònoma de Barcelona, 1992-

- Available on paper (ISSN 1132-239X) and electronically.
- This journal was launched in 1992 with the goal of publishing original scholarly studies performed with methodological rigour which contribute to progress in the field of sports psychology.
- Indexed by: Thomson-ISI (Social SciSearch: Journal Citation Reports), PsycINFO, Sport Discus, Scopus, DICE, SCIELO, Latindex, Qualis (CAPES, Brasil), IBECs, ISOC Psicología, Psicodoc.

• **Links & Letters.** Department of English Philology and Germanistics, UAB, 1994-2001

- Available on paper (ISSN 1133-7397) and electronically.
- This journal publishes research in different fields of study within the English language, including linguistics, literature and culture in the English-speaking world. It is targeted at a general audience interested in these topics, not exclusively at experts. Each issue examines a specific theme through articles, reviews and interviews with scholars of a specific field. It is published wholly in English.
- Indexed by: RACO, GetCited, Dialnet, DICE, ISOC, Latindex, RESH, MLA International Bibliography.

• **Locus Amoenus.** Department of Art, UAB, 1995-

- Available on paper (ISSN 1135-9722) and electronically.
- This journal aims to offer a venue for disseminating scholarly work in the field of art history. It publishes

studies in this field, stylistic and iconographic analyses, studies on textual and documentary sources and critical reviews of books and exhibitions. It aims to become a means available to art history professionals and true fans of this field.

- Indexed by: RACO, Dialnet, ISOC, Dialnet, Francis, Bibliography of the History of Arts.

• **Quaderns d'Italià.** Area of Italian Philology, UAB, 1996-

- Available on paper (ISSN 1135-9730) and electronically.
- This journal was founded with the goal of publishing the oral papers presented by Italian authors at the Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), as well as the desire to compile all the initiatives—lectures, conferences, seminars, etc.—linked to Italian studies at the UAB.
- Starting with issue 3 in 1998, the journal's direction of the journal extended to the Italian Philology areas in three universities: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona and Universitat de Girona, in addition to the Istituto Italiano di Cultura.
- Indexed by: RACO, Bibliografía de la Literatura Española desde 1980, Dialnet, DICE, ISOC, Latindex, RESH.

• **Quaderns. Revista de Traducció.** Department of Translation and Interpretation, UAB, 1998-

- Available on paper (ISSN 1138-5790) and electronically.
- Continuation of *Cuadernos de Traducción e Interpretación* / *Quaderns de Traducció i Interpretació*. This journal publishes studies related to translation and interpretation, such as articles on theoretical reflection, research and educational proposals, studies on translators and translations, particularly noteworthy translated texts, and book reviews and comments.
- Indexed by: RACO, Dialnet, DICE, DOAJ, e-Revist@s, GetCited, Latindex, ISOC, MLA International Bibliography, NSD: Information on Research and Higher Education, RESH.

• **Estudios de Lingüística del Español.** Department of Spanish Philology, UAB, 1999-

- Available electronically (ISSN 1139-8736).
 - The early volumes were published under the title of *Estudios de Lingüística Española*, and they were monographic issues.
 - This is a journal specialising in publishing monographs on issues related to Spanish linguistics. It is published under the aegis of the Universitat Autònoma de Barcelona and the technical support of RedIRIS (Madrid, Spain). It is jointly disseminated with the journal *Language Design* on the website which bears the same name as the journal *EliEs*.
 - Indexed by: RACO, DOAJ, Dialnet, DDD.
- **Ontology Studies / Cuadernos de Ontología.** Department of Philosophy of the UAB and the Universidad del País Vasco, 2000-
 - Available on paper (ISSN 1576-2270) and electronically.
 - This is a journal on ontology which contains articles in English and Spanish. It is also edited by the International Ontology Congress.
 - Indexed by: RACO, Latindex.
 - **Athenea Digital.** Department of Social Psychology, UAB, 2001-
 - Available electronically (ISSN 1578-8946).
 - This is a journal on social thinking and research. Its main goal is to foster dialogue and innovation in social and cultural studies. *Athenea Digital* is particularly interested in the connections and relationships that arise among diverse intellectual developments, in change processes in social practices and mores, and in institutional transformation in the broadest sense. Along with the usual topics from the social and cultural tradition, *Athenea Digital* also includes reflections on ethnicity, the social imagination, the environment and society, globalisation and its discourses, power/knowledge, gender, chaos and complexity theories, post-modernity, social conflict, society, space and time, science, technology and society, new social movements, identities and similar topics.
 - Indexed by: RACO, Dialnet, Sociological Abstracts, Latindex, Psycodoc, DOAJ, Tecnociencia, e-revist@s, Scopus.
 - **Tradumàtica. Traducció i Tecnologies de la Informació i la Comunicació.** Department of Translation and Interpretation, 2001-
 - Available electronically (ISSN 1578-7559).
 - This is a vehicle of expression and a means of dissemination for professionals working in the world of translation and information and communication technologies. Its thematic scope therefore encompasses documentation, terminology, and computing applied to translation.
 - Indexed by: RACO, DOAJ.
 - **Catalan Journal of Linguistics.** Grup de Gramàtica Teòrica de la UAB (Grammatical Theory Group of the UAB) and Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (Interuniversity Institute of Valencian Philology), 2002-
 - This journal used to be published as *Catalan Working Papers in Linguistics*.
 - Available on paper (ISSN 1695-6885) and electronically.
 - This is a theoretical linguistics journal published by the Grammatical Theory Group of the UAB (made up of linguists from the Departments of Catalan and Spanish Philology) and by the Interuniversity Institute of Valencian Philology (which includes linguists from the Universitat de València, the Universitat d'Alacant and the Universitat Jaume I of Castellón).
 - Indexed by: RACO, Dialnet, Francis, Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC), Linguistic Working Papers Directory, LLBA (Linguistics and Language Behavior Abstracts), e-revist@s, DOAJ.
 - **ELCVIA. Electronic Letters on Computer Vision and Image Analysis.** Centre de Visió per Computador (Computer Vision Centre), Universitat Autònoma de Barcelona, 2002-
 - Available electronically (ISSN 1577-5097).
 - This is an exclusively electronic journal known internationally which covers research and applications of computer vision and image analysis. Its editorial board is made up of internationally renowned experts, and all the articles are revised by experts through peer review.
 - Indexed by: RACO, DOAJ, Dialnet, Journalseek, Latindex, e-revistas, Revicien.

- **Enseñanza de las Ciencias Sociales**, ICE of the Universitat Autònoma de Barcelona and the Universitat de Barcelona, 2002-
 - Available on paper (ISSN 1579-2617) and electronically.
 - This journal is devoted to research into the teaching of geography, history and the social sciences in general. The purposes of the journal are to share the research being conducted in the teaching the social sciences, to further the theoretical and practical underpinnings of these studies and to present new avenues and new topics of research. The scope of the journal is international, although its priority is to become a benchmark publication in Spain and Latin America.
 - Indexed by: RACO.
- **Redes. Revista Hispana para el Análisis de Redes Sociales**. Department of Social and Cultural Anthropology, UAB, 2002-
 - Available electronically (ISSN 1579-0185).
 - This is a Spanish journal which analyses social networks. The mission of the journal *Redes* is to publish quality studies in Spanish and Portuguese that include the perspective of social network analysis. Along with WEB Redes and LISTA Redes, this electronic publication aims to promote and disseminate the scholarly output in this field with seriousness and rigour.
 - Indexed by: RACO, Dialnet, DOAJ.
- **Geologica Acta**. UAB, UB, UPC, CSIC and others, 2003-
 - Available on paper (ISSN 1695-6133) and electronically (ISSN 1696-5728).
 - This is an institutional, open-access international journal with a general scope covering the earth sciences. The journal includes both conceptual and regional articles, with a special emphasis on the Mediterranean, South America and the Caribbean, although it can also include contributions from any region in the world. It also encourages the publication of thematic issues which share the results of international scientific projects or gatherings.
 - Indexed by: RACO, e-revist@s, Dialnet, Latindex, Scopus.
 - This journal used to be published under the title of *Acta Geologica Hispanica* (1966-2002).
- **HmiC. Història Moderna i Contemporània**. Department of Modern and Contemporary History, UAB, 2003-
 - Available electronically (ISSN 1696-4403).
 - This is a world-class electronic publication in the field of science and the dissemination of historical and historiographic research from the modern and contemporary age.
 - Indexed by: RACO, Dialnet, DICE, DOAJ, Historical Journals On-Line, Latindex, Ramses Réseau.
- **SORT. Statistics and Operations Research Transactions**. Copublished by Idescat, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat de Barcelona and Universitat de Girona.
 - Available on paper (ISSN 1696-2281) and electronically (ISSN 2013-8830).
 - This is a biannual international publication issued in conjunction with the Spanish chapter of the International Biometric Society. It is published wholly in English (with abstracts in Catalan), and it promotes the publication of original articles on applied statistics and statistical methodology, operative research, official statistics and biometrics, as well as reviews of books and other publications in these fields. *SORT* has been published in 2003 and is the third series in the journal *Qüestió*, which has been published by Idescat since 1992 with joint sponsorship of different universities, including the UPC, UB and UAB.
 - Indexed by: RACO, Dialnet, DOAJ, Science Citation Index, Current Index to Statistics, IECT, Mathsci, Current Mathematical Publications and Mathematical Reviews, Scopus.
- **Perifèria. Revista de Recerca i Formació en Antropologia**. Department of Social and Cultural Anthropology, UAB, 2004-
 - Available electronically (ISSN 1885-8996).
 - This is an initiative of the doctoral candidates in the Department of Social and Cultural Anthropology at the Universitat Autònoma de Barcelona, with the support of the direction and faculty of the doctoral programme. The journal is an useful tool in contributing to knowledge management: a channel of dissemination of the research underway targeted at reusing the research experience of

the doctoral candidates and research groups in the department.

– Indexed by: RACO, Dialnet.

- **Revibec. Revista Iberoamericana de Economía Ecológica.** Universitat Autònoma de Barcelona, *Red Iberoamericana de Economía Ecológica* (Ibero-American Ecological Economics Network, REDIBEC), 2004–
– Available electronically (ISSN 1390-2776).

– This is the official journal of REDIBEC. It aims to become an academic referent owing to the rigorous scholarly quality of its contents and the relevance of the subjects it examines, and to contribute to the consolidation of ecological economics as a scientific approach to the region.

– Indexed by: RACO, DOAJ, Latindex, Dialnet.

- **Ciències. Revista del Professorat de Ciències de Primària i Secundària.** Centre de Recerca per a l'Educació Científica i Matemàtica (Research Centre for Science and Math Education, CRECIM), UAB, 2005–
– Available electronically (ISSN 1699-6712).

– This is a journal put out by the faculty involved primary and secondary school sciences which aims to help teachers in their educational undertakings by facilitating exchanges of experiences and practical activities, thus helping them to remain abreast of the scientific and educational contents and reporting on the initiatives underway among the professional community.

– Indexed by: RACO, e-revist@s, Latindex, DOAJ.

- **DIM. Didáctica, Innovación y Multimedia.** Department of Applied Pedagogy, UAB, 2005–
– Available electronically (ISSN 1699-3748).

– This is the journal put out by the *Grup d'Investigació Didàctica i Multimèdia* (Research Group on Didactics and Multimedia, DiM-UAB). It is targeted at DiM members, and by extension at teachers in all fields and other individuals working in the world of education (school managers and educational administrators, researchers, publishers, teaching materials developers, etc.). Its goals are to facilitate the exchange of experiences, scientific knowledge and points of view among the readers of the journal, with a priority on DiM members, and to foster research on innovative classroom applications of ICTs in educational settings.

– Indexed by: RACO, e-revist@s, DOAJ, Dialnet.

- **República i Republicanisme.** Department of Modern and Contemporary History, UAB, 2006-2010

– Available electronically (ISSN 1886-1970).

– This publication was founded as a resource of the Department of Modern and Contemporary History at the Universitat Autònoma de Barcelona, with the support of the *Centre d'Història Contemporània de Catalunya* (Contemporary History Centre of Catalonia). It aims to be a multiple platform to recover democratic memory, to reflect on the positive and negative aspects of both republican periods, and to disseminate knowledge while also serving as a virtual resource centre through documentation and a debate forum.

- **1611. Revista de Historia de la Traducción.** T-1611 Research Group, Department of Translation, UAB, 2007–

– Available electronically (ISSN 1988-2963).

– This is a publication that is interested in the history of translation, whose goals are:

a) To show the prominent settings in the Spanish-speaking world through 9th century Arabic translations, Hebrew philological works from the 10th century, Spanish and Catalan versions from the late Middle Ages, controversial documents and precise and poetic translations from today.

b) To channel its efforts to the task of recovering and disseminating this extraordinary cultural memory (texts that have been lost, censored, destroyed, burned, unprinted, stolen, forgotten, etc.) to the extent possible.

– Indexed by: RACO, DOAJ.

- **Doletiana. Revista de Traducció, Literatura i Arts.** Department of Translation and Interpretation, Étienne Dolet Group, UAB, 2007–

– Available electronically (ISSN 1988-3366).

– This journal was created in 2007 by the founding members of the Étienne Dolet Group and it has an international scholarly board. Envisioned with a multicultural, trans-disciplinary spirit, this journal is a privileged instrument for disseminating unique theoretical or creative output. *Doletiana* is a platform open to debate and the transmission of

studies linked to translation, writing and similar theorisations from a plural perspective.

– Indexed by: RACO.

- ***Studia Aurea. Revista de Literatura Española y Teoría Literaria del Renacimiento y Siglo de Oro***, UAB, UdG, 2007-

– Available electronically (ISSN 1988-1088).

– This journal sprang from the convergence of interests of two areas of philosophical inquiry which are often divorced from each other owing to institutional imperatives. Researchers from the Universitat Autònoma de Barcelona and the Universitat de Girona set out to create a platform of publications that encompasses both literature and literary theory in order to provide a bridge over this formal and academic separation. The purpose of the journal is to offer a venue of exchange and cooperation that is open to classical, French and Italian philology and modern historiography.

– Indexed by: RACO, Dialnet, DOAJ, Latindex, DICE.

- ***Estrat Crític: Revista d'Arqueologia. Col·lectiu Estrat Jove*** (Young Stratum Collective) of the Universitat Autònoma de Barcelona, 2007-

– Available electronically.

– This is a publication issued by a group of archaeology students. The text is primarily in Catalan, but there are also articles in Spanish and English.

– Indexed by: Dialnet.

- ***Orcinus***. Asociación Keté. Universitat Autònoma de Barcelona, 2007-

– Available electronically.

– This is a journal on aquatic animals written by graduates in biology and the veterinary sciences. It was founded as a popular scientific journal which also aims to be a platform where young researchers can publish their studies.

- ***Inter Asia Papers***. Institut d'Estudis Internacionals i Interculturals (Institute of International and Intercultural Studies) and Grup de Recerca Inter Asia (Inter-Asia Research Group) of the Universitat Autònoma de Barcelona, 2008-

– Available on paper (ISSN 2013-1739) and electronically (ISSN 2013-1747).

– This is a joint publication of the Institute of International and Intercultural Studies and the Inter-Asia Research Group of the Universitat Autònoma de Barcelona.

– This publication aims to contribute to the state of the question of interculturalism in the context of East Asia by proposing both national involvement strategies in the zone and strategies to manage the Asian economic, cultural and political presence here. Likewise, the publication also helps to foster of peaceful coexistence and understanding among cultures and languages in multicultural and multilingual context.

– Indexed by: RACO.

- ***RUTA. Revista Universitària de Treballs Acadèmics***. Department of Journalism and Media Studies, UAB, 2008-

– Available electronically (ISSN 2013-0740).

– This journal was founded with the intention of contributing to the development of research in the field of media by helping young researchers and future PhDs enter the professional world through the dissemination of their contributions to scholarly knowledge. The scholarly contents are divided into four sections: Media Studies, Communication Policies, Cyberjournalism and Language and Strategic Communication. This journal not only publishes articles written by the Universitat Autònoma de Barcelona's Department of Journalism but is also open to all doctoral and Master's candidates and research groups working at the UAB.

– Indexed by: RACO, Dialnet.

- ***Bellaterra. Journal of Teaching and Learning Language and Literature***. Department of Teaching Language and Literature and the Social Sciences, UAB, 2009-

– Available electronically ((ISSN 2013-6196).

– The purpose of this journal is to publish exceptional studies conducted by students or recent graduates, as well as by guest professors or faculty related to the official Master's in Research into Teaching Language and Literature in the Faculty of Education at the Universitat Autònoma de Barcelona. Empirical studies (quantitative or qualitative), states of the issue (recent book reviews) and interviews with experts are published. Texts are accepted in Cata-

lan, Spanish, French and English. The submissions are reviewed by an editorial board and a scholarly committee via an anonymous review process.

– Indexed by: RACO, DOAJ.

- **Methodos. Revista de Didàctica dels Estudis Clàssics.** Institut de Ciències de l'Educació (Institute of Educational Sciences), Department of Ancient and Mediaeval Studies, UAB, 2011-

– Available electronically (ISSN 2013-682X).

– This journal was founded and initially directed by Pedro Luis Cano. In its second stage, which got underway in 2011, *Revista de Didàctica dels Estudis Clàssics* is an annual publication issued by *Paideia: Grup de Didàctica de les Llengües i la Cultura Clàssiques* (Paideia: Teaching Group of Classical Languages and Cultures) of the Universitat Autònoma de Barcelona, which includes professors from the Department of Ancient and Mediaeval Studies and the *Equip de Formació i Innovació de Llengües i Cultura Clàssiques* (Training and Innovation Team of Classical Languages and Culture). *Methodos* publishes articles on teaching classical language and culture at any level of education. To this end, its mission is to become a point of convergence between secondary and university education, between the study of Latin and Greek, and between the teaching of classical language and classical culture.

- **RIDEG. Revista Interdisciplinar de Estudios de Género.** Observatori per a la Igualtat (Observatory for Equality), UAB, 2011-

– Available electronically (ISSN 2014-6043).

– This is an electronic publication created by the Observatory for Equality of the Universitat Autònoma de Barcelona.

– Its purpose is to publish the results of studies, research and theoretical reflections in the field of gender matters from any discipline or area of knowledge.

– The journal publishes two issues per year, one of which strives to compile the lectures delivered at the annual conference on women and inequality organised by the Observatory for Equality, while the other is made up of articles chosen via an evaluation process.

With digitalisation and open-access distribution, unrestricted access to journals is easier, publications can be promoted internationally and the conservation of our collections is assured.

The journal collection at the UAB contains more than 62,000 groups of items. We currently have subscriptions to more than 24,000 periodical titles. Of them, almost 18,000 are electronic journals, including the collections sourced via the *Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya* (Consortium of University Libraries of Catalonia, CBUC), the journals to which the UAB directly subscribes and several select free publications.

Today the number of electronic subscriptions vastly outweighs the number of subscriptions to paper journals. Yet even though the majority of periodicals are in paper or digital format, we also have other kinds of local media, including microfiche, CD-ROMs and DVDs.

The Universitat Autònoma de Barcelona is a member of the Consortium of University Libraries of Catalonia, which created the *Biblioteca Digital de Catalunya* (Digital Library of Catalonia, BDC) in 1999 in order to offer access to both digital scholarly journals and other kinds of digital documentation. These contents may be consulted solely by members of the institutions that belong to it. Later, *Revistes Catalanes amb Accés Obert* (Open-Access Journals in Catalan, RACO) was created, a new online distribution service, also open-access, for scholarly journals from Catalonia; the UAB was one of the founding partners of RACO.

It is difficult to mention just some of the titles from our library collection without making a list that is too lengthy or failing to mention some of the important journals. However, based on the journals at the top of the impact index ranking (according to data from the *Journal Citation Reports* in 2009), we should mention the following:

In the field of the humanities:

Cultural Anthropology, *Review of Educational Research*, *Progress in Human Geography*, *The American Historical Review* and *Journal of Personality and Social Psychology*.

In the field of the social sciences:

The Quarterly Journal of Economics, *The Academy of Management Review*, *American Political Science Review*, *American Journal of Sociology* and *Harvard Law Review*.

In the field of media studies:

Public Opinion Quarterly, Journal of Communication and Communication Monographs.

In the field of the pure and applied sciences:

The FASEB Journal / Official Publication of the Federation of American Societies for Experimental Biology, Angewandte Chemie International, Annals of Mathematics, Reviews of Modern Physics, Journal of Metamorphic Geology, Nanotechnology: Science and Technology of Nanostructures and IEEE Transactions on Evolutionary Computation.

In the field of medicine:

The Journal of Clinical Investigation, The Lancet and Brain Structure and Function.

In the field of veterinary medicine:

Agriculture, Ecosystems & Environment, Comparative Immunology, Microbiology and Infectious Diseases and Journal of Animal Science.

Other titles which stand out because of their long history or prestige, even though they are just a tiny sample of the periodicals at the UAB, include:

In the field of the humanities:

Museum, Archivo Español de Arte, Revue de Métaphysique et de Morale, Insula: Revista Bibliográfica de Ciencias y Letras, Al-Andalus and Al-Qantara.

In the field of the social sciences:

Papeles de Economía Española, Revista Española de Ciencia Política, Revista Catalana de Sociologia, Revista Jurídica de Catalunya, La Gaceta de la República, El Foro Español and El Eco de Aduanas.

In the field of media studies:

Cahiers du Cinéma and Comunicar: Revista de Medios de Comunicación y Educación.

In the field of the pure and applied sciences:

American Journal of Mathematics, Archives Internationales d'Histoire des Sciences, Boletín de la Real Sociedad Española de Historia Natural, Estudios Geológicos, Journal of Chemical Education, Journal of Molecular Biology and Physical Review.

In the field of medicine:

Gaceta Médica Catalana.

In the field of veterinary medicine:

La Veterinaria Española, Recueil de Médecine Vétérinaire and The Veterinary Record.

Digital collection

Núria Álvarez Díaz

The 'digital collection' refers to selection and management of the bibliographic and documentary collections of the Library Service in digital format, organised to facilitate their access and use. At the same time, efforts are made to ensure their future preservation to the extent possible.

The evolution in information centres in recent years has revolved around the information technologies and advances in digital matters. Aware of the importance of this model, the libraries of the UAB have focused on boosting the availability of this kind of material in its collections; for example, in late 2009, the UAB's investment in its digital library accounted for 68% of total library spending.

This collection, which is particularly broad in terms of its number of journals, has continued to expand with electronic book collections (most of them readable via computers) and databases on different thematic areas. Today (2010), a total of 39,713 digital resources are available, 22,062 of which are electronic books, 17,651 electronic journals and 356 online databases, in addition to other digital items such as the ones available in the Digital Document Repository (DDD) of the UAB: more than 50,000 full-text documents from original paper materials that have been digitalised, along with others which were originally produced in digital format.

User response has been overwhelmingly positive, and we have noticed a spectacular increase in the use of digital resources: from 2004 to 2009, the average annual rise in consultations of digital journals, books and databases was 30.5%, reaching a total volume of

1,737,683 searches/sessions and 1,605,140 documents retrieved in 2009 (the statistical figures come from the 2009 Annual Report of the Library Service: see the final part of the bibliography).

This success mainly stems from two factors: first, the UAB Library Service's interest in developing and managing a comprehensive digital collection on a variety of topics with high-quality contents; and secondly, the ease of access to electronic resources, which particularly encourages open access and the Internet around the globe.

Databases

Along with digital books and journals, databases form the bulk of the better known and most frequently used document resources in the UAB's Digital Library.

'Databases' means a series of bibliographic data that refers to primary document units (books, journal articles, press articles, etc.) stored in a computer; with the right programme, this information can be searched, retrieved and easily updated.

With regard to content, the majority of the items are bibliographic, meaning that they provide the citation or reference, but there are more and more databases that contain the full-text documents.

The UAB has a vast number of scholarly databases in all the different areas of knowledge and from different suppliers, which can be accessed for consultation in a variety of ways:

- Online databases: The majority of titles available today are accessible via the Internet, which has become the best way of exploiting different database reference and search platforms. This is why they are in the majority: the UAB prioritises its subscriptions to online databases they are easy to access and constant updated.
- Databases with local access: These include digital publications available only locally in the different UAB libraries, either on CD-ROM or DVD-ROM format, or via the Internet but only from certain computers. This kind of database is currently on the downswing at libraries.

What is more, this kind of content is increasingly accessible as technology moves forward, since safe in-

terconnections of networks and computers are more common.

Finally, we should stress the fact that databases deserve a section of their own because they have truly become the basic search tools in university research and teaching. To see the enormous rise in the use of databases, all we have to do is examine the statistics from recent years; for example, there were 1,154,460 searches on online databases in 2009 alone.

The reasons behind the growth in the use of this kind of digital resource are numerous, and one of the most important is the commercial publishers' strong push of their products, especially online databases, by focusing on the best techniques in the IT platforms as a strategy (graphic interfaces, powerful search engines, ease of inquiry, relevant retrieval through filters, alerts, etc.), as these entail substantial improvements in the efficiency and efficacy of searches and access to information.

Below is a partial list of the online database titles which the UAB libraries subscribe to in all the different areas of knowledge:

- Food: *Food Science & Technology Abstracts (FSTA)*, *EDP Sciences*, *Knovel Library*, *Royal Society of Chemistry*, *Referx Engineering*, *CAB Direct & ebook...*
- Biosciences: *CAB Direct...*
- Law: *Westlaw-Aranzadi*, *La Ley*, *VLex...*
- Media: *Communication & Mass Media Complete*, *Factiva*, *Iconoce*, *My News*, *Broadcastnow*, *Play*, *Newspaperdirect...*
- Documentation: *LISA*, *LISTA...*
- Economics, business and statistics: *Abi/Inform*, *Econlit*, *SABI*, *Osiris*, *Bankscope*, *OECD iLibrary...*
- Education: *ERIC*, *Educational Research Abstracts...*
- Engineering: *ACM Digital Library*, *IEEE Xplore...*
- Physics and chemistry: *SciFinder*, *IoP...*
- Geology: *GeoRef...*
- Humanities: *History Resource Center*, *Humanities Full Text*, *Index of Christian Art*, *Extenza*, *International Medieval Bibliography*, *MLA International Bibliography*, *Project Muse*, *China Academic Journals Full-Text Database...*
- Mathematics: *MathSciNet...*
- Medicine and health sciences: *Medline*, *PubMed*, *MD Consult Core Collection*, *Cochrane Library Plus...*
- Music: *RILM Abstracts of Music Literature*, *Oxford Music Online*, *Naxos Music Library...*

- Political science and sociology: *Sociological Abstracts*, *ProQuest Sociology*, *International Political Science Abstracts (IPSA)*, *Banco de Datos ASEP-JDS...*
- Psychology: *PsycInfo*, *Pilots*, *Psicodoc...*
- Advertising and public relations: *AdForum*, *TV Anuncios...*
- Veterinary science: *Biosis Previews*, *Bioone*, *Wildpro*, *CAB Direct & ebook*, *Medline*, *PubMed*.

The UAB libraries also carry other multidisciplinary titles, such as *ISI Web of Knowledge*, *Scopus*, *CSIC (ICYT, ISOC, IME)*, *Factiva*, *Oxford Reference Online*, *ScienceDirect*, *SpringerLink*, *Taylor & Francis*, *JSTOR*, *Sage*, *Periodicals Archive Online*, *International Bibliography of Periodical Literature*, *Cambridge University and EbscoHost*.

Trobador

Trobador (<http://www.uab.cat/biblioteques/trobador>) is the portal providing access to all the electronic resources available at the UAB Library Service. It enables users to localise and conduct simultaneous searches in different digital resources (databases, electronic journals, electronic books, web resources, online theses, etc.), to personalise their favourite electronic resources, to save references and to create and modify alerts. Today more than 500 resources are activated on this portal.

Ever since it was launched, Trobador has been steadily more heavily used as a tool for ascertaining what databases the library has on a given topic or for locating specific topics on it. This has been made possible thanks to its high functionality, which has been enhanced by several promotion and dissemination campaigns and by training courses taught during the entire academic year by the UAB libraries. In 2009, for example, Trobador had 2,650 registered users, and 220,448 searches were conducted. Thus, it offers the entire university community invaluable assistance in their teaching and research.

In-house digital contents: The Digital Document Repository (DDD) of the UAB

The Digital Document Repository of the UAB (DDD, <http://ddd.uab.cat>) is the tool that compiles, manages,

disseminates and preserves the scholarly, educational and administrative output of the UAB. At the same time, it gathers digital documents that are part of the UAB's library collections or that complement them. Thus, it contains an organised, open-access collection which is highly diverse in terms of its media, topics and kinds of documents, including:

- Course materials: Exams, study guides, course syllabi, teaching resources.
- Books and collections: Books and book chapters, institutional documents, library guides, radio scripts.
- Research documents: Studies, pre-publications, doctoral theses, research projects and end-of-studies projects, working papers.
- Periodicals: Journals, newsletters, annual reports, sustainability reports, environmental statements.
- Articles and reports: Articles published at the UAB, outstanding research prizes.
- Workshops and conferences at the UAB: Talks and papers, posters, presentations.
- Graphic documents: Photographs, posters.
- Multimedia from the UAB: Videos, audio, library exhibitions.
- Personal collections: Bernard Lesfargues, David Rosenthal, Ferran Sunyer i Balaguer, José Agustín Goytisolo, Pere Calders.

In addition to the obvious goal of preserving and conserving these materials, the DDD also boosts the visibility, access, use and impact of the results of studies, their authors and the institution.

Ever since the UAB Library Service was created in 2006, it has never stopped growing in terms of both the size of its collections and the improvements in its technical features.

This effort has been rewarded with positive results on the Ranking Web of Repositories drawn up by the CSIC Cybermetric Laboratory (http://repositories.webometrics.info/index_es.html). In the July 2011 edition, the UAB's DDD rose to the top of the ranking web of repositories in Spain and stands at 25th in the entire world.

This is gratifying recognition of our university's effort, as well as confirmation that it is a strategy in which we must continue to invest with constant resources, dedication and effort.

Collaborative digital contents: the UAB's participation

Just like the other institutions that belong to the *Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya* (Consortium of University Libraries of Catalonia, CBUC), the UAB has taken active part in this group since 1999 by participating in cooperative digital projects, repositories and databases with locally-developed contents available via open access which are included in the *Biblioteca Digital de Catalunya* (Digital Library of Catalonia, BDC, http://www.cbuc.cat/cbuc/programes_i_serveis/bdc):

- *Tesis Doctorals en Xarxa* (Online Doctoral Theses, TDX) – <http://www.tesisenxarxa.net>: A repository of doctoral theses read at the universities of Catalonia and other autonomous communities in digital format.
- *Revistes Catalanes en Accés Obert* (Open-Access Catalan Journals, RACO) – <http://www.raco.cat>: An open-access repository of full-text articles from scientific, cultural and scholarly Catalan journals.
- *Dipòsit de la Recerca de Catalunya* (Research Repository of Catalonia, Recercat) – <http://www.recercat.net>: A repository of digital research documents from the universities and research centres in Catalonia, including preprint articles, papers delivered at conferences, research reports, working papers, end-of-degree projects, etc.
- *Memòria Digital de Catalunya* (Digital Memory of Catalonia, MDC) – <http://mdc.cbuc.cat>: An open-access repository with digitalised collections of old Catalan journals, photographs, maps, posters, ex-libris, etc., all related to Catalonia.
- *Materials Docents en Xarxa* (Online Teaching Materials, MDX) – <http://mdc.cbuc.cat>: A repository containing digital materials and resources that were created from the teaching performed at the member universities.
- Dialnet – <http://dialnet.unirioja.es>: A cooperative project which serves as a platform for document resources and services with the goal of improving the visibility of and access to Spanish scholarly literature via the Internet.
- *Bases de Dades Catalanes* (Catalan Databases) – http://www.cbuc.cat/cbuc/programes_i_serveis/bdc/acc_s_per_t_tols: A compilation of databases

developed at a variety of universities and institutions in Catalonia.

These partnerships ultimately boost the presence of the Universitat Autònoma de Barcelona in the databases themselves, bringing visibility to its digital materials and disseminating its research and teaching activities.

Geographic documentation: maps, atlases and aerial photographs

Marta Gil

A host of scientific disciplines, educators and researchers refer to geographic documentation as a source of information or a means of expressing and disseminating their research. Historians and linguists, botanists and environmentalists, geologists and geographers, among other scholars, often examine the location of observed or deduced events on the Earth's surface as a necessary aspect of their desire to reach plausible conclusions. As selective, abstract and symbolic interpretations of geographic distributions, maps enable the locations of the phenomena being studied to be unequivocally recorded, absolutely by means of a system of coordinates and relatively via the analysis of reciprocal positions. Representing the past in large geopolitical blocs or determining the territorial scope of dialectal variants, delimiting biogeographic zones or the gradients of air pollution, zoning the regulatory uses of an urban development plan or the stratigraphy of a region: these are all examples of applications used by the professionals mentioned above, for whom maps and their compilation into atlases—cartography, in general—have always been necessary. Likewise, in the past 50 years, vertical aerial photography has become a supplementary form

of documentation that is also crucial in studies that require detailed pictures of the Earth.

Despite all this, as an introduction we wanted to stress the importance of the UAB's having a collection of maps and aerial photographs that is diverse in both theme and scale at the service of the entire teaching and research community. The UAB's collection of maps, atlases and aerial photographs is primarily housed in the General Map Library, the Library Service unit specialised in prospecting, acquiring, conserving and disseminating geographic documentation. We shall examine each of these activities in order to provide a more detailed overview of its collections, which with almost 70,000 pieces is the most important map library in Catalonia and one of the most important in Spain.

Prospecting and acquisitions

Despite the fact that it was not created until 1995, the documentation contained in the Map Library originally dates back to the 1970s, when the Department of Geography began to purchase maps and aerial photographs to support its teaching in 1973. The acquisitions were regulated by a Cartography Coverage Plan approved by that department in the early 1980s. With amendments and additions supervised and approved by the Users' Commission of the General Map Library, the plan still exists today. Generally speaking, the selection criteria it prescribes seek a balance between the thematic scope, the chronological depth and the geographic extension of each kind of document, obviously without pretending to be exhaustive in any way. However, there are also occasional motives for acquiring documents that expand the collection on a more specific level. In addition to purchases from map producers and distributors, the General Map Library can also acquire materials via exchanges, donations and open access on the Internet, the latter a means that is becoming increasingly frequent. However, the most important means of acquisition has been via agreements with a variety of map-producing entities. In 1986, the Map Library signed a repository agreement for the publications issued by the *Institut Cartogràfic de Catalunya* (Cartographic Institute of Catalonia, ICC), meaning that from date year forward the collection was notably expanded with the ICC's entire commercial output of maps, atlases and reference works.

Composition of the collection

The atlas collection is made up of around 1,400 volumes, with no kind of restriction with regard to their geographic scope. Obviously, the degree of detail increases as the collection draws closer to Catalonia and decreases as it moves further away. With regard to the collection's chronological scope, the acquisition of atlases, just like other materials, is mainly limited to modern materials (20th century and later), although we may occasionally find examples from the late 19th century. Thematically, we can break the collection down into two main groups: general atlases and thematic atlases. Both categories encompass documentation and information on both the entire world and unique places. In the case of general atlases, there is a small yet fascinating collection of atlases from different time periods, from the late 19th century until today, which offer an accurate view of the evolution of the world and the way it has been interpreted by cartographers in the past 100 years.

Many maps come on just a single sheet of paper. However, there are also other maps that are divided into different pages because of the large size of the areas depicted. For example, the *Ortofotomapa de Catalunya*, devised and published by the ICC since 1983, is drawn on a 1:5,000 scale, making it a single cartographic document divided into more than 6,000 pages! With regard to pages of maps, the Map Library has around 43,000 units, which correspond to 4,000 cartographic documents. The majority of material corresponds to topographical series, followed by image-based maps (orthophotomaps and satellite images) and, to a lesser extent, thematic physical geography maps (geological maps, maps of vegetation, etc.), human geography maps (urban planning, crops, etc.), communications maps, as well as maps of roadways, planimetric maps, city maps and special baseline maps, such as those that delimit the regions and municipalities in Catalonia.

The larger scales have mainly been limited to Catalonia and Spain, and as just as we explained with atlases, their number dwindles as the regions mapped retreat further from our immediate environs. For Europe, we have gathered topographical maps up to scales of 1:50,000, while the scales of the documents from the rest of the world are 1:200,000 or smaller. It should be noted that in Catalonia and Spain, we have numerous notewor-

thy series, first the topographical collections at scales of 1:10,000, 1:25,000 and 1:50,000 for Catalonia, and secondly the series of orthophotomaps of the same area at scales of 1:5,000 (first complete edition), 1:25,000 and 1:50,000. With regard the Spain, the 1:50,000-scale collection includes first editions of the maps from the *Mapa topogràfic nacional* put out by the *Instituto Geográfico Nacional* (National Geographic Institute), with some editions that are quite technically curious and emotional in their testimonial sense, published on two facing pages during the Civil War. Therefore, the collection as a whole, from an eminently contemporary period, begins to form a somewhat remarkable historical repository.

The collection of vertical aerial photography includes around 21,000 photograms, around 16,000 of which are a variety of general map while 5,000 are meant for educational purposes. The geographic scope of this kind of document is primarily limited to Catalonia, although we can find occasional representatives of aerial photographs from other parts of Spain. The oldest flight was called “*Americà*”; it was made in 1956-1957 and covers virtually all of Catalonia. Other almost complete map collections date from the 1980s. The most recent materials are from 2002 and 2003, but their geographic scope is reduced to very specific areas, such as Vallès Occidental and El Barcelonès, for which material has been collected approximately every 15 years. This regular tracking sheds clear light on the changes in this region of Catalonia over the past 50 years.

Finally, the Map Library also has a small “reference” section where the documentation is not necessarily maps per se but cartography in general. Thus, it contains the portfolios and catalogues of other institutions, books on the history of cartography, dictionaries of cartography or cartographers and nomenclatures, just to cite a few of the most prominent examples.

Dissemination

The map library’s *raison d’être* is to disseminate geographic documentation and provide access to this information. Any other function is subordinated to this goal. The UAB’s General Map Library occupies a specific place on the third floor of the Humanities Library, where it takes reference questions within the general timetable of the UAB Library Service.

Obviously, the ways the documentation can be accessed is what interests any user of a documentation centre. Unlike in the other libraries, where it is more common to allow free access to books, the users of the Map Library must always engage in a somewhat lengthy dialogue with the service staff before getting the document they want. But given this we should not forget that the document collection in the General Map Library is fully catalogued and that users must therefore know which documents are available before coming to the library. The references of all the maps, atlases and other geographic documentation are available in the General Catalogue of the UAB Library Service.

However, almost all the users of map libraries around the world ask for documentation by the geographic area they want to cover, and not by title and author, as in other document searches. Yet keyword searches in geography in the General Catalogue of the Library Service are necessarily limited. For this reason, the General Map Library has updated the *Catàleg d’Informació Geogràfica* (Geographic Information Catalogue) or *Geodoc*, which considerably expands the geographic reference of the documentation since 1981. The editions in conventional media from the 1980s were superseded by the digital editions from the following decade, until the first Internet version was released in 1996, which has continued until today (www.bib.uab.es/cartotec/c9/996.htm). Thus, *Geodoc* is a supplementary tool which is necessary when handling inquiries and guiding the users of the General Map Library.

From the statistics on the use of *Geodoc* we can glean the importance that the UAB’s map collection has attained. In 2010, more than 20,000 pages from this catalogue were viewed from 70 different countries, which gives a sense of the breadth of the collection and the interest in viewing it.

Audiovisuals: origin and unique features of the collection

Carme Besson Ribas and Marina Carbonell Ferrando

The start

Audiovisuals began to become prominent at the UAB libraries, at least tentatively, in the late 1980s. However, until the 1991 opening of the *Biblioteca d'Aplicació Escolar* (a library for pre-service and in-service teacher training that strove to be a model school library) and Media Library in the former *Biblioteca de Formació del Professorat* (Teacher Training Library), they were not made available to users in an orderly fashion.

This early Media Library had infrastructures for inquiries and viewing and listening to an early collection acquired to support teaching and boost the learning of future teachers. It included:

- 700 educational and didactic videos on all areas of knowledge. Most noteworthy was the collection of didactic videos from the Open University, as well as the collection of didactic videos published by the Department of Education and the Department of Culture of the Generalitat de Catalunya.
- 340 compact disks containing classical music, jazz and pop rock chosen by the Department of Education in Musical, Artistic and Corporal Expression.
- 200 cassettes for language learning, literacy, music and literary works.
- 10 laser disks containing classical music concerts and plays. In 1991, the laser disk was an innovative format that seemed likely to catch on, but in the end it lost to the DVD.

Two years later, in 1993, the former Information Science Library created its own Media Library as an audiovisual section, which initially played a twofold role:

- To ease access to the audiovisuals housed in the library.

- To provide support to teaching practice by acting as a temporary repository of analogical videotapes and audiotapes turned in by professors for students to watch and do the corresponding activities.

In its first two years, the Media Library added 3,615 non-book documents from the Laus Prizes awarded by ADG-FAD, some of which were audiovisuals. They mainly consisted of audiotapes containing advertising spots or campaigns, as well as a few cassettes and sound reels, along with a handful of vinyl records. This unusual collection mainly covered the needs of students in the Audiovisual Media and Advertising programmes. In addition, the library also purchased 153 videos of films listed in the reference works as all-time essential works of cinema, an *Antología del cine español* made up of 40 tapes and, outside the realm of fiction, several tapes containing information from the different academic fields.

In 1995, a librarian and intern were hired to promote the Media Library as a documentation, reference and teaching support centre, and 387 videotapes were added to the collection. It expanded its services by offering a video and audio copying service for professors and students in the Faculty of Information Sciences as a way of supporting their teaching practice.

In 1999, the collection grew significantly because of:

- The arrival of donations from advertising agencies consisting of advertising spots, casting calls for advertising campaigns and other materials related to the world of advertising.
- The deposit in the library of audiovisual productions made as part of the courses related to radio, TV and cinema.
- The signing of the earliest agreements between the university and outside entities, which enabled us to glimpse the potential of this collection at the UAB libraries.

The transfer of the Humanities Media Library to the new building in 1997 and the Communications Media Library and General Periodicals Library in the spring of 2002, coupled with the creation of a digital audio and video service in the latter year, gave the

final impetus which made these collections clearly visible.

Today

During the first decade of the 21st century, the world has become increasingly filled with multimedia, thanks largely to the Internet, and information and knowledge in any discipline is increasingly transmitted via sound and image, which have become absolutely mandatory. Texts are increasingly complemented or simply replaced by moving images. The new generations, who have been immersed in a world where sound and image are everywhere their whole lives, feel more comfortable with these formats because they are very familiar to them.

New academic programmes related to image and sound have been created or have become more important in order to cover society's demand in this field. And libraries have gradually adapted to their users' changing needs.

Even though libraries have a history that dates back thousands of years, a collection made up of audiovisual documents is a very recent phenomenon. This novelty means that today buying documents in this format is still costly because there are no clear distribution channels, and the institutions or entities that have these collections are still ill-prepared or unaware of the need to facilitate their acquisition by libraries.

We should note that the audiovisual collection not only serves to support teaching and research but also has a more recreational facet, since much of the collection is appealing because it can also be lent out for entertainment. Therefore, the audiovisual collections in the Media Libraries of the Communications and the General Periodicals Library and the Humanities Library are fairly well known by all UAB users.

Classification and composition of the current collection

Today only 4% of the documents in the UAB libraries are contained in the audiovisuals collection. This collection is primarily made up of documents in DVD, video and compact disk. The collection is acquiring an increasing number of digitalised databases of au-

diovisual documents, such as the *Play* and *Naxos Music Library* databases.

In the past ten years, the entire audiovisual collection of the UAB libraries has grown spectacularly due to the specialisation of the collection and teaching and research needs. The collection specialises in advertising, documentaries, films and the history of film, the media, musicology, education and language learning.

- The sound recordings include the collection of traditional and national music, ancient and classical music, opera, soundtracks, jazz, blues, literary works and thousands of sound effects, including the BBC's professional sound effects collection.
- The video recordings include television programmes and series, films of all genres, classic film collections, a collection of historical and biographical films, documentaries in all fields, educational resources and advertising festivals and prizes.

The audiovisual productions made by students from the Faculty of Media Studies as part of the different courses in the curricula are added to the UAB's local collection. Examples include creations from the Production Workshop on Cinematographic Fiction, the Television Production Laboratory, the Master's in the Theory and Practice of the Creative Documentary and the Laboratory of Sound Productions in Fiction and Entertainment. All of these documents are totally unique.

The high user demand for television programmes has been partially satisfied with DTT viewing points and satellite antennas installed in the Communications and the General Periodicals Library and the Humanities Library, as well as with the websites of television channels that enable users to access a small portion of their archived programmes.

Cooperation agreements

Many of the audiovisual documents of interest for education and research cannot be purchased through the conventional commercial channels. Therefore, in order to meet this need, the university has sought a way to sign cooperation agreements with the organisations that produce them or with the entities in charge of these collections in order to add them to the UAB libraries.

The agreements that the UAB has reached with different institutions over these past two decades have filled the libraries with unusual, unique items that can only be seen at the libraries themselves, which gives them a truly singular value. The importance of this collection has stretched beyond the boundaries of the university and sparked the interest of scholars from elsewhere, so the UAB library collections have become benchmarks outside the university as well. Basically, these agreements have furnished the UAB with radio and television programmes and award-winning or representative films and advertising spots, all in the library for research purposes.

The oldest agreement dates back to 1999, when the Universitat Autònoma de Barcelona and Ràdio Barcelona of Cadena Ser signed an agreement which stipulated that the UAB would be given a copy of each work that wins the Ondas Prizes every year to be included in the collection of the Communications Library exclusively for education and research. The purpose of the prestigious Ondas Prizes, created in 1953 by the *Sociedad Española de Radiodifusión* (Spanish Broadcasting Society, SER) and awarded for the first time in 1954, is to award productions and professional careers in the worlds of radio, television, music and film. The international prize category led the geographic scope of this prize to extend overseas. This collection, which includes all the prize winners since 1987, enables users to learn about and study the top productions in the past 25 years.

Six years later, in 2005, the *Consell de l'Audiovisual de Catalunya* (Audiovisual Council of Catalonia, CAC) and the UAB signed an audiovisual cooperation agreement which was part of a framework agreement they had reached in 2001. The agreement stipulates that every year the Audiovisual Council of Catalonia will provide the Communications and General Periodicals Library with a maximum of 500 hours of the following materials:

- a. Representative programming of the TV Catalunya channels (TV3 and K3-C33), TV Espanyola channels (state and Catalonia), Telecinco, Antena 3 TV and Barcelona Televisió.
- b. Representative programming of the leading general radio stations broadcast in Catalonia, including Catalunya Ràdio, ComRàdio, Cadena SER i RAC 1.

These materials may be exclusively used by scholarly and research staff at the Universitat Autònoma de Barcelona, and students who need them for class may also view them.

On the 28th of February 2002, the cooperation agreement between the Universitat Autònoma de Barcelona and the *Comissionat de les Arts Audiovisuals de Barcelona* (Audiovisual Arts Commission of Barcelona, CAAB) was renewed. The purpose of this agreement is to establish a collection of children's programmes via the programmes regularly chosen for the *Internacional de Televisió de Barcelona* (International Television Festival of Barcelona, FITB)—a CAAB initiative—for which the UAB would serve as the repository. In 2009, the European Observatory on Children's Television (EOCT) collection, which is made up of more than 1,000 titles, came to be housed in the Communications and General Periodicals Library, which will ensure that they will be used as a non-profit support for teaching and research.

The EOCT is a non-profit organisation created in 1988 whose mission is to ensure that the television programmes designed for children are educational, formative and entertainment, and to guarantee that these programmes are quality television that respects children's interests and rights and fosters their creativity. It serves as the umbrella for the *Festival Internacional de l'Audiovisual de Barcelona* (International Audiovisual Festival of Barcelona), the World Forum on Children's Television and the Observatory's workshops.

The value of this collection, which includes documentaries on childhood, youth, media literacy and television programmes, lies primarily in its target audience, children, since little has been published on this topic and few studies have been conducted.

The future

The world is increasingly more audiovisual and asks, if not demands, online inquiries. Aware of this reality, libraries are already working online. First, because of the impending obsolescence of certain formats, they are busy digitalising materials to preserve and conserve them and to guarantee that they will be accessible via the UAB's Digital Document Repository (DDD), which overcomes the spatial and temporal limitations on their availability and enables them to be consulted

simultaneously by different people. Likewise, audiovisual technology is changing very quickly, and each new format requires its own reader or server, which means that libraries have to invest a great deal of resources in infrastructure and human resources to work on the different conversions in order to ensure that the document memory is preserved and available to users.

It is very important for the UAB to continue to reach new cooperation agreements with the media, especially radio and television stations, and with other organisations in order to conserve and preserve the audiovisual collections with no distribution channels, or ones that may have these channels but which are extremely complex and costly. In this way, the UAB will solidify its reputation as a benchmark for all scholars and researchers.

The General Periodicals Library

Mònica González Gavara, Carmen Linares, Jaume París and Montse Sierra

Introduction

Created in 1972, the General Periodicals Library has been part of the Communications and General Periodicals Library since April 2002. It is the service that manages all the periodicals in the integrated library system, which includes the General Periodicals Library, the Media Studies Library and the General Library of the Universitat Autònoma de Barcelona.

It is currently located on the fourth floor, part of the second floor and at several underground repositories in Building N in the Plaça Cívica.

We should note that the library regularly receives around one thousand publications, that is, at least one mailbag per day, especially containing the newspapers and weekly journals. Therefore, one can imagine the vast task of classification, registering, stamping and conservation that this entails.

The General Periodicals Library chooses and collects what the other libraries do not conserve: the press, that is, newspapers and popular magazines, hence the word “General” in its name. These are materials with a brief life, and we often believe that they lose their main value (the currency of the information) shortly after being published, in the case of newspapers, the very next day.

The fact that they are conserved and can be located and read gives these materials a “second life”. Once their currency is gone, they still have testimonial or historical value which can be recognised and used by researchers as well as by citizens as well, because the library is open to everyone, another reason why we call it “General”.

However, the permanent conservation of documents that are not designed to last poses certain challenges, such as the fragility and low quality of the materials, which necessitates a series of conservation measures (mainly binding), and the rapid growth of the collection, which means that vast amounts of storage space is devoted to it (and we all know that space is a luxury in libraries), not to mention careful management of this space to use it as efficiently as possible. And there is yet another challenge: it is difficult to replace a journal or magazine issue that has been damaged, or that simply did not arrive.

And we should not forget that the press is a world in perpetual motion: every day new titles are born and fold; every day there are titles whose frequency or design changes, or which begin to be published online... Keeping track of all this is a real challenge!

We often hear talk of a crisis in the press; of a drop in the number of subscriptions, advertisers and readers which may lead to the disappearance of many titles; of the proliferation of exclusively digital publications; of databases that may lead to the elimination of metres and metres of bound newspapers. The General Periodicals Library is aware of all of these trends and trusts that it is capable of smoothly adapting to the convergence of both paper and digital formats.

The General Periodicals Library collection

As the result of the advent of digital documents, libraries, especially university libraries, have undergone spectacular changes in recent years, and the change

in the General Periodicals Library has been even more radical. Reading electronic newspapers is becoming exponentially more popular; however, their prices have also risen steeply: publishers, aware of the importance of the press as a documentary source, have made the price of electronic access to archive material almost unaffordable for a public institution. This, coupled with newspapers' and magazines' incessant consumption of space and the high cost of binding, means that fewer and fewer libraries and documentation centres are able to keep the daily press.

The UAB's General Periodicals Library has become a referent for press consultations, both on paper and digitally, in both Spain and Europe as a whole. The document collection of the UAB's General Periodicals Library is one of the most important in our country in terms of newspapers and general news magazines from Catalonia, Spain and abroad, as well as popular scientific magazines. It also contains specialised media journals.

What is read the most and has the most value is newspapers, both local and international. In fact, this is the only library in all of Spain that offers a considerable range of press from around the world, especially Europe and America.

The paper-based collection is highly valued by students and researchers, especially the Faculty of Media Studies, which study their content and layout, their advertising and the qualities that make a newspaper popular.

In terms of magazines and journals, the most popular ones are general news magazines, followed by gossip magazines and sports newspapers, which reflect the themes that take up the most time in the media.

With regard to databases on the press, the most valuable ones are the ones of individual newspapers and databases that provide both a digital version and a PDF version of the paper edition. Users of the General Periodicals Library can consult the majority of the most important databases on the press and some of the most prominent titles both nationally and internationally. Digital magazines in the field of media studies are experiencing steep growth; the growth in "newsstand magazines" is slower, although this situation may change sooner than we think.

The collections

The first thing you will notice when you reach the fourth floor of the building, where the General Periodicals Li-

brary is housed, is the display rack of new magazines. Like a newsstand, the rack displays the latest issues of the newspapers and journals that it has received, excluding the specialised media journals, which have their own display rack on the second floor.

Yet the more than 300 titles on display there are just a tiny sample of the almost 10,200 titles housed in the General Periodicals Library, 1,000 of which are currently being received. The vast majority are paper magazines, journals and newspapers, but they come in other formats as well, including CD-ROM, DVD, microfilm and microfiche. If we add to them the digital publications, which can be accessed from all the UAB libraries via the internet and databases, the number of titles becomes virtually incalculable.

The major categories in the periodicals collection are general news press, specialised media journals and a large number of old magazines and journals.

The media journals serve the purpose of supporting the students and the teaching and research faculty in the Faculty of Media Studies. They include prestigious journals on journalism, the media, cinema, photography, advertising, public relations, library science and documentation. Many of the journals are academic and are published by universities all over the world with which the UAB has reached an exchange agreement.

The general news press aims to be a representative sample of what is published around the world, although obviously the emphasis is on Catalonia and Spain.

The newspapers include 360 daily newspaper titles, 78 of which are still received today. This includes both Spanish and foreign newspapers whose scope may be national, provincial or local, while the content may be the economy or sports, and the newspapers are either free-of-charge or for pay. This is one of the most popular collections and the one that is growing the most quickly in terms of linear metres. You will see that the library rooms only display the most recent years of each title: most of the paper collection is conserved in the building's underground repository to save space. The newspaper supplements are considered magazines in their own right, and as such they have their own section.

Some of the newspapers, the ones that are consulted the least, have been moved to the GEPA corporate warehouse in Lleida.

The largest section in the General Periodicals Library in terms of number of titles is general and popular magazines covering a wide range of topics, including culture, sports, travel, automobiles, entertainment, humour, gossip, music and fashion. They total 3,000 titles, some of them quite popular and with a large readership.

Worth mention of its own is the selection of foreign magazines: more than 1,000 emblematic titles from the general international news press. They basically include publications from Europe and the United States, but titles from Latin America, Africa, Asia, the Near East and even Oceania are also represented.

The local and regional press: the extraordinary vitality of the local press in Catalonia, the region of Valencia and the Balearic Islands can be clearly seen in the collection of almost 1,280 titles published by town halls, county councils, institutes, museums, associations and all sorts of civic and cultural institutions in the Catalan-speaking area. We receive the majority of these titles courtesy of the publishers.

The majority of titles in the old magazine and journal collection date from the early 20th century. Many of them are in the Reserve Section of the UAB, while others are part of the General Periodicals Library.

The UAB's local collection includes more than 400 scholarly journals, newsletters, student guides, reports and yearbooks published by the UAB. These publications are part of the university's collective memory, as well as serving as a record of its activities.

The General Periodicals Library collection also includes fanzines from the 1980s and 1990s, one-off issues of a selection of titles in which only one or few issues have been conserved, along with yearbooks and indexes of newspapers, and other publications on different topics and in a variety of formats.

We should bear in mind that this vast volume of information must be managed and conserved under the best conditions possible. Therefore, the main jobs of the General Periodicals Library run in three directions:

Acquisitions

- Keeping abreast of what is being published in our country in case it should be acquired and added to the collection.
- Getting in touch with the publishing institutions in order to request exchanges and donations of their publications.

- Requesting the issues that arrive late, taking note of the titles that are no longer published and keeping the information in the catalogue up to date.

Conservation

- Adopting measures to ensure the optimal conservation of highly fragile materials, some of them quite old and unique, including binding, restoration, storage in repositories and digitalisation.

Dissemination

- Making the collections available to the university community and the public at large and making them as accessible as possible.

The microfilm room

One might think that a microfilm room is a relic of the past, filled with reels that have to be viewed on complicated devices, where the information has to be consulted sequentially and it is impossible to conduct searches. However, what makes the Microfilm Room at the General Periodicals Library in no way obsolete and still fully valid today is the power of its collection, which makes totally available to researchers a series of publications that would otherwise be very difficult to access due to their age, since at this point they are no longer available in more modern formats. This fact is confirmed by the high number of microfilm users.

The Microfilm Room in the General Periodicals Library includes a collection of microfilmed titles, most of them periodicals, along with the machines needed to read them. The library also contains microfilmed doctoral theses from the UAB's local collection.

The collection of microfilmed periodicals includes 374 titles that encompass a period from the 1820s to the early years of this century. The format of the majority of this collection is microfilm.

The collection of microfilmed theses includes 6,858 documents read from 1987 until 2001, when they began to be digitalised. The format of this collection is exclusively microfiche.

To consult this entire collection, the room has four machines, most of which are fairly intuitive to operate. They are equipped with scanners and enable users to

print the materials they are seeing or save them on CD or a flash drive.

The Microfilm Room is open to all library users. It is used for a variety of purposes, including coursework for undergraduates and research for postgraduate students and professors. Professionals also use it, such as if they are making documentaries, and so do private individuals, who even use it to look up fun things like the newspaper headlines on a particular day related to some family event. Users may also use the machines to view their own materials.

The users

The General Periodicals Library began thanks to the volunteer efforts of a group of professors in the early 1970s who would buy the press at the newsstand to show to their students. At that time, the Faculty of Media Studies was called the Faculty of Information Studies. Indeed, the users are the ones who have defined the General Periodicals Library to date, and they will continue to change the concept of the periodicals library in the future.

When we speak about the UAB'S General Periodicals Library, we are actually talking about several different periodicals libraries.

The periodicals library for the Faculty of Media Studies

This supports and works with the faculty, and is enriched by the suggestions and requests for purchase from its members, who learn through bibliographic consultations of present and future communicators.

The periodicals library for researchers

Research using the press as the primary source of information is growing more and more common, and the increasing difficulties in finding and consulting the written press, both in the rest of Spain and in our region within Europe, are becoming clear for many reasons.

The first is simply the monetary cost of periodicals libraries due to their personnel needs, the price of subscriptions, the vast amount of storage space and equipment needed and the conservation expenses.

The second is the fact that some libraries, especially state-run public libraries, do not provide access to original documents for preservation reasons.

The third is the difficulties in consulting materials during the timetable that the library is open to the public, or the lack of facilities or means to reproduce documents at some public or private centres.

And the fourth reason is the geographic or thematic specialisation of periodicals libraries.

The UAB's General Periodicals Library offers a press collection that is geographically quite broad, including Catalonia, Spain, Europe and the rest of the world (more or less in this order), and this means that researchers from outside Catalonia often travel to the UAB to consult the publications they need for their research.

The periodicals library for students

This is the periodicals library that welcomes students from the entire university community who have to use different resources such as microfilm, the paper press or database searches, although it also welcomes secondary school students, especially when they have to do a research project. In fact, the latter is an experience that leads to optimism for the future, mainly because of the seriousness with which these students tackle the projects and the subjects they examine.

The periodicals library for newspaper databases

The press databases provide immediate information on events, subjects or historical periods that even recently required hours and hours of research. The UAB has become a benchmark in digital press because the Rectorate has made a serious monetary investment in a wide range of digital resources. The majority of these databases can be viewed from all around the UAB campus as well as from home through private virtual networks.

The periodicals library for companies

Society's interest in periodicals has risen, and this means that both public and private companies request copies, especially of the daily press, to disseminate to the public. This dissemination can only be done with documents in the public domain or by people or organisations that have the owners' permission. The requests come the most often from audiovisual companies, mainly televisions and producers, but also from all sorts of institutions interested in making publications or exhibitions.

The newsstand

This includes UAB users or people living nearby who come to browse their favourite publications.

The popular periodicals library

This serves anyone who comes asking for the newspaper on the day a family member or friend was born. However, it also includes people who reach retirement, or other milestones, and want to search for topics that interest them which often have nothing to do with their professions, but about which they wish to learn more. It also includes others who need the newspaper from a given day for court trials, or simply people who enjoy or are curious about culture and wish to further their knowledge.

The UAB's General Periodicals Library has earned recognition from the Generalitat de Catalunya, which has awarded it economic aid for 2008-2010, but more importantly it has earned the recognition of the users who consult it, request information and sometimes offer it their own private collections.

Statistics collection

Gemma Estrugas Mora

Introduction

The Social Sciences Library has a section specialising in statistical sources called the Statistics Unit, which occupies a space of its own.

Its collection has become a fundamental tool to support research, especially within the social sciences, and particularly with research projects linked to the Faculty of Economics and Business and the Faculty of Political Science and Sociology. However, because of its multidisciplinary content, this collection serves as a reference for the entire university community, and it is also often consulted by external users from other universities, the public administration and even the private sector.

Historical note

The seeds of this statistics collection can be found in the collections in the former Periodicals Library within the Library of the Faculty of Economics and Business.

In 1988, the Social Sciences Library was created, where the items in the Library of the Faculty of Economics and Business were deposited together with their counterparts from the Faculty of Law and the Faculty of Political Science and Sociology. They were placed together in a new space which resulted from the reorganisation of and modifications to the room available in Building B.

The Social Sciences Library was expanded in 1989 with the addition of the basement, where the Statistics Collection is housed.

Finally, in 1992, the Statistics Collection was given a manager and a specialised documentalist.

Statistics collections

Statistical sources are one kind of documentation. We define them as documents that most contain numerical data presented in tabulated or graphic form. The statistical figures may refer to a wide range of topics, including economics, society, demographics, culture or the environment.

In addition to the topics they cover, statistical data have other intrinsic features which define them, namely:

- The geographic scope to which they refer and their level of territorial disaggregation (international, national, regional, provincial, municipal).
- The chronological scope; the time context includes data, frequency (annual, biannual, quarterly, monthly, etc.) and how often they are updated.
- The unit, that is, in what terms the statistical figures are expressed (percents, millions of dollars, millions of tonnes, etc.).

Knowledge of all these variables is necessary in order to compare figures.

Knowing the statistics producer or statistical agency, that is, the entity that collects, processes and disseminates the statistics, is also important. The source or pro-

ducer is very important because it determines the reliability of the data and enables the methodology used to develop them to be ascertained in order to ensure that they are comparable. The producers of statistics can be either official bodies or international organisations; national, regional or local statistics offices; or private entities (companies, guilds, sector or professional associations, etc.).

The systems used to disseminate and provide access to statistics have evolved enormously over the years. Initially, they were distributed on paper via publications that tended to be issued periodically. Later they started to be distributed electronically: first via diskettes, later on CD-ROMs and DVD-ROMs, and today primarily via Internet, although it still coexists with the other formats.

Indeed, the Internet has been revolutionary in the field of statistical data, since it enormously facilitates and lowers the price of their distribution. What is more, free access to data is becoming increasingly common, especially among public organisations.

When we talk about statistical figures, we are usually referring to macrodata, that is, aggregate figures. Microdata (or individually disaggregated data) are more difficult to access for confidentiality reasons. Institutions tend to disseminate them in a more controlled fashion, although lately the *Institut Nacional d'Estadística* (National Statistical Institute, INE) has made them available across the board free of charge.

The collection

The statistics collection is part of the UAB Catalogue and the *Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya* (Collective Catalogue of Universities of Catalonia, CCUC).

The collection has grown in line with criteria of coherence in the collection, always bearing our researchers' needs in mind. The statistics come in a variety of formats, including paper, microfiche and digital (diskettes, CD-ROM, DVD-ROM and online). The physical collection is a reference collection which may under no circumstances be checked out on loan. Most of it is open-access and it primarily contains periodicals, although there are monographs as well.

The figures on the collection as of early 2011 are:

- 3,805 monographs
- 3,596 periodical titles
- 667 current periodical titles

Document collections are acquired by various means, including donations, purchases or exchanges, in their order of importance.

Most of the donations come from institutions. Through agreements, the producers themselves periodically send us their statistics and publications free of charge, including the *Institut d'Estadística de Catalunya* (Statistical Institute of Catalonia, Idescat), the Department of Statistics of the Barcelona Town Hall, the different statistical institutes of the Spanish autonomous communities, government ministries (such as Economy and Treasury, as well as Labour and Immigration), the Bank of Spain and countless companies and other financial institutions.

We also receive one-off donations from professors, researchers and departments. Due to its volume and importance, worth noting is the donation of the Urquijo collection (documents from the now-defunct Library of the Study Service of Banco Urquijo), which fleshed out the statistics collection with many documents which are invaluable in studying the Spanish and European economy in the 20th century (especially from the 1950s to 1970s).

Acquisitions can either be single purchases or subscriptions. The financing comes from various sources: departments, faculties, research projects or the university's centralised budget.

In addition to the statistics collection in the Social Sciences Library, the UAB also has other collections with many statistical publications, such as the Library of the European Documentation Centre, which is affiliated with the Social Sciences Library and primarily contains European statistics from Eurostat, along with the Library of the Centre of Demographic Studies, which has important demographic statistics.

Within the Social Sciences Library itself we cannot fail to mention the Carandell Economics Library, a collection specialising in economics and economic thinking, sociology and law between the 16th and 20th centuries, which contains numerous historical statistics.

The collection by sections

If we grossly simplify, we can divide the collection into two major parts: statistics publications per se and annual reports. However, if we delve a little further into the features of the collections, we can distinguish the following collections:

Historical statistics in microform (microfiche)

This is extremely valuable because the UAB is the only Catalan university which owns this material. It is made up of:

- Statistics yearbooks from the European countries and some African and Latin American countries since 1841. The yearbooks from Spain, for example, date from 1858.
- Population censuses from the European countries since 1659. All the censuses of Spain are available from 1787 until 1981.

Historical statistics on paper

We can mention numerous publications from the past or other more recent ones that contain historical figures.

The former include:

- Population censuses: *Cens d'Espanya de Floridablanca (1787)*, *Censos de la Corona de Castella des del segle xvi* and *Fogatges catalans*.
- Other important publications: *Anuario estadístico de la ciudad de Barcelona* since 1902, *Estadística del comercio exterior de España* since the 1930s and *Estadística minera de España* since 1912.
- Bibliographic repertoires of statistical and economic data, such as the *Bibliografia econòmica de Catalunya published by the Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya* (Information and Documentation Consortium of Catalonia, CIDC), the forerunner of Idescat.

The latter include:

- Compilations of historical data: *International Historical Statistics* by B. R. Mitchell (compiles figures since 1750), *Estadísticas básicas de España: 1900-1970* (published by CECA) and *Estadísticas históricas de España: siglos xix-xx* (published by the BBVA Foundation).

Basic statistical publications from the leading international organisations (OECD, United Nations, WMF, World Bank, UNDP, FAO, central banks, etc.)

These are usually general or thematic organisations which do not exclusively publish statistics but instead perform other primary activities and additionally publish statistics.

The publications are usually issued periodically as yearbooks, interim newsletters or reports. They can be either printed or digital.

Important publications from the producers of official statistics in Spain

These can also be either printed or digital. Most of our collection falls within this category, including:

- National statistics (INE, Bank of Spain, the different ministries and the entities that depend on them)
- Autonomous communities (regional official statistics institutes)
- Local or municipal (from the most important cities: Barcelona and Madrid)

Statistical publications issued by private entities

The study services of banks and savings and loans publish countless economic reports, interim newsletters and the like. We also have publications from sectoral or professional associations, consultancies and other institutions.

These can be either printed or digital.

Annual reports

The Statistics Unit has the reports from a selection of Spanish and international companies, most of them banks, savings and loans and chambers of commerce from Spain, in either printed or digital format. The annual reports summarise a company's or organisation's activities for a one-year time span. They are not statistical sources in themselves but contain a plethora of figures in their balance sheets and profit-and-loss statements.

In recent years, many companies have started publishing reports exclusively on the Internet. With the goal of preserving them, a specific collection has been created for these documents on the UAB's Digital Document Repository (DDD).

Databases

In theory, statistical databases refers to those that contain numerical information and have retrieval

software. They can have either local access (only consulted in situ at the library) or online access.

In early 2011, we subscribed to seven large online databases and three local databases on CD-ROM. We still hold the entire collection of past databases (around 200 titles) owing to their historical interest. Right now we have a much larger volume of statistical information than we did a few years ago because many statistics producers have published all their databases and statistical documents on the Internet free of charge, and also because the UAB has made a significant budgetary effort to purchase fundamental digital statistical sources.

Of the many titles to which we subscribe, some are on general topics and are of general interest (such as the *OECD iLibrary*), while others are highly specific (trade in *UNComtrade*, macroeconomic indicators in *CHELEM*, companies in *SABI*, etc.).

The vast and rising availability of free statistics resources (statistical databases or websites which contain important statistical publications and figures) has led us to create compilations of selected links which we are now entering into the Delicious platform. The most important resources are also catalogued.

All the digital resources available can be located via the UAB catalogue and the meta-search engine Trobador.

Physical organisation

To make the physical organisation of the documents in space more understandable, we should once again mention the aforementioned division of the collection into two main parts: statistical publications per se and annual reports.

In line with the specific features of statistical documentation (as mentioned in part 3), the statistical publications are organised using a twofold criterion: geographic and thematic. Thus, the call numbers follow the UCD (universal decimal classification), while the auxiliary subdivision by place is used to separate foreign from Spanish statistics.

With regard to the collection of reports, the physical organisation follows another classification that is more specialised in industrial sectors: the Standard Industrial Classification (SIC). The reports from banks, savings and loans and chambers of commerce are organised according to a correlative number.

Electronic publications (not databases) are organised according to the call numbers, just like the printed documents, but they are housed in separate shelving adapted to the format.

Dissemination of the collection

With the purpose of spreading awareness of the collection, the library draws up resource guides, guides to the organisation of the collection and library exhibitions, plus the Statistics Unit customised training in the use of statistical sources.

The new acquisitions are announced through the *Bloc d'Economia, Empresa i Estadístiques* (Economics, Business and Statistics Newsletter), which can be received on a subscription basis, and through updates on new acquisitions sent by email to teaching and research staff.

What is more, users can track the latest economic news and statistical indicators through our compilation on the RSS feed developed with the Netvibes platform.

The latest project in which the Statistics Unit has participated is the *Recursos d'Estadística* (Statistical Resources) Wiki made in conjunction with the University Library of Sabadell. The goal was for it to become a collaborative platform among the statistics users and statistical sources of the university community, in addition to becoming an information point on the resources available at the UAB in statistics and statistical sources.

Documentation on the European Union

Conxi Muñoz Ruiz

Introduction

In 1963, the European Commission created the first European information network, European Documentation Centres (EDCs), with the purpose of fostering research and study into the process of European construction at universities.

Most of the Spanish EDCs were founded in the early 1980s as part of Spain's accession to the European Union (which back then was called the European Economic Community). The EDC at the Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) was one of those early EDCs in Spain, and it officially opened on the 28th of May 1984 with the presence of the then-Commissioner of Regional Activities, Antonio Giolitti.

Likewise, just like the other EDCs, the creation of this network was the outcome of an agreement signed by the European Commission and the UAB. This agreement stipulated that the Commission pledged to send an entire series of documentation in the official language chosen by the requesting centre (since not all the publications are always published in all the official languages) regularly and free of charge, while the UAB, in turn, pledged to conduct research into European integration, to locate the centre in an independent venue clearly different to the other libraries and to staff it and provide it with the resources it needed to operate effectively.

The collection

Bearing in mind that its purpose is to foster research, the EDC is not only a library repository of official documents, but it has also expanded its collection with publications issued by organisations outside the EU institutions that research European integration, such as public administrations and public or private publishers.

The means of accessing these external collections was either donation by the authors or publishers or acquisition through the budget that finances the EDC or through projects in which the *Institut Universitari d'Estudis Europeus* (University Institute of European Studies, IUEE) participates.

The sum of the official plus the external items is what has turned the UAB's EDC into the reference library in the province of Barcelona for library consultations on European integration and on any matter to be studied from a European perspective.

In late 2010, it had 9,044 monographs and 799 periodicals, 256 of which were received regularly. This physical library, which can be consulted from the UAB catalogue, is complemented with the virtual library to

which it provides access thanks to its twofold ties with the university and the European institutions. The collection is notably boosted thanks to the presence of these other collections:

- Catalogue of the UAB/CCUC and its entire digital library.
- The European Commission Libraries' central catalogue (ECLAS). Because of its status as a European information service, the EDC has the right to request copies of all the documents that are contained in this catalogue in order to handle its users' library queries.
- Europa portal, the main source of information on the European Union.

Another unique feature is its own classification system, which is applied to the call number. This is a classification system created exclusively for the EDCs by the European Commission's former Directorate-General X (Audiovisual Media, Information, Communication, Culture).

The collection is organised according to the kind of documentation and has six sections:

1. Legislation
2. Statistics and public opinion
3. Monographs
4. Periodicals
5. Working papers
6. Research

The text below describes the main features of each section, and given their importance today we have added a description of the most important databases for each kind of documentation.

The sections

Legislation

Due to the originality of its legal system and its vast importance in institutional development, the first part of the collection worth highlighting is the legislative documentation.

During the early decades, it was necessary to actually visit the centre in person in order to access the le-

gal holdings, which were only available on paper, or to consult the legislative database CELEX, which has been in operation since 1970 but with restricted access and only from the EDCs.

With the 1998 founding of the *Eur-Lex* portal, which provides open, free access to all the law generated by the European Union, the way that EU legislation is consulted underwent a wholesale shift. Today the centre's mission with regard to the legal collection is threefold: to serve as a repository for documents not available on the Internet because of either their age or their size; to guide consultations on the legal sources available on the Internet; and to disseminate the new legislation generated by using in-house communications (newsletters, social networks, etc.).

Examples of the titles that can only be consulted at the EDC include:

1. *OJEU S*. This annexe to the *Official Journal of the European Union* (OJEU) contains the announcements for the contracts for services and procurement and the results of tenders. The content may also be viewed in the database of the TED (*Tender Electronic Daily*) portal, but this portal only contains the tenders still open. Once they have expired, the CD-ROM version available at the EDCs must be used.
2. *Debates of the European Parliament*. This is another annexe of the OJEU. It is a verbatim compilation of the debates held during the monthly plenary session translated into the 23 official languages (on paper from 1983 to 1999 and on CD-ROM since 2000).
3. *Special Edition of the Official Journal of the European Communities*. Every time an accession treaty is signed, it is published in a special edition of the OJEU (which was called the OJEC until 2002) with all the legislation in force at the time of accession and in the language of the new member state. The special Spanish edition contained legislation that was in force on the 1st of January 1986 (from 1952 to 1985).
4. *Official Journal of the European Communities. Series C and L*. From 1952 to 1998 on microfiche (from 1952 to 1985 in French and from 1986 to 1998 in Spanish). Starting in 1998, only available online at *Eur-Lex*.

5. *COM documents*. This serial publication contains the communications issued by the European Commission. Basically it includes reports, proposals for legislation (the most famous ones) and communications of general interest. They may be consulted at the centre on paper from 1983 to 1998, and they are only available online at *Eur-Lex* after 1999.

6. *Compilation of the Jurisprudence of the Court of Justice of the European Communities*. This compiles the full text of the rulings and conclusions of the General Counsels. From 1954 to 1997 they are available on paper at the EDC (in French until 1985). Since 1998 two online databases can be used, the Court's own database (*Curia*) and *Eur-Lex*. The *Curia* database is more comprehensive, since it also contains proceedings and legal opinions.

The following databases stand out for their importance:

1. *Eur-Lex*. This is the portal providing access to all European Union law. It contains approximately 2,815,000 documents which date back to 1951 and include the *Official Journal of the European Union* since 1998 (series C, L and E), all the treaties (constitutive, accession and complementary), international agreements, preparatory work, jurisprudence, parliamentary questions and budgets. It also includes the database on the most important EU legislation and jurisprudence.
2. *Pre-Lex*. This database monitors inter-institutional proceedings. It provides an overview of the major stages in decision-making between the Commission and other institutions.
3. *Legislative Observatory* (also known as OEIL). This tracks the inter-institutional decision-making processes with a special emphasis on the part of the proceedings in which the European Parliament is involved.
4. *Summary of EU legislation*. This compiles the main aspects of the European Union legislation in a concise, clear and objective way. This website, which also allows keyword and glossary searches, fleshes out the aforementioned databases by offering a series of descriptive files (3,000) divided into 32 thematic portals.

5. *N-Lex*. This provides access to the official legislative databases of the 23 EU member states.

Statistics and public opinion

Just like with the legislation, for many years users had to visit the centre in person in order to consult the statistical series and restricted-access Eurostat databases, the most important of which were *Cronos*, *Comext* and *Regio*.

Since 2004, the *Eurostat* portal provides open, free access to all the statistical series of the member states, the candidate states and the most important benchmark economies (the United States, Japan and Russia, for example). As a result, *Eurostat* has restricted the exchange of paper documentation at the centres, and today they only receive some monographs and year-books on paper (although they are also available on the Internet).

Just like with the legislation, in this section the EDC also fulfils three basic purposes: 1) it serves as a repository library of the statistical series published on paper between 1970 and 1997; 2) it disseminates the statistics that are published online via the *CDE (UAB) Info* newsletter; and 3) it guides users on how to navigate the sometimes complex database of the *Eurostat* portal.

With regard to the *Eurobarometer* reports, the centre has them available on paper from 1980 to 2002, while the European Commission's *Public Opinion* portal contains the more recent ones. These reports are the vehicle for learning about the evolution of European public opinion on a wide variety of topics, such as enlargement, the social situation, the environment, the euro or the sense of belonging to the European Union. The procedures used to collect these data are face-to-face surveys (*Eurobarometer Standard* and *Special*) and telephone surveys (*Flash Eurobarometer*). The purpose of the EDC is the same as with statistics and legislation.

Monographs

As mentioned above, the most important part of the EDC collection is the official publications from the institutions, which unlike the statistics and legislation are still received on paper. These monographs may be reports that analyse the politics being carried out by the European Union or studies assigned by the Commission to outside centres to evaluate the management or dissemination materials targeted at the public at large

with the purpose of explaining the management and role of the European Union in our lives.

In addition to the official publications, publications generated by organisations outside the institutions which conduct research on European topics are also part of this section. These studies are, in fact, the ones that make up the scientific doctrine developed by academicians and scholars regarding the process of European integration, and they are therefore of vast interest to EDC users.

With regard to the databases, the *EU Book-shop* deserves special mention. This portal, which is managed by the Publications Office of the European Union (POEU), offers online access to all the official European Union publications since 1952. Each record contains a summary of the document, the possibility of downloading it in PDF format and in a variety of official languages, and in many cases the option of ordering it for home delivery (although users must first register to use this option).

With regard to the publications issued by outside organisations, ECLAS is the database par excellence. This catalogue is the sum of the 25 libraries that are part of the European Union library network (Reseaubib). Its collection includes the official publications of the institutions as well as of the plethora of nongovernmental organisations, as well as studies conducted by scholars and other official organisations.

ECLAS is unquestionably the most important library catalogue on European integration. The EDCs play an interesting role with regard to this source, as they have the option of requesting copies of the documents cited in ECLAS, regardless of whether they are from the intranet or the paper collection (in the latter case, it takes around 15 days to receive the document).

Periodicals

The official periodical publications basically include annual reports and newsletters tracking policies, such as the *General Report on the Activities of the European Union* or the publication issued by the DG on Regional Policy, *Panorama Info regio*.

In contrast, there are few official periodical publications that contain scholarly research. The ones that do exist are basically in the field of economics, such as *EIB Papers*, *European Economy* and *Competition Policy Newsletter*.

In this section, sources from outside the institutions play a particularly important role. There are titles issued by research centres linked to universities, such as the *Cuadernos Europeos de Deusto* and the *European Studies Journal*, and particularly online journals issued by private publishers that are part of the UAB's Digital Library, including *Journal of European Integration* and *Common Market Law Review*.

Since 2009, the EDC has offered a specific product for disseminating this collection, the online publication *CDE(UAB) Sumaris de Revistes*. This is a biweekly compilation of summaries of journals classified by topics. It can be viewed free of charge at the EDC portal, and alerts about new issues can be received by email.

Working papers

The collection of working papers includes 26 titles catalogued as periodicals, and also often monographs as well.

Working papers are a kind of document produced exclusively by research centres specialising in the process of European integration, and unlike the previous section the ones coming from research centres linked to the European Union are in particular demand, such as the papers published by the Institute for Security Studies in Paris.

This collection of working documents is complemented by the ERPA (European Research Papers Archive) database, which provides shared access to the working documents of 16 research centres specialised in the field of European integration.

Research

This last section is made up of the research that is submitted to earn Master's degrees issued by the University Institute of European Studies (IUÉE).

These documents, which may not be lent out, are catalogued, and there are plans to include the best ones in Recercat.

Closing remarks

The European Union is a vast producer of its own documentation, while it also inspires a wealth of outside documentation that analyses its actions. The main purpose of the EDC is to guide users through this complex

web of information, to make the materials accessible and to help them in their searches.

At the same time, the EDC also plays a complementary role which is becoming increasingly important: acting as a local agent within the European Commission's communication policies. Through the information products that are accessible and adapted to the different user characteristics—such as newsletters, journal summaries, compilations of websites on *Delicious*, blogs and Facebook profiles—the EDC contributes to disseminating the policies and activities of the EU institutions and their local impact.

The collection of the Centre for Communications Documents (CEDOC)

Eugeni Giral Quintana

CEDOC's political document collection includes a group of items that specialise in the contemporary politics of the UAB libraries. It was initially set up in association with the General Periodicals Library and set out to gather documentation on communication processes in Spain; hence its name. Over time, the documents and materials came to focus on documenting political processes in Spain since 1939, and especially the documents used in the electoral campaigns. Today, CEDOC is regarded as specialised section of the General Periodicals Library and the Communications Library, where its materials are kept.

The documentation produced by the Franco regime and the anti-Franco factions since the end of the Civil War complements the wealth of documentation produced during the Second Republic and the Civil War. The study of the Franco regime starting from the time he won the Civil War and established the base of the political organisation of modern Spain has aroused a great deal of interest among scholars. However, very few libraries devote a separate section to these docu-

ments, which were also largely expurgated or destroyed at the beginning of the transition to democracy on the administrative orders that strove to hinder an analysis of the internal processes of the National Movement. This situation did not mean the wholesale destruction of the materials produced by the pro-Franco political organisations during the 40 years of the regime, but it does indeed hinder their analysis. Therefore, recovering and conserving the materials at a high risk of disappearing was deemed a priority. In 1975, much of the regime's bibliographic output could still be recovered. The output of materials by the anti-Franco factions, which took on particular prominence in the 1960s and beyond, is a complement to the often official documentation on the period, while it also sheds light on the movements that would later serve as the groundwork of Spain's process of democratisation.

CEDOC has compiled many of the materials produced by all sorts of political organisations (parties, unions and others). The materials are presented by medium: monographs (30,000 including books and leaflets), handbills, periodicals (9,100 titles), posters (15,000), videos (400 hours) and others. Most of them have already been classified and are therefore part of the general UAB library catalogues. The materials referring to electoral processes and the internal lives of the organisations, which are more archival in nature, are organised chronologically. CEDOC has around 15,000 political posters, 4,360 of which—one of the most important collections in Spain—have already been digitalised and are available on the UAB's Digital Document Repository. CEDOC has three clearly distinct collections: literature on the political and social situation in the Basque Country since 1960; an exhaustive collection on the problems of the former Spanish colonies in Africa, especially on the conflict in Western Sahara (RASD, Morocco, the Polisario Front, etc.); and a collection containing an extensive sample of books on political posters in both Spain and other countries.

CEDOC was initially founded to conserve the publications that were not easily accessible to the public given their underground nature; however, with the start of democratic openness they could be offered to the entire university community. Many of the materials have never been for sale on the market, and thanks to the cooperation of some professors, including Joan B. Culla, Emili Gasch, Francesc Vilanova, Mario Her-

reros, Antoni Reig and Jordi Berrio, and students, the contacts with many of the parties and organisations have remained intact, which has meant that the collections have expanded. CEDOC has also received several major donations: the Catalan nationalist press from Albert Viladot; the internal documentation of *Crida a la Solidaritat* from Jordi Sánchez; materials on the *Nova Cançó* from Josep Porté; the copy of the PSAN (*Partit Socialista d'Alliberament Nacional*—National Socialist Liberation Party) archive; and the donations from other kindred spirits including Francesc Cabana, Joan Tafalla, Ramon Adell, Alícia Rufat, Daniel Sau, José Fernando Mota, Anna Balletbó, Enric Lluch and Antoni Montserrat. We also engage in close cooperation and exchanges with around 20 public and private document centres from all over Spain.

CEDOC has tried to fulfil its mission following certain set criteria, such as gathering materials since the end of the Civil War—a criterion that is easy to follow since there are other very important document collections about the forerunners to the war in Catalonia, especially at the Pavelló de la República and Montserrat. Secondly, we strive to focus on tracking the political and social activities that took place in Catalonia, although the activities on the Balearic Islands, the region of Valencia and the Catalan-speaking region of France are also traced. This often entails also tracking the actions that take place in Spain as part of the political processes of the autonomous communities with nationalistic features similar to those of Catalonia (Basque Country, Galicia, Andalusia). CEDOC also makes an effort to make the most important documents from all the autonomous communities in Spain available to users, since scholars often come to Bellaterra to find the first hints of the more in-depth studies that should be performed in those regions. Finally, CEDOC gives preference to tracking organisations with accredited representation, and it thus prioritises the political parties with representation in the institutions, town halls and parliaments over organisations that are more difficult to quantify.

Over the years, CEDOC has published several catalogues of its collection, including *Catàleg de les publicacions periòdiques del Fons Albert Viladot*; *La premsa del PSUC. 1936-1993* by Emili Gasch; *La premsa trotskista. 1939-2000* by Rafael Iniesta; *Les publicacions periòdiques del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE). 1978-2007*; and *La premsa d'Esquerra Re-*

publicana. 1976-2009 by Antoni Estupiñà. It has also produced numerous exhibitions which have been displayed in both Bellaterra and other cities around Catalonia, including “Les eleccions del 15 de juny de 1977”, “Els 25 anys de la Constitució de 1978”, “Els cartells de les eleccions europees” and “Els mitjans de comunicació a la Mediterrània”.

The experience already under our belt and the contacts we maintain with organisations enable us to assure that the CEDOC collection remains up to date. Thanks to the help of friends and contributors, the collection will likely increase and remain important in the immediate future, since they all contribute to increasing the document collection in the UAB library network, in this field of specialisation as well.

The East Asia collection

Mercè Bausili

To begin, we believe that we should review the timeline of the origins of East Asian studies at the UAB. Today they are solidly established and attracting rising interest from both students and society at large.

In 1988, the UAB's former School of Translation and Interpretation (EUTI), launched in academic year 1974-1975, added Chinese and Japanese studies within the single diploma it offered, just as it had previously done earlier with Arabic and Portuguese. At the same time, the *Centre d'Estudis Xinesos* (Centre of Chinese Studies, 1988-1989) and the *Centre d'Estudis Japonesos* (Centre of Japanese Studies, 1989-1990) were launched to promote studies and research in these two fields.

The subsequent transformation of the School into the Faculty and the Diploma into a Bachelor's (1992) revealed the need to think about creating a suitable book and document collection that could provide support for these programmes despite the complexity this entailed within a university world that did not yet fully consider them.

Later on, the *Institut d'Estudis Internacionals i Interculturals* (Institute of International and Intercultural

Studies, IEII) was created at the UAB in academic year 1996-1997. This was a university study and research centre which has specific sections on Chinese, Japanese, Korean, Central Asian and Caucasian studies.

In academic year 1999-2000, a campus study programme devoted to East Asia was launched, and in 2001 the first workshops on Korean language and culture were held. In academic year 2001-2002, a new in-house university degree was created: the Advanced Degree in International and Intercultural Studies, which offers a programme of studies and minor on the Far East.

In academic year 2003-2004, the official Bachelor's in East Asian Studies was launched, soon followed by the official Master's in Translation, Interpretation and Intercultural Studies in academic year 2006-2007. The latter programme has four specialisations, one of which is contemporary East Asia.

The official Master's in Research into Contemporary East Asia was launched in 2007-2008 as a Master's independent of translation, and it has now begun to yield its first publications.

The official Bachelor's in East Asian Studies got underway in academic year 2009-2010 with more than 400 students and 35 instructors, including professors and grant awardees. A visit to the specific website of this programme (<http://pagines.uab.cat/asiaoriental/>) can give an idea of the current status of this programme.

Today there are several degree programmes at the UAB within the field of East Asian Studies. What is more, the Universitat Autònoma de Barcelona is one of the higher education institutions in Spain that has produced the most doctoral theses related to East Asia have.

Having completed this brief survey, as mentioned at the start of this text, the creation of the library collection on East Asian Studies within the Translation and Interpretation Library entailed an invaluable contribution to the UAB in research in this field, because our country had no tradition of East Asian Studies prior to its inception. The Library Service saw its importance and took the decision to recognise the specificity of the UAB's East Asian Collection and to keep it together in a specific location. This collection originated in the Faculty itself, and finally in 1998 it came to be housed in the Humanities Library, which had just opened.

Because of both the novelty of the languages and the complexity entailed in covering the different fields

of knowledge needed by such interdisciplinary programmes, and also to support the different levels of knowledge, what was needed at first was reference and consultation materials, dictionaries and language learning manuals starting at the most basic levels. However, this support also required the purchase of works on anthropology, culture, history, thinking, social, economic and political structures, art and literature, science and technology, that is, everything that makes up a culture. This collection primarily had to serve the needs of students and instructors, and of researchers in the field of Asian studies. Therefore, it also had to include the basic studies in these fields in different European languages in order to facilitate studies among researchers who were not expert in the original languages.

The consolidation of a collection of this kind needed bibliographic planning as well as management and searches for resources and funding that would make it possible. Some of them have materialised on a regular basis, with major institutional support.

The Chinese section has secured funding from the Directorate General of Universities of the Generalitat de Catalunya along with significant donations from the government of the People's Republic of China and the National Central Library of Taiwan. The Japanese language section has received major institutional support from the Japanese government, the Nippon Foundation, the Japan Foundation and a variety of Japanese business organisations. Korean, meanwhile, has received regular support from the Korean Foundation, which also regularly sends donations.

This outside help has supplemented the ordinary investments made by the EUTI in the past, by the philology departments at the UAB involved in teaching translation and interpretation, by the Faculty of Translation and Interpretation, by the Centre of Japanese Studies, by the Centre of Chinese Studies and by the Department of Translation and Interpretation and the Humanities Library itself, along with occasional donations from private individuals or organisations.

The management of the East Asia collection generated new needs at the UAB Library Service. Cataloguing books in Japanese and Chinese first required the transliteration and subsequent translation of the bibliographic data so that the cataloguers could properly classify them. Therefore, it required the collaboration of the faculty and specific circuits between the purchas-

ing, arrival and availability of the documentation, not to mention skilled culling in the case of the donations or exchanges managed by the Library Service.

The Asian Section of the Humanities Library is located on the third floor of Building L, and it mainly includes all the printed monographs on China, Japan and Korea that the library owns, materials on their respective languages, and the entire collection written in these languages, even if they are on other subjects, regardless of who purchased or donated them. It does not include works written by authors from these countries on topics not involving their culture (such as a Japanese author who writes a book on Gaudí not in Japanese) or by Asian authors born in other countries (such as the United States, Peru, etc.).

The main subjects are general works, philosophy, religion, the social sciences, education, ethnology, art, philology in general, language, literature, geography and history, but the most frequent are philology and the social sciences. The Chinese-language collection is regarded as one of the most important in Spain.

This collection has continued to grow, sometimes not systematically, following the curricula and adapting to it as the courses change. With regard to monographs, we now have over 13,000 items including printed books and multimedia documents, distributed into the general Asian collection, the collection in Japanese or about Japan, the collection in Korean or about Korea, and the collection in Chinese or about China. We should stress that the audiovisual collection grew quite slowly, especially films and television series. There is a variety of resources in Chinese which include an audio CD accompanied by a practice booklet, and they are quite heavily used by students. Another important item in the collection is *Sikuquanshu*, a compilation of all Chinese literature in 46 CD-ROMs published in 1997. Thanks to the collection's proximity to the *Centre d'Autoaprenentatge de Llengües* (Language Self-Study Centre, CAL), which is also located on the third floor of the same library, students can browse magazines in Chinese and Japanese in situ. The library also has contacts with Casa Àsia, which sends us donations and whose collection complements our own, especially in terms of audiovisals.

The music collection is not very representative, but there are plans to assemble a basic collection so that this important discipline can become more prominent and can benefit all users, as the videos do.

Users also have the option of watching Chinese television through a satellite connection, PCNE Chinese, and to perform searches for broadcasters or channels which offer a la carte programmes on the Internet.

In contrast, the printed magazines on China, Japan and Korean, and on the languages and written materials in these languages, are located in the Magazine Room of the Humanities Library, located in Building B, following the library's organisational criteria: by major subjects and within each subject by correlative order of arrival. Therefore, they are included within the general magazine and journal collection in the Humanities Library. Many of them tend to be multidisciplinary, and partly for this reason it is difficult to provide exact figures. It should also be borne in mind that they have been purchased via paid subscriptions or received via exchanges or donations, the latter primarily through donations from official organisations in the home country. The collection also has an increasing number of digital publications, so we shall mention the overall figures for this kind of material. Subscriptions to databases offer access to bibliographies, electronic books and periodicals. Today, if we examine the catalogue we will find around 300 electronic resources, either local or online. It is important to highlight the role played by the *Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya* (Consortium of University Libraries of Catalonia, CBUC) because of the consortium-wide subscription to all this digital documentation.

The collection aims to support the different levels of users for which it was created, including undergraduate and postgraduate students, professors and researchers. Bearing in mind that we now have a collection in which the bare minimum is amply covered in terms of languages and other disciplines, from now on the goal is to become a good research library and to systematically carry on with the collection that supports teaching, for which a variety of protocols have been developed and specific budgetary items have been allocated.

To achieve this goal, a Collection Plan has been written which aims to establish a reference framework that defines the general management criteria, including the selection, acquisition, preservation, evaluation and removal of the library resources needed to meeting instructors' and researchers' needs with regard to East Asian Studies. Thanks to this plan, instructors and researchers in East Asian Studies and the staff of the Hu-

manities Library with responsibilities in developing and maintaining the collection now have a shared working tool. Selecting the items that should become part of the collection is a collaborative process between the faculty and the library staff in order to ensure that optimal results are attained given the monetary resources available. A series of procedures has been set up, including the continuous purchase of items from certain preselected collections and publishers. We should also bear in mind the resources that the Social Sciences Library and the Communications and General Periodicals Library earmark to materials within this field, which supports the avenues of research being spearheaded at the different faculties working in the field of East Asian studies.

Among the Humanities Library blogs, there is one on East Asian studies. The thematic blogs serve as a means of communication and dissemination of the resources and services available to the UAB's educational community. Even though they are available to everyone, they are targeted at specific groups according to topics (<http://blogs.uab.cat/bhasiaoriental>). Just like all the other blogs, this one aims to help share ideas, images and videos, and it also seeks comments and public discussions on East Asian studies and related topics.

Finally, we would like to spotlight the April 2010 opening of the *Institut Confuci de Barcelona* (Confucius Institute of Barcelona, ICB), whose goal is to disseminate the teaching of Chinese language and culture in Catalonia. This institute is the outcome of an agreement between the central headquarters of the Confucius Institute (Hanban) in China, the Universitat Autònoma de Barcelona, the Universitat de Barcelona and Casa Àsia. The Confucius Institute of Barcelona is the fourth one opened in Spain after the centres already operating in Madrid, Granada and Valencia. There are a total of 282 Confucius Institutes around the world in 188 countries: 70 in Asia, 21 in Africa, 87 in the Americas and 10 in Oceania. The mission of the Confucius Institute of Barcelona is to sponsor academic and cultural activities at Casa Àsia, the UAB and the UB, including Chinese language teaching using a variety of methods, such as multimedia and online courses; specific courses related to the Chinese language in fields like business, preparation for studying in China, exam prep, translation and interpretation, tourism trade, banking and traditional Chinese medicine; courses from the official

Chinese academic programmes accepted by the education centres in the People's Republic of China; training courses for Chinese teachers; official Chinese level exams (*Hanyu Shuiping Kaoshi* – HSK); and training for teachers of Chinese as a foreign language. The ICB has been operating since academic year 2010-2011.

Right now keeping this collection alive is an important and necessary challenge. The demand for East Asian Studies is forecasted to rise, and the collection on which it is based should be adequate for a specialisation that now has years of history under its belt.

Personal archives

Mercè Bausili

Some of the UAB libraries have received major donations of varied documentation from intellectuals and scholars in different fields, some of them members of the university community and others not.

These legacies are made up of heterogeneous materials (personal correspondence, private libraries, personal works, audiovisual materials, critical compilations, etc.), that is, everything that comprised the life of the person who devoted their life to study. These collections are varied, so the libraries make an effort to conserve and disseminate them, and there might obviously be certain restrictions on their use depending on the conditions under which they were given to us. The potential donors of personal collections are increasingly individuals who have seen the need for their legacy to survive and have placed their trust in archives and libraries. The new technologies have furnished us with more and more tools to make this kind of content visible, and therefore one of the library's most important missions, namely disseminating our holdings, has found an ally that helps to make these materials available to the public in an easy, widespread way.

The personal collections that have been digitalised may be consulted in the UAB's Digital Document Repository (DDD) (<http://ddd.uab.cat/collection/fonper?ln=ca>). The remaining collections can be viewed directly on the

page of the Library Service website devoted to Personal Collections, where a fold-down menu allows users to choose the collection they wish to view (<http://www.uab.cat/servlet/Satellite/fons-i-equipaments/fons-personals-1253513278466.html>).

In this chapter we shall not discuss the Josep Egozcue, Josep M. Millàs, Ferran Sunyer and Cristina Vicente Collections or the Gutzwiller Archive, all of which belong to the Science and Technology Library. These collections are described in the section on Science Archives.

Pere Calders collection in the Humanities Library

On the 27th of May 1992, the Universitat Autònoma de Barcelona bestowed upon writer Pere Calders (Barcelona, 1912-1994) an honorary doctorate. Later, in 1995, the UAB welcomed his document collection through the efforts of the Department of Catalan Philology. The legacy consists of personal and family documentation, documents on his professional activities, his creative works both published and unpublished, correspondence and photographs.

Almost all the material in the collection has been digitalised, specifically 2,129 documents. Almost 250 are related to his creative works, many of them original manuscripts or typed documents, including journalistic articles, stories, novels, comics and more. The correspondence section features a set of more than 780 letters, most of which are family correspondence, including the more than 400 letters that Pere Calders exchanged with his parents while in exile in Mexico.

The volume of material conserved from his personal and family documentation and his professional documentation is smaller, a little more than 80 documents in total. Yet there are more than 1,000 photographs. Most of the originals come from a culling of family albums which the Calders family allowed us to digitalise in order to include them in the collection; however, it also includes 17 film rolls which had not been developed and contained family photographs from the writer's mature years, when he had returned to Catalonia. It should be noted that the documentation of his father, Vicenç Caldés i Arús, has also been included within this same collection, with personal and professional documentation, correspondence and creative works both published and unpublished. This

part of the collection is not yet digitalised and must be consulted directly in the Humanities Library. It also includes more than 200 books which were part of his personal library.

Studying this legacy enabled us to discover two unpublished works: *Sense anar tan lluny* and *La marxa cap al mar*, which were presented to the *Institut d'Estudis Catalans* (IEC) on the 4th of February 2009.

The collection, which has been definitively inventoried and catalogued, is available and accessible via the Personal Collections website of the UAB Humanities Library (<http://www.bib.uab.cat/human/fonspersonals/calders/publicues>), and all the digitalised documentation can be viewed in the UAB's Digital Document Repository (DDD) in the section on Personal Collections indicated in this article.

José Agustín Goytisolo collection in the Humanities Library

Since the 27th of February 2002, the Universitat Autònoma de Barcelona has been the home to the document collection of poet José Agustín Goytisolo. It was donated by his family to the Chair that bears his name, currently under the directorship of Carme Riera, who systematically organises events to further the study of his figure and intellectual environment. To date, five conferences have been held in different sites—Barcelona, Bellaterra, Oviedo and Cambrils—in which friends and scholars recall and work on the essence of his poetry.

José Agustín Goytisolo (Barcelona, 1928-1999), along with some of his contemporary poets such as Jaime Gil de Biedma, Ángel González and José Ángel Valente who were characterised by their social restlessness and yearning for change, were the members of the so-called Generation of '50, which called for political commitment and a renewed attention to language and poetry.

His many activities as a poet included working as a translator. His translations of Catalan poets into Spanish are extraordinarily important, and they were published in the *Marca Hispánica* collection launched by Lumen publishers in 1985. His effort made it possible for Catalan poetry to be understood and read in the rest of Spain.

From the very start, his poetry managed to connect with the public. Goytisolo was a famous poet because of both his civic commitment and poetry that was attentive to the environment in which it was made. His friend Paco Ibáñez set some of his poems to music and sang them, helping to make them a part of our collective memory.

The legacy includes manuscripts, correspondence, a photograph archive, press archive, audiovisual documents and printed texts. It also contains personal items that are mementos of his public recognition, such as the *Creu de Sant Jordi* (Cross of Saint George) he was awarded in 1985, among others. Worth highlighting is the correspondence, including more than 3,500 letters received from all over the world, and 2,447 press clippings which remind us of his years of work as a regular commentator at *El Periódico*, or as a poet, the subject of texts and criticism written by other authors. His personal library was divided such that the Humanities Library has his favourite readings, those to which he returned time and again as a reader.

The correspondence and audiovisual documents have been digitalised and can be viewed in the UAB's Digital Document Repository in the Personal Collections section indicated at the start of this article.

Bernard Lesfargues collection in the Humanities Library

In 2006, Bernard Lesfargues (Brageirac, Perigord, 1924) signed an agreement with the Universitat Autònoma de Barcelona to grant it part of his correspondence and book collection.

Bernard Lesfargues is one of the great figures in Occitanian literature today, but his intellectual trajectory exceeds this field. His work as a translator and editor reveal an intellectual personality with stringent standards and prescient view of the future. The translator of numerous literary works from Spain, Catalan and Occitanian into French, and the translator from Galician and Spanish into Occitanian, he was intensely involved in literary creation and collaboration with numerous French and Occitanian literary publications. He translated Joan Sales' *Incerta glòria* (1962) and various novels by Mercè Rodoreda, J. V. Foix, Baltasar Porcel, Quim Monzó, Jesús Moncada and Jaume Cabré, among many

others, from Catalan into French, while his Spanish translations include versions of the oeuvre of Vicente Aleixandre (1976).

He was the recipient of many awards, including the Halpérine Kaminsky translation prize (1953), the Cross of Saint George (1999) and the Pompeu Fabra Prize awarded by the Generalitat de Catalunya for the projection of Catalan (2010).

As the repository of his collection, the Humanities Library has inventoried, catalogued and digitalised these works. The collection of correspondence includes more than 200 letters, most of them exchanged with Joan Sales, Jordi Sarsanedas and Robert Laffont.

All the documentation that has been digitalised can be viewed at www.uab.cat/biblioteques/lesfargues, and it may also be consulted directly in the UAB's Digital Document Repository (DDD) in the Personal Collections section mentioned at the beginning of this article.

David H. Rosenthal collection in the Humanities Library

David Rosenthal (New York, 1945-1992) was one of the most eminent translators from Catalan into English. A poet, essayist and music critic, Rosenthal came to Barcelona for the first time in the early 1970s, and he was captivated by the language and literature. After that, he returned often and lived here for extended periods of time. His passionate readings about the country's history and his own direct contact with many Catalan writers helped Rosenthal to meet firsthand some of the most important poets and storytellers of the 20th century. He translated works by Mercè Rodoreda, Joan Perucho, Joan Sales, Vicent Andrés Estellés, J. V. Foix, Joan Ferrater, Pere Quart and Víctor Català, and poems by many authors compiled in diverse anthologies. He also wrote books also based on his knowledge, including *Banderes al vent*, a description of Barcelona between the two World Wars.

Rosenthal's most famous work is his translation of *Tirant lo Blanc*, pocket editions of which were issued in the USA and England.

The first digitalisation of Rosenthal's notebooks contained the manuscript of his translation of *Tirant lo Blanc* and the typed versions of *Incerta glòria* and *El carrer de les Camèlies*, and establishing his legacy

enabled us to add Joan Perucho's *Les històries naturals*, Vicent Andrés Estellés's *Les nits que van fent la nit*, and Víctor Català's *Solitud*. There are also plans to include other varied documents, such as his correspondence with a variety of Catalan authors, and even his private correspondence. This is truly invaluable documentation for observing the mechanics of translation because it reveals the corrections the translator made along the way and his choice of different words. The collection also contains copies of the editions of his original works and translations.

These works have been digitalised and may be viewed in the UAB's Digital Document Repository (DDD) in the Personal Collections section mentioned at the beginning of this article.

Jordi Arbonès collection in the Humanities Library

Jordi Arbonès i Montull (Barcelona, 1929 – Bernal, Argentina, 2001) translated more than 140 titles into Catalan and Spanish, almost all of them 19th and 20th century English and American stories and theatre. His translation of William Thackeray's *Bonfire of the Vanities* earned him the Prose Translation Prize of the Generalitat de Catalunya, and his translation of Charles Dickens' *A Tale of Two Cities* won him the National Translation Prize awarded by the *Institució de les Lletres Catalanes* (Institution of Catalan Letters).

In addition to his work as a translator, he also wrote poetry, stories and theatre, and he was the author of numerous essays, especially on theatre and the oeuvre of Manuel de Pedrolo, as well as a vast quantity of articles on translation and the prologues to seminal works by many of the authors which he made available to Spanish and Catalan readers. From Argentina, where he lived from 1956 until his death, he contributed to local Catalan magazines like *Catalunya*, *Ressorgiment*, *Serra d'Or* and *Revista de Catalunya*.

Aware of the importance of disseminating and studying one of the most extensive oeuvres in the field of translation in the second half of the 20th century, Jordi Arbonès' family donated the translator's legacy to the Universitat Autònoma de Barcelona. This legacy consists of a vast number of his own translations and edited originals, as well as his personal library, which includes

books that stand out because they are dedicated to him by a number of prominent authors or because they are first editions or very old editions. It also includes many unpublished manuscripts (stories, poetry, essays and translations) and the copious correspondence which he kept up with numerous personalities in Catalan literature and culture over his entire lifetime. It also contains a plethora of materials from the press (articles, criticism, interviews, etc.) of inestimable testimonial value.

The Jordi Arbonès Chair in Translation, an honorary post, was created by the Faculty of Translation and Interpretation and the Department of Translation and Interpretation at the Universitat Autònoma de Barcelona on the 21st of May 2003. Jordi Arbonès was a unique case in the history of recent translation and literature because not only did he make available to Catalan readers the great names in English literature, he also created works of his own in virtually all the genres, although this oeuvre is still barely known.

The collection contains more than 3,500 letters, original works, personal and family documents, professional documents, dedicated books, photographs and audiovisual materials. The digitalised documentation may be viewed in the UAB's Digital Document Repository (DDD) in the Personal Collections section mentioned at the beginning of this article. The remaining documentation can be consulted at the website www.uab.cat/biblioteques/arbones.

Joaquim Romaguera collection in the Communications and General Periodicals Library

Joaquim Romaguera i Ramió (Barcelona 1941-2006) was an historian, writer, film critic, researcher and jazz fan, in short, a knowledgeable, multifaceted man. Between 1969 and 1981 he was a member of the team in charge of putting on the *Setmana Internacional de Cinema* (International Film Week) of Barcelona. He was an honorary member of the *Federació Catalana de Cineclubs* (Catalan Federation of Film Clubs), and he wrote countless articles and books on film, his overriding passion. In 1982, he became the director and coordinator of services, a post he held until 1987. In 1994, he created the Media Library in ESCAC, and in 1996 he founded the Cinematography Research Group within the *Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i Arqueolo-*

gia Industrial de Catalunya (Association of the Museum of Science and Technology and Industrial Archaeology of Catalonia), which organised its first conference in 2000.

In 2008, Joaquim Romaguera i Ramió's film library was donated to the UAB by his wife, Roser Vendrell, and his children, who believed that this important collection should become part of the Communications and General Periodicals Library.

This collection is made up of a vast number of books on film, especially Spanish and Catalan film. The magazine collection includes the top titles both internationally and nationally and locally.

The large number of dossiers on a variety of topics gives a sense of the compilations he made to support his studies. They include dossiers on festivals, cinematographer's centennial, Latin American film, forerunners of film, scriptwriters, directors and films themselves, as well as all the documentation he used in his two most representative books: *Diccionari del cinema a Catalunya* and *Silenci, rodem: història del cinema a les comarques de Girona*. Some of these dossiers have not yet been examined and may be a source of information for future studies.

The documents are stored in the repositories of the Communications and General Periodicals Library and may be consulted in situ. The Personal Collections section mentioned at the beginning of this article may be viewed via the link to the catalogue, Joaquim Romaguera's Works at the UAB, and also in a list of the books and magazines donated.

Dr Lamote de Grignon collection in the Library of Medicine

Since early September 2009, the document collection of the Dr Cristóbal Lamote de Grignon Anthropology and Neurophilosophy Library has been located in the Library of Medicine of Bellaterra after four years at the University Library of the Hospital del Mar.

Cristóbal Lamote de Grignon (1913-2006), who earned his PhD in medicine in 1995 with a thesis entitled *Contribución al estudio de la neurología evolutiva*, was one of the most eminent neurologists in our country. From 1966 to 1981, he taught courses on evolutionary neurology for postgraduates. He was the founder of the Sociedad Española de Neuropediatría (Spanish

Society of Neuropaediatrics) and the *Institut Provincial de Neuropediatria* (Provincial Institute of Neuropaediatrics). In 2004, he donated part of his personal library to the University Library of the Hospital del Mar to manage and disseminate this collection.

The collection contains more than 1,500 documents and is specialised in neuroscience, paediatric neurology and evolutionary neurology. The materials encom-

pass a period ranging from 1930 to 1990 and mainly consist of books in Spanish and English, although there are also materials in French and Catalan.

A Collection Plan has been drawn up for these materials, which outlines the incorporation and processing of all the archive materials in this collection, including the correspondence, photographs and manuscripts, and recommends that they be digitalised in the future.

Les col·leccions singulars o especials de les biblioteques constitueixen un ampli ventall documental i intel·lectual. Sovint són col·leccions independents del conjunt del dipòsit general de la biblioteca. Estan formades per documents amb suports o característiques físiques pròpies (mapes, vídeos, suports musicals, etc.) i molt sovint són fruit de donatius o llegats que, generosament, han estat cedits a la Universitat. Altres vegades han estat adquirides per la institució universitària. En tot cas, són un element diferenciador i un dels principals actius de les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona.

